

Vastaanottaja
Vihdin kunta

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
7.9.2023

VIHDIN KUNTA

HAIMOON OSAYLEISKAAVAN

LUONTOSELVITYKSET

VIHDIN KUNTA

HAIMOON OSAYLEISKAAVAN LUONTOSelvITYKSET

Projekti nro **1510076666**
Projekti **Haimoon osayleiskaavan luontoselvitykset**
Tilaaja **Vihdin kunta**
Asiakirjatyyppi **Raportti**
Versio **1**
Päivämäärä **7.9.2023**
Laatijat **Riku Kangasniemi ja Jani Järvi**
Tarkastaja **Emilia Vainikainen**

Kannen kuva **Maisemassa mutkittleva Vihtijoki ympäristöineen on tunnusomainen elementti Haimoon alueella. Kuva: Jani Järvi.**

Ramboll
PL 25
Itsehallintokuja 3
02601 ESPOO

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

Ramboll Finland Oy
Y-tunnus 0101197-5,
ALV rek.
Kotipaikka Espoo

SISÄLTÖ

1.	Johdanto	3
2.	Aineisto ja menetelmät	4
2.1	Lähtötietoaineisto ja aiemmat selvitykset	4
2.2	Menetelmät ja kohteiden luokittelu	4
2.2.1	Kohteiden luokittelu	4
2.2.2	Liito-oravaselvitys	5
2.2.3	Pesimälinnustoseselvitys	5
2.2.4	Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys	5
2.2.5	Yleiset selvitysmenetelmät	6
3.	Tulokset	7
3.1	Maankäytön suunnittelun kannalta merkittävät luontokohteet	7
3.1.1	Vihtijoki	8
3.1.2	Vanhan myllyn tervaleppälehto	10
3.1.3	Vihtijoen tulvametsät	11
3.1.4	Tammenkallio	14
3.1.5	Kivimäen eteläpuolen suo	16
3.1.6	Palomäen kaakkoispuolen suo	17
3.1.7	Herrakunnantien varren lehto	19
3.1.8	Söderkullan talon pohjoispuolen lehto	21
3.1.9	Vihtijoen rantalehdot	23
3.1.10	Kulmalan länsipuolen lehto, lähde ja noro	27
3.1.11	Lautaronmäen lähteet ja norot	31
3.1.12	Einolan lähde	33
3.1.13	Arkkilan länsipuolen lehto, norot ja puro	35
3.1.14	Haimoontien ja Haimoon myllytien allittava puro	37
3.1.15	Levoimäen norot ja tervaleppäkorvet	41
3.1.16	Tavinpalon etelärinteiden norot	44
3.1.17	Kirtelän itäpuolen lähde	47
3.1.18	Vihtijoen varren niityt	49
3.1.19	Haapalan metsälaidun ja haka	52
3.2	Haimoon linnusto	53
3.2.1	Lintulajisto	53
3.2.2	Linnustolle tärkeät alueet	59
3.3	Luontodirektiivin IV-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöt	60
3.3.1	Liito-orava	60
3.3.2	Lepakot	66
3.3.3	Muut luontodirektiivin IV-liitteessä mainitut lajit	70
3.4	Luontodirektiivin II-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöt	76
3.4.1	Lahokaviosammal	76
3.5	Uhanalaiset, silmälläpidettävät ja rauhoitetut kasvilajit ja muut eläinlajit kuin linnut	77
3.5.1	Uhanalaiset kasvilajit	77
3.5.2	Silmälläpidettävät ja rauhoitetut kasvilajit	79
3.5.3	Taimen	81
3.6	Vieraslajit	82
3.7	Ekologiset yhteydet	84
3.8	Luonnonmuistomerkki	85
4.	Yhteenveto ja suositukset Merkittävien luontoarvojen huomioimiseen Haimoon osayleiskaavassa	88
5.	Lähteet	91

LIITTEET

Liite 1: Kaava-alueen maankäytön suunnittelun kannalta merkittävät luontokohteet

Liite 2: Kaava-alueen luontoarvojen turvaamiseksi ehdotetut kaavamerkinnot

Raportissa käytetyt lyhenteet:

rauh. = rauhoitettu, luonnonsuojelulla rauhoitettu eliölaji

erit. suoj. = erityisesti suojeltava, luonnonsuojelulain 77 §:n mukainen erityisesti suojeltava laji

luontodir. = EU:n luontodirektiivin II ja/tai IV a -liitteen laji

lintudir. I = EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulaji

lsl = luonnonsuojelulaki 9/2023

vl = vesilaki 587/2011

ml = metsälaki 1093/1996

CR = äärimmäisen uhanalainen, uhanalaisuusluokka

EN = erittäin uhanalainen, uhanalaisuusluokka

VU = vaarantunut, uhanalaisuusluokka

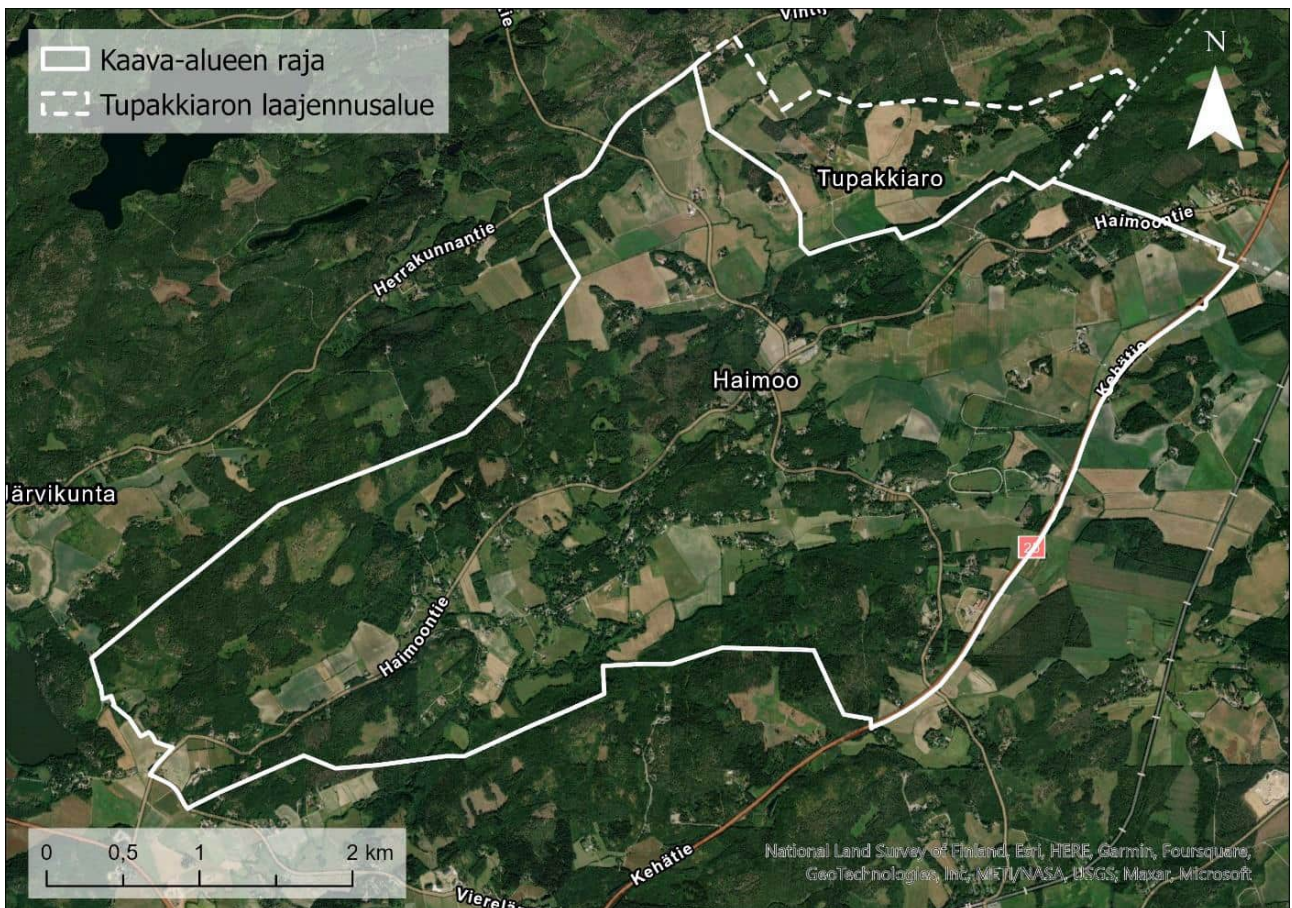
NT = silmälläpidettävä, uhanalaisuusluokka

1. JOHDANTO

Vihdin kunta valmistelee Haimoon alueelle osayleiskaavaa (Kuva 1). Alkuperäisen kaava-alueen lisäksi selvitys laajennettiin tilaajan pyynnöstä myös Tupakkiaaron laajennusalueelle. Osayleiskaavan laadintaa varten alueelle tehtiin luontotyyppi-, kasvillisuus-, pesimälinnusto- ja liito-oravaselvitys sekä lepakoiden potentiaalisten elinympäristöjen tarkastelu, jotta kaava-alueen luontoarvot voidaan huomioida kaavan valmistelussa. Yhtenä tavoitteena työssä on ollut myös tunnistaa ekologisen verkoston kannalta merkittäviä alueita ja yhteyksiä, huomioiden myös merkittävän lajiston, kuten liito-oravan, elinympäristöjen ja yhteyksien säilyttämisen edellytykset.

Tämä raportti esittelee luontoselvitysten tulokset, jotka on tuotettu maastoseelvitysten ja olemassa olevan luontotiedon pohjalta. Raportissa esitellään kaava-alueen merkittävimmät luontoarvot ja annetaan suosituksia ja keinoja niiden huomioimiseksi sekä turvaamiseksi osayleiskaavassa.

Maastotöistä ja raportoinnista ovat vastanneet FM biologi Jani Järvi ja FM biologi Riku Kangasniemi. Laadunvarmistuksesta on vastannut FM biologi Emilia Vainikainen.

Kuva 1. Haimoon osayleiskaavan aluerajaus ja Tupakkiaaron laajennusalue.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Lähtötietoaineisto ja aiemmat selvitykset

Kaava-alueelta ei ole olemassa aiempia luontoselvityksiä.

Tässä työssä lähtöaineistona on hyödynnetty Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen metsäkeskuksen vapaasti ladattavia paikkatietoaineistoja. Suomen Lajitietokeskukselta on tilattu lähtöaineistoksi uhanalaisten, silmälläpidettävien, rauhoitettujen, erityisesti suojeltavien ja luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien havaintotiedot sekä suurten petolintujen pesätiedot vuosilta 1963–2023 (Suomen Lajitietokeskus 2023). Virtavesien hoitoyhdistys VIRHO ry:ltä on saatu kirjallinen tiedonanto Vihtijoen virtavesikunnostuksista (Markus Penttinen / Virho ry 2023). Uudenmaan ELY-keskukselta on saatu tieto alueen perinnebiotoopeista (Uudenmaan ELY-keskus 2023).

2.2 Menetelmät ja kohteiden luokittelu

Haimoon osayleiskaavan suunnittelualueelta selvitettiin vuoden 2023 huhti- ja heinäkuun välisenä aikana maastokäyntien ja lähtötietotarkastelujen pohjalta:

- luonnonsuojelulain (64 §) suojellut luontotyytit sekä luonnonsuojelulain (65 §) tiukasti suojellut luontotyytit
- metsälain (10 §) mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt
- vesilain (2. luku 11 § ja 3. luku 2 §) luonnontilaisina säilytettävät vesiluontotyytit ja purot
- EU:n luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeista liito-oravan esiintyminen ja lepakoille soveltuvat alueet
- uhanalaisten luontotyyppien edustavat esiintymät
- alueen pesimälinnusto ja linnustoltaan arvokkaat kohteet
- muut luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset kohteet

Mahdollisten muiden uhanalaisten, alueellisesti uhanalaisten, silmälläpidettävien ja luontodirektiivin IV (a) -liitteen lajien esiintymistä selvitettiin soveltuvin osin eri elinympäristöjen ja eliöryhmien esiintymistä selvittävien maastotöiden yhteydessä.

2.2.1 Kohteiden luokittelu

Luontoarvoiltaan tärkeät kohteet on jaoteltu paikallisesti, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaisiin:

- Valtakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi on määritelty Natura 2000 -alueet, valtionmaiden ja yksityisten maiden luonnonsuojelualueet, kansallispuistot, luonnonpuistot, valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteet ja kansainvälisesti ja kansallisesti tärkeät lintualueet.
- Edustavat ja melko edustavat luonnonsuojelulain mukaisten suojeltavien luontotyyppien (64 § ja 65 §) esiintymät sekä edustavat uhanalaisten luontotyyppien esiintymät on määritelty maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi. Lisäksi tähän ryhmään kuuluvat erityisesti suojeltavien lajien esiintymisalueet ja maakunnallisesti tärkeät lintualueet.
- Paikallisesti arvokkaiksi kohteiksi on määritelty uhanalaisten luontotyyppien edustavuudeltaan heikommät, mutta kuitenkin vähintään kohtalaisen edustavat esiintymät, metsälain 10 §:n

turvaamat erityisen tärkeät elinympäristöt sekä vesilain suojaamat kohteet. Lisäksi joitakin edustavuudeltaan heikompia kohteita on rajattu paikallisesti arvokkaiksi niiden yhdessä edustavampien kohteiden kanssa muodostamien kokonaisuuksien vuoksi.

Alueiden jaottelussa on hyödynnetty soveltuvin osin Mäkelä & Salo (2021) -opasta.

Lakikohteista luonnonsuojelulain ja vesilain kohteet ovat suojeltuja, riippumatta siitä mihin käyttöön alue, jolla ne sijaitsevat, on osoitettu. Luonnonsuojelulain 64 §, 77 § ja 79 §:n mukaisten kohteiden suojelusta ja rajauksesta päättää kuitenkin alueellinen ELY-keskus ja suojelu astuu voimaan ELY-keskuksen rajauspäätöksellä. Metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt ovat suojeltuja alueilla, joiden maankäyttöä ohjaa metsälaki, joten niiden osalta kaavassa esitetyllä maankäyttötarkoituksella on suojelun kannalta ratkaiseva merkitys.

2.2.2 Liito-oravaselvitys

Liito-oravaselvitykset kohdennettiin paikkatietoaineiston ja ilmakuvien perusteella sopiville metsäisille alueille. Maastokäynnit toteutettiin 25.–26.5, jolloin lumet olivat pääasiassa maastosta sulaneet ja kartoitusajankohta oli maasto-olosuhteiden puolesta selvitykselle sopiva. Maastonselvityksessä liito-oravalle soveltuvilta alueilta etsittiin lajin papanoita rinnankorkeushalkaisjaltaan yli 15 cm olevien puiden juurilta. Lisäksi havainnoitiin mahdollisia liito-oravan kolo- ja pesäpuita, mikäli papanoita havaittiin. Mahdollisia liito-oravan pesäpaikkoja ovat erityisesti kolopuut ja punaoravan (*Sciurus vulgaris*) risupesät sekä sopivan kokoiset linnun- ja liito-oravanpöntöt.

Liito-oravalle soveltuvia elinympäristöjä tarkastettiin myös muiden maastokäyntien ohessa, jos soveltuvia alueita havaittiin paikoilta, joissa ei oltu lähtötietotarkastelujen perusteella tehdyn kohdentamisen kautta käyty.

2.2.3 Pesimälinnustonselvitys

Alueen pesimälinnustoa selvitettiin viidellä maastokäynnillä, 29.–30.5. ja 14.–16.6. maalintujen pistelaskumenetelmää soveltaen (Luomus 2020). Havainnointi suoritettiin sateettomina ja tyyninä tai heikkotuulisina aamuina klo 4–9. Jokaisessa pisteessä havainnoitiin lintuja viiden minuutin ajan ja kirjattiin ylös jokainen lintuhavainto. Pisteiden etäisyys oli vähintään 250 metriä, hyvin avoimessa maastossa vielä enemmän, jotta välttyttäisiin samojen lintujen havaitsemiselta useaan kertaan. Lisäksi lintuja havainnoitiin muiden selvitysten yhteydessä ja huomionarvoiset lintuhavainnot kirjattiin ylös täydentämään varsinaisen pesimälinnustonselvityksen tuloksia.

Laskettava yksikkö on pistelaskennassa pari. Havainnoista yksittäiset naaraat ja koiraat, parit, pesät sekä poikueet tulkittiin pareiksi. Laulavat, varoittelevat sekä ruokaa tai pesämateriaalia kantavat yksittäiset linnut, parit, munapesät ja poikueet tulkittiin pesintään viittaaviksi havainnoiksi. Myös samalla paikalla useasti havaitut yksittäiset linnut tulkittiin pesintää viittaaviksi havainnoiksi, vaikka ne eivät olisikaan edellä mainittuja ehtoja täyttäneet.

2.2.4 Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys

Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen maastokäynnit tehtiin 26.–29.6.2023. Maastonselvitykset kohdennettiin lähtötieto- ja ilmakuvatarkastelun perusteella erityisesti potentiaalisesti arvokkaille alueille. Selvityksessä etsittiin selvitysalueelta luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n luontotyyppisiä, metsälain 10 §:n mukaisia kohteita, uhanalaisten luontotyyppien edustavia esiintymiä, vesilain 2. luvun 11 §:n turvaamia pienvesiä sekä uhanalaisten, rauhoitettujen ja erityisesti suojeltavien kasvilajien sekä vieraslajien esiintymiä. Luontotyyppikohteista arvioitiin niiden luonnontilaisuutta ja edustavuutta.

Luontotyyppiselvityksen ohjeina on soveltaen käytetty Tolonen ym. (2019) -opasta sekä Mäkelä & Salo (2021) -opasta.

2.2.5 **Yleiset selvitysmenetelmät**

Maastokäynneillä alueiden yleispiirteet ja huomionarvoiset havainnot dokumentoitiin valokuvaamalla sekä kirjaamalla ylös sanallisesti niitä koskevat keskeiset tiedot. Kohteet kirjattiin ylös GPS-paikantimella varustetulle tablettitietokoneelle suoraan Field Maps -paikkatietosovellukseen.

Luontotyyppien, vieraslajiesiintymien ja lajistonselvitysten yhteydessä havaittujen huomioitavien alueiden osalta tuotettiin aluerajaukset. Lajihavainnot kerättiin piste- tai aluerajauksina.

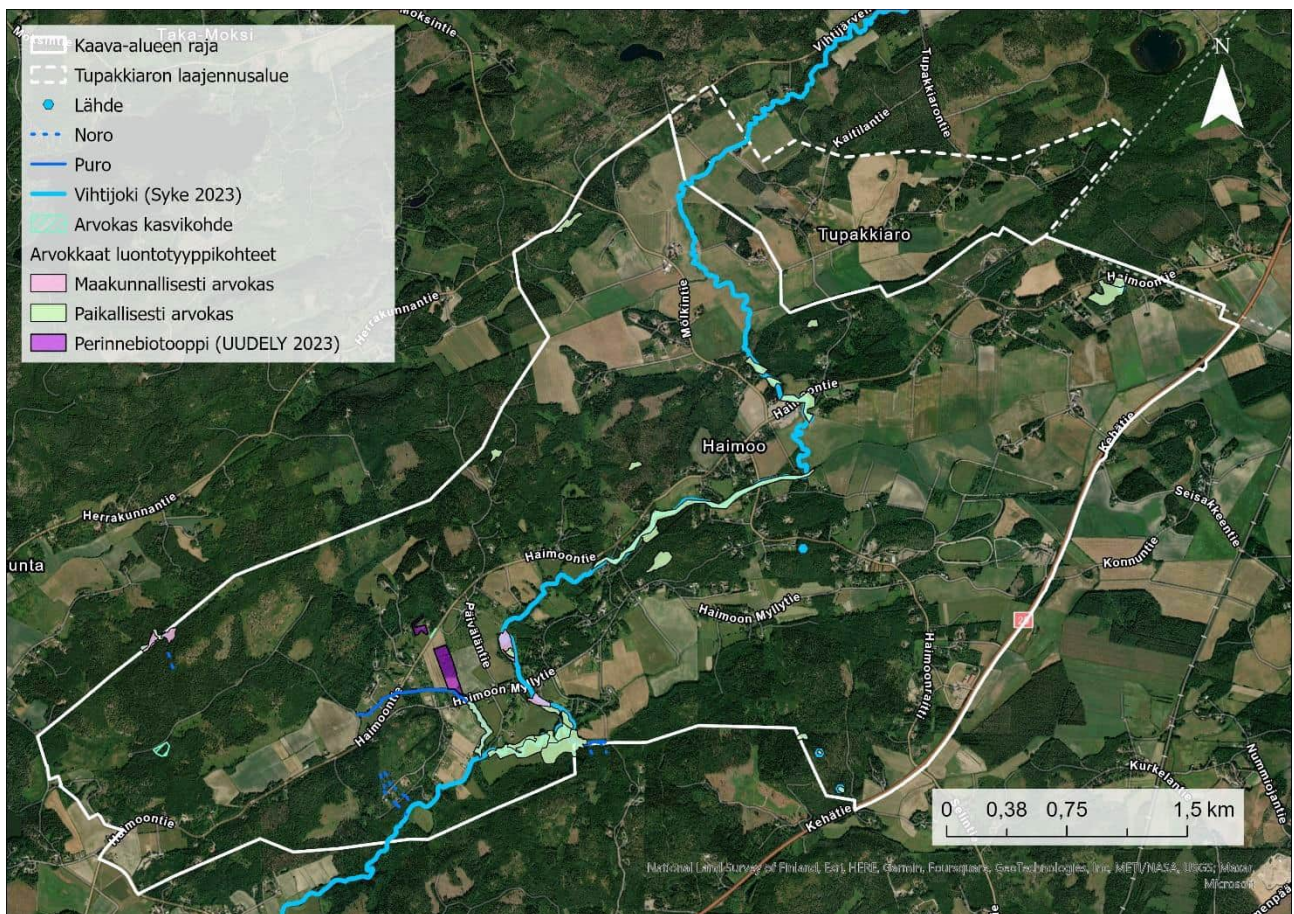
3. TULOKSET

Haimoon osayleiskaavan suunnittelualueella esiintyy maastossa tehtyjen selvitysten ja lähtötietotarkastelujen perusteella useita maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita luontotyyppejä tai muita luontokohteita. Alueella ei esiinny valtakunnallisesti arvokkaita luonnon arvoalueita: kaava-alueelle ei sijoitu luonnonsuojelualueita, Natura 2000 -alueita tai IBA-, FINIBA- tai MAALI-alueita, jotka ovat linnustolle tärkeitä alueita (BirdLife Suomi 2023). Alueella esiintyy arvokkaiden luontotyyppien lisäksi myös selvityksen perusteella uhanalaisia, silmälläpidettäviä, rauhoitettuja ja EU:n luontodirektiivissä mainittuja eläin- ja kasvilajeja. Havaitut ja huomionarvoiset luontokohteet on esitelty seuraavissa alaluvuissa.

Lisäksi tässä luvussa on esitetty sellaisia tarkastelualueelle sijoittuvia merkittäviä luontoarvoja, joiden huomioiminen tulevassa maankäytössä voi edellyttää tarkempaa selvittämistä. Näitä kohteita ovat mm. luonnonsuojelulain suojeltujen lajien, kuten lepakoiden, potentiaalisia elinympäristöjä käsittävät alueet.

3.1 Maankäytön suunnittelun kannalta merkittävät luontokohteet

Tässä osiossa on esitelty kaava-alueen merkittävien luontokohteiden luontoarvot ja niiden merkitys osayleiskaavatasolla. Kohteet on jaoteltu paikallisesti ja maakunnallisesti arvokkaihin. Metsälain ja vesilain turvaamat kohteet on pääosin luettu paikallisesti arvokkaiksi, uhanalaisten luontotyyppien ja luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien edustavat esiintymät taas maakunnallisesti arvokkaiksi. Kohteiden sijoittuminen Haimoon alueelle on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Arvokkaiden luontokohteiden sijoittuminen Haimoon alueelle. Liitteessä 1 on suurempi karttakuva, jossa kohteet on numeroitu alla olevan järjestyksen mukaisesti.

3.1.1 Vihtijoki

Haimoon kylämaisemassa merkittävä elementti on Vihtijoki, joka on osa Karjaanjoen vesistöä. Vihtijoki saa alkunsa Vihtijärvestä ja laskee Averian sekä Kirkkojärven kautta Hiidenveteen. Joki on tyypiltään keskikokoinen savimaiden joki, joka on luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa (Kontula & Raunio 2018) luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä. Vihtijoki on kyseisen luontotyyppin edustava esiintymä.

Haimoon alueella Vihtijoki mutkittelee avoimessa peltomaisemassa, metsien läpi (kuva 3) sekä paikoin talojen ja kesämökkien takapihoilla. Joen pääuoman reitti Haimoossa on esitetty kuvassa 4.

Vihtijoessa elää useita uhanalaisia ja luonnonsuojelulain suojaamia lajeja, kuten alkuperäistä kantaa edustava taimen (EN), vuollejokisimpukka (luontodir.), saukko (luontodir.) sekä selvitysalueen ulkopuolella myös kirjojokikorento (luontodir.) ja jokeen palautusistutettu jokihelmisimpukka (luontodir.) (Suomen Lajitietokeskus 2023, Virho ry 2023). Vihtijoessa ei myöskään ole merkittäviä vaellusesteitä kaloille, toisin kuin alempana Karjaanjoen vesistössä, kiitos lukuisten kunnostustoimenpiteiden.

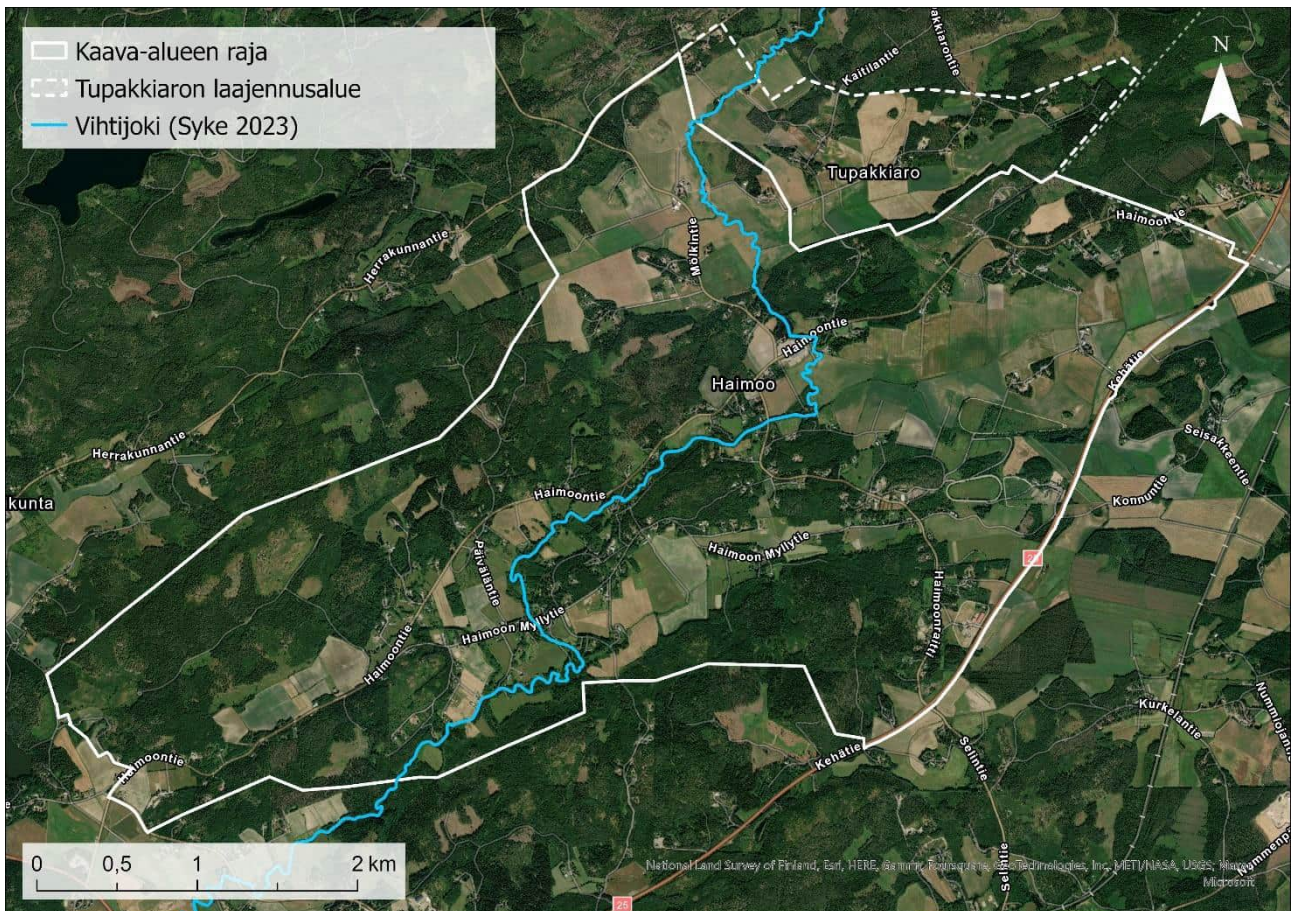
Haimoon alueella Vihtijoen tilaa ja samalla taimenen ja muun vaativan eliöstön elinoloja on parannettu patoja purkamalla sekä rakentamalla kalateitä ja kutusoraikkoja. Koskista kunnostuksen kohteina ovat olleet Haukojankosken alaosa ja sen alapuolisesta suvannosta alkava koskiosuus, Mustinkoski, Haimoonraitin sillasta alavirtaan sijaitsevat kaksi koskiosuutta, Kraatarinkoski, Levoinkoski sekä vanhan myllyn padon alapuolinen koski. Kunnostuksissa Mustinkosken vanha pato on purettu, vanhan myllyn padon ohitse on rakennettu luonnonmukainen kalatie ja koulun pohjoispuolen suvannon aikaansaavan padon ohittamista on helpotettu. Näissä ja muissa kohteissa on lisäksi kunnostettu koskia ja luotu kutusoraikkoja (kirjallinen tiedonanto VIRHO ry 2023).

Haimoon alueella joen tila on paras ennen Vaihinojan eli Mätäjoen yhtymistä pääuomaan. Peltojen keskellä suoraksi kaivettuna virtaava Vaihinoja tuo mukanaan melko runsaasti kiintoainesta ja ravinnekuormitusta (kirjallinen tiedonanto VIRHO ry 2023). Kaiken kaikkiaan Vihtijoen ekologinen tila on kuitenkin hyvä.

Vihtijoki on vaelluskalaesteiden puuttumisen, hyvän ekologisen tilan ja useiden uhanalaisten sekä EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) lajien esiintymisen vuoksi *maakunnallisesti arvokas*.

Kuva 3. Vihtijoki virtaa Haimoossa pääosin peltojen tuntumassa, mutta jotkin osuudet ovat myös metsäisiä. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 4. Vihtijoen uoma Haimoon alueella.

3.1.2 Vanhan myllyn tervaleppälehto

Haimoon vanhan myllyn luota alavirtaan joen ylittävälle kävelysillalle saakka kasvaa Vihtijoen jyrkillä törmillä tervaleppämetsää, jossa on tehty viime aikoina vain vähäisiä harvennuksia (kuva 5). Tervalepikko on kasvupaikkatyyppiltään rinteen yläosissa tuoretta (VU) ja rantojen lähellä kosteaa keskiravinteista (NT) lehtoa. Puustossa on tervalepän lisäksi jonkin verran harmaaleppää ja tuomea. Pensaskerroksessa taikinamarja ja tuomi ovat valtalajeja, kun taas aukkoista kenttäkerrosta hallitsevat ruohot, kuten soreahiirenporras, mesiangervo ja ojakellukka. Kohteen raja-alue on esitetty kuvassa 6.

Kuva 5. Näkymä tervaleppälehtoon ja sen läpi virtaavalle koskiosuudelle joen ylittävältä pieneltä puusillalta. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kohteen tällä hetkellä melko vähäisen ihmisvaikutuksen vuoksi se täyttää luonnonsuojelulain 64 § suojelluksi luontotyyppiä säädetyn tervaleppämetsän määritelmän. Uutta luonnonsuojelulakia täydentävä, muun muassa suojeltavien luontotyyppien tarkemmat kriteerit sisältävä luonnonsuojeluasetus, on vielä valmistelussa. Lopullisen päätöksen alueen mahdollisesta suojelusta luonnonsuojelulain perusteella tekee alueellinen ELY-keskus, tässä tapauksessa Uudenmaan ELY-keskus.

Luonnonsuojeluasetuksen luonnoksessa todetaan *”Tervaleppämetsät käsittävät tervaleppävaltaiset metsät ja suot: tervaleppäkorvet, tervaleppäluhdat ja tervaleppälehdot. ... Tervaleppälehdot ovat kosteita tai tuoreita lehtoja, joiden kasvillisuus on saniais- tai suurruohovaltaista. Tervaleppäkorvet, -luhdat ja -lehdot sijaitsevat tyyppillisesti rannoilla tai soiden reunoilla. Ne esiintyvät usein yhdessä muodostaen suojeltavan ekologisen kokonaisuuden, johon luetaan myös tervaleppämetsien reunojen nuoret sukkessiovaiheet”*. Kohde täyttää nämä kriteerit.

Kohde on jyrkillä rantatörmillä kasvavan tervaleppämetsän ja pohjalla virtaavan Vihtijoen koskiosuuden vuoksi merkittävä kokonaisuus, eikä vastaavia kohteita sijaitse ainakaan lähialueilla. Kohde on *maakunnallisesti arvokas*.

Kuva 6. Vanhan myllyn tuntumassa sijaitseva tervaleppälehto Vihtijoen varrella (kuvio nro 2).

3.1.3 Vihtijoen tulvametsät

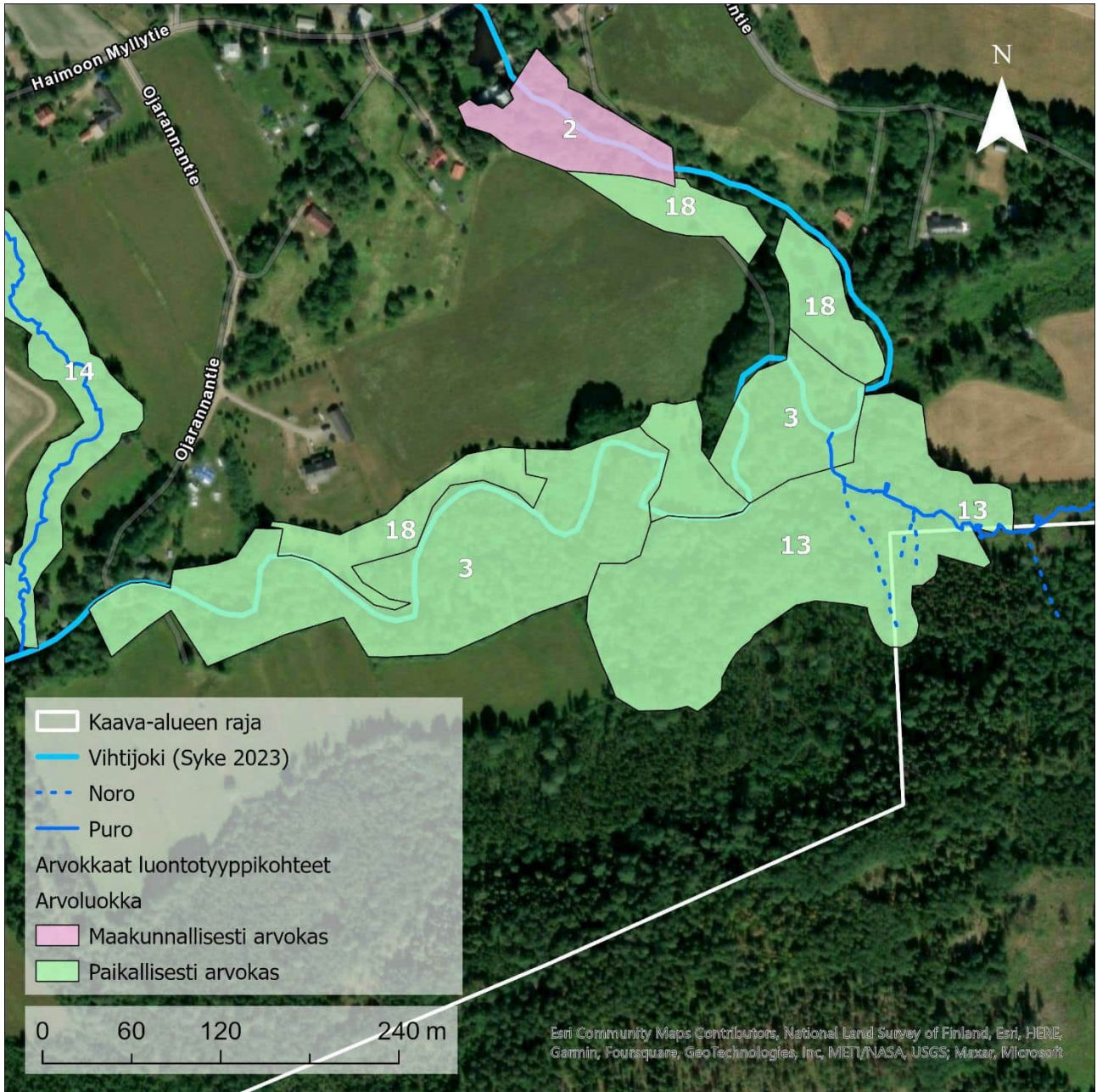
Hieman Haimoon vanhan myllyn pohjoispuolella on Vihtijoen mutkassa pajukkoista sisämaan tulvametsää (VU) pienellä alueella joen molemmilla rannoilla. Valtalajeina alueella kasvavat pajut, tuomi, eri ikäiset rauduskoivut, suursarat ja mesiangervo. Lahopuuta on kohtalaisesti. Tilaltaan kohde on luonnontilaisen kaltainen. Kohde saattaa täyttää luonnonsuojelulain 64 §:n sisämaan tulvametsien kriteerit, mutta lopullisen päätöksen suojelusta tekee alueellinen ELY-keskus. Kohde on *maakunnallisesti arvokas*.

Myllyltä hieman alavirtaan, koskiosuuden päätyttyä, on Vihtijoen tulvatasangolla kosteaa lehtoa, jonka valtalajeina ovat tasaikäiset rauduskoivut, mesiangervo, nokkonen, koiranputki, vuohenputki ja ojakellukka, paikoin myös tuomi (kuva 7). Alue saattaisi paikoin täyttää lsl:n sisämaan tulvametsien määritelmän, mutta nämä metsät ovat ilmeisesti vielä 1980-luvulla olleet peltoa, eivätkä sen vuoksi edustavia. Kohde on kuitenkin *paikallisesti arvokas* ja päätöksen suojeltavan luontotyypin mahdollisesta suojelusta tekee alueellinen ELY-keskus.

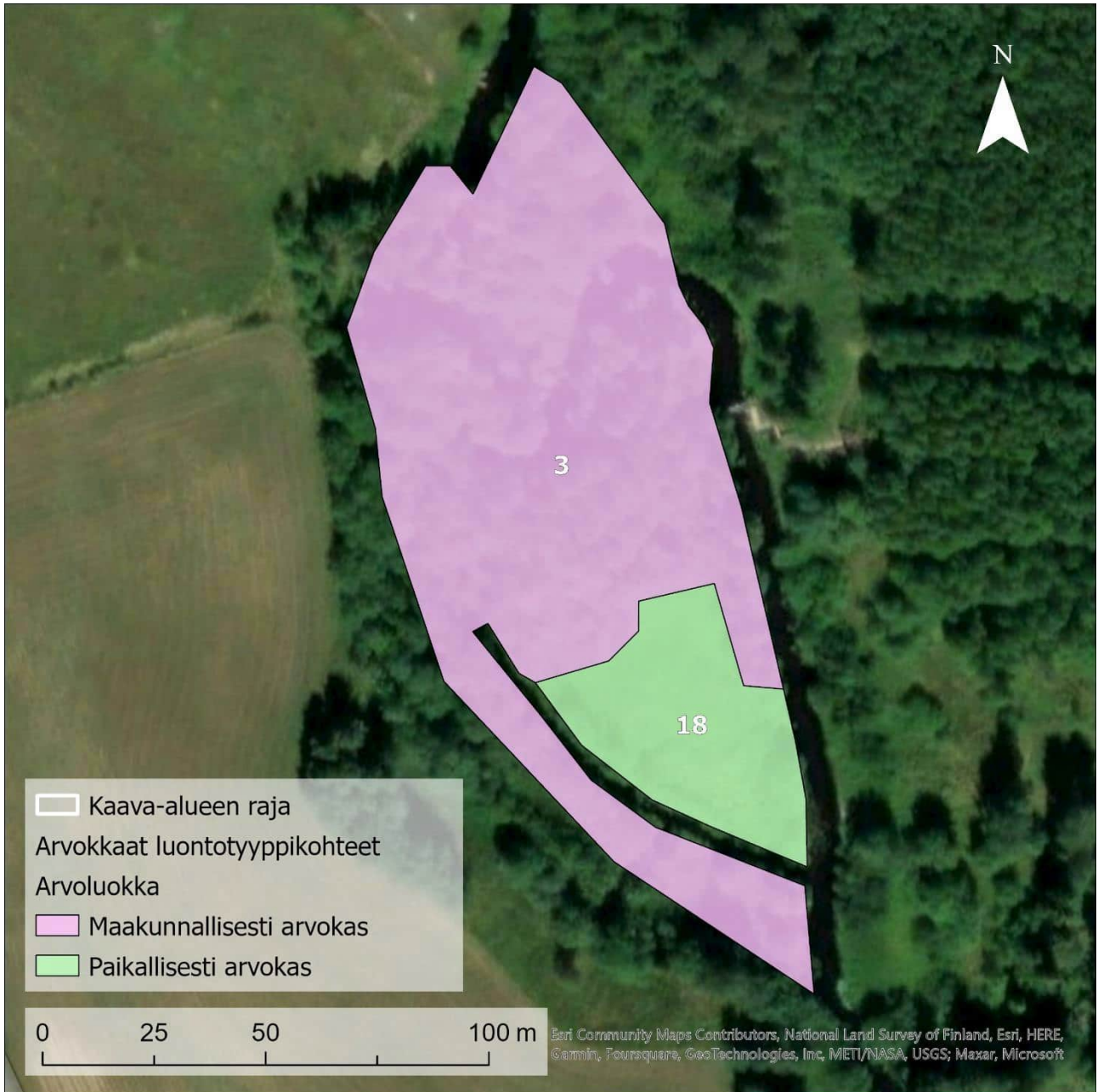
Kohteiden rajaukset on esitetty kuvassa 8.

Kuva 7. Näkymää koivikkoiseen tulvametsään joen vastarannalta kuvattuna. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 8. Vanhan myllyn eteläpuolella sijaitsevat tulvametsät on merkitty numerolla 3.

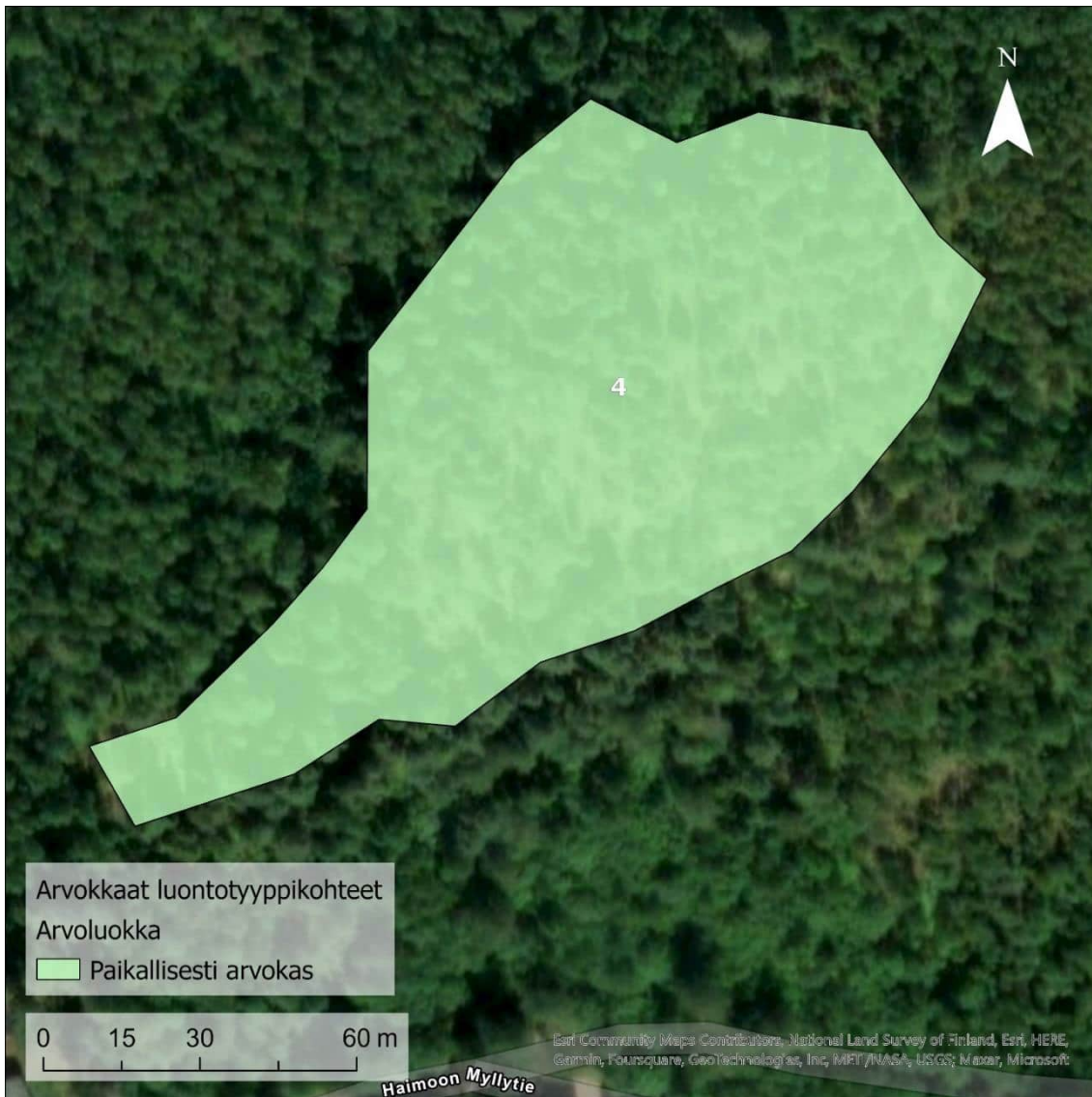
Kuva 9. Vanhan myllyn pohjoispuolella sijaitsevat tulvametsä on merkitty numerolla 3.

3.1.4 Tammenkallio

Tammenkallion laella on metsälain 10 § mukaista karukkokankaita vähätuottoisempaa kalliometsää (Kuvat 10 ja 11), joka on Suomen metsäkeskuksen rekisterissä. Tähän rajautuu jyrkillä rinteillä ja osin ehkä hieman tuottavammillakin kohdilla kasvavaa vanhaa männikköä, joka ei eroa lakiosan karuimman alueen männiköstä iältään ja muilta rakennepiirteiltään. Kenttäkerrosta hallitsevat kanerva, poronjäkälät sekä puolukka. Puuston valtalaji on mänty. Kohde on luonnontilaisen kaltainen ja maisemallisesti hieno, edustaen samalla alueen vanhimpia metsiä. Kohde on *paikallisesti arvokas*.

Kuva 10. Tammenkallion laen kalliomännikköä. Kuva: Jani Järvi.

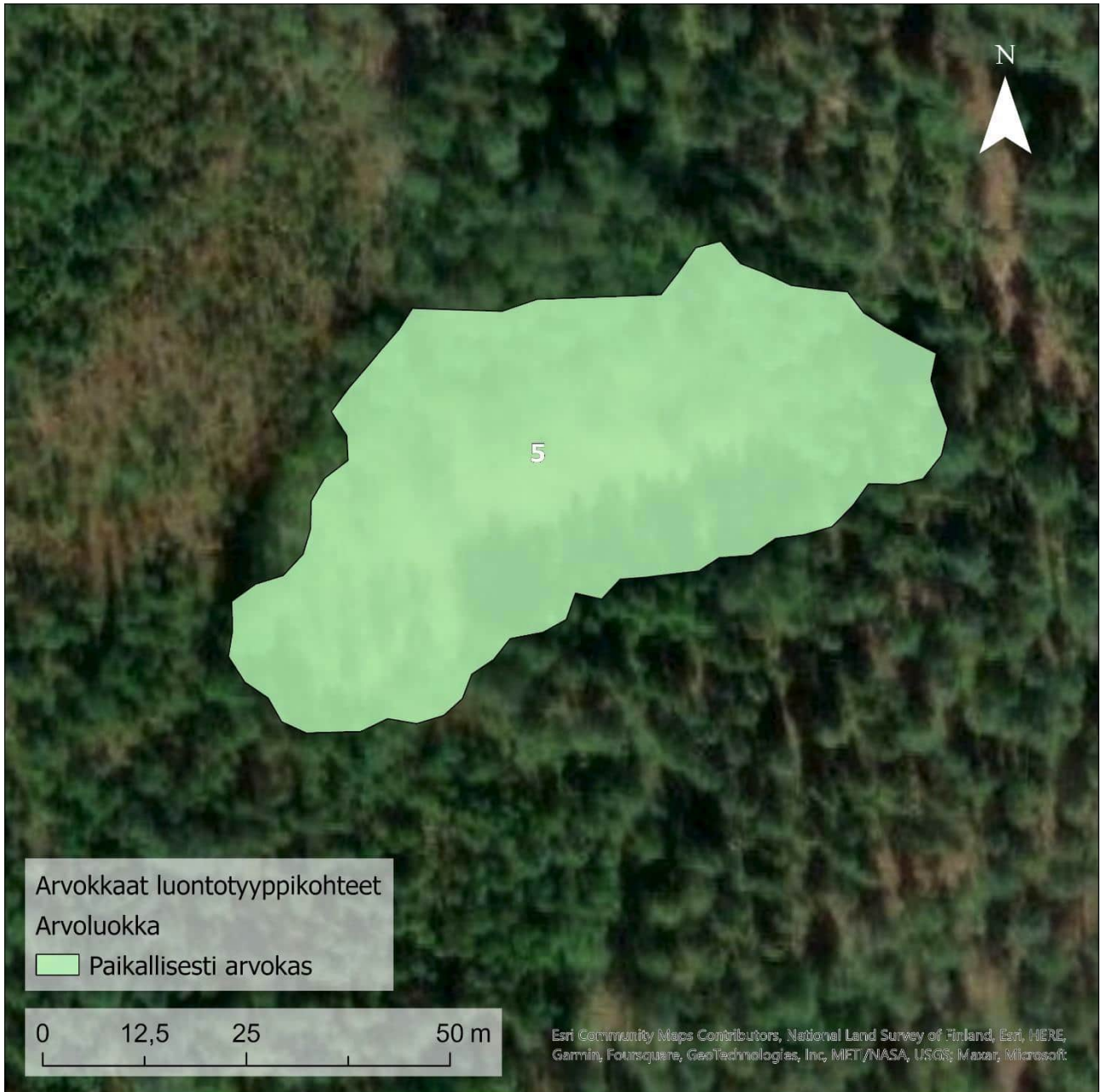
Kuva 11. Tammenkallion kohderajaus.

3.1.5 Kivimäen eteläpuolen suo

Kivimäen ja Haimoontien välisellä metsäalueella sijaitsee metsälain 10 § mukainen vähäpuustoinen suo (kuvat 12 ja 13), joka on Suomen metsäkeskuksen rekisterissä. Kohde on pääosin avointa saranevaa, mutta reunoilla on hieman isovarpurämettä ja kangasrämettä sekä hyvin kapealti kangaskorpea. rahkasammalten ja sarojen hallitsemalla nevalla kasvaa myös tupasvillaa sekä runsaasti isokarpalaa. Kohde on reunojen puustoa lukuun ottamatta luonnontilainen, eikä sen reunoja ole ojitettu. Kohde on *paikallisesti arvokas*.

Kuva 12. Kivimäen eteläpuolisen suon avointa saranevaa ja sen reunan rämettä. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 13. Kivimäen eteläpuolisen suon kohderajaus.

3.1.6 Palomäen kaakkoispuolen suo

Palomäen kaakkoispuolella sijaitsee pieni avosuo (kuvat 14 ja 15). Kohde on metsälain 10 § mukainen vähäpuustoinen suo, joka on Suomen metsäkeskuksen rekisterissä. Pääosin kohde edustaa umpeen kasvavaa saranevaa, mutta reunoilla on myös hieman metsäkortekorpea, isovarpurämettä ja kangaskorpea. Saranevaa hallitsevat rahkasammalet sekä eri saralajit, myös kurjenjalkaa esiintyy. Umpeenkasvua edustavat erilaiset pajut ja pienet männyt, joita on jopa pieninä pensaikkoina keskellä nevaa. Kohde on reunojen puustoa lukuun ottamatta luonnontilainen, eikä sen reunoja ole ojitettu. Kohde on paikallisesti arvokas.

Kuva 14. Palomäen kaakkoispuolen suon umpeen kasvavaa saranevaa. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 15. Palomäen kaakkoispuolen suon kohderajaus.

3.1.7 Herrakunnantien varren lehto

Kohde on metsälain 10 § mukainen rehevä lehtolaikku. Kapea tuoreen lehdon laikku sijaitsee aivan selvitysalueen reunalla, lähellä Molkintien ja Herrakunnantien risteystä (kuva 17). Lehdon puusto on suhteellisen varttunutta haapaa ja kuusta sekä hieman tervaleppää (kuva 16). Kuuset ovat selvästi lehtipuustoa nuorempia. Kenttäkerrosta hallitsevat käenkaali, oravanmarja, metsäimarre ja metsäalvejuuri. Alueella on melko niukasti lahoppua, ja merkkeinä menneestä talousmetsäkäytöstä on vanhoja kantoja erotettavissa. Kohde on *paikallisesti arvokas*.

Kuva 16. Herrakunnantien varrella olevaa lehtoa. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 17. Herrakunnantien lehdon sijainti.

3.1.8 Söderkullan talon pohjoispuolen lehto

Tupakkiarontien länsipuolella, Söderkullan talosta pohjoiseen sijaitsee melko edustava tuore keskiravinteinen lehto (kuva 20), joka on luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa arvioitu vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiä. Lehto sijaitsee pohjoiseen viettävän rinteiden alaosassa ja sen alla. Rinteiden yläosa on lehtomaista kangasta. Lehto on puustoltaan pääosin lehtipuuvaltiasta sekametsää, rinteiden yläosan lehtomainen kangas lähinnä kuusikkoa. Puuston valtalajeina ovat harmaaleppä, haapa ja rauduskoivu sekä kuusi (kuva 18). Lisäksi alueella kasvaa sekä puu- että pensasmaisia metsälehmäksiä. Kenttäkerroksessa oli muun muassa runsaasti lehtoimikkää ja valtalajeina käenkaalia, oravanmarjaa, lillukkaa, metsäimmarretta, metsäkastikkaa ja soreahiirenporrasta (kuva 19). Lahopuuta alueella on kohtalaisesti maapuina ja pystykeloina, mutta järeää lahopuuta niukasti.

Tämä lehtokohde täyttää metsälain 10 §:n määritelmän rehevästä lehtolaikusta, ollen samalla melko edustava tuoreen keskiravinteisen lehdon (VU) esiintymä. Kohteella ei ole merkittävästi metsätaloustalouden

jälkiä ja se on osin luonnontilaisen kaltainen. Alueen arvoa nostaa myös metsälehmuksen ja lehtoimikän runsaus. Kohde ei kuitenkaan täytä luonnonsuojelulain 64 §:n jalopuumetsikön kriteereitä.

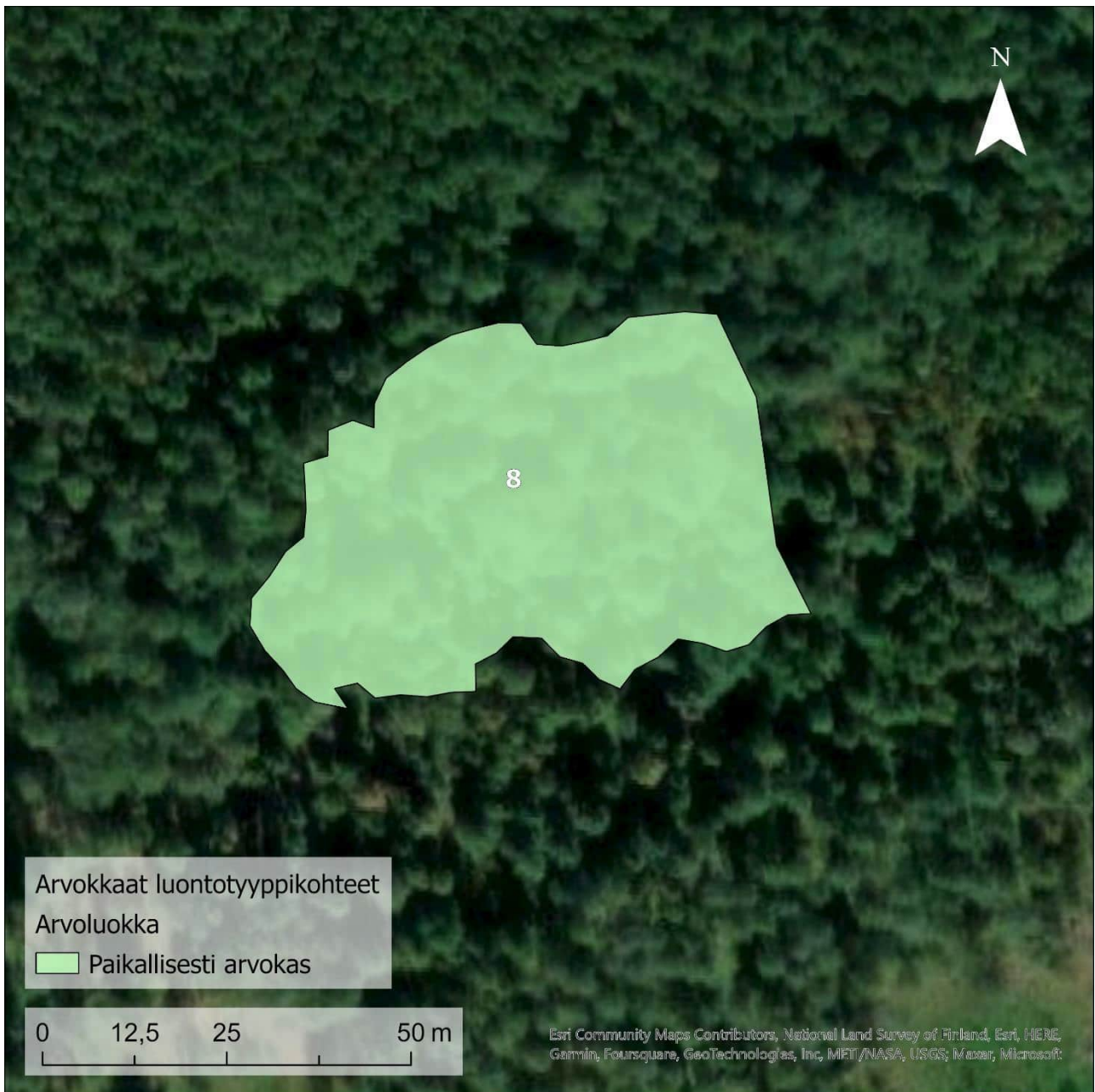
Haimoon alueella on hyvin runsaasti lehtoja, mutta ne ovat pääosin pienialaisia kaistaleita Vihtijoen rannoilla tai tehokkaasti käsiteltyjä talousmetsiä. Tämä lehtolaikku tekee poikkeuksen edustavuudellaan. *Kohde on paikallisesti arvokas.*

Kuva 18. Lehtoa ja varttunut metsälehmus Söderkullan pohjoispuolen arvokohteella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 19. Söderkullan pohjoispuolen lehdon kenttäkerroksen kasvillisuutta. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 20. Söderkullan pohjoispuolisen lehdon rajaus.

3.1.9 Vihtijoen rantalehdot

Vihtijoen rannoilla on monin paikoin erilaisia varttuneita lehtoja. Kohdassa, jossa joki alittaa Haimoontien, kulkee joki molemmin puolin varttuneiden harmaaleppien, rauduskoivujen ja haapojen reunustamana. Kenttäkerrosta hallitsevat soreahiirenporras, vuohenputki, sinivuokko, kiolo ja metsäkurjenpolvi. Tämä kuvio rajautuu osittain piha-alueisiin, jotka pirstovat ja pienentävät lehdon pinta-alaa. Kuvio on metsälain 10 § tarkoittama rehevä lehtolaikku. Kuvio on ainakin osittain metsälain 10 § tarkoittama rehevä lehtolaikku.

Edellisestä lehtolaikusta ylävirtaan sijaitsee etenkin länsirannalla edustava, vanhaa kuusikkoa kasvavaa kosteaa ja tuoretta lehtoa (kuvat 22 ja 23). Tuoreessa lehdossa vallitsevat soreahiirenporras, käenkaali ja

oravanmarja, rannan tuntumassa kosteassa lehdossa taas rönsyleinikki, korpiorvokki, rentukka, kotkansiipi, ojakellukka, mesiangervo.

Vaihinojan eli Mätäjoen yhtymiskohdasta alavirtaan joen rannoilla kasvaa melko pitkällä matkalla suuria tervaleppiä ja muita lehtipuita, paikoin myös iäkkäitä kuusia (kuva 21). Kenttäkerros on näillä alueilla pääosin tuoretta lehtoa. Ympäristöstä erottuva lehtovyöhyke on kapea ja paikoin sen yhtenäisyyttä rikkovat talojen sekä kesämökkien pihanurmikot. Paikoissa, joissa lehdon kenttäkerros on jäljellä, on kyse metsälain 10 § turvaamista lehtolaikuista, muualla taas veden ylle ulottuvat puut tuovat varjoa ja suojaa joen eliöstölle sekä luovat maisemallisesti kauniin jokivarren.

Tammenkallion pohjoispuolella on polun ja joen välissä puustoltaan keski-ikäistä ja melko varttunutta harmaaleppää, raitaa sekä rauduskoivua kasvava lehtokuvio, jonka pensaskerrosta hallitsee runsaana kasvava tuomi (kuva 24). Kenttäkerroksessa valtalajeina kasvavat valkovuokko, vuohenputki, metsäkorte, soreahiirenporras ja käenkaali (kuva 25). Kuvio on metsälain 10 § tarkoittama rehevä lehtolaikku.

Kohteiden rajaukset on esitetty kuvassa 26.

Vihtijoen rantametsät ovat kokonaisuutena *paikallisesti arvokas* kohde, jonka edustavimmat lehtolaikut sijaitsevat Haimoon koulun tuntumassa olevalta maauimalan suvannolta ylävirtaan sekä Tammenkallion pohjoispuolella.

Kuva 21. Vihtijoen tervaleppävaltaista rantalehtoa joen toiselta puolelta kuvattuna. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 22. Rehevää lehtoa Vihtijoen rannalla maaumimalan suvannolta ylävirtaan. Kuva: Riku Kangasniemi.

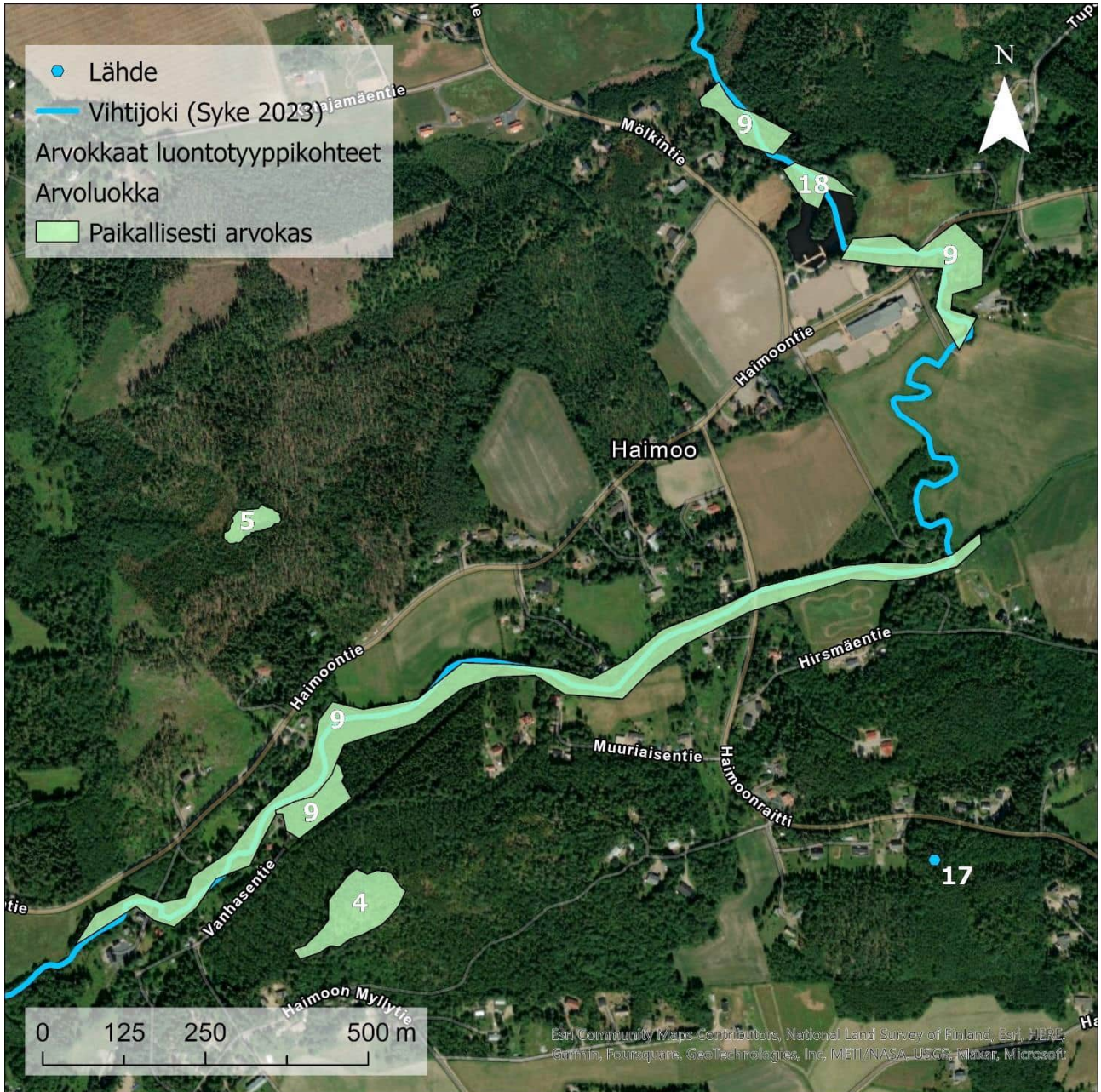
Kuva 23. Vihtijoki ja sen rantalehtoa maaumimalalta ylävirtaan. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 24. Tuoretta lehtoa Vihtijoen rannalla Tammenkallion pohjoispuolella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 25. Kenttäkerroksen kasvillisuutta Tammenkallion pohjoispuolen lehdossa. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 26. Vihtiojoen varren lehtokuviot on merkattu karttaan numerolla 9.

3.1.10 Kulmalan länsipuolen lehto, lähde ja noro

Haimoontien varrella, selvitysalueen pohjoisosassa, sijaitsee sinivuokko-käenkaalityypin tuoreta runsasravinteista lehtoa (EN) edustava pieni kuvio. Alueen puusto on melko varttunutta, kuusi- ja rauduskoivuvaltaista, mutta latvus on paikoin aukkoinen. Kenttäkerroksessa valtalajeina kasvavat sinivuokko, käenkaali ja oravanmarja. Alueen rehevyys sekä ruoho- ja heinävaltaisuus on silmiinpistävä. Kuvion itäosassa kulkee pohjoiseteläsuunnassa noro, joka laskee alueelle mahdollisesti kaivettuun, ilmeisen pohjavesivaikutteiseen ja kirkasvetiseen, alle 0,5 ha laajuiseen lampeen. Lammen ympäristön puustoa on karsittu ja rannalle on viety pieni puutarhapöytä ja -tuolit. Lammen lounaispuolella, edellä mainitun lehtokuvion eteläpuolella sijaitsee myös tihkupintainen lähde.

Sinivuokko-käenkaalityypin lehdon eteläpuolella metsätyyppi vaihtuu käenkaali-oravanmarjatyyppin tuoreeseen keskirasvanteiseen lehtoon (VU), joka edelleen länteen ja lounaaseen päin kulkiessa vaihtuu

käenkaali-mustikkatyyppin lehtomaiseen kankaaseen. Lehtomainen kangas on kuitenkin pääosin kuvion ulkopuolella sijaitsevaa nuorta talousmetsää. Kuvion puusto on melko varttunutta ja osin sekapuustoista. Lahopuuta on kuitenkin niukasti ja valtapuuna alueella kasvaa kuusi. Kenttäkerrosta hallitsevat käenkaali, oravanmarja ja osin mustikka.

Lähde, noro sekä mahdollisesti myös lampi ovat vesilain 2. luvun 11 §:n turvaamia pienvesiä, lehtokuviot taas ovat metsälain 10 §:n tarkoittama reheviä lehtolaikkuja, eikä niillä ole merkittäviä metsätaloustalouden jälkiä. Myös noron ja lähteen lähiympäristö ovat ML 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kohde on kokonaisuutena *paikallisesti arvokas*.

Kuva 27. Kulmalan länsipuolella sijaitseva lähde ja sen keväistä kasvillisuutta. Kuva: Jani Järvi.

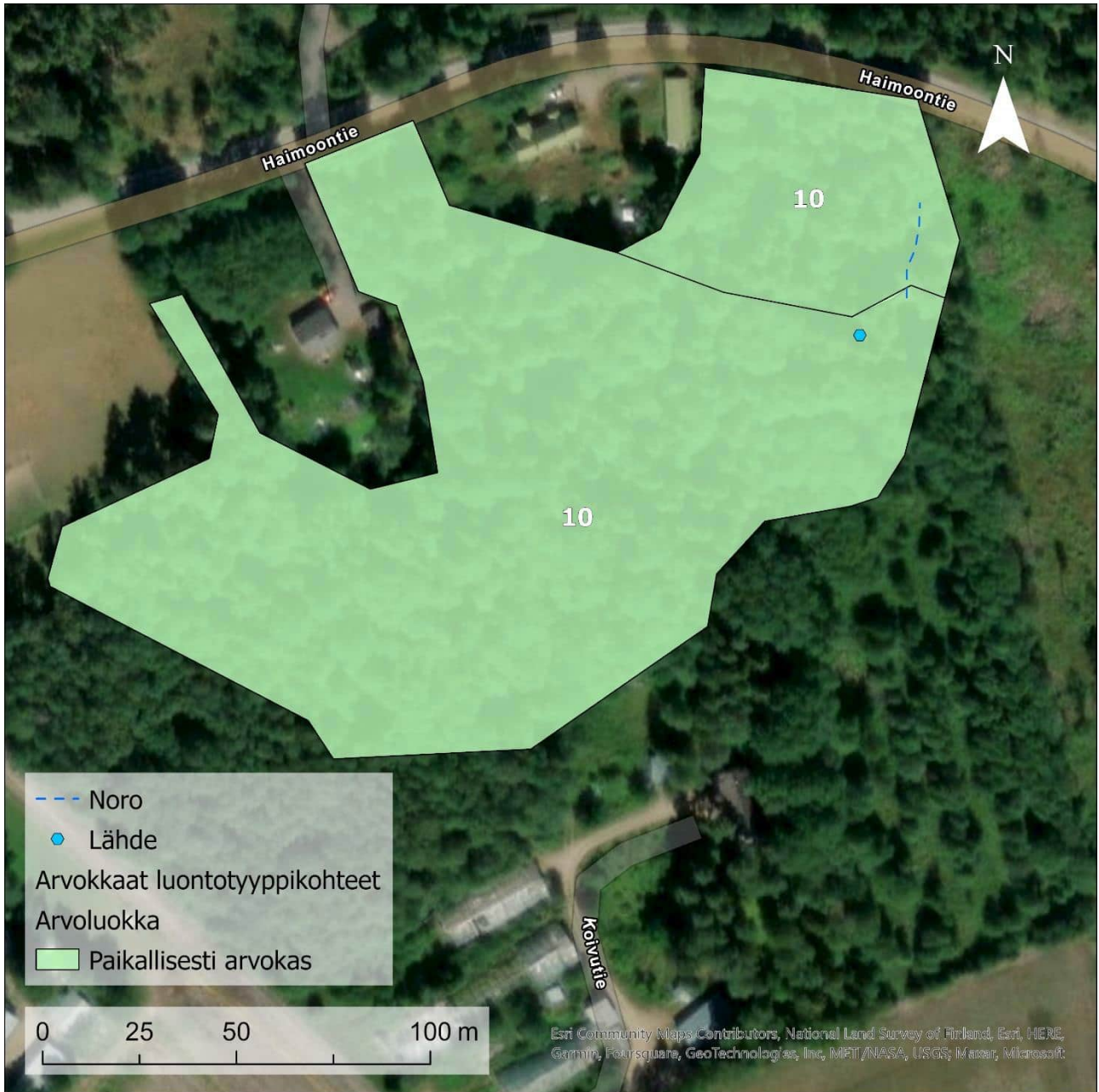
**Kuva 28. Kulmalan länsipuolella sijaitseva noro (lammen yläreunassa näkyvä saniaisten peittämä uoma) laskee lampeen.
Kuva: Jani Järvi.**

Kuva 29. Rehevää lehtoa Kulmalan länsipuolella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 30. Lehdon kenttäkerroksen kasvillisuutta Kulmalan länsipuolella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 31. Kulmalan länsipuolen kohteet. Pienempi kuvio on sinivuokko-käenkaalityypin lehtoa, suurempi kuvio käenkaali-oravanmarjatyyppin lehtoa ja lehtomaista kangasta.

3.1.11 Lautaronmäen lähteet ja norot

Lautaronmäen alueella havaittiin kaksi lähdettä sekä yksi noro. Eteläisempi näistä on pistemäinen lähdelampi, jossa kasvoi mm. purolitukkaa. Tästä lähteestä lähti lyhyt noro rinnettä alas lounaaseen.

Pohjoisempi lähdekohde muodosti eteläistä suuremman lähteikön, jossa oli korpikasvillisuutta, kuten rahkasammalia ja kuusia. Lammen pohjasta erottui selvästi ainakin yksi veden purkautumisaukko. Lähteikön pohjoispäästä oli kaivettu oja, jolla oli ilmeisesti pyritty kuivattamaan aluetta, siinä ainakaan kokonaan onnistumatta. Hieman etäämmällä lähteikkölammesta haarautuu ojasta luonnontilaisessa uomassa kulkeva noro, jonka lähiympäristö oli luonnontilaisen kaltaista metsää. Kohteet ovat vesilain 2.

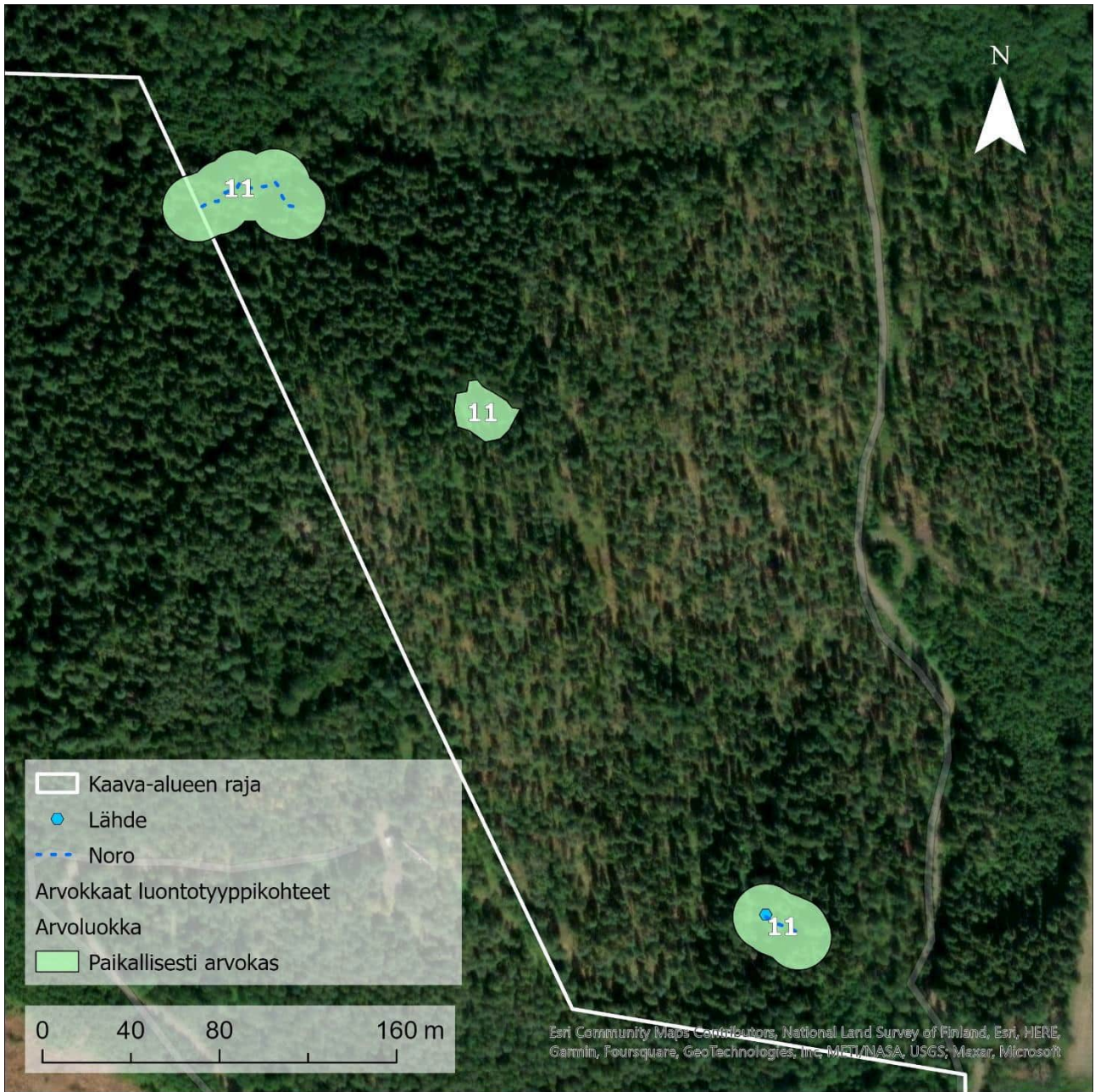
luvun 11 §:n suojelemia pienvesiä, joiden välittömät lähiympäristöt ovat luonnontilaisen kaltaisilta osiltaan metsälain 10 § tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kohteet ovat *paikallisesti arvokkaita*.

**Kuva 32. Lautaronmäen pohjoisempi lähde ja lähteen purkautumisaukko (kuvassa keskellä näkyvä hiekkainen kohta).
Kuva: Jani Järvi.**

Kuva 33. Lautaronmäen eteläisempi lähde ja sen keväistä kasvillisuutta. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 34. Lautaronmäen kohteiden tarkempi sijainti. Pohjoisempi lähteikkö on kohteista keskimmäinen.

3.1.12 Einolan lähde

Entisen pihapiirin tuntumassa on pieni lampi, jonka vesi oli kesäkuun lopun helteisenä päivänäkin kylmää (kuvat 35 ja 36). Vettä lammessa oli syvimmillään noin puoli metriä. Lampi on mitä ilmeisimmin lähde ja sen läheisyydessä oli myös vanha kaivo. Lammessa kasvoi muun muassa kurjenjalkaa, ratamosarpiota, rantaluikkaa ja röyhyvihvilää. Lammen ympäristö on nuorta taimikkoa ja pensaikkoa. Kohde on vesilain 2. luvun 11 §:n suojelema pienvesi ja paikallisesti arvokas.

Kuva 35. Einolan lähdelampi ja sen kasvillisuutta. Kuva: Jani Järvi.

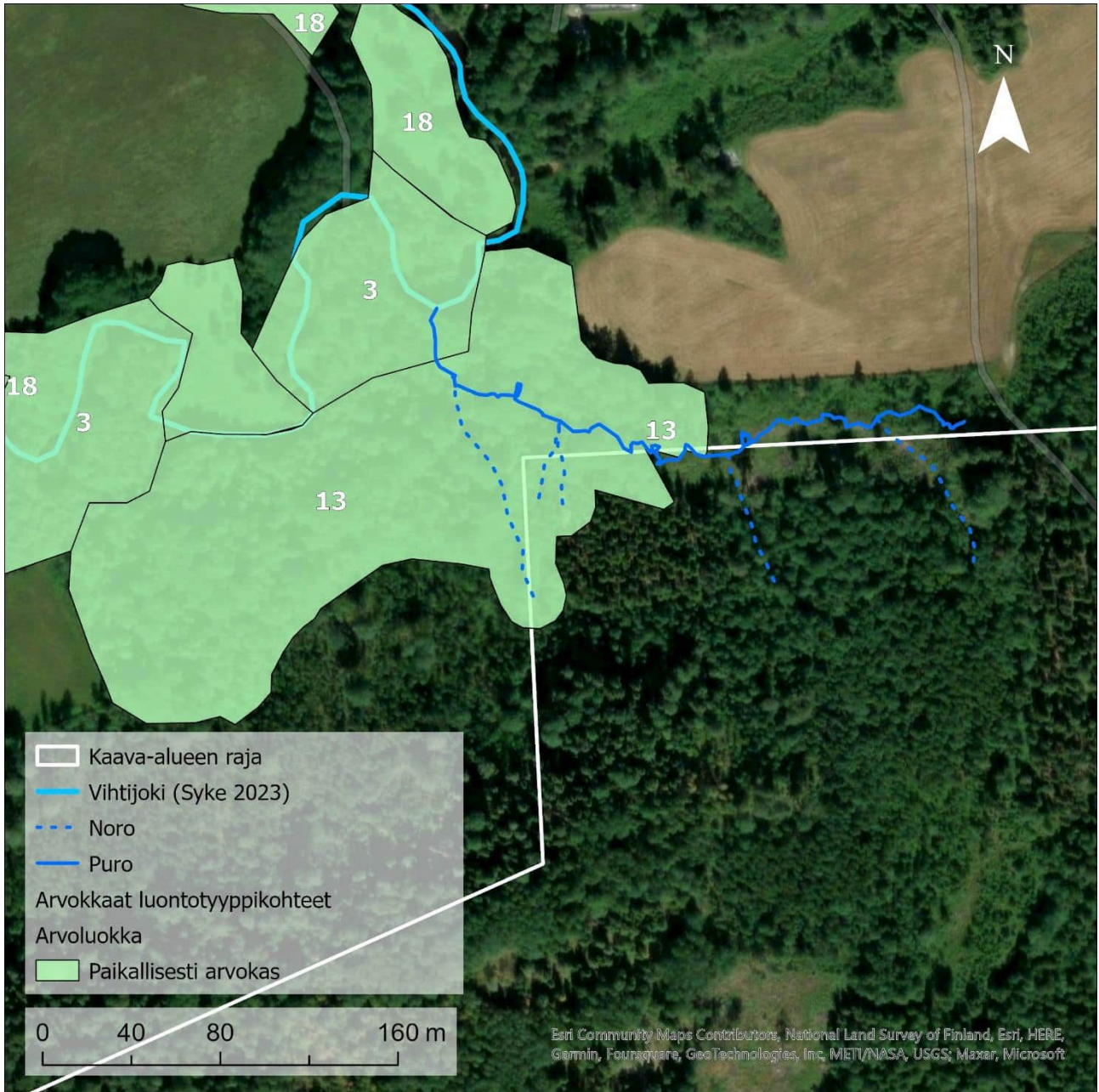
Kuva 36. Einolan lähdelammen sijainti.

3.1.13 Arkkilan länsipuolen lehto, norot ja puro

Haimoon myllyn alapuolisen kosken jälkeen Vihtijoki kääntyy kohti länttä. Tässä kohtaa siihen yhtyy pieni puro, johon laskee useita vesilain suojelemissa noroja (kuvat 37 ja 38). Puronvarren metsät ovat pääosin lehtoa, mutta silti kohteella on tehty hakkuita. Osa hakkuutähteistä on myös läjitetty vesilain vastaisesti noron syvään, luonnontilaiseen uomaan. Lehtoa on alueella myös puron ja noron varsien ulkopuolella. Pääosin lehto on kuusivaltaista, mutta myös haapavaltaisia kohtia löytyy. Kenttäkerroksen kasvillisuuteen kuuluvat muun muassa sinivuokko, käenkaali, lehtoimikkä ja valkovuokko. Tämä lehtoalue on avohakattua osaa ja kahden itäisimmän norouoman metsätaloustoimien muuttamia ympäristöjä lukuun ottamatta metsälain 10 § turvaama kohde. Kohde on kokonaisuutena *paikallisesti arvokas*.

Kuva 37. Arkkilan länsipuolen puro ja sen varren lehtoa. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 38. Arkkilan länsipuolen lehto, puro ja siihen laskevat norot on osoitettu numerolla 13.

3.1.14 Haimoontien ja Haimoon myllytien alittava puro

Puro saa alkunsa pelto-ojasta Puolimatkan talon pohjoispuolella olevalta peltoaukealta. Pellon itäpäätä alkaa mutkitteluva puro-osuus, jonka varrella on hieman puita ja pensaita. Haimoontien lähellä puro yhtyy tien ojaan ja alittaa tien rummussa. Tien alituksen jälkeen puro on melko pitkältä matkalta kaivettu suoraksi ojaksi ja kulkee pellon ja pihojen reunaan pitkin. Lähellä Haimoon Myllytieta uoma muuttuu taas mutkittlevammaksi ja luonnontilaisemmaksi ja alitettuaan tien kookkaassa metallirummussa (kuva 43), muuttuu uoma täysin luonnontilaiseksi. Uoma on kivinen ja siinä on runsaasti vesisammalia (kuva 39). Myös humusta ja muuta irtonaista maa-ainesta on kivien välissä paikoin melko runsaasti, ilmeisesti pelloilta huuhtoutuneena (kuva 41). Vettä virtasi purossa selvityspäivänä melko niukasti, mihin kevään ja alkukesän kuivuudella on varmasti vaikutusta.

Haimoon myllytien eteläpuolella puroa reunustaa pensaikkoinen, kostea lehto, jota ympäröivien peltojen ravinnekormitus entisestään rehevöittää (kuva 40). Lehto on pääosin luonnontilaisen kaltainen tai osin ihmisvaikutteinen, mutta sen länsirannalla mutkittelee jonkin matkaa joko eläinten tai ihmisten harvakseltaan käyttämä polku. Lehdon valtapuu on pääosin harmaaleppä, mutta myös haapaa on paikoin runsaasti puron itärannalla. Puuston ikä on vaihtelevaa ja suurimmat haavat ovat halkaisijaltaan noin 40 cm ja harmaalepät noin 30 cm. Pensaskerrosta hallitsee hyvin runsaana tuomi, mutta myös taikinamarjaa, lehtokuusamaa sekä herukoita kasvaa alueella. Kenttäkerrosta hallitsevat mesiangervo, metsäkorte, koiranputki, nokkonen, vuohenputki, käenkaali ja ojakellukka. Lahopuuta on paikoin runsaasti, myös veteen kaatuneena (kuva 42). Kohteen rajaus on esitetty kuvassa 44.

Metsälain 10 § kieltää hakkaamasta puronvarsien metsiä, mutta alueelle on silti tehty pienimuotoisia hakkuita ja joitakin suurempia puita on kaadettu.

Myllytien eteläpuolinen osuus purosta ja sen ympärillä kasvava lehto ovat kokonaisuutena *paikallisesti arvokas* luontokohde.

Kuva 39. Vesisammalia kivikkoisessa purouomassa. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 40. Puroa reunustava lehto on paikoin valoisa, mutta suurimmaksi osaksi pensaikkoinen ja varjoisa. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 41. Paikoin puron pohja on liettynyt, eikä kiviä ole näkyvissä. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 42. Puron uomassa on erikokoisia ja -ikäisiä lahopuita. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 43. Suuri metallirumpu, jossa puro alittaa Haimoon Myllytien. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 44. Haimoontien ja Haimoon myllytien alittavan puron edustavan osuuden ja sitä ympäröivän lehdon sijainti.

3.1.15 Levoimäen norot ja tervaleppäkorvet

Levoimäellä, aivan kaava-alueen rajalla, on kaksi tervaleppäkorpi-kuviota (kuvat 45, 46, 47 ja 48). Näillä alueilla tervaleppä on kuusen ohella valtapuuna ja korprien lävitse virtaa kaksi noroa. Kohteet ovat melko edustavia ja kenttäkerroksen valtalajeina kasvavat valkovuokko, rönsyleinikki, mesiangervo, metsäalvejuuri, rentukka ja käenkaali. Myös hieskoivua on melko runsaasti. Luonnonsuojeluasetuksen luonnoksessa luonnonsuojelulain 64 § tervaleppämetsiin sisältyvät myös tervaleppäkorvet. Luonnoksessa todetaan, että *"tervaleppäkorvet ovat lehto- tai ruohokorpia, joiden kasvillisuutta luonnehtivat kostean kasvupaikan ruohot tai saniaiset"*. Tämä kriteeri kohteella täyttyy, mutta lopullisen päätöksen alueen suojelusta tekee alueellinen ELY-keskus. Tervaleppäkorvet yhdessä niihin liittyvien norouomien kanssa ovat *maakunnallisesti arvokas* kohde.

Hieman tästä kokonaisuudesta etelään sijaitsee vielä kolmas noro, jonka varrella kasvaa myös joitakin yksittäisiä tervaleppiä. Alueen norot ovat vesilain 2. luvun 11 §:n turvaamia pienvesiä, joiden välittömät lähiympäristöt ovat metsälain 10 § tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Eteläisimmän noron lähiympäristö ei ole kuitenkaan ML 10 §:n mukaisesti luonnontilaisen kaltainen. Tervaleppäkorpien ulkopuolella sijaitsevat noro-osuudet ja niiden välittömät lähiympäristöt ovat *paikallisesti arvokkaita*.

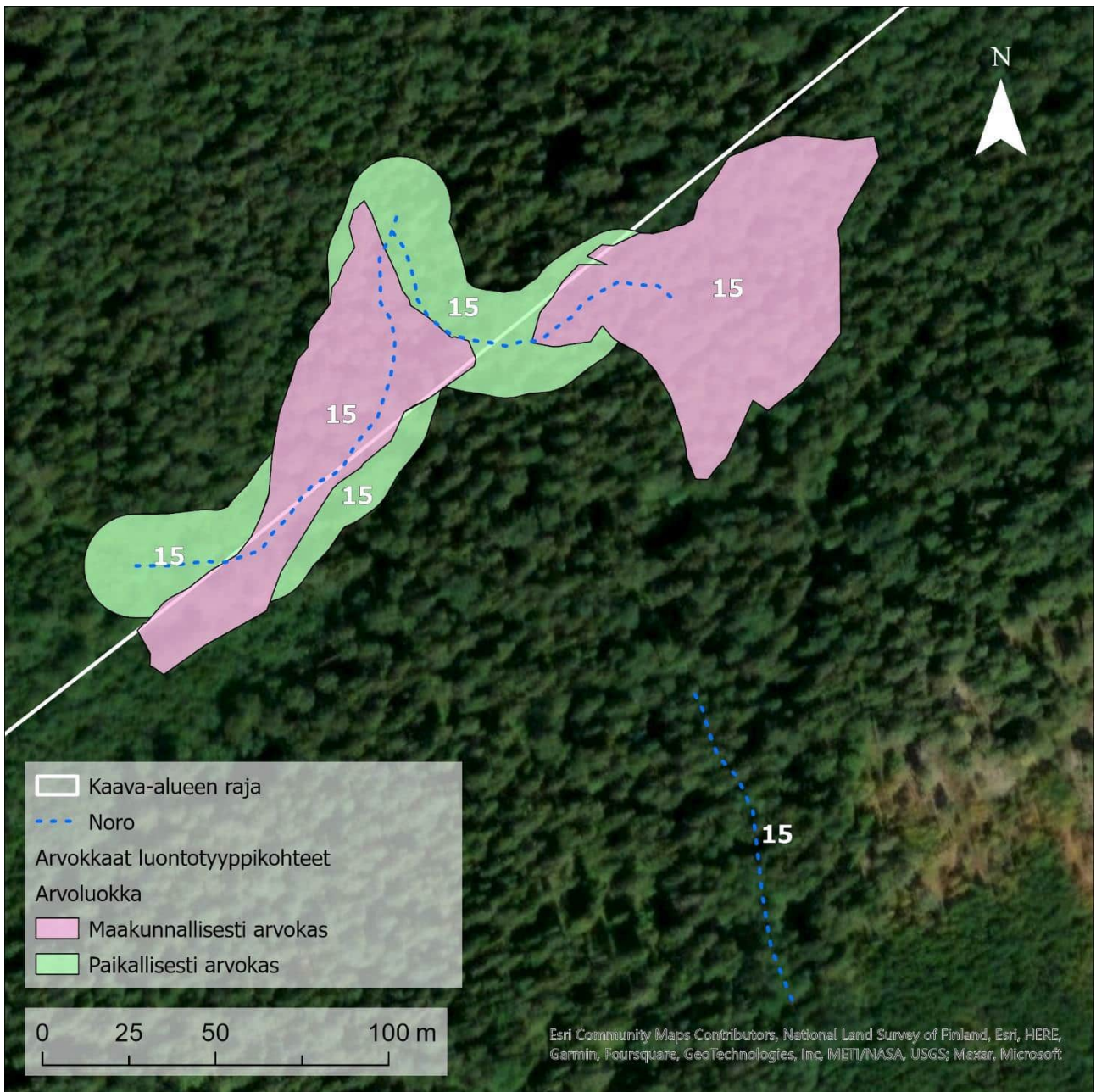
Kuva 45. Tervaleppäkorpien yhteydessä sijaitseva norouoma. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 46. Eteläisempi noro Levoimäen alueella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 47. Levoimäen tervaleppäistä korpea. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 48. Levoimäen arvoasteiden sijainti.

3.1.16 Tavinpalon etelärinteet norot

Tavinpalon mäkiharjanteen etelärinteestä Vihtijokeen laskee kaksi pitkää noroa (kuvat 49, 50, 51 ja 52). Ne kulkevat omakotitalojen tonttien välitse ja alittavat kaksi tietä rummuissa. eteläisemmän tien alituksen jälkeen ne kulkevat syvälle uurtuneissa uomissa, jotka ovat mahdollisesti toimineet pelto-ojina aiemmin, mutta sittemmin kovertuneet mutkitteluiksi ja luonnontilaisen kaltaisiksi uomiksi. Ylempänä rinteessä norojen uomat ovat luonnontilaisia, matalia ja välillä heikosti erottuvia. Norojen yli on joissakin kohdissa ajettu metsäkoneella, mikä heikentää niiden vesitalouden tilaa. Nämä norot ovat vesilain 2. luvun 11 §:n turvaamia pienvesiä.

Norojen lähiympäristö on metsittyvää peltoa sekä nuorta taimikkoa. Norojen välittömät lähiympäristöt ovat metsälain 10 § tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, mutta Tavinpalon etelärinteet norojen lähiympäristöt ovat metsätaloustoimien vuoksi nuorta taimikkoa ja alempana metsitettyä vanhaa peltoa,

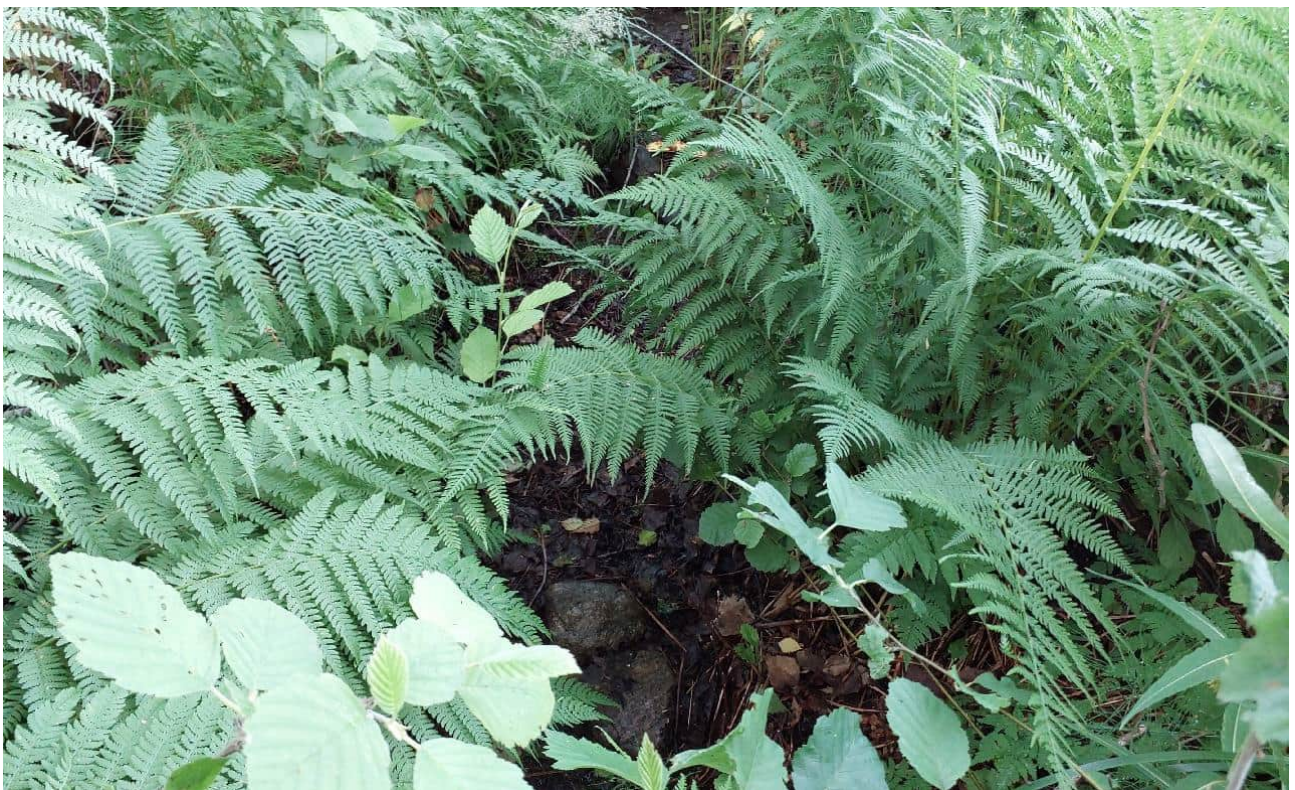
eivätkä täytä metsälain 10 §:n vaatimusta luonnontilaisuudesta tai sen kaltaisuudesta. Noroumat itsessään ovat kuitenkin *paikallisesti arvokkaita*.

Kuva 49. Talojen väliin jäävän taimikon keskellä kulkeva norouma Tavinpalon mäen alueella. Sitä ympäröivän metsä on nuorta ja käsiteltyä. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 50. Norouoma muutamia metrejä ennen Vihtijokeen yhtymistä. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 51. Saniaisten reunustamaa norouomaa Tavinpalon mäen alueella. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 52. Tavinpalon etelärinteiden norojen sijainti.

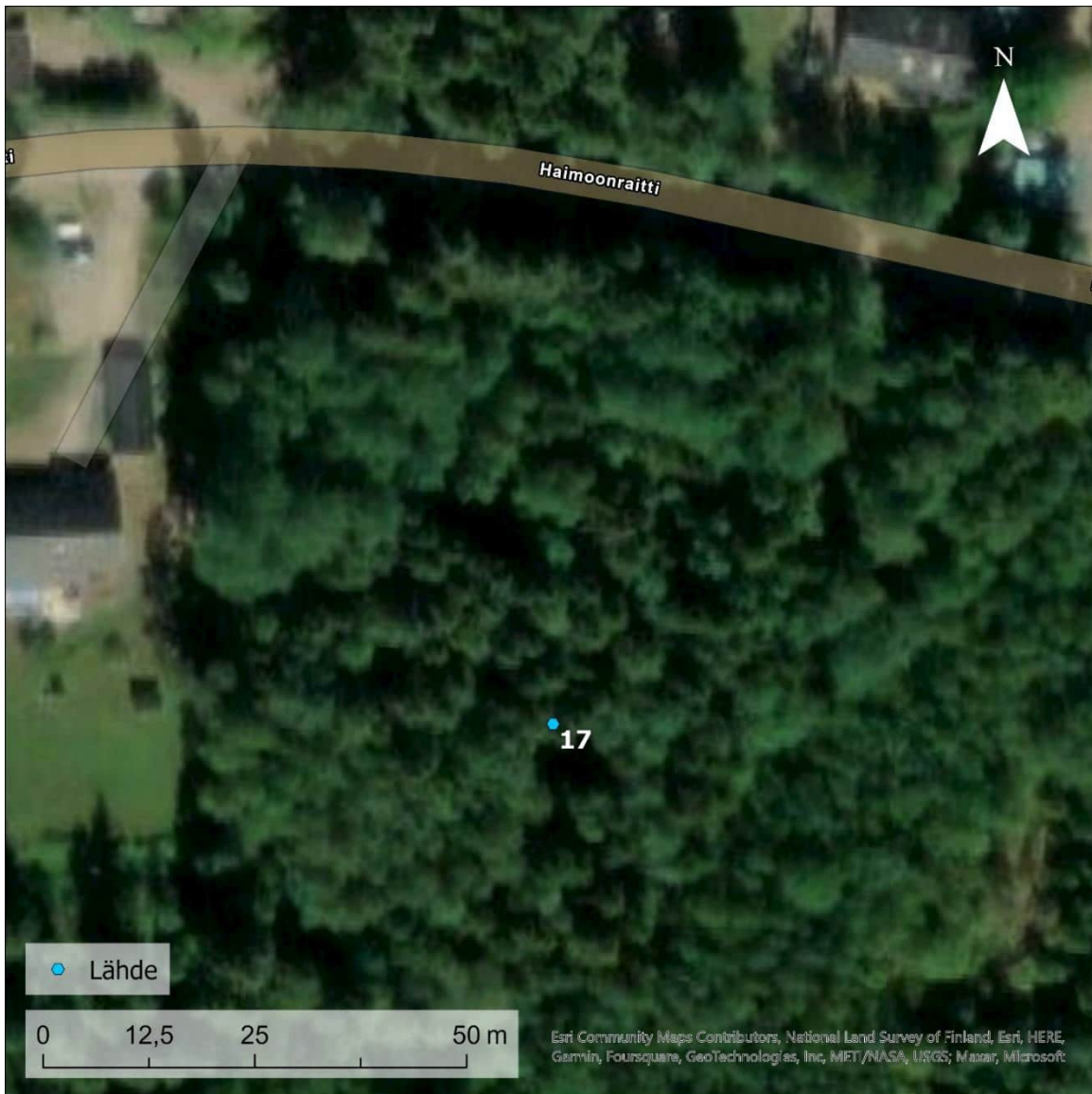
3.1.17 Kirtelän itäpuolen lähde

Haimoonraitin eteläpuolella, Kirtelän itäpuolella sijaitsee pieni lampi, joka on ilmeisesti lähdevaiikutteinen ja vedeltään viileä (kuvat 53 ja 54). Kohde saattaa olla lähteestä kaivettu juottolammikko tai vedenottopaikka. Mitään rakenteita paikalla ei kuitenkaan havaittu. Lammen lähiympäristön kasvillisuus ei eronnut ympäröivän nuoren ja keski-ikäisen talousmetsän aukkoisesta pohjakasvillisuudesta. Lähde on tilaltaan luonnontilaisen kaltainen.

Kohde on vesilain 2. luvun 11 §:n suojaama pienvesi. Tämän lähteen välitön lähiympäristö ei ole metsälain 10 § mukainen erityisen tärkeä elinympäristö, koska ympäröivä metsä ei ole luonnontilainen tai sen kaltainen. Lähde itsessään on *paikallisesti arvokas*.

Kuva 53. Kirtelän itäpuolen lähdelampi talousmetsässä. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 54. Kirtelän itäpuolen lähteen sijainti.

3.1.18 Vihtijoen varren niityt

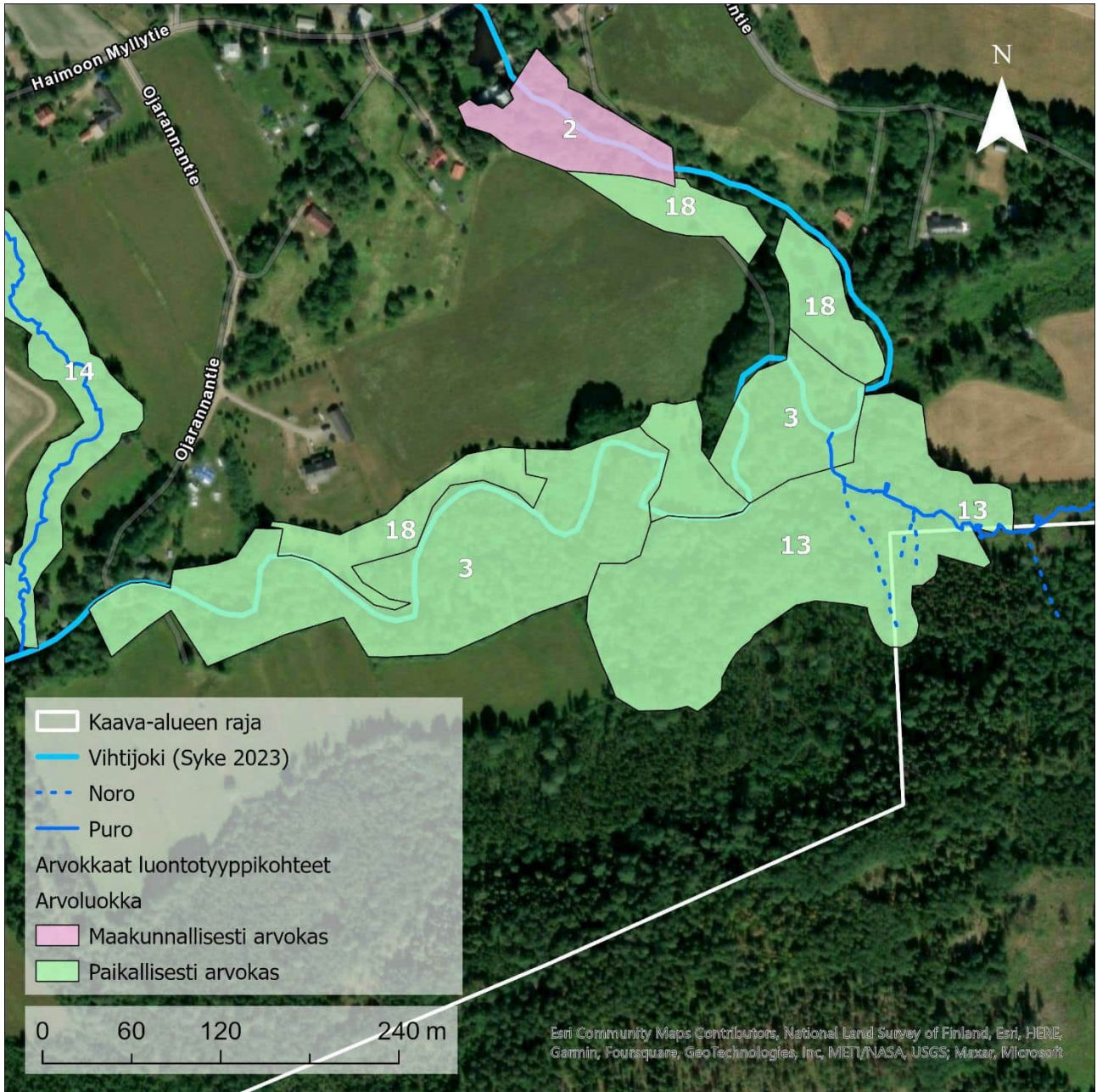
Vihtijoen varrella kasvaa maauimalan suvannon pohjoisosassa sekä vanhalta myllyltä ylä- ja alavirtaan niittyjä. Suvannon pohjoisosan niitty on suursararantaniittyä, jossa valtalajeina kasvavat muun muassa viilto- ja pullosara. Myllyn ylävirran puolella sijaitsevalla kohteella tulvametsään rajautuu myös suursararantaniittyä. Kohteiden rajaukset on esitetty kuvissa 56, 57 ja 58.

Myllyltä alavirtaan rinteillä kasvaa tuoretta heinäniittyä, jota hallitsevat koiranputki, metsäkurjenpolvi, koiranheinä ja nurmipuntarpää (kuva 55). Valtalajien joukossa kasvaa kuitenkin myös esimerkiksi hieman ahdekaunokkia ja päivänkakkaraa. Lähempänä rantaa on sisävesien korkeakasvuisiin rantaniittyihin laskettavaa niittyä. Valtalajeina ovat hieman vaihdellen mesiangervo, nokkonen, vuohenputki, suursarat ja maitohorsma. Myös keltakurjenmiekkää, keltaängelmää, käenkukkaa, ranta-alpia ja rantakukkaa on paikoin runsaasti.

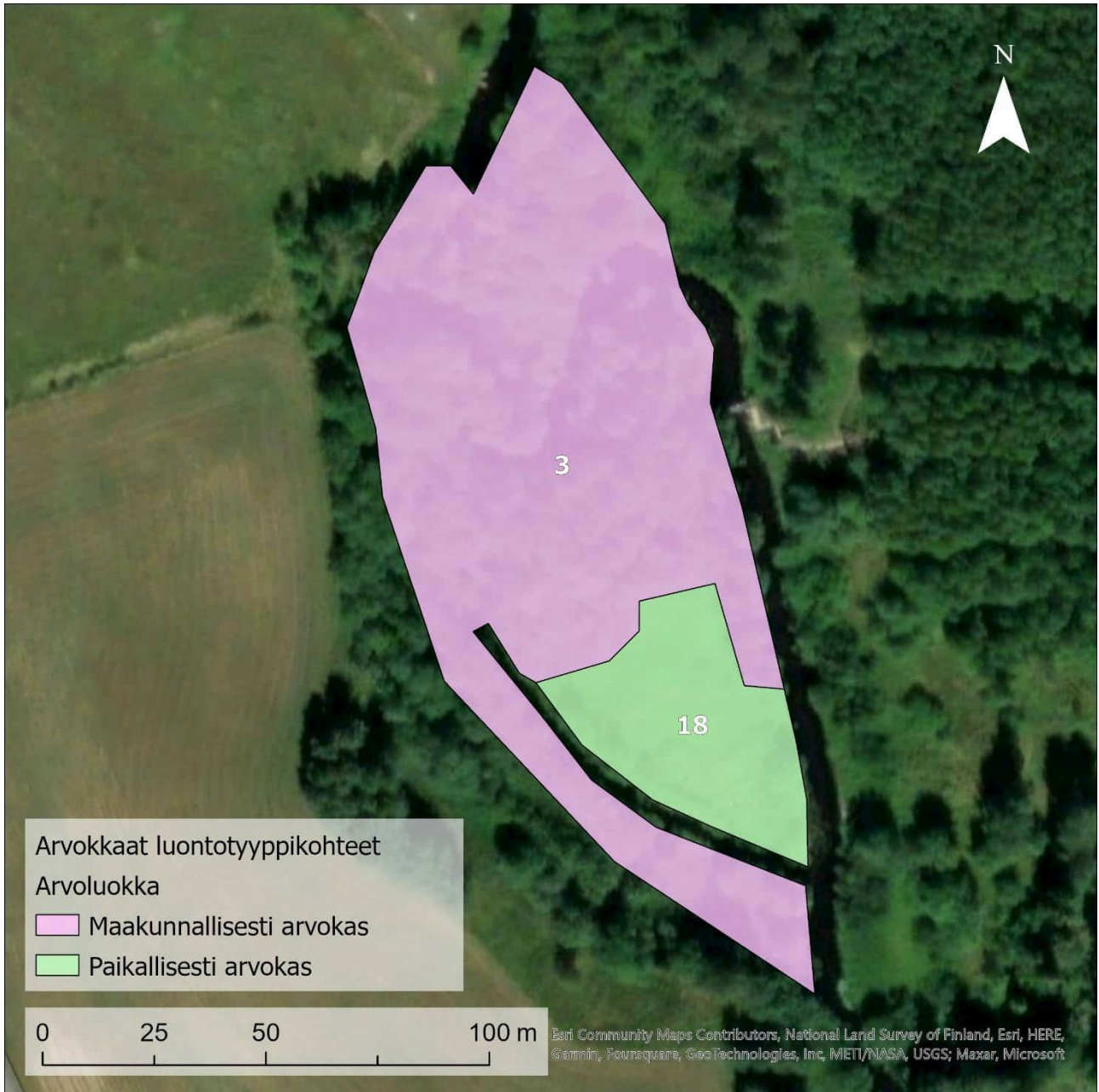
Nämä niityt ovat suursararantaniittyjä lukuun ottamatta syntyneet entiselle pellolle tai ovat ainakin vahvasti pelloilta valuvan ravinnekuorman rehevöittämiä. Ne kuitenkin täydentävät jokivarren luonnon monimuotoisuutta, luoden esimerkiksi erilaisille pölyttäjähönteisille soveltuvia alueita. Niittyjä olisi mahdollista kehittää edustavammiiksi hoitamalla niitä perinnebiotooppeina. Vihtijoen rantaniittykuviot ovat *paikallisesti arvokkaita* kohteita.

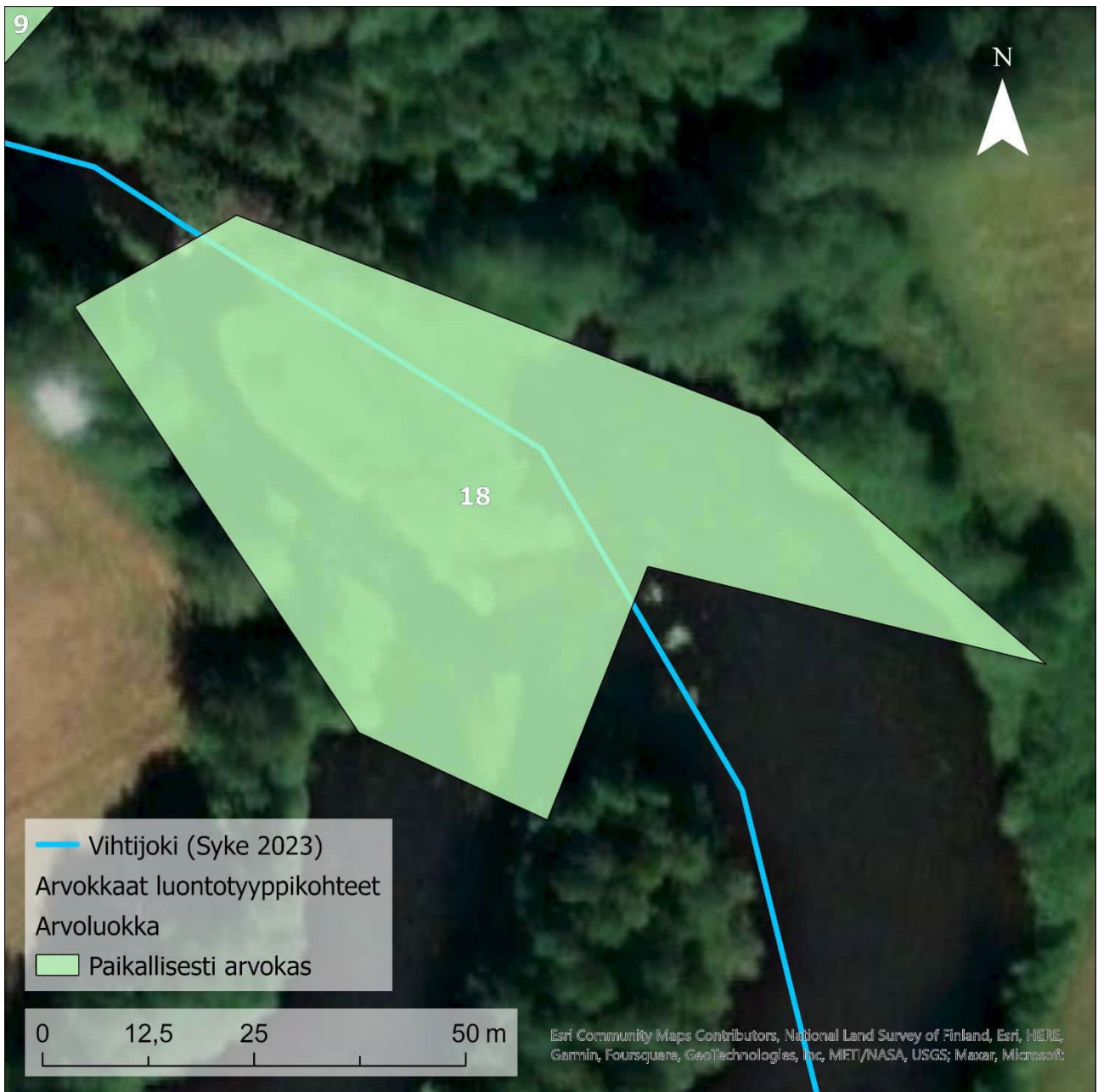
Kuva 55. Korkeakasvuista rantaniittyä Vihtijoen varrella, vanhalta myllyltä alajuoksulle päin. Kuva: Riku Kangasniemi.

Kuva 56. Vihtijoen varren niityt myllyltä alavirtaan on merkattu numerolla 18.

Kuva 57. Vanhan myllyn pohjoispuolella sijaitseva tulvaniitty on merkitty kohdenumerolla 18.

Kuva 58. Maaaimalan suvannon pohjoisosassa sijaitseva suursarantaniitty on merkattu karttaan numerolla 18.

3.1.19 Haapalan metsälaidun ja haka

Uudenmaan ELY-keskukselta (2023) saadun tiedon mukaan alueella sijaitsee yksi perinnebiotooppikohde. Se on kaksiosainen ja sijaitsee suurelta osin Haimoontien ja Haimoon myllytien välissä, missä kohde on tiheää lehtimetsälaidunta, jonka puustoa hallitsevat haavat, rauduskoivut ja harmaalepät. Eteläosassa kohteeseen kuuluu myös tuoretta niittyä. Pieni osa kohteesta sijaitsee Haimoontien pohjoispuolella, missä kohde on hieman avoimempaa lehtipuuhaakaa ja -metsälaidunta. Kohteeseen liittyy myös peltolaidunta. Kesällä 2023 alueella laidunsi lampaista.

ELY-keskus ei toimittanut tiedonannossaan alueen arvoluokkaa, mutta tämän selvityksen arvion perusteella kyseessä on *paikallisesti arvokas* kohde. Kohderajaus on esitetty kuvassa 59.

Kuva 59. Perinnebiotooppikohteen sijainti, kohde on kaksiosainen, mutta luokiteltu ELY:n mukaan yhdeksi kohteeksi.

3.2 Haimoon linnusto

3.2.1 Lintulajisto

Suunnittelualan linnusto on selvityksen perusteella melko tavanomaista intensiivisen metsätalouden piirissä oleville metsille ja avoimille maaseutu ympäristöille. Alueen tavallisimpia pesimälintuja ovat selvityksen perusteella Etelä-Suomen runsaimpiin lajeihin kuuluvat peippo, pajulintu, punakylkirastas, mustarastas, metsäkivirinen ja talitiainen. Alueella ei havaittu erityisesti suojeltaviin lajeihin lukeutuvia lintuja.

Huomionarvoisimpia, alueella pesiviksi tulkittuja lajeja olivat uhanalaiset pensastasku (VU), töyhtötiainen (VU), hömötiainen (EN), pyy (VU), haarapääsky (VU), tervapääsky (EN).

Pensastasku on avoimien elinympäristöjen, kuten soiden ja niittyjen laji, joka viihtyy myös peltoaukeilla. Sekä töyhtötiainen että hömötiainen ovat erityisesti varttuneiden ja vanhojen metsien lajeja. Ne vaativat pehmeitä lehtipuupötkkelöitä, joihin yleensä itse kovertavat pesäkolonsa. Pyy voi viihtyä myös talousmetsien tiheissä taimikoissa ja varttuneissa metsissä se elää usein puronvarsien tiheiköissä ja muissa samankaltaisissa suojaisissa paikoissa.

Haarapääskyjä (VU) havaittiin alueella yllättävän vähän, vain neljällä eri alueella. Laji pesii alueella muutamien pariin voimin ainoana varsinaisena pääskylajina. Lisäksi erittäin uhanalaista (EN) tervapääskyä tavattiin kahdella peltoaukealla. Tämäkin laji pesinee alueella tai sen välittömässä läheisyydessä harvalukuisena. Sekä haarapääsky että tervapääsky pesivät erilaisten rakennusten räystäiden alle, sisälle latoihin, navettoihin ja muihin piharakennuksiin, joihin on avoin kulkuaukko sekä siltojen rakenteisiin. Tervapääskyjen luontainen pesäpaikka on puun onkalo, haarapääskyjen taas kovera kalliojyrkänne, mutta varsinkin haarapääsky on Suomessa hyvin riippuvainen ihmisestä.

Naurulokkeja (VU) havaittiin ruokailemassa Tupakkiaron pelloilla kahtena päivänä, mutta lajin ei tulkittu pesivän selvitysalueella pesäpaikoiksi sopivien rehevien järvien ja lampien puuttuessa.

Silmälläpidettävistä (NT) lajeista havaittiin pesintään viittaavalla tavalla kuovi, käenpiika, kiuru, pensaskerttu, ruokokerttunen, punavarpuunen, västäräkki, närhi ja harakka.

EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeista, jotka eivät Suomessa ole uhanalaisia tai silmälläpidettäviä, havaittiin alueella teeri, ruskosuohaukka, ruisrääkkä, kurki, harmaapäätikka ja palokärki. Näistä ruskosuohaukan ei tulkittu pesivän tai pitävän reviiriä alueella, sillä laji havaittiin vain kerran matkalennossa. Muista lajeista saatiin pesintään viittaavia havaintoja.

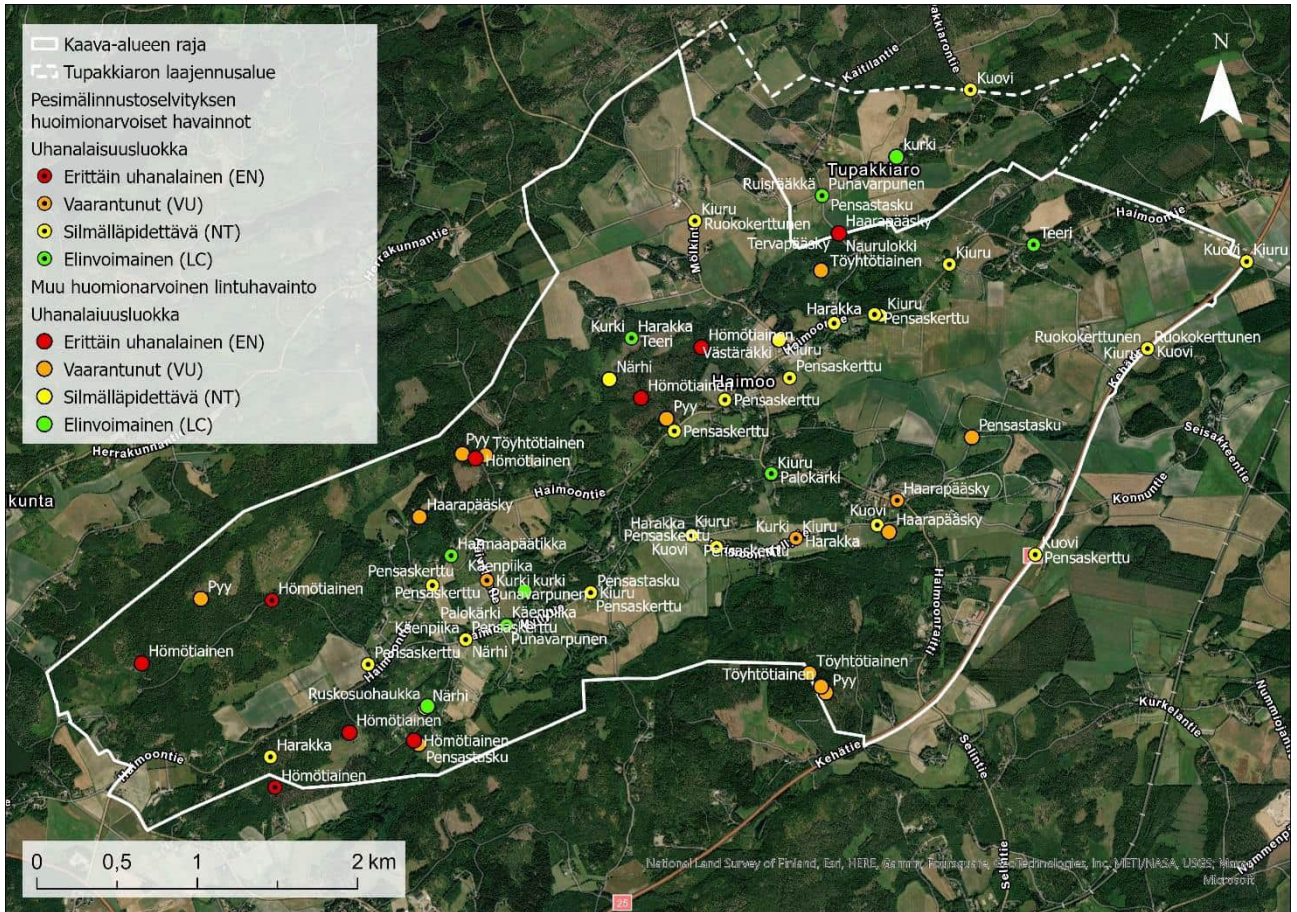
Huomionarvoiset lintulajit ja niiden havaitut yksilömäärät on esitetty taulukossa 1 ja huomionarvoisten sijoittuminen Haimoossa kuvissa 60, 61, 62 ja 63.

Ruskosuohaukan lisäksi alueella tavattiin päiväpetolinnuista vain nuoli-, varpus- ja tuulihaukka. Kaikki kolme kuulunevat alueen pesimälajistoon, mutta vain tuulihaukka pystyttiin varmuudella tulkitsemaan reviiriä pitäväksi linnuksi. Pöllöjä ei alueella havaittu, vaikka alueella on varsinkin lehto- ja sarvipöllölle soveltuvaa maastoa. Tähän vaikutti todennäköisesti myös selvitysten ajankohta, sillä pöllöjen soidin ajoittuu lähinnä kevättalven öihin. Myös kevättalven säällä on voinut olla vaikutusta pöllöjen esiintymiseen. Vuorotelleet lämpimät ja pakkasjaksot vaikeuttivat pöllöjen saalistusta sekä verottivat pienjyrsijöiden kantoja. Esimerkiksi lehtopöllöjen pesinnät ovat tämän pesimälinnustonselvityksen tehneiden kartoittajien omien maastohavaintojen perusteella Uudellamaalla onnistuneet erittäin huonosti vuonna 2023.

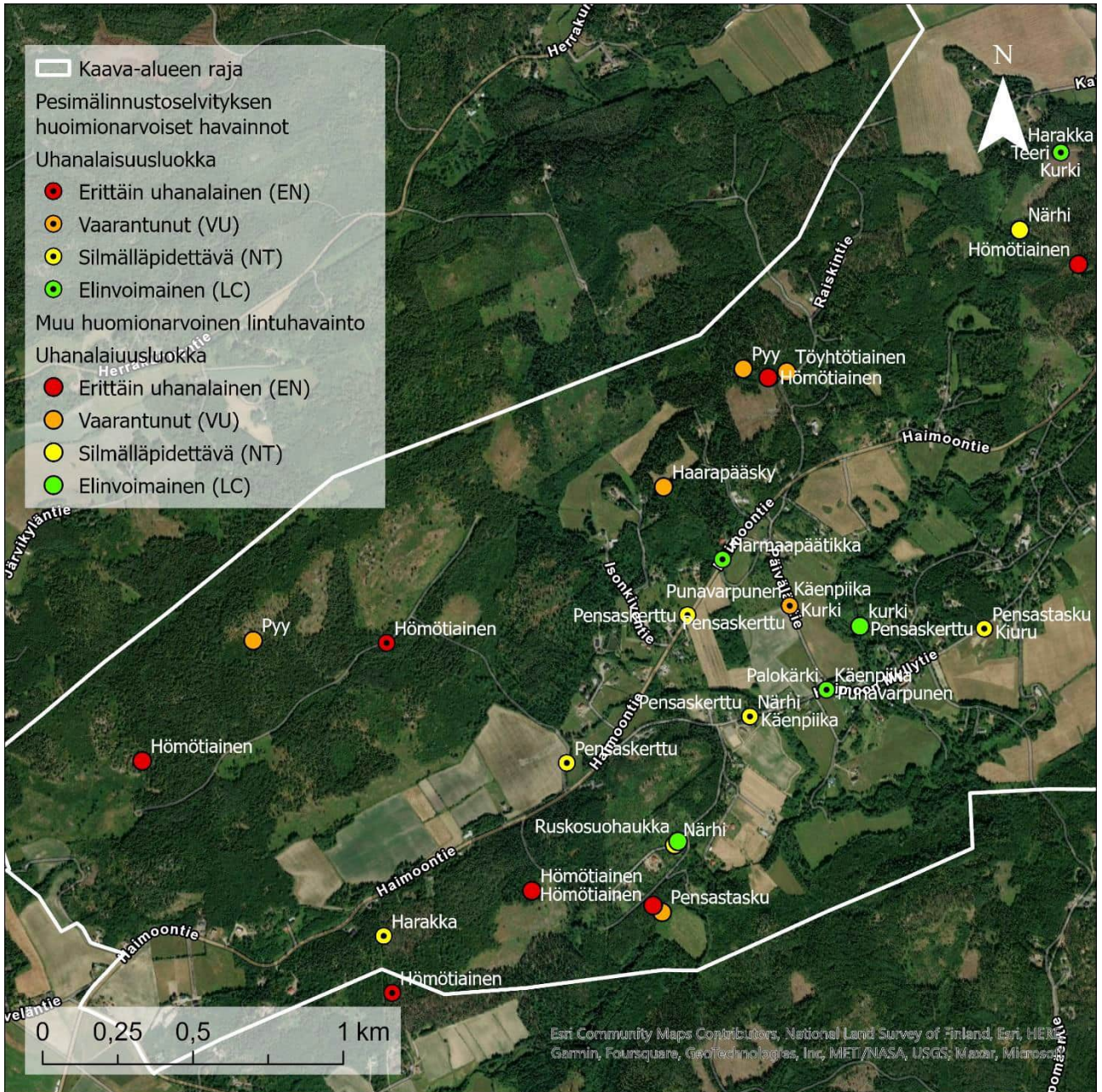
Taulukko 1. Haimoon huomionarvoinen linnusto.

Laji	Havaitut yksilöt	Uhanalaisuusluokka	Lintudirektiivin laji	Muita huomioita
Haarapääsky	9	VU		
Harakka	7	NT		
Harmaapäätikka	1	LC	Kyllä	
Hömötiainen	8	EN		
Kiuru	21	NT		
Kuovi	8	NT		

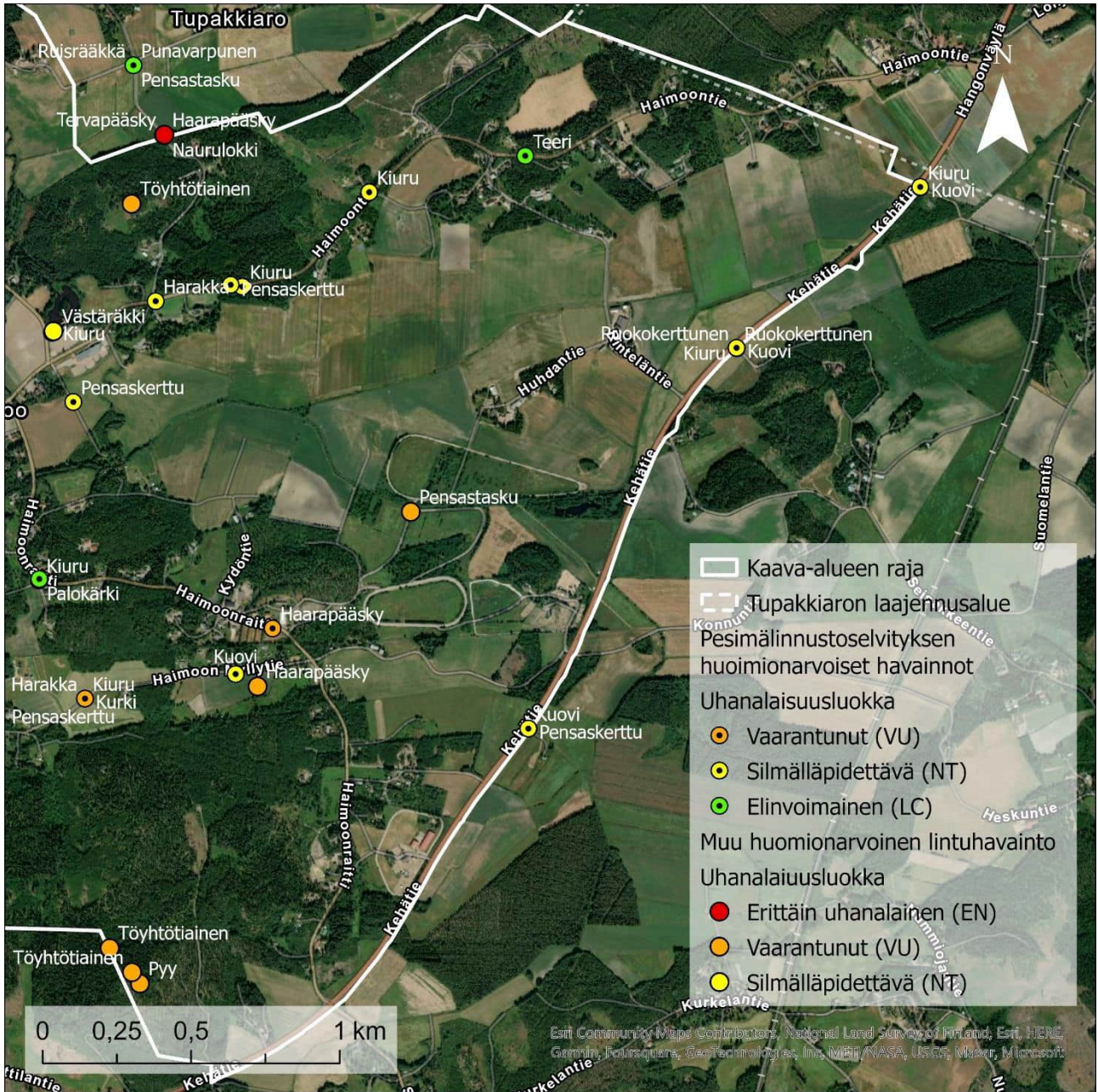
Laji	Havaitut yksilöt	Uhanalaisuusluokka	Lintudirektiivin laji	Muita huomioita
Kurki	11	LC	Kyllä	
Käenpiika	3	NT		
Naurulokki	4	VU		Ei pesimälaji
Närhi	3	NT		
Palokärki	2	LC	Kyllä	
Pensaskerttu	16	NT		
Pensastasku	4	VU		
Punavarpunen	3	NT		
Pyy	7	VU		
Ruisräikkä	1	LC		
Ruokokerttunen	4	NT		
Ruskosuohaukka	1	LC	Kyllä	Ei pesimälaji
Teeri	3	LC	Kyllä	
Tervapääsky	2	EN		
Töyhtötiainen	5	VU		
Västaräkki	1	NT		

Kuva 60. Haimoon huomionarvoisen linnuston havainnot koko selvitysalueella.

Kuva 61. Tarkempi kuva selvitysalueen lounaisosan huomionarvoisista lintuhavainnoista. Samassa pisteessä havaittujen eri lajien osalta pisteen väri ei välttämättä täsmää kaikkien lajien uhanalaisuusluokkiin.

Kuva 63. Tarkempi kuva selvitysalueen itäosan huomionarvoisista lintuhavainnoista. Samassa pisteessä havaittujen eri lajien osalta pisteen väri ei välttämättä täsmää kaikkien lajien uhanalaisuusluokkiin.

3.2.2 Linnustolle tärkeät alueet

Suomessa monien lintulajien kannalta tärkeimpiä ympäristöjä ovat vanhat ja luonnontilaiset metsät. Koska Haimoon alueen metsiä on talouskäytön vuoksi käsitelty monin paikoin hyvin intensiivisesti, ja ne ovat iältään nuoria, ei varttuneiden tai vanhojen metsien lajeille soveltuvaa elinympäristöä ole juurikaan tarjolla. Laajimmat varttuneen metsän alueet sijaitsevat Levoimäen länsiosassa sekä Lautaronmäen suunnalla. Näillä alueilla havaittiin eniten varttuneisiin metsiin sopeutuneita hömö- ja töyhtötiaisia. Vaativimpia vanhan metsän lajeja, kuten pikkusieppoa tai pohjantikkaa, ei selvitysalueella havaittu lainkaan. Suojelualueiden puuttuessa tulevat varttuneemmat metsät todennäköisesti pääosin häviämään metsätaloustoimien vuoksi selvitysalueelta. Mikäli näin tapahtuu, myös näihin ympäristöihin sidoksissa olevat lajit tulevat todennäköisesti häviämään tai ainakin yhä vähemmän selvitysalueelta.

Muita linnuston kannalta tärkeitä alueita Haimoon kaava-alueella ovat Vihtijoen varren lehdot ja pensaikot sekä peltoaukeat ja eritoten niiden pientareet, suojakaistat, pensaikot ja metsäsaarekkeet. Joenvarren pensaikoissa ja lehdoissa viihtyvät muun muassa pesimälinnustoseselvityksessä havaitut mustapää- ja lehtokerttu, viitakerttunen sekä kultarinta.

Selvitysalueelta ei rajattu arvokkaita lintukohteita, sillä lajisto oli pääasiassa tavanomaista, huomionarvoisia lintuhavaintoja tehtiin melko vähän ja huomionarvoiset lajesiintymät sijaitsivat pääasiassa etäällä toisistaan, jolloin reviiritiheys jäi matalaksi.

3.3 Luontodirektiivin IV-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöt

Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien, lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja aina, vaikka niitä ei olisi ennen maankäytön suunnittelua tunnistettu. Suomen lainsäädännössä luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien suojelu on toimeenpantu luonnonsuojelulain 78 §:ssä, joka kieltää liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen ja heikentämisen. Kielto on voimassa kaikkialla ilman erikseen tehtäviä viranomaispäätöksiä. Esim. liito-oravaa koskevissa ohjeissa on todettu, että kielto koskee kaikkia toimijoita (valtiota, kaupunkia ja yksityisiä maanomistajia) ja kaikkea toimintaa, joka voi heikentää tai hävittää lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (Jokinen 2012, Ympäristöministeriö 2017).

Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta.

Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Poikkeus voidaan myöntää, jos:

1. muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, **ja**

2. poikkeus ei haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, **ja**

3. poikkeamisen perusteena on jokin seuraavista syistä

- a) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojeleminen ja luontotyyppien säilyttäminen;
- b) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäiseminen, joka koskee viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta;
- c) kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskeva tai muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- d) näiden lajien tutkimus- ja koulutus, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistuttamistarkoitukset ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavat lisääntymistoimenpiteet, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen;
- e) tarkoin valvotuissa oloissa tapahtuva valikoitu ja rajoitettu kyseisten lajien yksilöiden ottaminen ja hallussapito kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa.

3.3.1 Liito-orava

3.3.1.1 Liito-oravan elinympäristöt ja kulkuyhteydet

Liito-orava (*Pteromys volans*) on hämääksiaktiivinen puissa elelevä nisäkäslaji. Se suosii elinympäristöinä iäkkäitä kuusivaltaisia sekametsiä, mutta tulee toimeen nuoremmassakin metsässä, joissa on riittävästi lehtipuita ravinnoksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Lajin luontaisessa elinympäristössä kasvaa tyypillisesti järeitä haapoja sekä kuusia ja koivua. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevan ikäistä ja latvuserrokseltaan suojaisaa ja eri-ikäistä. Varmimmin lajin tapaakin järeitä kuusia ja kolohaapoja kasvavista sekametsistä, joissa esiintyy runsaasti eri-ikäistä kuusta. Haavan ja koivun ohella laji suosii ravintopuinaan harmaaleppää ja tervaleppää.

Liito-oravien reviirien koot ovat naarailla keskimäärin 8 ja koirilla noin 60 hehtaaria, joskin yksilöllistä vaihtelua esiintyy. Naaraiden reviirit eivät ole päällekkäisiä, mutta koiraiden reviirit tyypillisesti ovat ja

voivat ulottua useamman naaraan reviirille. Etenkin kaupunkiympäristössä metsäalueet ovat usein kapealaisia ja sirpaleisia, jolloin elinympäristöalueet voivat jäädä pienemmiksi ja koostua useista osista.

Liito-oravalla on elinpiirillään tyypillisesti useita pesiä, jotka voivat sijaita myös tärkeimpien ruokailualueiden ulkopuolella. Naarailta on havaittu olevan käytössään 2–10 pesää, keskimäärin 5 ja koirailta 4–14, keskimäärin 8 (Hanski 2016). Pesät ovat yleensä käpytikän tai muiden tikkojen tekemissä koloissa (usein haavassa), osa pesistä voi olla vanhoja oravan risupesä. Pesiä voi olla myös linnunpöntöissä sekä rakennuksissa. Liito-orava käyttää reviirinsä sisällä aina useampia pesiä, joissa se viettää päiviä. Liito-oravan esiintymisessä tietyllä alueella voi olla vuotuista vaihtelua, eli yksittäinen sen käyttämä alue voi olla joinakin vuosina tyhjä, mutta se voidaan asuttaa myöhemmin uudestaan.

Liito-orava käyttää puustoisia kulkuyhteyksiä siirtyäkseen elinympäristön sisällä alueelta toiselle tai elinympäristöjen välillä elinympäristöverkoston sisällä. Yhteyksien pituudet ja leveydet vaihtelevat. Leveissä yhteyksissä voi olla liito-oravalle myös sopivia pesä- ja ravintopuita. Leveät yhteydet voivatkin olla liito-oravan elinympäristön osia tai elinympäristöä tukevia osia. Liito-oravakannan pitkän aikavälin säilymisen kannalta on tärkeää, että poikasilla on yhteyksiä elinympäristöihin, missä niillä on tilaa perustaa oma elinpiiri.

3.3.1.2 Liito-oravan suojelu ja sen vaikutus maankäyttöön

Lainsäädäntö ja lainsäädäntöohjeet rajoittavat melko voimakkaasti maankäyttöä niillä kohteilla, joilla liito-oravaa esiintyy. Liito-orava on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV (a) mukainen laji. Liitteen II tavoite on säilyttää lajien elinympäristöjä; tämä toteutetaan Natura 2000 -verkostolla. Liitteen IV tavoite on puolestaan suojella lajin yksilöitä tai lajin elämänkierron kannalta keskeisiä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, jotka ovat elinympäristöjä suppeampia.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan määritelmää on pyritty täsmentämään luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja koskevalla oppaalla ja liito-oravaa koskevalla ympäristöministeriön erillisohjeistuksella (Ympäristöministeriö 2017).

Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja koskevan oppaan (Nieminen & Ahola toim. 2017) mukaan:

”Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Yhdellä elinpiirillä on useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravien tulee pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä... Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, ruokailupuiden ja kulkuyhteyksien määrittely on tapauskohtaista.”

Luonnonsuojelulain 78 §:ssä mainittua hävittämis- ja heikentämiskieltoa koskevissa oikeuden päätöksissä on usein painotettu tapauskohtaisuutta. Esimerkiksi tarkkoja pinta-alarajoja tai kulkuyhteyksien leveyksiä ei olla määritetty. Lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelyssä perustana tuleekin olla lajin ympärivuotisen selviytymisen turvaaminen. Lisääntymis- ja levähdyspaikaksi voidaan lukea liito-oravan tunnettujen elinpiirien alueella tai läheisyydessä olevat pesäkäyttöön soveltuvat kolopuut, vaikka liito-oravan papanoita ei olisi havaittu juuri kyseisen puun kohdalta.

Liito-oravan kohdalla myös metsäisten kulkuyhteyksien katkaiseminen voidaan tulkita lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi – etenkin jos kyseessä on ainoa metsäinen kulkuyhteys lisääntymis- ja levähdyspaikan ja muiden metsäalueiden muodostaman verkoston välillä.

Komission hyväksymässä arvioinnissa (2007–2012) lajin suotuisan suojelutason tilanteesta liito-oravan kokonaisarvio Suomessa on *epäsuotuisa, riittämätön* ja kannan kehityssuunta *heikkenevä*. Tuoreimmassa arvioinnissa (2013–2018) suojelutason kokonaisarvio on pysynyt muuttumattomana; arviointitulos on

sama (epäsuotuisa-riittämätön) sekä lajin elinympäristön, tulevaisuuden näkymien että yleisarvioinnin osalta.

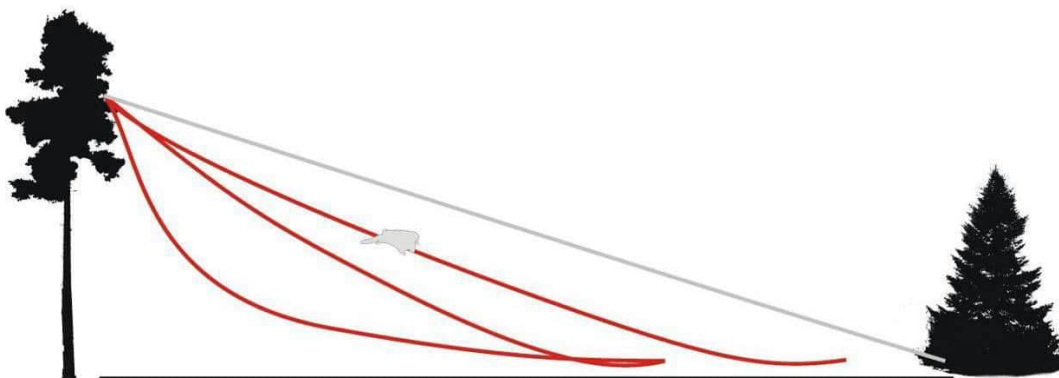
Tärkein syy lajin vähenemiseen ovat sopivien varttuneiden kuusisekametsien hakkuut ja sitä kautta lajin elinympäristöiksi soveltuvien metsien pinta-alan pieneneminen. Soveltuvan elinympäristön määrä näyttääkin olevan liito-oravakannan kokoa rajoittava tekijä. Lajin uhanalaisuuteen johtaneina syinä ja uhkatekijöinä myös tulevaisuudessa ovat uhanalaisuusarvioinnin perusteella metsien uudistamis- ja hoitotoimet, metsien puulajisuhteiden muutokset, vanhojen metsien väheneminen ja lahoppuun väheneminen.

Liito-oravan on havaittu esiintyvän enenevässä määrin kaupunkialueilla, jolloin maankäytön kehittämistarpeet ja liito-oravan elinympäristövaatimukset ovat toisinaan ristiriidassa. Tällöin viranomaisen tehtävänä on arvioida suunnitellun maankäytön merkittävyys suhteessa liito-oravaan kohdistuvaan haittaan. Viranomaisen voi myöntää luonnonsuojelulain 78 § 3 momentin mukaisen poikkeusluvan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiselle tai hävittämiselle mm. yleisen edun kannalta merkittävien hankkeiden kohdalla. On eduksi, jos myös näiden päätösten tueksi on olemassa riittävät tiedot liito-oravan elinympäristöverkoston rakenteesta ja senhetkisestä tilasta, sillä yhtenä poikkeamisluvan edellytyksenä on, ettei lajin suotuisa suojelutaso vaarannu sen hetkiseen tilanteeseen verrattuna.

Pirstaleisilla metsäalueilla ja rakentuilla kohteilla säilytettävien liito-oravan elinpiirien välisten kulkuyhteyksien toimivuutta voidaan arvioida liitoluvun avulla.

Liito-oravan liitokykyä voidaan yleisellä tasolla kuvata liitoluvulla, joka määritellään nosteen (L) ja etenemistä vastustavan voiman (D) (ilmanvastus) suhteena (L/D). Aikaisempien tutkimusten ja radioseurannan havaintojen perusteella suomalaisen liito-oravan liitoluvun maksimiarvona voidaan käyttää lukua kolme. (Virtanen ym. 2014) Liito-oravan liidon maksimipituus on noin kolminkertainen suhteessa yhteyspuuston korkeuteen. Liitovälien tulisi mieluummin olla lyhyempiä kuin maksimietäisyys. Toimivan yhteyden puustossa ei milloinkaan saisi olla yli 50 metrin katkoja. Yhteyden toimivuutta arvioitaessa on huomioitava myös maaston muodot sekä mahdolliset esteet kuten aidat ja penkeret.

Liito-oravan liitoa on havainnollistettu kuvassa 64, jossa harmaalla viivalla on esitetty liitolukua kolme vastaava suora. Erilaisia mahdollisia liidon profiileja on kuvattu punaisilla viivoilla. (Virtanen ym. 2014)

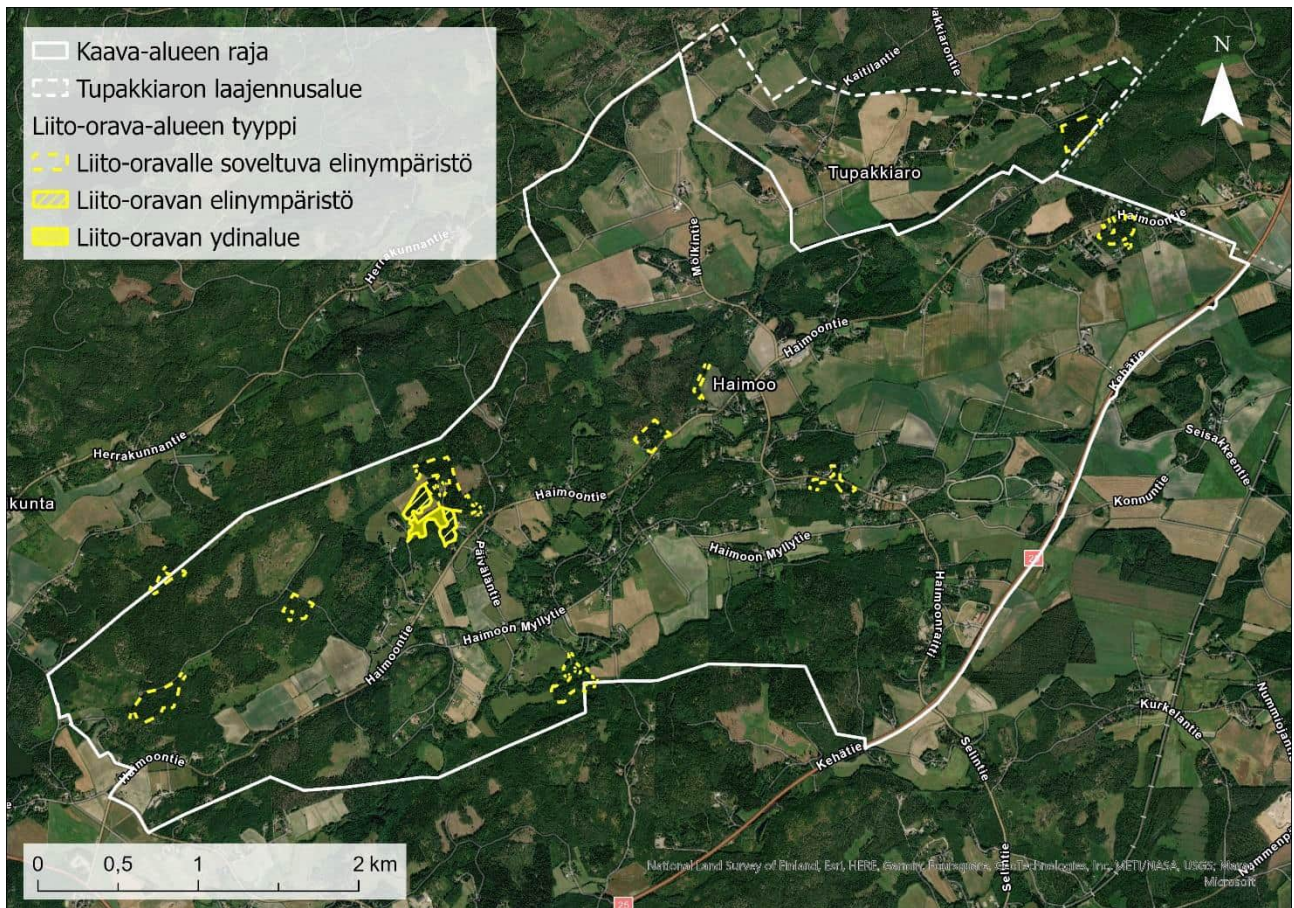
Kuva 64. Erilaisia liitoprofiileja (punainen viiva) ja liitolukua 3 kuvaava suora (harmaa viiva) (lähde: Virtanen ym. 2014).

3.3.1.3 Liito-oravan esiintyminen Haimoon alueella

Liito-oravasta ei ole aiemmin tunnettu havaintoja Haimoon alueelta (Suomen Lajitietokeskus 2023). Lähimmät tunnetut kolme esiintymää sijaitsevat useiden kilometrien päässä suunnittelualueelta länsiluoteessa, koillisessa ja kaakossa.

Haimoon alueen metsät ovat intensiivisen metsätalouskäytön vuoksi pääosin liito-oravalle soveltumattomia ja laajat peltoaukeat toimivat lajille liikkumisesteinä. Luontoselvityksen maastokäynneillä löydettiin kuitenkin useita lajille soveltuvia, mutta pääosin pienialaisia metsäalueita. Lisäksi kesäkuussa osayleiskaavan suunnittelualueelta löydettiin yksi asuttu liito-oravareviiri. Alue ei ollut liito-oravaselvityksen lähtötietotarkastelujen perusteella osoittautunut maastossa keväällä tarkistettavaksi kohteeksi, joten kohde havaittiin vasta kesäkuussa.

Liito-oravalle soveltuvien alueiden ja asutun reviirin sijoittuminen Haimoossa on esitetty kuvassa 65. Yhteensä alueelta löydettiin 10 liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, joista yksi sijaitsee Tupakkiaron laajennusalueella. Soveltuvien elinympäristöjen koko vaihteli noin 0,5 hehtaarista noin 6 hehtaariin. Pienimmät soveltuvat alueet voivat toimia juuri ja juuri lajin reviirin ydinalueina, suurimmat jo laajemmin reviireinä. Nuorten metsien varttuessa soveltuvien alueiden määrä ja koko voi kuitenkin kasvaa ja nyt tunnistetut hävitä hakkuissa. Soveltuvien elinympäristöalueiden ollessa pienialaisia, on niiden kytkeytyminen toisiin soveltuviin metsäalueisiin riittävillä puustoisilla kulkuyhteyksillä lajin kannalta keskeistä.

Kuva 65. Haimoon liito-oravalle soveltuvat alueet ja liito-oravareviiri.

3.3.1.4 Haimoon liito-oravareviiri

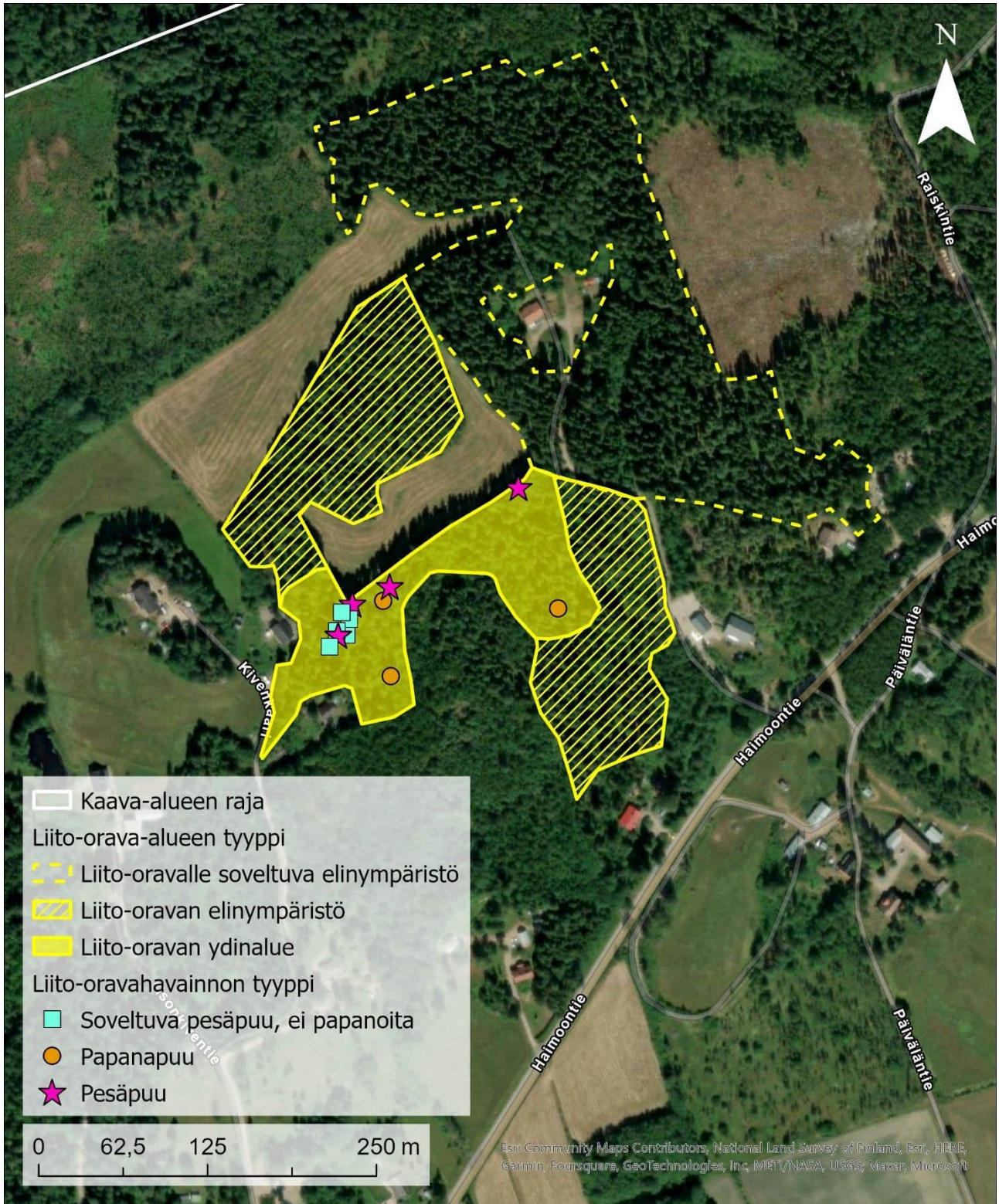
Haimoon ainoa liito-oravareviiri sijaitsee kaava-alueen keskiosassa Haimoontien pohjoispuolella (kuva 67). Reviirin ydinalue on kooltaan noin 1,7 hehtaarin kokoinen suurten haapojen ja melko varttuneiden kuusien hallitsema alue. Ydinalueen länsiosa on lehtomaista kangasta ja lehtoa, idempänä kuusivaltaisempaa tuoretta kangasta, mutta liito-oravan ruokailupuiksi soveltuvia lehtipuita löytyy itäosassakin sieltä täältä.

Ydinaluetta ympäröi kaakossa ja pohjoisessa yhteensä noin 3,3 hehtaarin laajuinen liito-oravan elinympäristö ja koillisessa noin 6 hehtaarin laajuinen liito-oravalle soveltuva elinympäristö.

Reviiriltä löydettiin runsaasti lajin papanoita (kuva 66) sekä tunnistettiin useita liito-oravalle soveltuvia pesäpuita ja kolme pesäpuuta, joista kaksi oli ollut erityisen runsaasti käytössä. Näiden puiden sijoittuminen reviirille on esitetty kuvassa 67. Liito-orava liikkuu kuitenkin laajalla alueella ja toinen käytetyimmistä pesäpuista sijaitsi yli 100 metrin päässä toisesta pesäpuusta. Tämä liito-oravan ydinalue rajautuu pohjoisessa lajille soveltuvaan alueeseen ja sitä reunustaa paikoin lehtipuutaimikko, joka soveltuu lajin ruokailualueeksi ainakin kesäisin.

Kuva 66. Liito-oravan papanoita Haimoon ainoalla vuonna 2023 havaitulla reviirillä. Kuva: Jani Järvi.

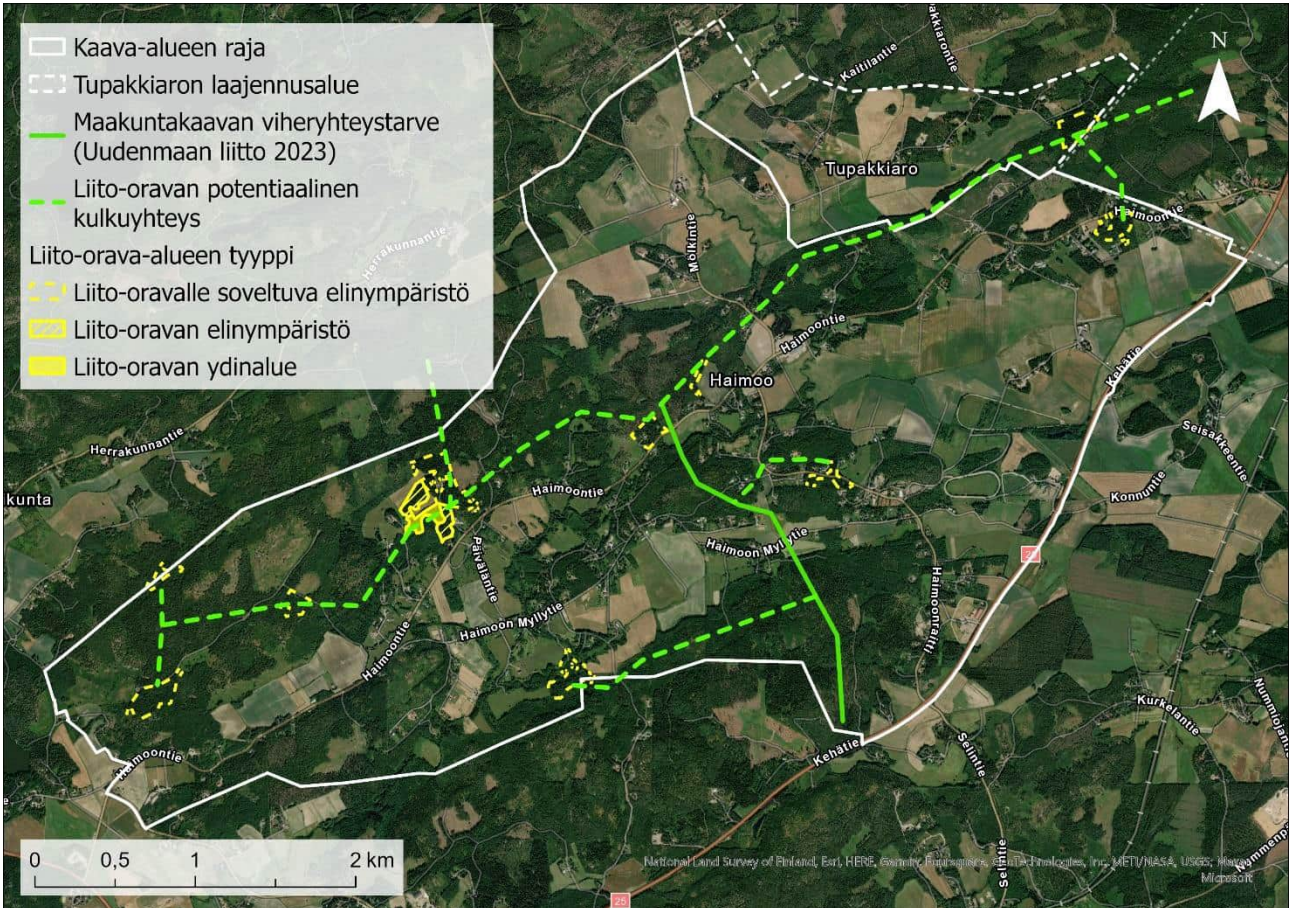

Kuva 67. Haimoon ainoa vuonna 2023 havaittu liito-oravareviiri Raiskintien, Haimoontien ja Kivenkaaren välisellä alueella.

3.3.1.5 Liito-oravan kulkuyhteydet Haimoossa

Uudenmaan maakuntakaavassa on Haimoon alueelle esitetty viheryhteystarve, joka kulkee pohjoiseteläsuunnassa Haimoontien pohjoispuolelta Kehätielle asti Haimoonraitin länsipuolella. Kyseinen

yhteys olisi tärkeä myös liito-oravan liikkumisen kannalta. Lisäksi olisi tärkeää turvata liito-oravan mahdollisuus liikkua elinalueeltaan sille soveltuville muille alueille sekä kaava-alueella että sen ulkopuolella. Kuten jo aiemmin on mainittua, soveltuvien elinympäristöalueiden ollessa pienialaisia, on niiden kytkeytyminen toisiinsa soveltuviin metsäalueisiin riittäväillä puustoisilla kulkuyhteyksillä lajin kannalta keskeistä. Suuntaa antavat yhteystarpeet on esitetty kuvassa 68 yhdessä maakuntakaavan viheryhteyden (Uudenmaan liitto 2023) kanssa. Liito-oravan kulkuyhteydet palvelisivat myös muita metsälajeja.

Kuva 68. Liito-oravalle potentiaaliset kulkuyhteydet Haimoon kaava-alueella ja alueelta ulos.

3.3.2 Lepakot

3.3.2.1 Lepakoiden biologia

Suomessa esiintyy 13 lepakkolajia, joista yleisimpiä ovat pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viiksihiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksihiippa (*Myotis brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Loput lajeista ovat harvinaisia tai hyvin harvinaisia, muutamat lähinnä satunnaisia. Kaksi Suomessa esiintyvää lajia on luokiteltu vuoden 2019 uhanalaisuusluokituksessa uhanalaiseksi: ripsisiippa on erittäin uhanalainen (EN) ja pikkulepakko vaarantunut (VU).

Hämäräaktiivisinä lajeina lepakot jättävät päivälepopaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Lepakoiden elintavat vaihtelevat eri vuodenaikoina ja samalla vaihtelevat myös niiden esiintymisalueet. Lepakoiden suojelun kannalta on oleellista selvittää saalistusalueiden ja levähdys- ja lisääntymispaikkojen esiintyminen sekä pääasialliset kulkuyhteydet em. kohteiden välillä.

Lepakot ovat pitkäikäisiä ja lisääntyvät hitaasti; yleensä syntyy vain yksi poikanen vuodessa. Niinpä saalistusalueiden ja päiväpiilojen katoaminen tai lepakoihin kohdistuvat voimakkaat häiriöt voivat olla paikalliselle populaatiolle kohtalokkaita.

Lepakot käyttävät ravinnokseen hyönteisiä. Useimmat lajit tarvitsevat suojaisia kulkureittejä päiväpiilon ja saalistusalueen välillä, jolloin aukeat alueet voivat muodostaa kulkuesteen. Pohjanlepakko ja vesisiippa pystyvät kuitenkin ylittämään helposti aukeitakin alueita. Imettävät ja kantavat naaraat saalistavat päiväpiilonsa lähellä, mutta saalistusalue voi olla kilometrienkin päässä päiväpiilosta. Vaihtelua kuitenkin esiintyy, ja etäisyydet saattavat olla vain joitain satoja metrejä. Ruuan määrä ja sijainti ohjaavat saalistuskäyttäytymistä, joten hyönteisten kannalta otolliset alueet ovat todennäköisesti myös lepakkojen suosiossa.

3.3.2.2 Yleisimmät lepakkolajit suomessa

Pohjanlepakko on Suomen lepakoista yleisin ja laajimmalle levinnyt. Pohjanlepakko on vahva lentäjä – se lentää usein 5–10 metrin korkeudessa – ja suosii melko avaria maisemia. Se ei yleensä puikkelehti lehvästössä vaan lentee mieluusti pihossa tai teiden varsilla, jopa kaupunkimaisemassa katulampun valossa. Päiväpiilokseen se suosii erityisesti rakennuksia. Se talvehtii usein yksin tai muutaman lajitoverin kanssa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa.

Viiksisiippoja on useita hyvin samankaltaisia lajeja. Isoviiksisiipan ja viiksisiipan pystyy erottamaan vain anatomisten rakenteiden perusteella. Viiksisiippalajit saalistavat mieluiten metsäisissä maisemissa. Ne pystyttelevät poissa aukeilta alueilta ja karttavat valoisia alueita. Viiksisiippojen päiväpiilo voi löytyä ullakolta ja talviasumus luolasta.

Vesisiippa saalistaa pääasiassa surviaissääskiä veden pinnasta, mutta voi saalistaa myös lehti- ja sekametsien aukoissa. Vesisiippojen mieluisinta elinympäristöä ovat metsät, joissa on pienipiirteisiä vesistöjä ja kosteikoita. Ne välttävät valoisia alueita, koska voivat joutua petojen saaliiksi. Öiden pimentyessä vesisiipat saalistavat myös pimeiden rantojen lisäksi avoimilla alueilla veden pinnalla. Voimakas tuuli häiritsee saalistamista veden pinnalta. Talvipiiloina ovat usein kosteat luolat, joissa se talvehtii lajitoveriensä kanssa.

Korvayökön voi hyvissä olosuhteissa tunnistaa jopa lennosta, sillä sen korvat ovat todella pitkät, noin puolet eläimen ruumiin pituudesta. Laji on erikoistunut tarkkaan kuunteluun ja taidokkaaseen lentoon. Laji suosii elinympäristönään sekä metsiä että kulttuuriympäristöjä. Korvayökön päiväpiilon voi löytää rakennuksista, ja esimerkiksi vanhojen kirkkojen katonrajassa asustelevia yhdyskuntia tunnetaan.

3.3.2.3 Lepakoiden suojelua koskeva lainsäädäntö

Suomessa esiintyvät lepakkolajit on lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV(a). Kaikki Suomessa esiintyvät lepakot ovat siten suojeltuja luonnonsuojelulain (1096/1996) 78 §:n nojalla. Lain mukaan lajien tappaminen, pyydystäminen ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä. Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS 1991). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain 8. luvun rauhoitussäännöksiä (§ 69, 70, 71) mukaan.

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan 70 §:n rauhoitussäännöksistä ja 78 §:n kielloista voidaan poiketa vain luontodirektiivin artiklassa 16(1) mainituin perustein.

3.3.2.4 Lepakoiden käyttämien alueiden luokittelu

Maankäytön suunnittelussa lepakoiden käyttämät alueet luokitellaan Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen (SLTY 2023) mukaan seuraavasti:

Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka

- Ehdottomasti säilytettävä, häirintä tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty
- Hävittämiselle tai heikentämiselle haettava lupa paikalliselta ELY-keskukselta
- Suunnittelussa tulisi huomioida paikkaan liittyvät reitit ja ruokailualueet

Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti

- Alue, jolla saalistaa monta lajia ja/tai merkittävä määrä yksilöitä
- Maankäytössä huomioitava alueen arvo lepakoille (EUROBATS-sopimus)
- Todettu tai todennäköinen siirtymäreitti: jos reitti katkaistaan, tulisi toteuttaa korvaava reitti
- Tulisi huomioida alueelle johtavat mahdolliset reitit, alueen läheisyydessä sijaitsevat potentiaaliset lisääntymispaikat ja siirtymäreittien päissä olevat saalistusalueet

Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue

- Lepakoiden käyttämä alue, laji- tai yksilömäärä pienempi
- Maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava alueen arvo lepakoille
- Ei mainittu luonnonsuojelulaissa eikä suoranaisia suosituksia EUROBATS-sopimuksessa

3.3.2.5 Lepakkohavainnot ja lepakoille soveltuvat alueet Haimoossa

Haimoon alueelta ei ole Suomen Lajitietokeskuksen (2023) aineistossa havaintoja lepakoista. Tässä luontoselvityksessä ei myöskään toteutettu erillistä lepakkoselvitystä, vaan muiden selvitysten ohessa rajattiin lepakoille potentiaalisesti soveltuvia elinympäristöalueita. Nämä sisältävät sekä potentiaalisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja että todennäköisesti tärkeitä saalistusalueita. Varsinkin pohjanlepakoiden päiväpiiloja voi sijaita myös käytössä olevien rakennusten välikatilla ja ullakoilla, mutta käytössä olevia rakennuksia ei tässä selvityksessä ole rajattu erikseen lepakoille soveltuviksi. Lepakoille soveltuviksi rajatut alueet on esitetty alla.

3.3.2.6 Potentiaaliset lisääntymis- ja levähdyspaikat

Lepakoille potentiaalisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat erityisesti hylätyt rakennukset, talvehtimispaikkoina syvät louhikot ja kallionraot (kuva 69), päiväpiiloiksi soveltuvat puiden kolot ja onkalot sekä linnun- ja lepakonpöntöt. Kuvassa 70 on esitetty alueelta löydetyt potentiaaliset lisääntymis- ja levähdyspaikat. Kohteet 1, 2, 3 ja 8 ovat louhikoita, 4, 5, 7, 10, 11, 12 ja 23 hylättyjä tai hyvin vähäisellä käytöllä olevia rakennuksia ja kohteet 6, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 ja 24 linnunpönttöjä, puiden onkaloita, kolopuita tai useiden kolopuiden ryhmiä. Selvitysalueella on varmasti myös lisää soveltuvia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, etenkin kolopuita ja linnunpönttöjä tai vähällä käytöllä olevia, rauhaisia ja lämpöoloiltaan lepakoille soveltuvia rakennuksia.

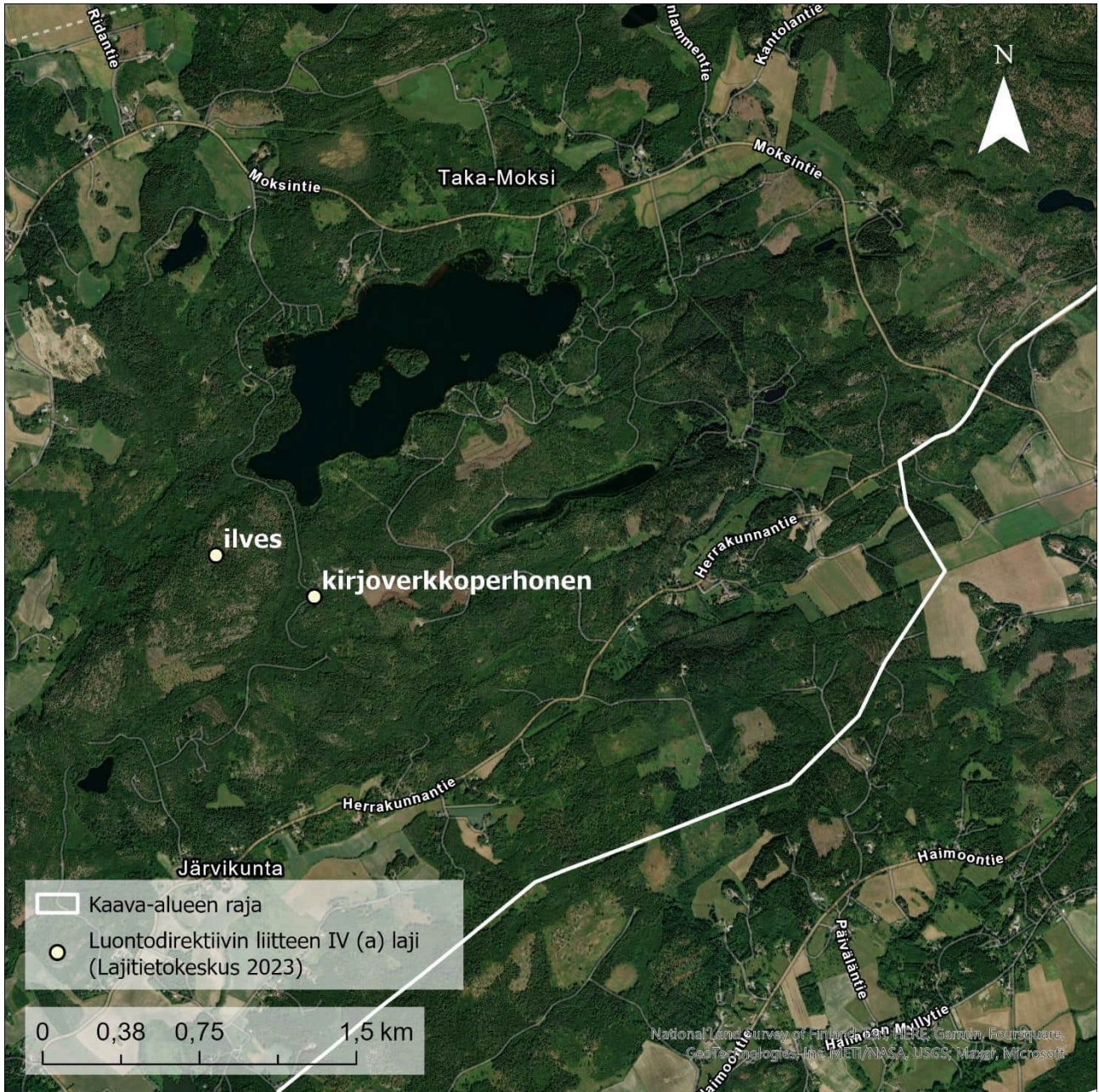

Kuva 69. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi todennäköisesti soveltuvaa louhikkoista kallionrinnettä Haimoon alueella (kohde nro 1). Kuva: Jani Järvi.

3.3.2.7 Potentiaalisesti tärkeät saalistusalueet ja kulkureitit

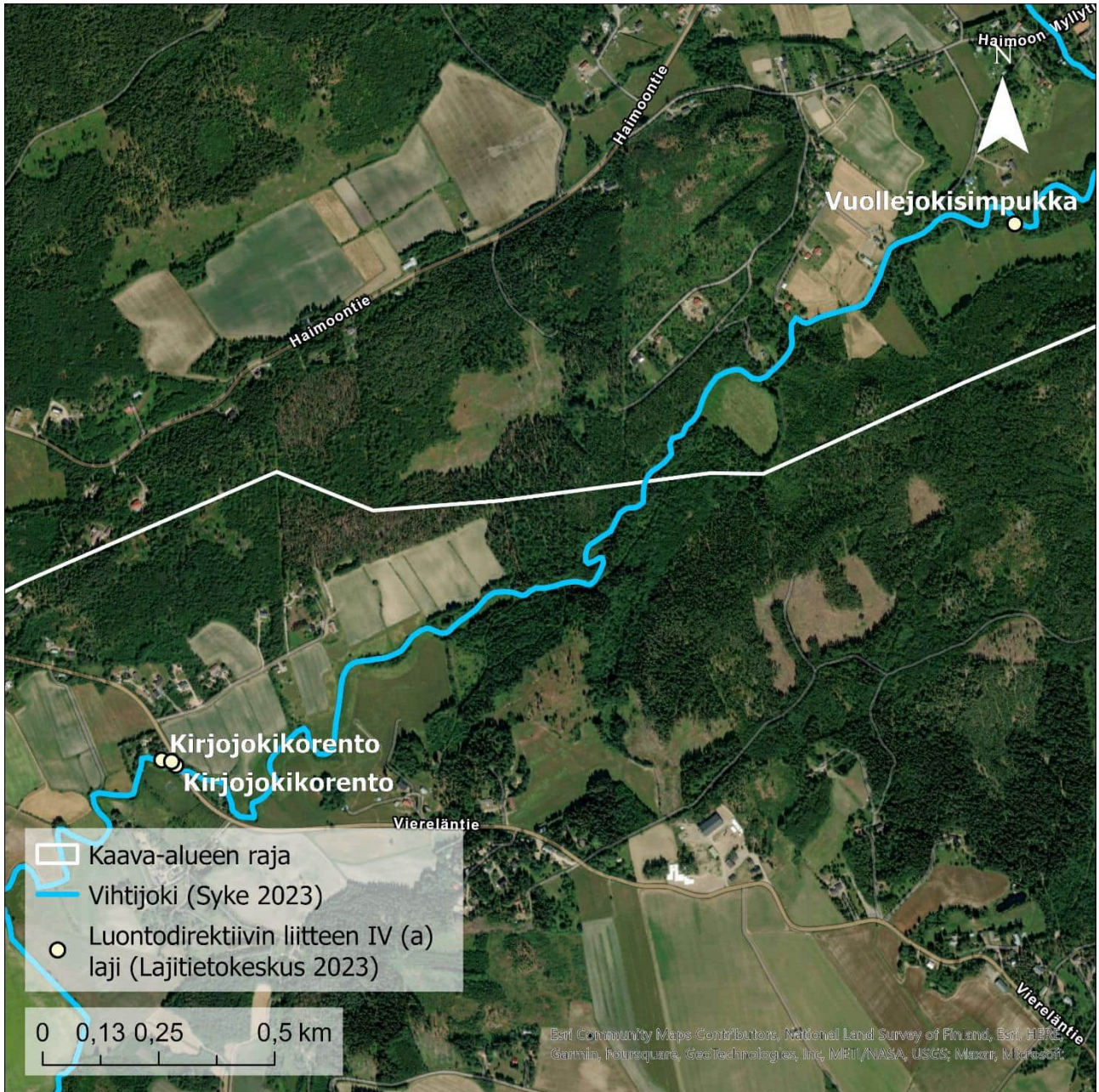
Monille lepakkolajeille tärkeitä saalistusympäristöjä ovat varttuneet ja vanhat metsät sekä vesistöt ja niiden lähiympäristöt. Tässä työssä lepakoille mahdollisesti tärkeiksi saalistusalueiksi ja kulkureiteiksi rajattiin potentiaalisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen lähimmät varttuneemmat metsät sekä kulkuyhteydet näille alueille, Vihtijoki sekä sen lähiympäristö 50 metrin säteellä sekä Haimoon myllytien alittavan puron lehto tiestä etelään. Vihtijoki joenvarsimetsineen lienee paitsi tärkeä saalistusalue lepakoille, myös tärkeä kulkureitti niille.

Potentiaalisesti tärkeät alueet ja kulkureitit on esitetty kuvassa 70. Koska tähän työhön ei kuulunut varsinaista lepakkoselvitystä, ovat lepakoille tärkeiden alueiden rajaukset karkeita ja lähinnä suuntaa antavia.

Kuva 71. Ilveksen ja kirkkoverkoperhosen tunnetut havainnot selvitysalueen ulkopuolella, selvitysalueelta luoteeseen.

Kirjojokikorento on sudenkorentolaji, jonka aikuisten tyypillinen lisääntymisympäristö on hiekkapohjainen joen tai puron koskiosuus, joita selvitysalueella Haimoossa on melko runsaasti. Lajia ei ole tavattu selvitysalueella, mutta Vihtijoen varrelta, selvitysalueelta noin 1,2 km lounaaseen, on Suomen Lajitietokeskuksen (2023) havaintoaineistossa 24 havaintoa vuosilta 1998–2021 (kuva 72). Onkin oletettavaa, että lajia esiintyy myös selvitysalueella. Aikuiset naaraat ja nuoret koiraat elävät kauempana joesta, mutta sukukypsät koiraat pitävät reviiriä koskiosuuksilla. Naaraat palaavat koskille vain lisääntymään. Toukat elävät koskiosuuksien suojaisissa kohdissa sekä koskien välisillä hiekkapohjaisilla osuuksilla (Pynnönen 2017). Osayleiskaavan kannalta kirjojokikorentoon huomioimiselle ei ole tämän selvityksen perusteella erityistä tarvetta, mutta koskiosuuksien säilyttäminen ja niiden, kuten koko Vihtijoen, tilan ja vesiensuojeluratkaisujen parantaminen hyödyttää myös kirjojokikorentoa.

Kuva 72. Kirjojokikorenon ja vuollejokisimpukan tunnetut havainnot Haimoon osayleiskaava-alueella ja lähiympäristössä.

Kirjoverkkoperhonen on päiväperhoslaji, jonka toukka elää mm. maitikoilla (*Melampyrum*) ja jota esiintyy metsissä ja metsäniityillä. Aikuiset yksilöt ruokailevat myös avoimissa ympäristöissä erilaisilla kukkakasveilla. Kirjoverkkoperhosesta ei ole aiempia havaintoja Haimoon alueelta, mutta noin 2 km luoteeseen selvitysalueelta on yksi havainto vuodelta 1999 (kuva 71) (Lajitietokeskus 2023). Luontotyyppiselvitysten yhteydessä Mölkin alueelta havaittiin autiotalon pihaniityltä yksi aikuinen yksilö (kuvat 73 ja 74). Lajin esiintyminen alueella tunnetaan puutteellisesti, eikä sen huomioimisen tarpeesta alueen maankäytössä voida vetää johtopäätöksiä yksittäishavainnon niittyä laajemman alueen osalta, vaikka lajia saattaa esiintyä alueella laajemminkin. Lajin esiintymistä olisi hyvä selvittää Haimoon alueella tarkemmin.

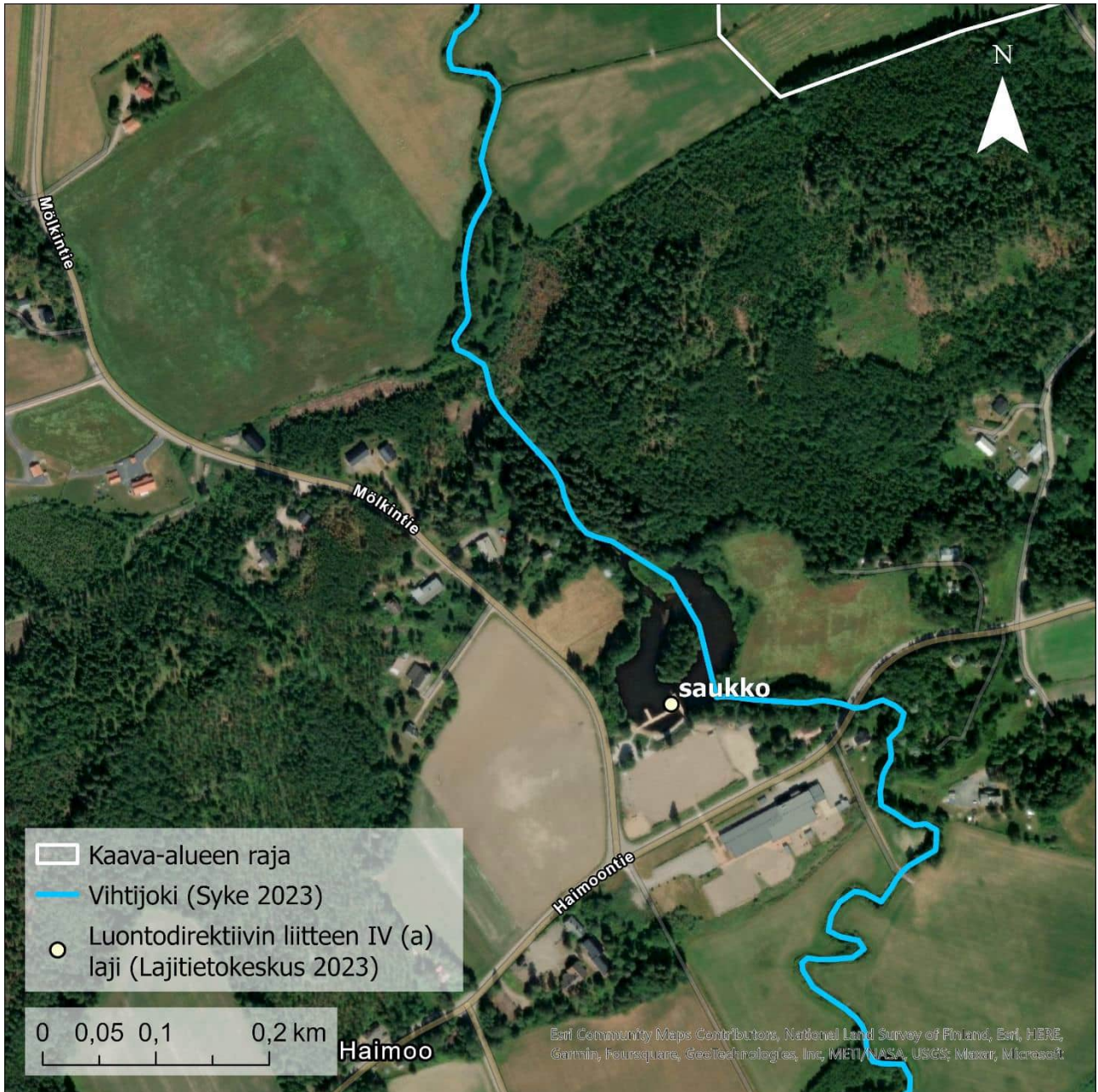

Kuva 73. Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen yhteydessä 26.6. havaittu aikuinen kirjoverkkoperhonen voohenputkella Haimoossa. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 74. Kirjoverkkoperhoshavainnon sijainti Haimoossa.

Saukko käyttää järviä, jokia ja pienvesiä kulkureitteinään ja ruokailualueina. Talvisin saukko on riippuvainen virtavesien sulapaikoista. Lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat esim. rantatörmissä ja niitä on hyvin vaikea havaita. Saukko on tarpeen huomioida erityisesti virtavesiä ylittävien rakenteiden suunnittelussa jättämällä siltojen alle riittävät kuivapolut ja asentamalla tarvittaessa rumpuihin kuivahyllyt, joille saukko voi nousta alittamaan esim. tien tai radan. Muutoin saukko nousee ylittämään väylän, jolloin liikennekuoleman riski kasvaa. Haimoosta on Suomen Lajitietokeskuksen (2023) aineistossa yksi aiempi havainto vuoden 2023 helmikuulta Haimoon koulun pohjoispuolelta, maaomalan suvannolta (kuva 75). Osayleiskaavan kannalta saukon huomioimiselle ei ole tämän selvityksen perusteella erityistä tarvetta, mutta luonnontilaisena säilytettävät rantavyöhykkeet ovat saukon kannalta tärkeitä.

Kuva 75. Haimoon tunnettu saukkohavainto.

Susi on yksi viidestä maassamme luonnonvaraisena esiintyvistä koiraeläimestä ja niistä ainoa, joka luetaan suurpetoihin. Suomessa sudet elävät yleensä pariskuntina ja pieninä perheryhminä, erityisesti nuoret sudet myös yksin. Suden elinpiiri on hyvin laaja ja reviirin koko on Suomessa keskimäärin 1200 km². Parien ja perheryhmien reviirit ovat yleensä melko stabiileja, mutta yksinäiset sudet saattavat siirtyä pitkiäkin matkoja (Kojola & Nieminen 2017). Suomen Lajitietokeskuksen (2023) aineistossa ei ole havaintoja sudesta Haimoon alueelta, mutta Luonnonvarakeskuksen (2023) julkaisun mukaan Kytäjän susilauma liikkuu säännöllisesti myös Haimoon alueella. Suden reviirien suuren koon vuoksi lajin tarkemmalle huomioimiselle osayleiskaavassa ei ole tämän selvityksen perusteella erityistä tarvetta. Susi on EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lisäksi myös EU:n luontodirektiivin II- ja V-liitteiden laji.

Vuollejokisimpukka elää virtavesien pehmeillä pohjilla. Lajin toukat kiinnittyvät kalojen kiduksiin ja elävät siellä ennen muodonmuutostaan ja sitä seuraavaa pohjaan kiinnittymistään. Lajin toukat eivät jokihelmisimpukasta poiketen ole riippuvaisia lohikaloista isäntinään. Vuollejokisimpukka elää melko

pitkään ja saavuttaa sukukypsyyden muutaman vuoden ikäisenä (Holopainen 2017). Haimoon alueella vuollejokisimpukasta on Suomen Lajitietokeskuksen (2023) aineistossa yksi havainto vuodelta 2003 Vihtiosta (kuva 72). Osayleiskaavan kannalta vuollejokisimpukan huomioimiselle ei ole tämän selvityksen perusteella erityistä tarvetta, mutta joen luonnontilan parantaminen ja vesiensuojeluratkaisujen kehittäminen hyödyttää lajia.

3.4 Luontodirektiivin II-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöt

3.4.1 Lahokaviosammal

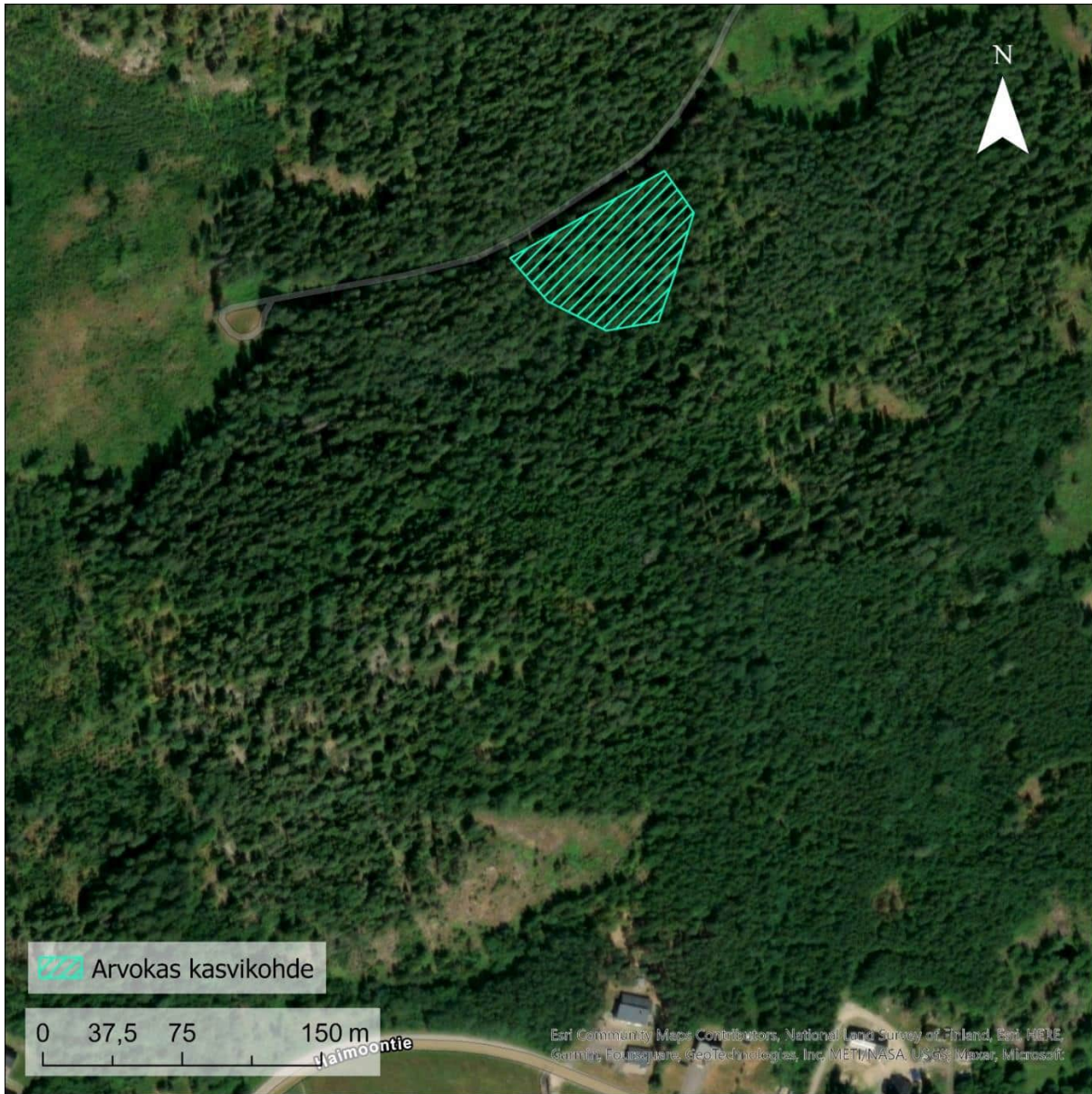
EU:n luontodirektiivin liitteen II lajeista liito-oravaselvityksen yhteydessä löydettiin lahokaviosammalta yhdeltä paikalta Kauniston talon pohjoispuolelta Levoinmäen metsäalueelta ja alue määritettiin arvokkaaksi kasvikohteeksi. Esiintymän rajausta on esitetty kuvassa 77.

Lahokaviosammal (*Buxbaumia viridis*) kasvaa pitkälle lahonneilla järeillä kannoilla sekä puunrungoilla. Tyypillisesti lajia löydetään kuusen kannoilta, mutta laji voi kasvaa hyvin monien puulajien lahoavilla kannoilla tai rungoilla. Itiöpesäkkeet (kuva 76) näyttävät nousevan suoraan lahonneesta kannosta, jonka paljaalla pinnalla on kuitenkin mahdollista havaita ruskeita itujuväsryhmiä. Lajille otollisimpia elinympäristöjä ovat varttuneet ja vanhat metsät, joissa on hyvä lahoppuujatkumo. Lahokaviosammal on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN). Lahokaviosammal on aiemmin ollut erityisesti suojeltava, mutta lajin ekologiasta ja levinneisyydestä kertyneen uuden tiedon valossa siltä on viimeisimmässä erityisesti suojeltavien lajien listan päivityksessä poistettu tuo asema (Ympäristöministeriö 2021). Kuitenkin luonnonsuojelulain 79 §:n mukaan *”Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tai direktiivin liitteessä I mainitun eliölajin taikka luontodirektiivin liitteessä II mainitun eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävän esiintymispaikan”*.

Haimoosta ei ole Suomen Lajitietokeskuksen (2023) aineistossa aiempia havaintoja lahokaviosammalesta, mutta kaava-alueen ulkopuolelta, noin 2 km päästä kaava-alueesta lounaaseen, lajista on viisi havaintoa vuodelta 2021. Lahokaviosammalta saattaa esiintyä Haimoossa myös muualla kuin luontoselvityksessä havaitulla alueella Levoinmäen metsäalueella, ja lajin esiintymistä Haimoon alueella olisi hyvä selvittää lisää. Lahokaviosammalen esiintymien mahdollisesta suojelusta päättää viime kädessä Uudenmaan ELY-keskus.

Kuva 76. Lahokaviosammalen itiöpesäke. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 77. Muiden luontoselvitysten yhteydessä tunnistettu lahokaviosammalen esiintymisalue.

3.5 Uhanalaiset, silmälläpidettävät ja rauhoitetut kasvilajit ja muut eläinlajit kuin linnut

Selvitysalueelta ei havaittu luonnonsuojelulailla erityisesti suojeltavia uhanalaisia eliölajeja, eikä alueelta ole tiedossa aiempia havaintoja erityisesti suojeltavista lajeista (Suomen Lajitietokeskus 2023). Alueelta tehtiin joitakin havaintoja uhanalaisista, silmälläpidettävistä ja rauhoitetuista lajeista, jotka on esitelty alla.

3.5.1 Uhanalaiset kasvilajit

Hirvenkello on vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa luokiteltu vaarantuneeksi (VU). Laji kasvaa tyypillisesti niityillä, kedoilla, hakamailla sekä pientareilla. Luontoselvityksessä löydettiin yksi lajin esiintymä Haimoontien varrelta, läheltä Rauhalan taloa (kuva 78). Esiintymä on Haimoontien pientareella ja siinä havaittiin noin 20 yksilöä kesällä 2023. Osa kasveista oli katkennut pientareen niiton yhteydessä ja esiintymän alueelle olisikin syytä järjestää niittorajoitus ja alueella olisi tärkeää myös torjua komealupiinin leviämistä, jotta hirvenkellon esiintymä säilyisi. Hirvenkellon kasvialue, joka määritettiin arvokkaaksi kasvikohteeksi, on esitetty kuvassa 79.

Kuva 78. Hirvenkelloja Haimoontien pientareella. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 79. Hirvenkellon esiintymisalue.

3.5.2 Silmälläpidettävät ja rauhoitetut kasvilajit

Ketoneilikka, kissankäpälä ja kartioakankaali on kaikki luokiteltu vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa silmälläpidettäviksi (NT) kasvilajeiksi. Lajit viihtyvät alun perin niityillä ja kedoilla, jotka ovat maatalouden muutosten myötä vuosikymmenten saatossa uhanalaistuneet. Nämä kasvilajit ovat paikoin löytäneet teidenpientareilta, metsäautoteiltä ja pihamailta korvaavia elinympäristöjä.

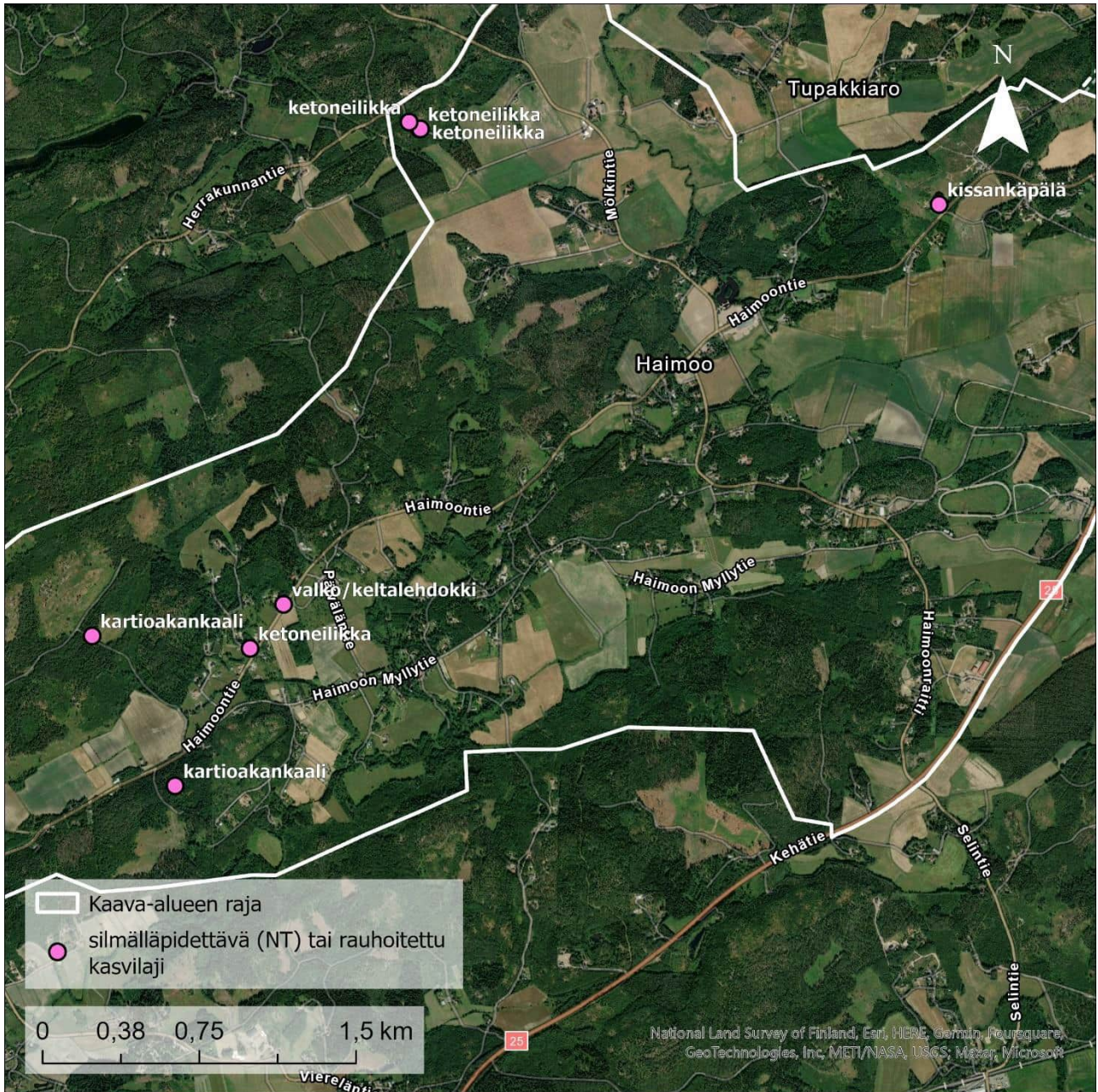
Ketoneilikkaa havaittiin Haimoon selvitysalueella noin 25 yksilöä (kuva 80), kissankäpälää noin yhden neliön kasvusto ja kartioakankaalia 6 yksilöä. Esiintymät sijaitsevat etäällä toisistaan, eivätkä muodosta yhtenäisiä kasvialueita. Hajanaisten esiintymispaikkojen ja alhaisten yksilömäärien vuoksi esiintymisalueista ei ole muodostettu arvokkaita kasvialueita.

Aiemmin mainitun hirvenkellon kanssa samalla pientareella havaittiin myös yksi rauhoitettu kelta- tai valkolehdokki, jonka tunnistaminen lajilleen ei ollut enää mahdollista kukinnan päättymisen vuoksi.

Silmälläpidettävien ja rauhoitettujen kasvilajien esiintymispaikat on esitetty kuvassa 81.

Kuva 80. Kukkivaa ketoneilikkaa Isonkiventien tienpientareella. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 81. Silmälläpidettävien ja rauhoitettujen kasvilajien esiintymispaikat.

3.5.3 Taimen

Vihtiyoessa elää paikallinen taimenkanta, joka ei kuitenkaan vaella kutemaan muualle (Virho ry 2009). Taimen on Suomessa N 67 -leveyspiirin eteläpuolella luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa.

Taimenelle parhaiten sopivia alueita Haimoossa ovat kohdassa 3.1.1 mainitut Vihtiyoen kunnostetut koskiosuudet (Virho ry 2009). Näillä jokiosuuksilla vesi pysyy hapekkaana myös kesän kuumuudessa ja siten soveltuvampana viileistä ja hapekkaista olosuhteista nauttivalle taimenelle. Osayleiskaavan kannalta taimenen huomioimiselle ei ole tämän selvityksen perusteella erityistä tarvetta, mutta koskiosuuksien

säilyttäminen ja niiden, kuten koko Vihtijoen, tilan ja vesiensuojeluratkaisujen parantaminen hyödyttää myös taimenta.

3.6 Vieraslajit

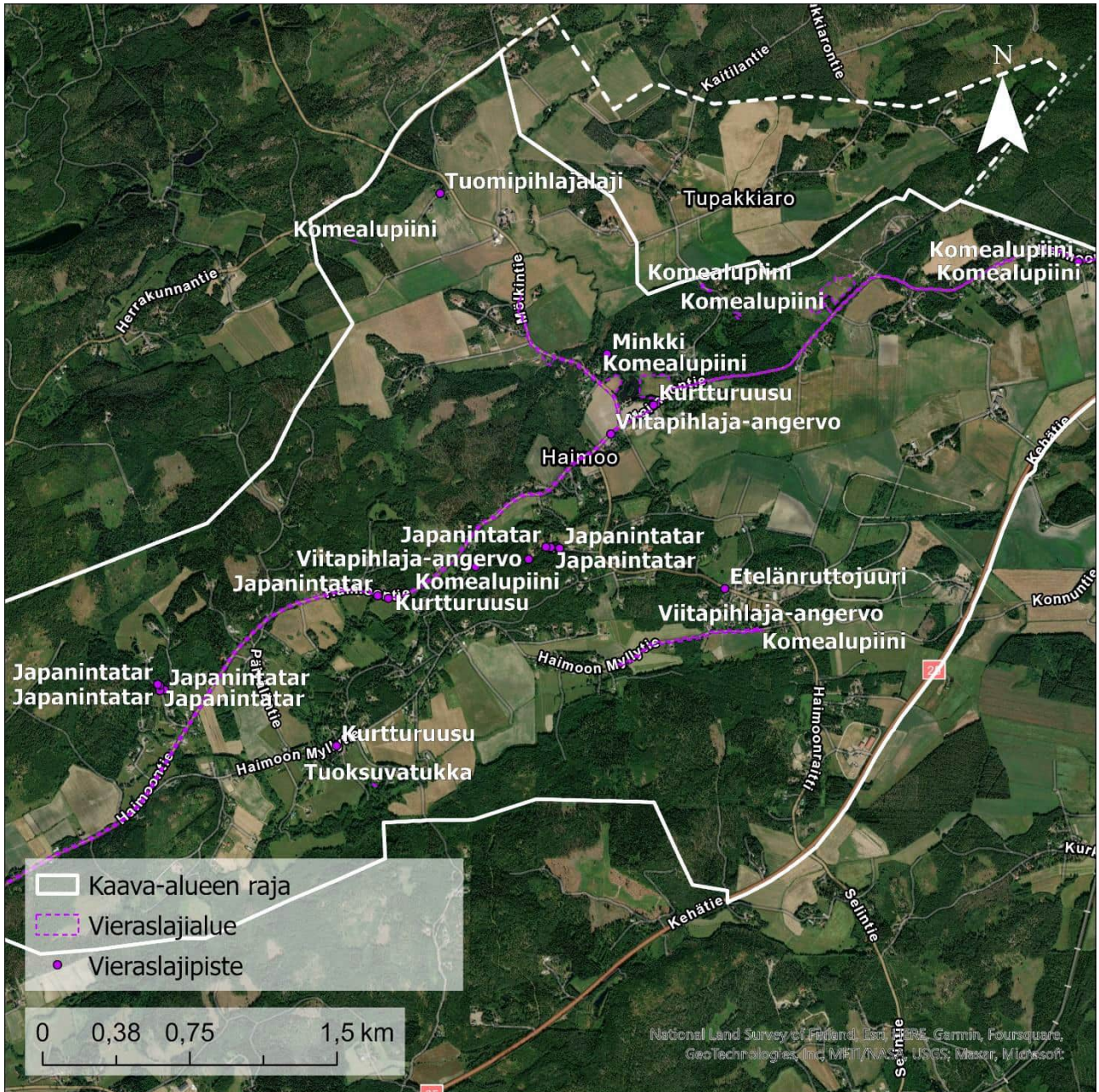
Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksessä Haimoon alueella havaittiin kansallisesti haitallisiksi vieraslajeiksi määritellyistä lajeista japanintatar, komealupiini, kurtturuusu ja viitapihlaja-angervo sekä minkin jälkiä. Muista luontoon melko herkästi leviävistä vieraslajeista havaittiin etelänruttojuuri, kiiltotuhkapensas, lajilleen määrittämättä jäänyt tuomipihlaja sekä tuoksuvatukka.

Japanintatarta havaittiin kahdeksan kasvustoa asutuksen liepeillä eri puolilla Haimoota. Komealupiini on erittäin runsas alueen tienpientareilla (kuva 82) ja on paikoin levinnyt myös pelloille, voimajohtoaukeille sekä taimikoihin. Kurtturuusua havaittiin Haimoontien ja Haimoon myllytien pientareella kolmessa paikassa. Viitapihlaja-angervoa tavattiin kolmesta paikasta teiden lähistöltä osin villiintyneenä koristepensaana.

Vieraslajihavainnot on esitetty kuvissa 83 ja 84.

Kuva 82. Komealupiineja Haimoontien pientareella. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 84. Vieraslajihavaintojen tarkempi sijoittuminen Haimoossa.

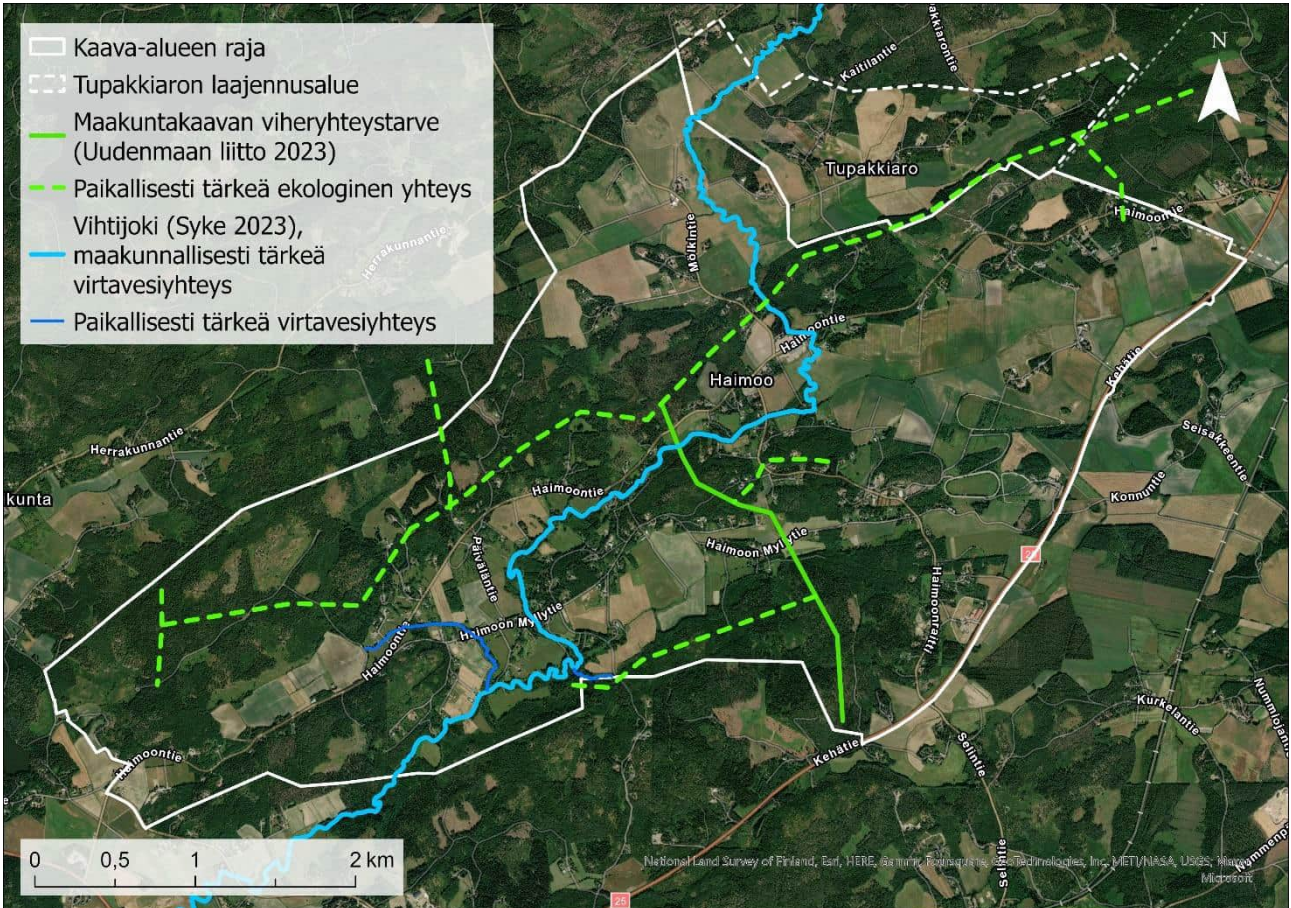
3.7 Ekologiset yhteydet

Haimoon osayleiskaavan aluetta määrittelevät laajat peltomaisemat, Vihtijoki sekä laajat metsäiset selänteet ja pienet metsien osakokonaisuudet. Peltoaukeat ja Vihtijoen avoimena kasvava ympäristö ja sen sivupurot muodostavat avoimilla alueilla esiintyville lajeille helppoja kulkuyhteysalueita, kun taas koillinen-kaakkosuunnassa sijaitsevat metsäalueet ovat metsälajien kannalta tärkeitä kulkuyhteyksiä. Kaava-alueen tärkeimmät ekologiset yhteydet on esitetty kuvassa 85.

Haimoon alueelle on Uudenmaan maakuntakaavassa esitetty yksi pohjoiseteläsuuntainen viheryhteystarve (Uudenmaan liitto 2023). Yhteys palvelisi esimerkiksi alueen metsälajistoa, sillä se kulkee kohdasta, jossa ylittävänä on vain kapeasti peltoalueita ja se yhdistää Haimoon pohjoisen ja etelän laajemmat metsäalueet toisiinsa. Tämän lisäksi jo aiemmin raportissa esitetyt liito-oravan

kulkuyhteydet palvelevat myös muuta metsälajistoa ja toimivat paikallisesti tärkeinä ekologisina yhteyksinä metsälajistolle.

Vihtijoki ja sen ympäristö metsineen on maakunnallisella tasolla merkittävä ekologinen yhteys eritoten vesieliöstölle ja osin myös muulle lajistolle, kuten lepakoille. Haimoon purot toimivat paikallisesti merkittävänä ekologisina yhteyksinä monille vesieliöille ja muille vesialueita hyödyntäville tai niiden kautta liikkuville lajeille.

Kuva 85. Haimoon ekologiset yhteydet.

3.8 Luonnonmuistomerkki

Selvitysalueella sijaitsee yksi peruskarttaan merkitty luonnonsuojelulain 95 §:n mukaan rauhoitettu luonnonmuistomerkki (Kuvat 86 ja 87). Kyseessä on vanha ja keloutunut pystypuu, mänty. Rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä ei saa lain mukaan vahingoittaa eikä turmella.

Kuva 86. Kaava-alueelle sijoittuva rauhoitettu luonnonmuistomerkki on komea kelomänty. Kuva: Jani Järvi.

Kuva 87. Haimoon luonnonmuistomerkin sijainti vanhan Mäkiläntien varrella.

4. YHTEENVETO JA SUOSITUKSET MERKITTÄVIEN LUONTOARVOJEN HUOMIOIMISEEN HAIMOON OSAYLEISKAAVASSA

Keväällä ja kesällä 2023 tehtyjen maastaselvitysten ja käytössä olleiden lähtötietoaineistojen tarkastelujen perusteella Haimoon osayleiskaava-alueella esiintyy useita huomionarvoisia luontokohteita, jotka sijoittuvat ympäri kaava-alueita. Alueelta havaittiin sekä luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain mukaisia suojeltavia ja huomioitavia luontotyyppisiä että EU:n luontodirektiivissä mainittujen, rauhoitettujen, uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymiä. Tässä työssä on tunnistettu erityisesti sellaiset luonnonsuojelullisesti ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet ja alueet, joiden turvaamista on suositeltavaa ohjata osayleiskaavatasolla kaavamerkinnöin ja/tai määräyksin. Esiin nousseiden kohteiden sijainnit ja arvoluokka on esitetty kootusti karttaliitteessä nro 1. Tarkemmat perusteet ja kohdekuvaukset on esitetty tämän raportin luvussa 3.

Haimoon osayleiskaava-alueelle esitetään erilaisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä turvaamaan luontoarvoja. SL-alue-merkintöjä esitetään luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltavien luontotyyppien alueille, jotka ovat edustavuudeltaan hyviä. Luo-lah- ja luo-lii-merkintöjä esitetään EU:n luontodirektiivin II- ja IV- liitteiden mukaisesti tiukasti suojeltujen lajien esiintymien turvaamiseksi. Luo-kas- ja luo-merkintöjä esitetään uhanalaisten lajien ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien kohteiden, eli paikallisesti arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden, osoittamiseksi, jotta ne tulevat tarkemmassa maankäytössä huomioiduksi. Ekoyht-viivamerkintöjä esitetään luvun 3.7 mukaisesti paikallisesti ja maakunnallisesti tärkeille ekologisille yhteyksille. SL-, luo-, luo-lah, luo-lii- ja luo-kas-alueiden sijoittuminen on esitetty kuvassa 88 ja liitteessä nro 2.

Esitämme kaavamerkintöjä seuraavasti:

ekoyht-p	paikallisesti tärkeä ekologinen yhteys
ekoyht-m	maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys
luo	luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue
luo-lah	EU:n luontodirektiivin II-liitteen lajin, laho-kaviosammalen, esiintymisalue
luo-lii	EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, liito-oravan, esiintymisalue
luo-kas	uhanalaisen kasvin, hirvenkellon, esiintymisalue
SL	luonnonsuojelulain 64 § mukainen suojeltava luontotyyppi

Kaavamääräysten muotoilu luo-alueiden osalta voidaan tehdä kaava-alueen tarkempaa suunnittelua ohjaavaksi. Alla esimerkkinä laho-kaviosammalen, liito-oravan ja suojellun luontotyyppien luo- ja SL-alueita koskevat mahdolliset kaavamääräykset:

- luo-lah LAHOKAVIOSAMMALEN ESIINTYMISALUE

Merkinnällä on osoitettu luonnonsuojelulain 79 §:n nojalla suojellun uhanalaisen ja EU:n luontodirektiivin liitteen II eliölajin, laho-kaviosammalen, esiintymisalue. Alueen mahdollisesta suojelusta päättää luonnonsuojelusta vastaava viranomainen. Alueella tulee toteuttaa tarkempi selvitys lajin esiintymisestä, mikäli alueelle kohdistuu toimenpiteitä.

- luo-lii LIITO-ORAVAN ESIINTYMISALUE

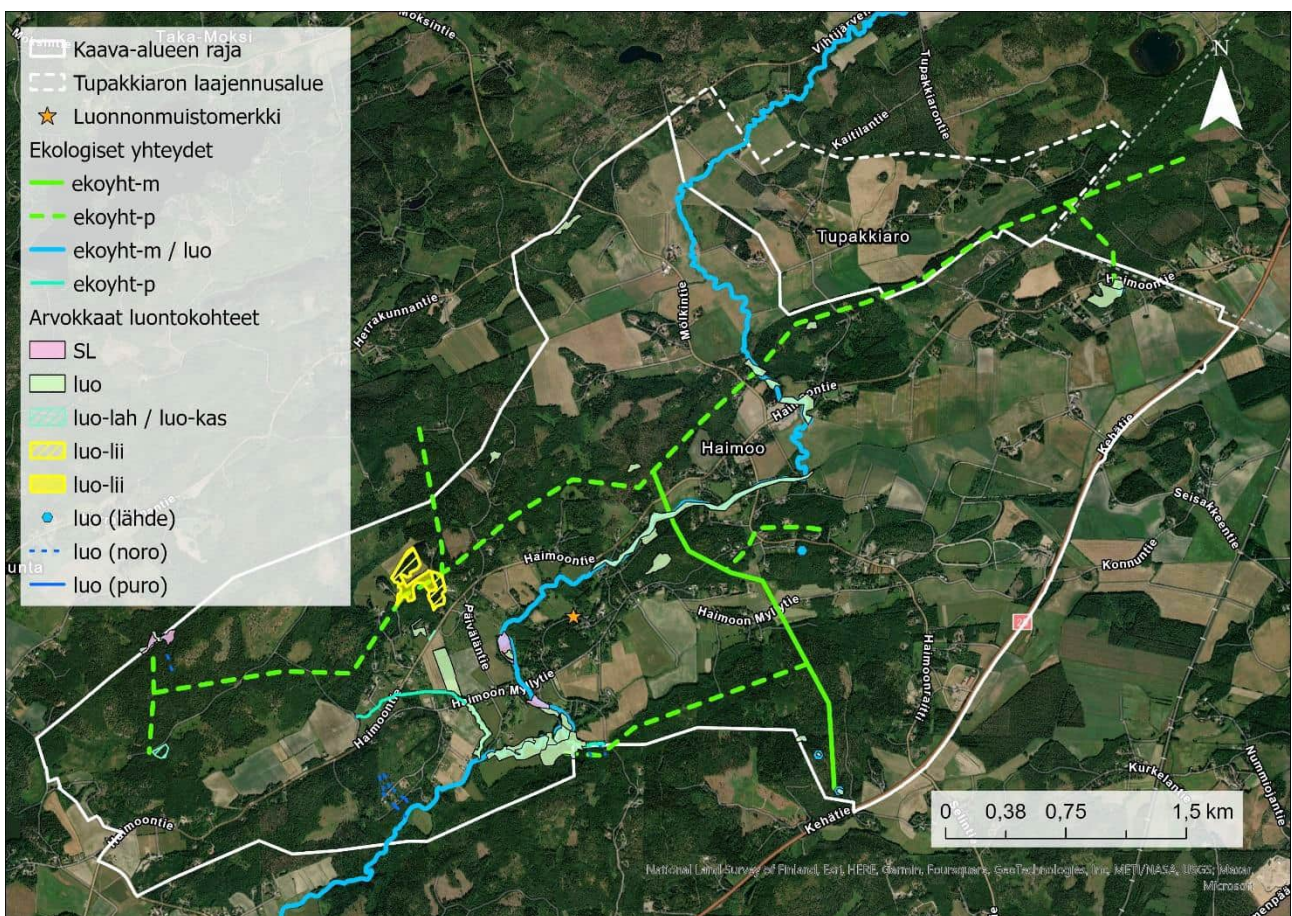
Merkinnällä on osoitettu luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla suojellun uhanalaisen ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) eliölajin, liito-oravan, esiintymisalue. Rakennus- ja metsänhoitotoimenpiteet alueella on suoritettava siten, etteivät ne hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tai vaaranna lajin liikkumista alueella.

Mikäli alueella todetaan olevan liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikka, rakennuslupa voidaan evätä tai rakennushanke voidaan edellyttää toteutettavaksi viranomaisten ohjeiden mukaisesti siten, ettei se heikennä liito-oravien elinolosuhteita.

Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, tienrakentamista, puiden kaatamista tai muuta tähän verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa (maisematyön luvanvaraisuus MRL 128 §). Alueella suoritettavien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että alueen luontoarvot säilyvät.

- SL LUONNONSUOJELULAILLA SUOJELTAVA LUONTOTYYPPI

Merkinnällä on osoitettu luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotypit, jotka tulee huomioida alueen tarkemmassa suunnittelussa. Luontotyyppin suojelusta päättää luonnonsuojelusta vastaava viranomainen.

Kuva 88. Luontoselvityksen perusteella esitetyt luontokohteiden kaavamerkintäehdotukset. Kartta on suurempana liitteessä 2.

Vastaavasti **muiden luontoarvojen osalta voidaan luo- ja ekoyht-merkinnöin ohjata tulevaa maankäytön suunnittelua siten, että uhanalaisen lajin esiintymä, paikallisesti arvokas elinympäristö sekä paikallisesti tai maakunnallisesti arvokas ekologinen yhteys voidaan turvata**, mutta alueen maankäyttö kaavan tavoitteiden mukaisesti on edelleen mahdollista.

Rauhoitettu kelta- tai valkolehdokki tulee huomioida kaavasuunnittelussa ja tarkemmassa maankäytössä. Luonnonsuojelulain 82 §:n mukaan *”aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä*

vahingoittamasta tai häiritsemästä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia". Hirvenkellon turvaksi esitetty luo-kas-alue tuo turvaa myös valko- tai keltalehdokille, joka kasvaa samalla alueella hirvenkellojen kanssa. Rauhoitetun kasvilajin lisäksi **silmälläpidettävien kasvilajien esiintymien huomioiminen kaavasunnittelussa ja muussa maankäytössä kaava-alueella on suotavaa, mikäli mahdollista.**

Kaava-alueella sijaitsevan **luonnonmuistomerkin merkitsemistä kaavaan suositellaan**, jotta rauhoitettu kelomänty osataan huomioida maankäytössä.

Arvokkaiden luontokohteiden lisäksi **Haimoon osayleiskaavan alueella tulee maankäytön suunnittelussa ja erityisesti sen mahdollistamassa rakentamisessa huomioida alueella esiintyvät haitalliset vieraslajit** japanintatar, komealupiini, kurturuusu ja viitapihlaja-angervo.

Laissa vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 11 §:ssä sanotaan:

"Kansallisesti merkityksellistä haitallista vieraslajia ei saa:

1) päästää ympäristöön;

2) tarkoituksellisesti tuoda maahan Euroopan unionin ulkopuolelta tai Euroopan unionin jäsenvaltiosta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä lajit tai mihin lajiryhmiin kuuluvat lajit ovat kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja. "

Viitapihlaja-angervo on lisätty kansalliseen vieraslajiluetteloon 15.8.2023 ja sen kohdalla em. lain 11 §:n kieltö astuu voimaan 15.8.2025 (VN 912/2023).

Alueiden rakentamisen yhteydessä syntyvät vieraslajiperäiset massat on käsiteltävä asianmukaisesti ja sijoitettava niitä vastaanottaville alueille. Rakentamisalueilla mahdollisesti käytettävien työkoneiden ja kulkuneuvojen osalta on huolehdittava, että vieraslajeja ei niiden mukana pääse leviämään alueen ulkopuolelle tai alueella paikoille, joissa vieraslajeja ei vielä esiinny. Haitalliset vieraslajit tulee hävittää ja niiden leviämistä tulee pyrkiä ehkäisemään kaava-alueella. Haitallisten vieraslajien hävittäminen on muiden kuin nisäkkäiden ja lintujen osalta maanomistajan tai haltijan vastuulla. Kurturuusun osalta kasvatuskielto on astunut voimaan 1.6.2022, joten lajin esiintymät tulisi olla jo hävitetty. Muiden kuin haitallisten vieraslajien osalta hävittämistä suositellaan, jotta ne eivät pääse leviämään ja koska niiden esiintymät ovat pienialaisia.

5. LÄHTEET

Ahopelto, L., Lundgren, L., Kostiainen, A., Peltola, K., Laita, A., Mäkelä, A. Väänänen, M., Perätie, T. & Ruohomäki, A. 2021: Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa. Hyvien käytäntöjen opas. – Metsähallitus, Espoon kaupunki, Jyväskylän kaupunki ja Kuopion kaupunki.

BirdLife Suomi ry. 2023. Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/>. Viitattu 08/2023.

Hanski, Ilpo K. 2016: Liito-orava – Biologia ja käyttäytyminen. — Metsäkustannus Oy.

Heikkinen, S., Valtonen, M., Johansson, H., Helle, I., Herrero, A., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2023. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 70/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 120 s.

Holmala, K. 2017: Ilves (*Lynx lynx* [Linnaeus, 1758]) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 35–39. — Suomen ympäristö 1/2017.

Holopainen, R. 2017: Vuollejokisimpukka (*Unio crassus* Philipsson, 1788) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 179–185. — Suomen ympäristö 1/2017.

Hyvärinen, Esko; Juslén, Aino; Kemppainen, Eija; Uddström, Annika; Liukko, Ulla-Maija, 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2019.

Jalkanen, J., Moilanen, A. J., & Toivonen, T. K. 2018: Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella. Uudenmaan liiton julkaisuja E 194. — Uudenmaan liitto.

Jokinen, M. 2012: Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkarajausten vaikuttavuus lajin suojelukeinona. — Suomen ympäristö 33/2012.

Kojola, I. & Nieminen, M. 2017: Susi (*Canis lupus* [Linnaeus, 1758]) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 78–81. — Suomen ympäristö 1/2017.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. — Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kyheröinen, E.-M., Osara, M. & Stjernberg, T. 2006: Agreement on the conservation of the populations of European bats. National implementation report of Finland. — Inf. EUROBATS. MoP5.19. Ympäristöministeriö ja Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki.

Laki vieraslajien riskien hallinnasta 1709/2015.

Luonnonsuojeluasetus – luonnos 16.3.2023

Luonnonsuojeluasetus 160/1997

Luonnonsuojelulaki 9/2023

Luonnontieteellinen keskusmuseo 2020: Maalintujen pistelaskentaohjeet. <https://www.luomus.fi/fi/pistelaskenta-ohjeet>. Viitattu 08/2023.

Metsälaki 1093/1996

Mäkelä K. & P. Salo. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. — Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. — Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Pynnönen, P. 2017: Kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia* [Fourcroy, 1785]) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 158–161. — Suomen ympäristö 1/2017.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J., Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. — Suomen ympäristö 724, 113 s.

Suomen Lajitietokeskus. 2023. Lajihavainnot selvitysalueelta. Haettu tietokannasta 04/2023.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023: Lepakkokartoitusohje 2023 — Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. — www.lepakko.fi. Viitattu 8/2023.

Suomen metsäkeskus. 2023. Metsälakikohteet selvitysalueelta. Haettu 04/2023.

Tolonen, J., Leka, J., Yli-Heikkilä, K., Hämäläinen, L., & Halonen, L. 2019: Pienvesiopus - Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36/2019. — Suomen ympäristökeskus.

Uudenmaan liitto 2023. Uusimaa-kaava 2050. 13.3.2023.

Uudenmaan ELY-keskus 2023. Juha Lumme. Sähköposti perinnebiotoopeista. 17.5.2023.

Vesilaki 587/2011

Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 704/2019.

Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteiden muuttamisesta 912/2023.

Vieraslajiportaali. 2023. vieraslajit.fi. Viitattu 08/2023.

Virtanen, T., Salomäki, P., Tanskanen, S., ja Yrjölä, R. 2014. Liito-oravien radioseuranta Espoonlahden ja Matinkylän suuralueilla 2013. — Espoon kaupunkisuunnittelu- ja ympäristökeskuksen julkaisusarja 4/2014. ISBN 978-951-857-688-7.

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry. 2009. Artikkelit nettisivuilla: Kalatien synty, räjäytys ja talvilepo 28.1.2009. <https://www.virtavesi.com/index.php?setPage=1&newsid=198>. Viitattu 08/2023.

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry. 2023. Markus Penttinen. Sähköposti Vihtijoen virtavesikunnostuksista. 5.7.2023.

Ympäristöministeriö 2017. Kirje. Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. — YM/501/2017.

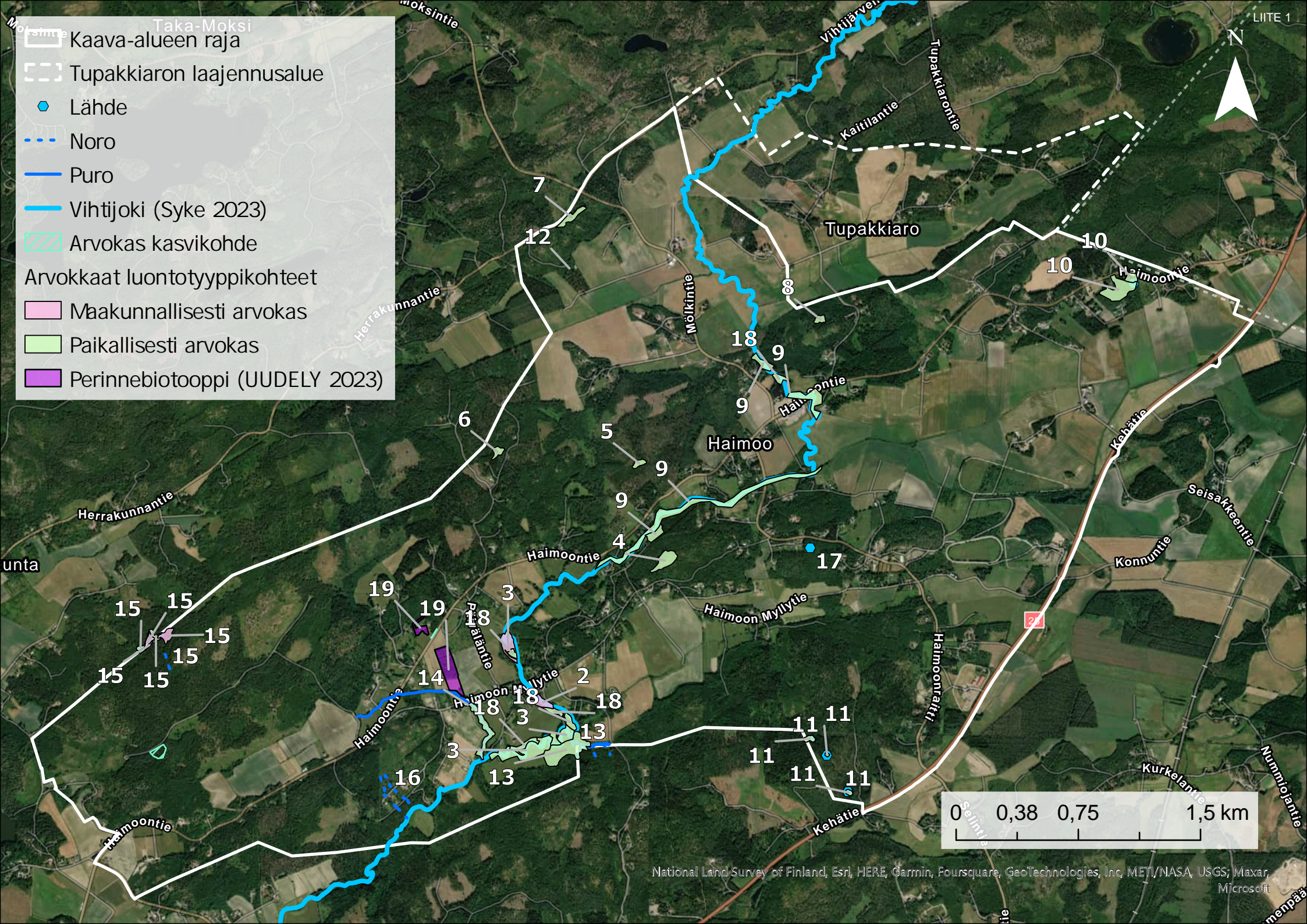
Ympäristöministeriö 2021. Valtioneuvoston asetus luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) liitteiden muuttamisesta. Muistio 17.6.2021.

Taka-Moksi

- Kaava-alueen raja
- Tupakkiaaron laajennusalue
- Lähde
- Noro
- Puro
- Vihtijoki (Syke 2023)
- Arvokas kasvikohte

Arvokkaat luontotyyppikohteet

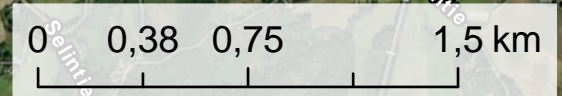
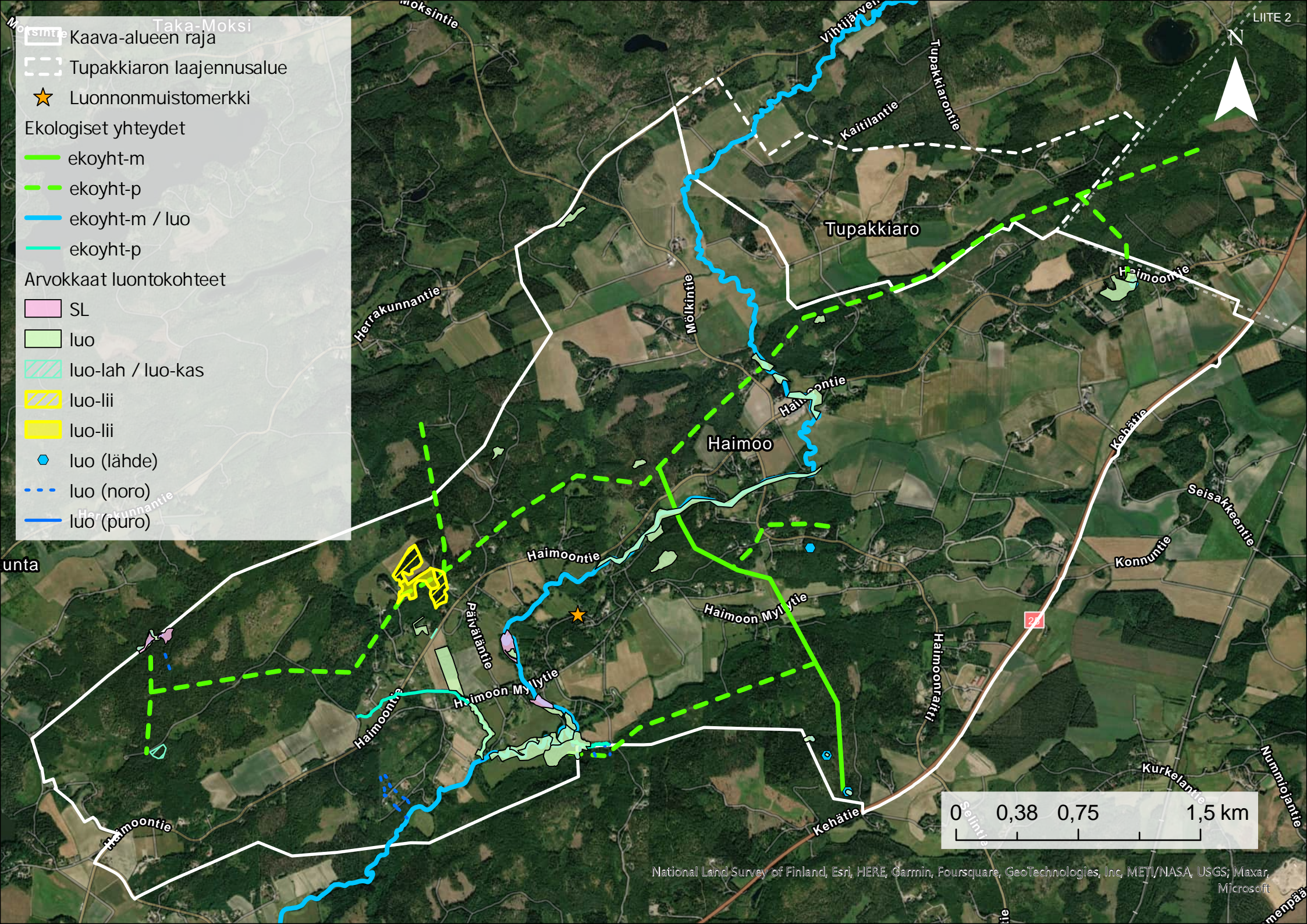
- Maakunnallisesti arvokas
- Paikallisesti arvokas
- Perinnebiotooppi (UUDELY 2023)

Kaava-alueen raja
Tupakkiaron laajennusalue
Luonnonmuistomerkki

Ekologiset yhteydet
 ekoyht-m
 ekoyht-p
 ekoyht-m / luo
 ekoyht-p

Arvokkaat luontokohteet
 SL
 luo
 luo-lah / luo-kas
 luo-lii
 luo-lii
 luo (lähde)
 luo (noro)
 luo (puro)

Haimoon rakennusinventointi

Vastaanottaja

Vihdin kunta

Asiakirjatyyppi

Raportti

Päivämäärä

12.9.2023

Laatija

Liina Luoma, Niina Uusi-Seppä/Ramboll Finland Oy

Sisällys

1	JOHDANTO	5
1.1	Selvityksen tausta ja tavoitteet	5
1.2	Selvityksessä käytetyt aineistot ja menetelmät	6
2	ALUEEN STATUS MAANKÄYTÖSSÄ JA ARVOTETUSSA KULTTUURIYMPÄRISTÖSSÄ	7
2.1	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisema-alueet	7
2.2	Maakuntakaava	7
2.3	Yleiskaava	8
2.4	Asemakaavat	8
3	ALUEEN OMINAISPIIRTEET	9
3.1	Maisema	9
3.2	Haimoon historia ja rakentuminen	16
3.2.1	Varhaishistoria ja varhainen asutus	16
3.2.2	Kylärakenteen muodostuminen	17
3.2.3	Elinkeinohistoria	23
3.3	Yhdyskuntarakenne	32
4	ARVOT JA LUOKITUSPERUSTEET	34
4.1	Arvojen määrittely	34
4.2	Arvoluokitus	35
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	37
5.1	Aluekokonaisuuksiin liittyvät arvot	37
5.2	Rakennusperintöön liittyvät arvot	37

5.2.1	Paikallisesti arvokkaat kohteet	37
5.2.2	Historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaat kohteet	52
5.3	Suosituksset	73
6	LÄHTEET	74
6.1	Kartat ja ilmakuvat	74
6.2	Kaava-aineistot	74
6.3	Kirjallisuus	74
6.4	Muu lähdeaineisto	75
6.5	Haastattelut	75

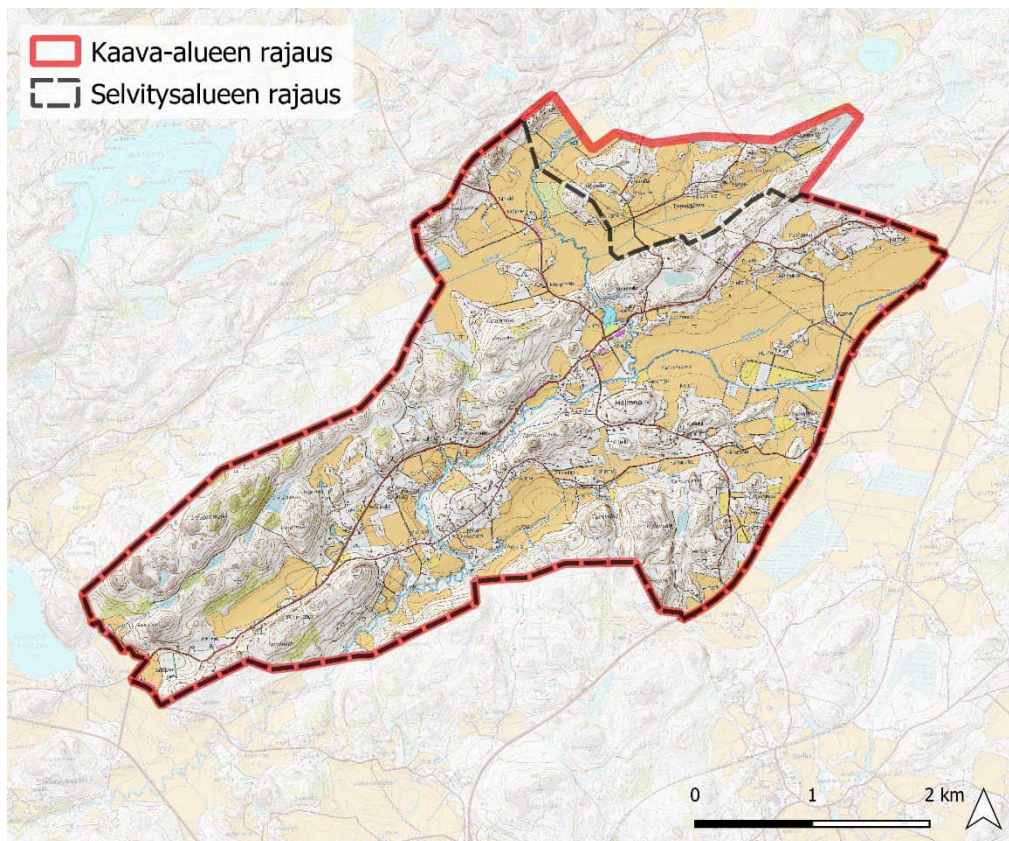
1 JOHDANTO

1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Haimoon kylä sijaitsee Länsi-Uudellamaalla, Vihdin koillisosassa, valtatie 25 ja Levoinmäen selänteen välisellä alueella. Alueelle on kohdistunut rakentamispaineita ja Haimoo on osoitettu lainvoimaisessa Vihdin strategisessa osayleiskaavassa (19.10.2021) osayleiskaavoitettavaksi kyläksi. Haimoon kylä on suhteellisen tiivis kyläalue, joka ei ole kuulunut kunnan asemakaavoitettavien taajamien joukkoon.

Haimoontien ja Haimoonraitin varsien kyläasutus vaihtelevine pelto-, metsä- ja jokimaisemineen muodostaa keskeisen osan suunnittelualueetta. Suunnittelualueetta halkoo maisemallisesti merkittävä Vihtijoki. Kylän ydinalueelle sijoittuvat Haimoon uusi koulu ja päiväkoti ovat valmistuneet vuonna 2014. Asukkaita alueella on noin tuhat.

Haimoon osayleiskaava laaditaan MRL 44 §:n mukaisesti suoraan rakentamista ohjaavaksi, joten kaavassa tulee osoittaa täydennysrakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet ja mahdolliset rakennussuojelukohteet.

Kuva 1 Kaava-alueen ja selvitysalueen rajaus Maanmittauslaitoksen peruskartalla.

1.2 Selvityksessä käytetyt aineistot ja menetelmät

Yleiskaavatasoisessa rakennusinventoinnissa täsmennetään tietoja valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä sekä osoitetaan kaava-alueen paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet. Haimoon alueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä.

Yleiskaavatasolla tehdään kulttuuriympäristön muutoksen ja säilymisen perusratkaisut, joten yleiskaavainventoinnissa selvitetään alueen yhdyskuntarakenne ja rakentumisen historia sekä alueen ominaispiirteet ja niiden säilyneisyys.

Yleiskaavainventoinnissa kootaan tietoa liikenneverkon, asutuksen ja elinkeinon sijoittumisesta ja niiden luonteesta ja säilyneisyydestä. Inventointiraportissa kuvataan, mitkä historialliset prosessit ja elinkeinot ovat vaikuttaneet kulttuuriympäristön kehittymiseen ja miten nämä prosessit näkyvät maisemassa tänä päivänä. Rakennetussa kulttuuriympäristössä erityisen tarkastelun kohteena ovat historialliset kylätontit, maatilojen talouskeskukset, torpat ja mäkitupa-alueet, jälleenrakennuskauden asutus, koulut, seuratalot, myllyt, sahat ja meijerit ym. maaseudun perinteiset rakennukset.

Selvityksessä on käytetty tausta-aineistona aluetta koskevia suunnitelmia ja selvityksiä, historiallista kartta-aineistoa, ilmakuvia, vanhoja valokuvia sekä alueen historiaa tuntevien henkilöiden haastatteluja. Haimoon alueelta on aiemmin inventoitu muutamia yksittäisiä kiinteistöjä, joiden inventointitiedot päivitettiin.

Inventoitavat kohteet valittiin karttatarkastelun, rakennustietorekisterin ja maastokäyntien perusteella. Alueelta inventoitiin yhteensä 58 kiinteistöä. Toimeksianto koski 1950-luvulla tai sitä ennen rakennettuja kohteita. Toisen maailmansodan jälkeen rakennettuja kohteita tarkasteltiin lähinnä aluetasolla. Alueelta ei tunnistettu sellaisia yksittäisiä modernin rakennusperinnön kohteita, jotka olisivat vaatineet tarkempaa inventointia. Haimoossa ei myöskään ole yhtenäisiä jälleenrakennuskauden asuinalueita.

Inventointi on tehty Varsinais-Suomen alueellisen vastuumuseon (Turun museokeskus) kehittämään ja ylläpitämään informaatioportaaliin (MIP), joka on keväällä 2023 otettu käyttöön myös Länsi-Uudenmaan museossa. Maastotöistä ja raportoinnista vastasivat rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntija, FM Niina Uusi-Seppä ja rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntija, FM Liina Luoma.

2 ALUEEN STATUS MAANKÄYTÖSSÄ JA ARVOTETUSSA KULTTUURIYMPÄRISTÖSSÄ

2.1 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisema-alueet

RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. (Museovirasto, www.rky.fi).

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) on hyväksytty valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan.

Vihdin Haimoon alueella ei ole valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä eikä valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita.

2.2 Maakuntakaava

Uudenmaan maakuntakaava, Uusimaa-kaava 2050, on hyväksytty Uudenmaan maakuntavaltuustossa 25.8.2020. Haimoon osayleiskaava-alue on vaihemaakuntakaavassa valkoista aluetta, jota koskevat kaavan yleiset suunnittelumääräykset. Määräyksissä korostetaan uuden rakentamisen tukeutumista olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä nykyisen infrastruktuurin hyödyntämistä. Lisäksi pyritään edistämään ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja, joilla tähdätään jo rakennettujen alueiden kehittämiseen, ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, kestävästä liikkumisesta edellytysten parantamiseen, palveluiden saavutettavuuteen sekä viherrakenteen vaalimiseen.

Haimoon alueella ei ole maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä tai maisema-alueita.

2.3 Yleiskaava

Koko kunnan kattava Vihdin strateginen yleiskaava on tullut voimaan 19.10.2021. Strateginen yleiskaava toimii kunnan tulevan kehityksen ohjenuorana, jonka avulla kunnan maankäyttöä on mahdollista kehittää tavoitteellisesti kokonaisuutena.

Haimoon alueelle on strategisessa yleiskaavassa osoitettu osayleiskaavoitettavaa aluetta, osayleiskaavoitettavan kylän ydinalue, metsävyöhykettä ja maaseutuelinkeinojen aluetta.

2.4 Asemakaavat

Suunnittelualueelle sijoittuu 21.6.1976 kunnanvaltuuston hyväksymä Haimoonjoen rantakaava (läninhallitus 23.9.1976) Vanhan Mäkiläntien ympäristöön.

3 ALUEEN OMINAISPIIRTEET

3.1 Maisema

Maisemamaakuntajaossa Haimoo kuuluu Eteläiseen rantamaahan ja siinä tarkemmin Kiskon-Vihdin järvisuutuun. Eteläinen rantamaa on korkokovaltaan pääasiassa alavaa, mutta pienipiirteisyydessään vaihtelevaa muinaista merenpohjaa. Alue kuuluu pääasiassa eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen, jolla kasvilisuus on keskimäärin rehevää.

Kiskon - Vihdin järvisuutu on maastonmuodoiltaan vaihtelevaa järvien ja pienvesistöjen, metsäisten kallioalueiden sekä viljavien savikkopeltojen mosaiikkia. Suotua luonnehtivat myös Salpausselkien reunamuodostumien ja niihin liittyvien muiden harjumuodostumien lounaasta koilliseen suuntautuneet selänteet. Peltoja on melko paljon ja usein niitä reunustavat lehtevät metsänreunat. Asutus sijoittuu perinteisesti järven- tai joenrannan tuntumassa oleville kummuille. Lisäksi seudulla on tavanomaista pientilavaltaista tai maataloudesta riippumatonta maaseutuasutusta.¹

Haimoon kylän maisemaa luonnehtivat lounaasta koilliseen suuntautuneet moreeniselänteet ja niiden väliset alavat viljelylaaksot. Salpausselän esiharjanteet jakavat Haimoon kylän pitkittäin siten, että Tupakkiaro jää harjun pohjoispuolelle. Leppähuhdan peltoaukea on entistä muinaisjärven pohjaa. Suunnittelualueelta halkoo maisemallisesti merkittävä, Karjaanjoen vesistöön kuuluva Vihtijoki. Vihtijoki saa vetensä Vihtijärvestä ja laskee Averianjärven kautta Hiidenveteen.

Alueen kallioperä muodostuu granodioriitti- ja gneissivyöhykkeistä. Holmanmäki on arvokas moreenimuodostuma kaava-alueen rajaavan Kehätien itäpuolella. Maaperältään jokilaakso on pääosin savea. Kalliomaata on kaava-alueen luoteisosassa ja Haimoontien alkupäässä tien eteläpuolella sekä Söderkullan koillispuolella. Haukojan ympäristössä on turvemaata. Haimoon pellot sijoittuvat muinaisen Ancylos-järven lahtiin ja salmiin.²

Haimoon kylän erityispiirteenä on syväälle selänteiden väliin uomansa kaivanut, voimakkaasti mutkitteleva Vihtijoki. Joki on säilynyt luonteeltaan hyvin luonnon-

¹ Missä maat on mainioimmat, 2022.

² Vihdin maisemahistoriallinen selvitys. Raportti Johanna Forsius-Nummela, 1994.

tilaisena ja sen lehtevät rannat antavat Haimoon maisemalle omaleimaisen ilmeen. Joessa on useita koskia ja myllypadon kohdalle on rakennettu luonnonmukainen kalatie. Maisema on pienipiirteistä ja pinnanmuodoiltaan vaihtelevaa. Kasvillisuus on jokilaaksossa lehtomaista ja selännteillä kuivaa kangasta. Pellot sijoituvat jokilaakson ja selännteiden väliin.

Kuva 2 Haimoon kylän maastoa luonnehtivat lounaasta kaakkoon suuntautuneet metsäiset selännteet ja niiden välissä mutkittileva Vihtijoki. Pellot on raivattu muinaisen Ancylyus-järven lahtiin. Ilmakuva rinnevarjostuksella, Maanmittauslaitos.

Kuva 3 Peltojen välissä mutkittileva Vihtijoki antaa Haimoon maisemalle omaleimaisen ilmeen. Joen rannoilla on rehevää lehtomaista kasvillisuutta.

Haimoon kylä on maisemaltaan maaseutumaisista haja-asutusalueita maataloineen ja omakotitaloineen. Jokivarressa on myös vapaa-ajan asuntoja. Haimoontie kulkee alueen halki lounaasta koilliseen metsäisten selänteiden välissä. Vihtijoki mutkittelee Haimoontien eteläpuolella koululle asti, mutta kääntyy sitten jyrkästi kohti pohjoista puhkaisten reittinsä läpi selänteen.

Koulun kohdalla jokeen on kaivettu lampi saarineen ja paikalla on maauimala. Haukojankoskessa on aiemmin ollut mylly, josta on jäljellä kiviset rauniot.

Kuva 4 Kylän keskustassa Vihtijokeen on kaivettu maauimala.

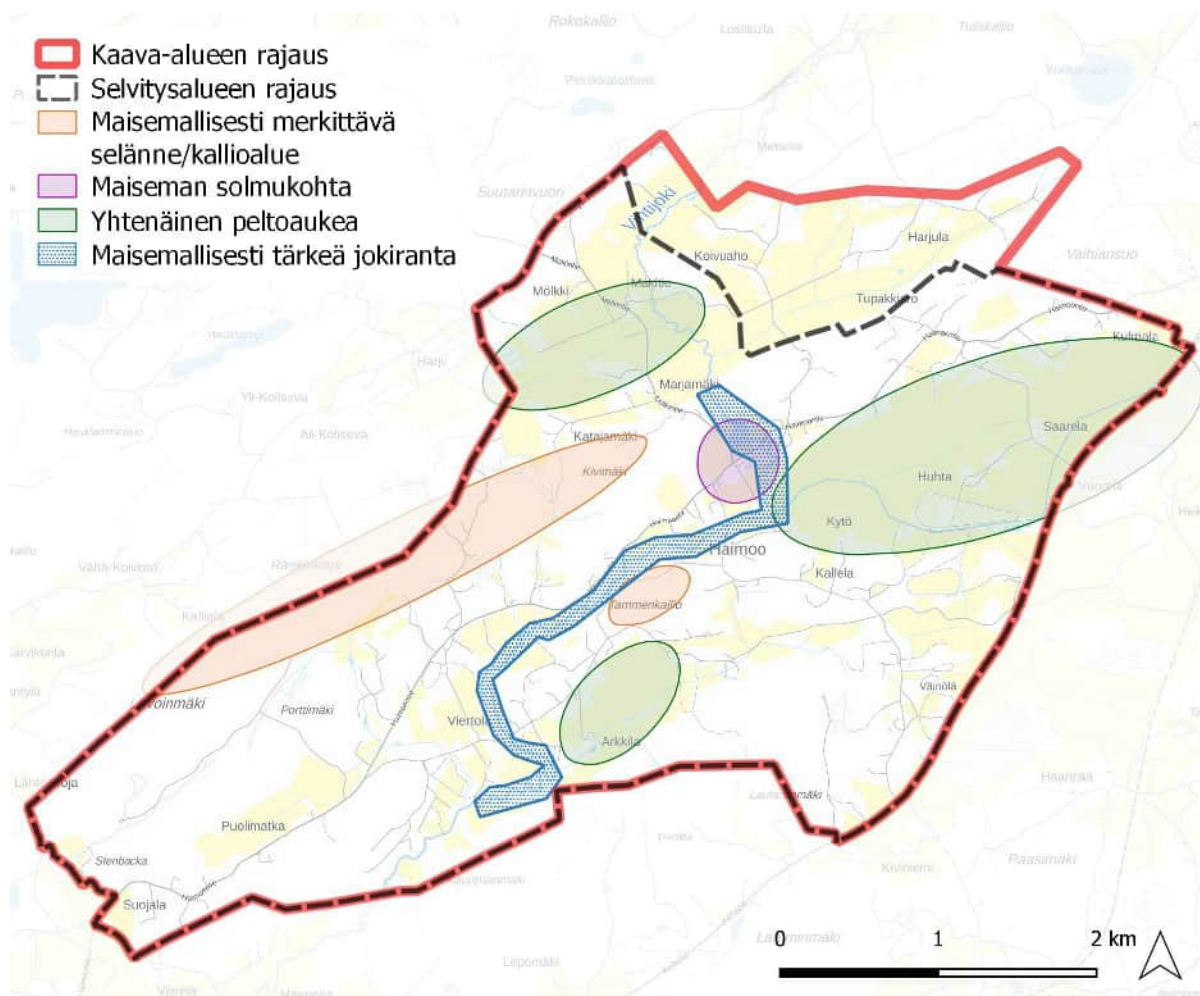
Haimoontien varrella on asutusta eri vuosikymmeniltä. Isoimmat Haimoontiestä erkaantuvat tiet ovat Haimoon myllytie, Mõlkintie ja Rinteläntie. Vanhin asutus sijoittuu enimmäkseen Haimoon myllytien varrelle. Kylän maisemallinen ja toiminnallinen keskus sijoittuu koulun kohdalle Haimoontien ja Mõlkintien risteykseen, jossa Vihtijoki kääntyy pohjoiseen. Alueella sijaitsevat sekä Haimoon vanha että uusi koulurakennus, päiväkoti ja yhteisiä urheilualueita.

Laajimmat yhtenäiset viljelyaukeat sijaitsevat Mõlkintien varrella ja Rintelänojan ympäristössä Haimoontien ja Kehätien välissä. Pienempiä peltoja on Haimoontien ja Haimoon myllytien varrella. Alueella on edelleen toimivia maatiloja ja useita hevostiloja laitumineen.

Alueen asutus on syntynyt lähinnä 1700- ja 1800-luvuilla perustettujen torppien myötä. Tihein asutus on Etu-Haimoossa myllyn ympäristössä Taka-Haimoon asutuksen sijoittuessa väljemmin Leppäluhdan peltoaukean ympärille. Vanhin rakennuskanta sijoittuu pääosin Haimoon myllytien varrelle.

Kylä on säilyttänyt maaseutumaisen luonteensa, vaikka alueen rakennuskanta on lisääntynyt voimakkaasti 1960-luvulta lähtien. Varsinaisia maisemavaurioita ei ole. Rintelän ja Jokirannan peltoaukeiden halki kulkee voimalinja, mutta sekin on kuulunut maisemaan jo 1940-luvulta alkaen.

Haimoon alueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Kuva 5 Haimoon kylän keskeiset maisemalliset elementit. Haimoontien ja Mөлöntien risteyksessä on kylän maisemallinen ja toiminnallinen keskus.

Kuva 6 Haimoon mylly patoineen ja kalateineen on maiseman kiintopiste. Padon alapuolella on koski.

Kuva 7 Haimoossa on paljon hevostiloja. Kallelan rakennusryhmä Haimoonraitin varrella.

Kuva 8 Peltoaukeaa ja Mäkitien tila Mölkintien varrella.

Kuva 9 Rinteläntieltä avautuu laaja peltomaisema, jota halkoo voimalinja.

Kuva 10 Haimoontien varrella on paljon uutta asutusta.

Kuva 11 Vanhan koulun edustalla oleva pieni pelto on maisemallisesti tärkeä. Pellon ja metsän rajalla on Haimoon kylälle tyypillinen vanha maatilapihapiiri.

3.2 Haimoon historia ja rakentuminen

3.2.1 Varhaishistoria ja varhainen asutus

Haimoon kylän alue on noussut veden alta noin 10 000 vuotta sitten. Vihdin alueella vain muutama korkea paikka on ollut sitä ennen veden pinnan yläpuolella. Alueella on ollut jonkin verran pysyvää asutusta ainakin 1600-luvulta alkaen. Sitä ennen itäinen Vihti on ollut lähinnä metsästys- ja kalastusmaina. Suunnitelualuetta halkova Vihtijoki on tarjonnut historian aikana vesivoimaa, jota hyödynnettiin mm. Haimoon ja Rintelän sahoilla ja Haimoon myllyllä. 1700-luvulta alkaen asutus alkoi lisääntyä erityisesti myllyn vaikutuksesta ja sen lähistöllä. Muualla Haimoossa oli lähinnä yksittäisiä torppia, joilla oli usein ruotsinkieliset nimet. Asutus keskittyy jokilaakson ja selänteiden vaihettumisvyöhykkeelle.³

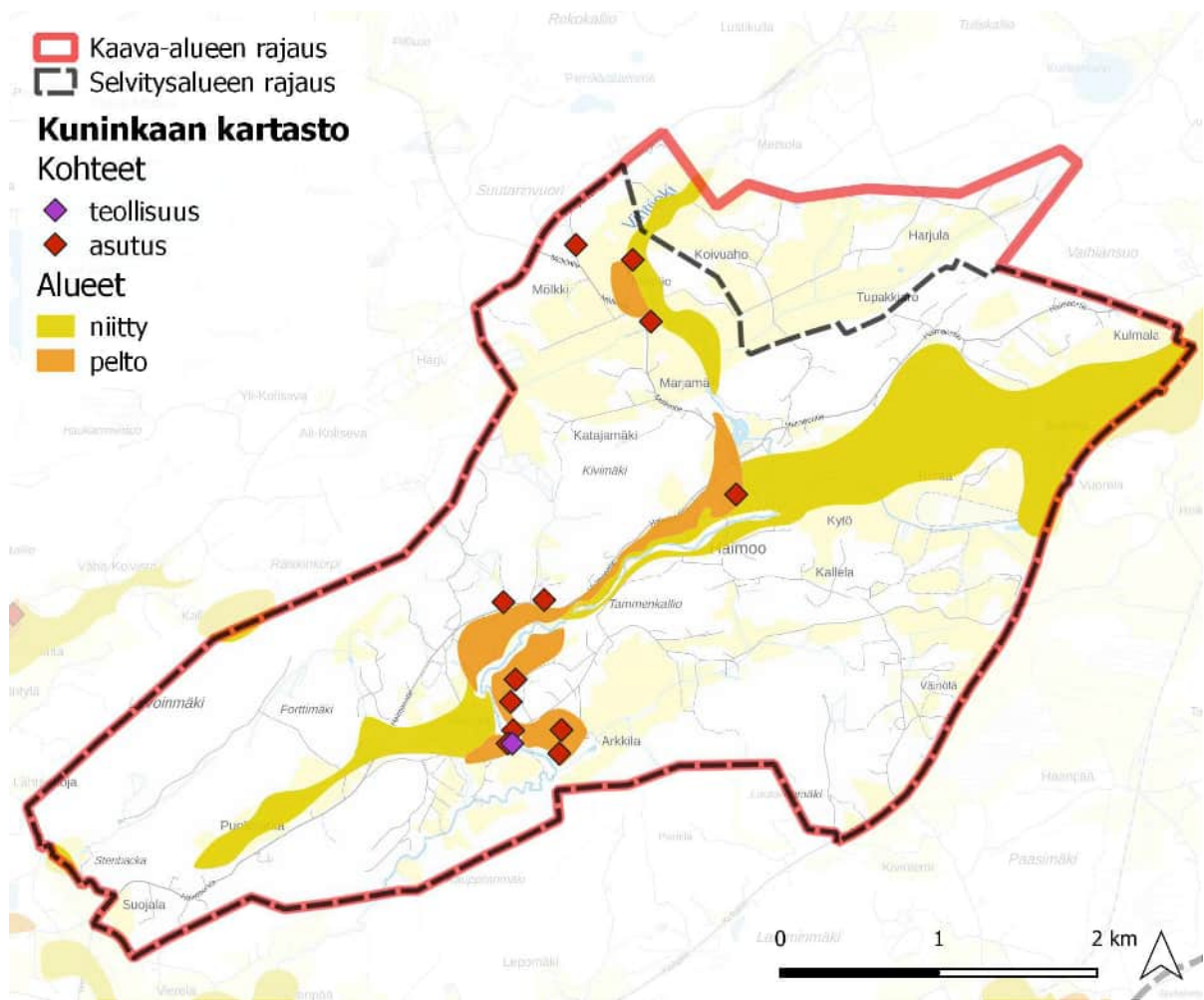
1700-luvun lopussa ja 1800-luvun alussa piirrettyssä Kuninkaan kartastossa Haimooseen on merkitty mylly ja 11–12 taloa. Pienet pellot sijoittuvat jokivarteen. Haimoon arkeologiset kohteet ovat vanhoja torpan paikkoja ja rajakiviä. Alueella on kaksi kivistä löytöpaikkaa, mutta ei yhtään esihistoriallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä.⁴

Kuva 12 Kytömäen vanha rajamerkki on historiallisen ajan muinaisjäännös.
Kuva: Mikroliitti Oy.

³ Haimoon kyläsuunnitelma, 2014, 4.

⁴ Haimoon arkeologinen inventointi, Mikroliitti Oy, 2023.

Kuva 13 Kuninkaan kartastoon (1776–1805) Haimoossa merkityt alueet ja kohteet. Haimoon mylly ja saha on merkitty teollisuuslaitoksena. Lähde: Uudenmaan liiton avoimet aineistot.

3.2.2 Kylärakenteen muodostuminen

Vihti on tunnettu kartanopitäjä, mutta Haimoo on ollut Vanhalan, Kirvelän, Pappilan ja Korppilan kartanoiden takamaita, jossa oli 1800-luvun alussa lähinnä torppia ja mäkitupia. *Haimoo*-nimen käyttö vakiintui vasta 1800-luvun puolivälissä, vaikka Haimoonsarka mainitaan jo vuonna 1586, ja alueen torppia on kirjattu Haimoo-nimisenä kylänä jo 1700-luvulla. Virallisesti Haimoo (tai Haimo) on kuitenkin ollut vain Haimoon Koskitilan nimi, jossa on ollut mylly- ja sahatoimintaa. Vielä nykyäänkin Haimoolla voidaan tarkoittaa rekisterikylää, oppilaaksiottoaluetta tai äänestyspiiriä. Haimoon alueen rekisterikyliä ovat Haimo, Irjala, Kauppila, Kirvelä, Korppila, Lahnus ja Vanhala. ⁵

⁵ Ojanne 2023 a.

Mäkilän, Niemelän, Heikkilän ja Rintelän torpat olivat alun perin Vanhalan rekisterikylää. Kirvelän torppia olivat Löfkulla, Nykulla, Pahnaskoski ja Seppälä. Tihein asutus muodostui Haimoon myllyn ja sahan ympäristöön. Haimoon tärkein rakennus oli sahan kirjurin eli puukhollarin talo kosken itäpuolella. ⁶

Liikenneolosuhteet paranivat 1880-luvulla, kun Hangon rata rakennettiin kulkemaan Vihdin läpi ja Haimoo sai oman seisakkeen. Nykyään radalla ei ole henkilöliikennettä. ⁷

Ennen Kehätien rakentamista 1960-luvulla Haimoossa kuljettiin pihapiirien halki kulkevia, maaston muotoja seurailevia polkuja pitkin, ja joki ylitettiin patoja ja siltoja pitkin. Kehätien rakentamisen jälkeen kylätiet jäivät toissijaisiksi kulkureiteiksi. ⁸

Asutus Haimoossa lisääntyi, kun Asutushallitus muodosti 1930-luvulla Rintelästä 15 asutustilaa Taka-Haimooseen ja Tupakkiaron tilasta muodostettiin yhdeksän tilaa Karjalasta tulleelle siirtoväelle vuonna 1946. Tupakkiaro oli Vihtijärven Hiiskulan sivutila. ⁹ 1970-luvulla kunta osti Kirtelän tilan, josta on erotettu vuosien varrella kymmenkunta tonttia, muuten asutus on levinnyt teiden varsia pitkin. ¹⁰

Kylän keskusta alkoi siirtyä Haimoon myllyn ja sahan ympäristöstä nykyiselle paikalleen, kun Leppäluhdan (Lepuhudin) torpan maista saatiin tontti koululle. Ensimmäisenä lukuvuonna 1904–1905 koulussa oli 32 oppilasta. Alakoulu rakennettiin samalle tontille vuonna 1930. Vuonna 2014 valmistui uusi koulurakennus viereiselle tontille.

Haimooseen rakennettiin työväentalo vuonna 1922, mutta rakennus purettiin 1960-luvulla. ¹¹ Se sijaitsi Vanhan Mäkiläntien eteläpuolella, lähellä Niemelän tilaa.

⁶ Haimoon historia: www.haimoonet.fi/kyla/historia.

⁷ Haimoon kyläsuunnitelma 2014, 4. Ks. myös Ojanne 2023 a.

⁸ Ojanne 2023 a.

⁹ Ojanne 2023 b.

¹⁰ Ojanne 2023 b.

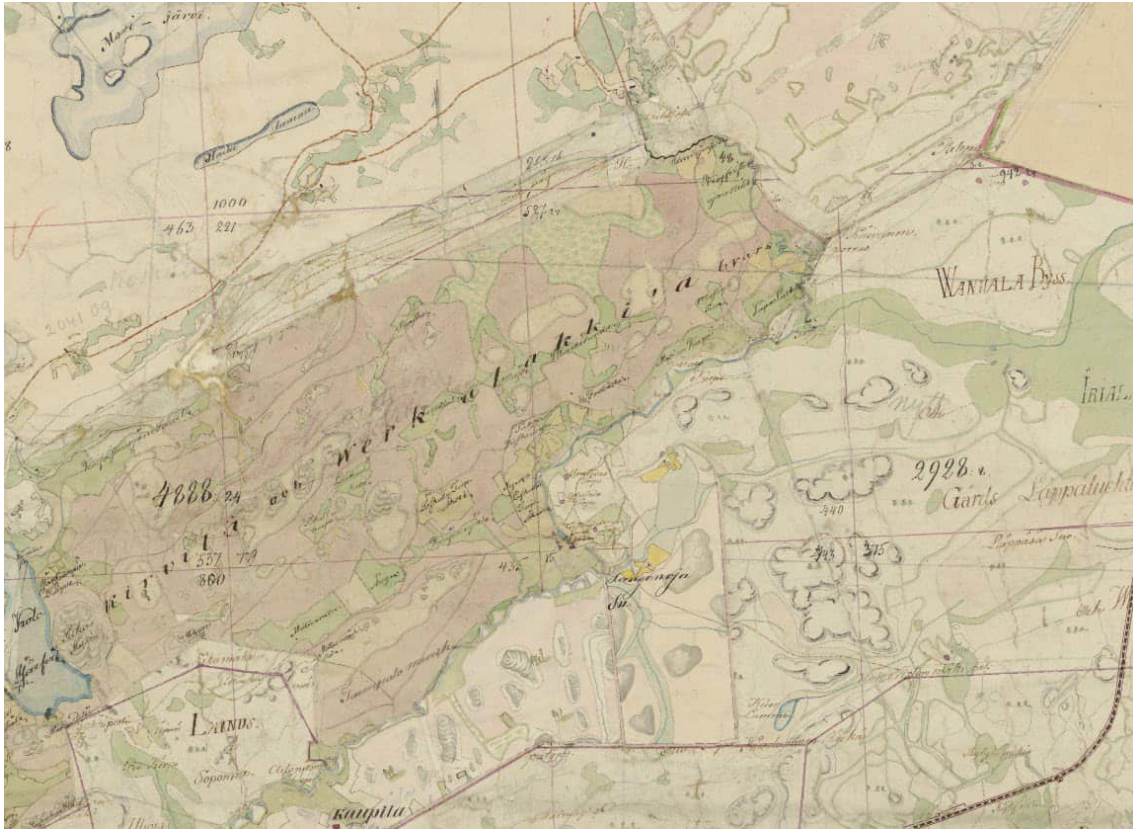
¹¹ Vihdin asutushistoriaa, kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa 2012, 28.

Kuva 14 Haimoon vanha koulu muistuttaa 1890-luvun koulujen tyyppiirustuksia. Pulpettikattoinen kuisti on tehty 1950-luvulla.

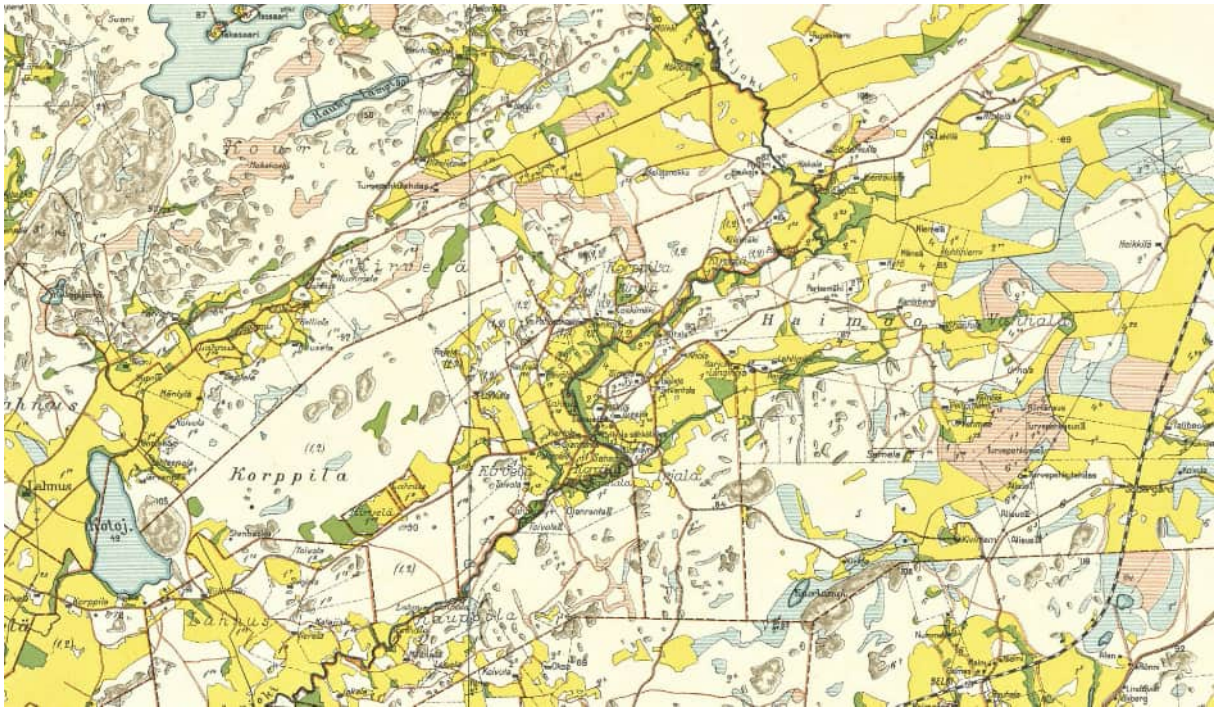
Kuva 15 Haimoon myllytien varrella on säilynyt kylän vanhaa asutusta.

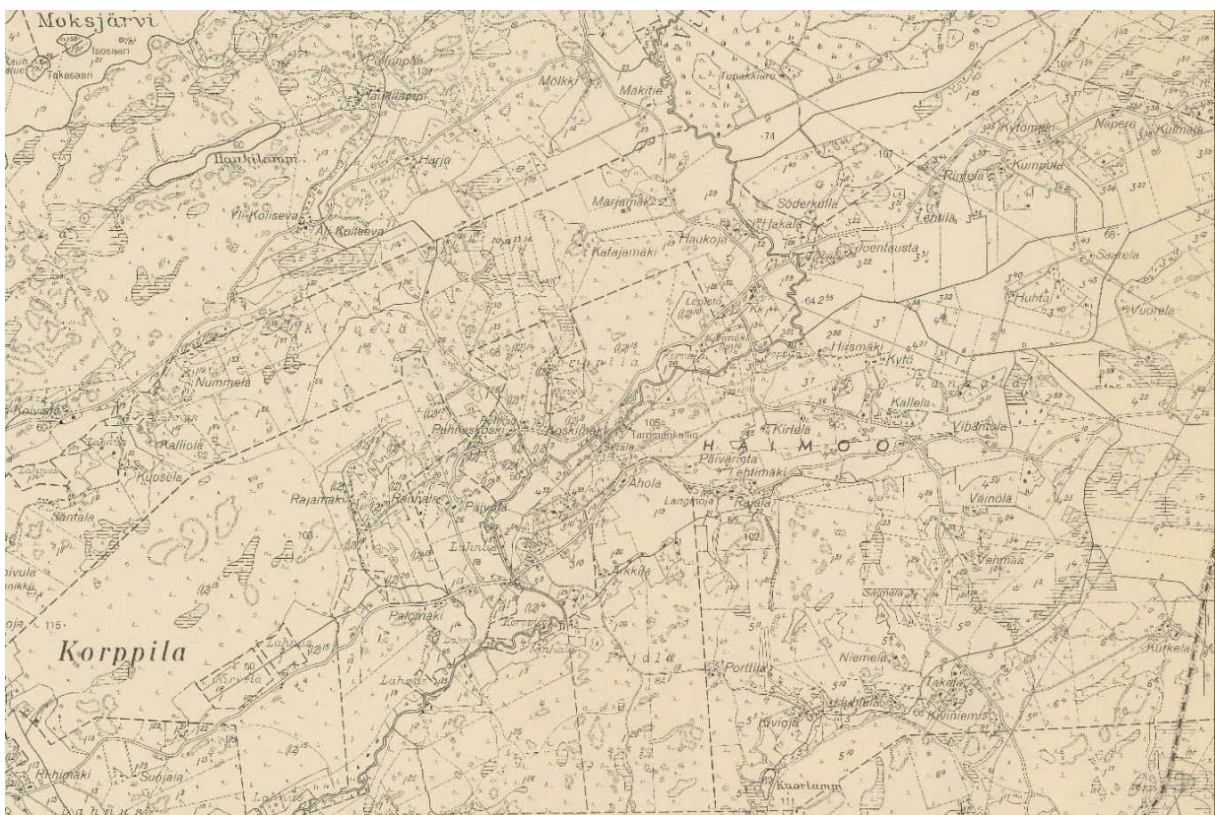
Kuva 16 Vuoden 1840 Pitäjänkartassa talot sijaitsevat jokivarressa. Peltoa on vielä hyvin vähän. Lähde: Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto/Kansallisarkisto <https://astia.narc.fi/>

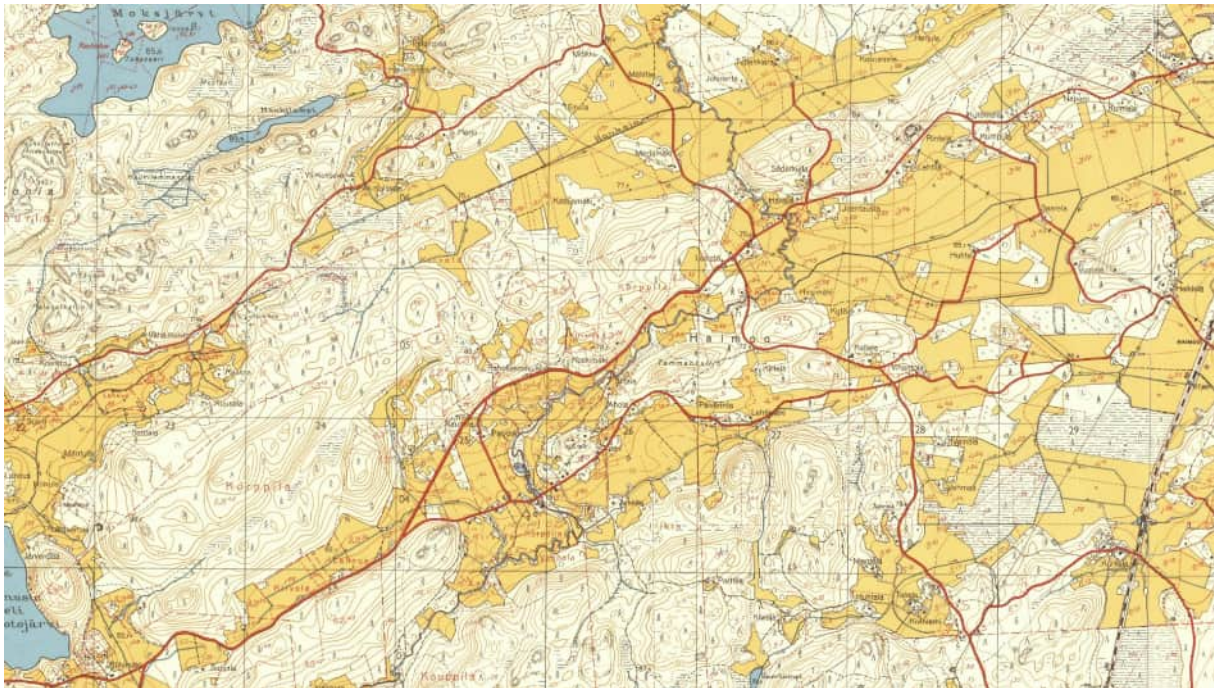
Kuva 17 Senaatinkartassa vuosilta 1871–1886 Haimoon asutus on harvaa ja suurin osa nykyisistä pelloista on vielä niittynä. Hangon rata näkyy jo kartassa. Lähde: <https://vanhatkartat.fi/>

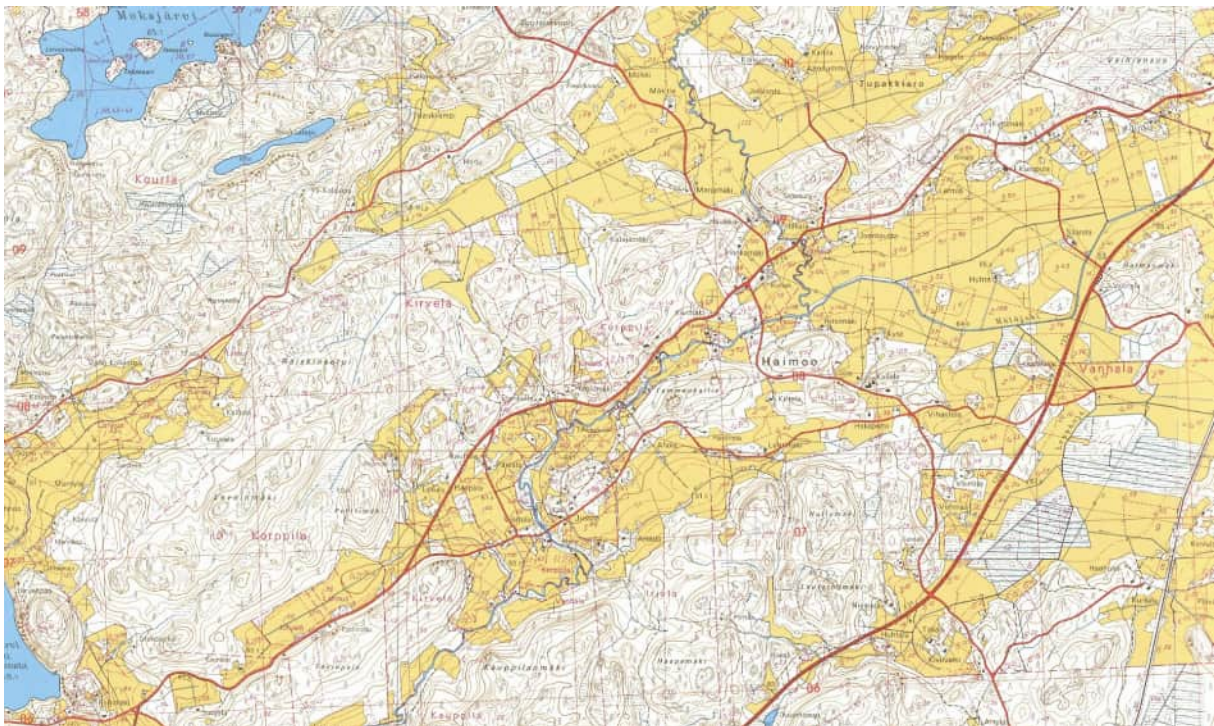
Kuva 18 Maanmittauslaitoksen 1923–24 tehdystä kartasta nykyiset peltoalueet on jo pääosin otettu viljelykseen. Lähde: Kansalliskirjasto. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/teos/bin-binding/1965571?term=VIHTI&page=2>

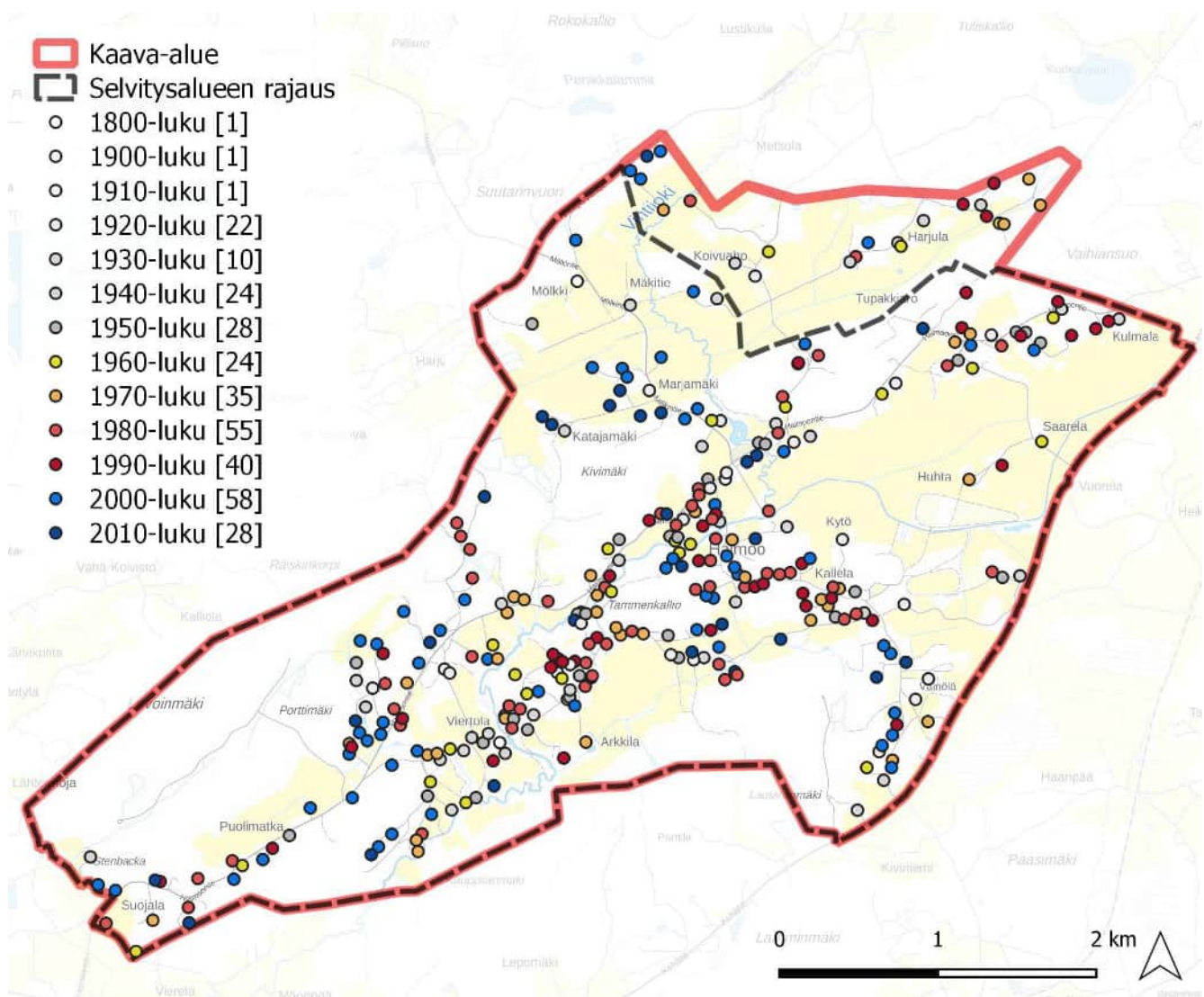
Kuva 19 Pitäjänkartta vuodelta 1943. Aluetta halkoo jo voimalinja. Lähde: Maanmittauslaitos.

Kuva 20 Peruskartassa vuodelta 1957 näkyvät pellot suunnilleen nykyisessä laajuudessaan sekä aluetta halkova voimalinja.

Kuva 21 Peruskartassa vuodelta 1972 näkyy uusi kehätie.

Kuva 22 Vuonna 1960 alueella oli noin 90 asuinrakennusta. Uusien asuin- ja lomarakennusten myötä määrä on tämän jälkeen lähes nelinkertaistunut.

3.2.3 Elinkeinohistoria

Myllyt, sahat ja puusepänermaat

Haimoon kosken rannoilla on ollut sahoja ilmeisesti jo 1700-luvulta alkaen. Viimeisin saha toimi Haimoon myllyn yhteydessä 1920-luvulta 1970-luvulle saakka.

¹²

Haukojan mylly (Mölkintie 25)

Haukojan mylly oli Kirvelän sivutila. Haukojan mylläri oli Karl Fredrik Korander (1847–1914) ja hänen puolisonsa Amanda Karolina os. Nyman (1844–1931).

¹² Rinne 2023.

Useimpien haastateltujen mukaan myllyn toiminta oli loppunut jo ennen 1910-lukua, mutta joidenkin tietojen mukaan mylly olisi pyörinyt vielä 1910-luvun alkupuolella. Kosken yli menevä puinen silta oli jäänyt vielä jäljelle muiden puurakenteiden lahottua. Myllärin puoliso piti kotitalossa kauppaa leskeksi jäätyään.¹³

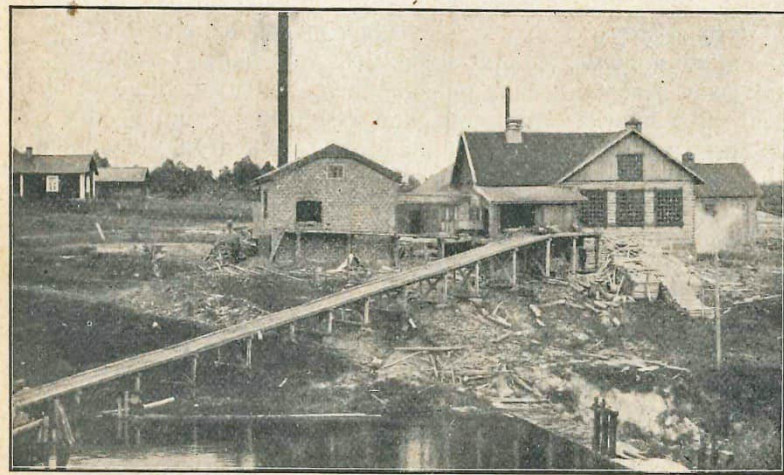

Kuva 23 Haukojan myllyn kivijalan rauniot. Myllyn puurakenteet ovat lahonneet jo satakunta vuotta sitten.

Vaneritehdas Oy Haimo

Vaneritehdas Oy Haimo toimi 1913–1920 myllyn vastarannalla, Haimoon Myllytie 115. Tehdas paloi kesäkuussa 1920. Vaneritehtaasta on hiukan tiiliseinää jäljellä Levonojan ulkorakennuksessa ja betonilattiaa pihalla. Tiilisen kattila-höyrykonehuoneen seinää ja lattiaa on jäljellä Levonojan liiterissä, ja isomman rakennuksen betonilattiaa on näkyvissä pihalla. Myllyn vesiturbiinista tuli vaijerivedolla käyttövoimaa vanerikuivaamoon, mutta tehtaan koneet saivat muuten voimansa höyrykoneesta.

¹³ Ojanne 2023.

Haimoon faneeritehdas Vihdissä, äskettäin valmistunut.

Kuva 24

Vaneritehdas vastavalmistuneena kuvattuna vuonna 1913. Kuvassa näkyy hyvin tiilinen kattila-höyrykonehuone.

Kuva: Kodin Kuvasto 11/1913.

Kuva 25

Vaneritehdas Oy Haimo Ab vähän ennen tulipaloa 29.6.1920. Kuva: Heikki Rinteen kotiarkisto.

Kuva 26

Vaneritehdas Oy Haimon rakenteita näkyvissä Levononjan ulkorakennuksessa. Tämän pyöreän reiän kohdassa lienee ollut vauhtipyörän paikka.

Rintelän saha (Rinteläntie)

Rintelän tilalla käynnistyi sahatoiminta 1920-luvun puolivälissä. Höyrykone toimi raamisahan voimanlähteenä. Sahalle rakennettiin myös oma rautatie tukkien käsittelyn helpottamiseksi. Rautatie oli n. 400 metrin pituinen ulottuen entisen Kydön tontille. Sahan vieressä oli riihi sekä kivimylly ja myöhemmin kanala. Tila päättyi pakkohuutokauppaan vuonna 1934, jolloin myös sahatoiminta päättyi. Koko edellä mainittu rakennuskanta on hävinnyt 1990-luvun loppuun mennessä.
14

Väinölän puusepänverstas (Haimoonraitti 222)

Puusepänverstas toimi pihapiirissä sijaitsevassa, erillisessä rakennuksessa.¹⁵

Kuva 27 Väinölän puusepänverstas toimi samassa pihapiirissä kuvassa olevan asuinrakennuksen kanssa.

Oksasen puusepänverstas (Haimoon Myllytie 112 a)

Oksasen puusepänverstas toimi vuodesta 1952 alkaen aina 1970-luvulla saakka asuinrakennuksen alakerrassa.¹⁶

¹⁴ Ojanne 18.6.2023.

¹⁵ Rinne 2023.

¹⁶ Rinne 2023.

Kuva 28 Oksasen puusepänerastas toimi tämän asuinrakennuksen alakerrassa.

Kallelan sementtikattotiilivalimo 1946–1954 ja Nielsenin kauppapuutarha 1954–1996 (Haimoonraitti 133)

Kallelaan perustettiin sementtikattotiilitehdas jälleenrakennuskauden uudisrakentamisen huippuaikaan vuonna 1946, ja se toimi vuoteen 1954 saakka, jolloin tehtaaseen koneet ja laitteet laitettiin myyntiin. Tiloihin tuli tuolloin tanskalainen E. B. Nielsen, joka valmisti aluksi puutarhan koriste-esineitä sementistä, mutta aloitti seuraavana vuonna leikkokukkien tuotannon. L:n muotoisen valimorakennuksen Haimoonraitin suuntaisen rakennusosan ylin kerros lasitettiin tuotantoa varten kasvihuoneeksi. Valimorakennuksessa toimi myös hallimainen juhlatila, jota käytettiin muun muassa vihkiäisissä 1940–50-luvuilla. Karlsbergin ja valimon välisellä mäellä oli myös vesitorni, josta saatiin vettä asuin- ja tuotannon käyttöön. Valimorakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 1996, ja samoille paikoille rakennettiin peltihalli Nielsenin pihakivitoimintaa varten.¹⁷

¹⁷ Ojanne, 12.6.2023.

Kuva 29 Karlsbergin (Kallelan) rakennuksia vuonna 1958. Kallelan kattotiilitehdas kuvan vasemmassa reunassa.

Päivittäistavarakaupat

Myllymäen kauppa (Haukojan myllyn yhteydessä, Molkintie 25)

Haukojan myllärin Koranderin kuoltua hänen puolisonsa piti kotonaan Myllymäessä pakettikauppaa, jonne tuotiin myytävää tavaraa Helsingistä. Amanda Korander piti kaupalla myös lähetysjuhlia, "soppajuhlia", joissa myytiin rusinasoppaa.¹⁸

¹⁸ Ojanne 2023.

Kuva 30 Myllymäen kauppa toimi tässä rakennuksessa 1900-luvun alussa.

Auran pakettikauppa (Haimoon Myllytie 97)

Auran pakettikauppa toimi vuosina 1928–1932 Viertolan Punalassa. Rakennus on vielä olemassa, tosin autoituneena. ¹⁹

Kuva 31 Entinen Auran pakettikauppa.

¹⁹ Rinne 2023.

Kivirannan kauppa ja Viso (Haimoon Myllytie 118)

Kivirannan kauppa toimi 1923–34 ja Viso 1935–76 vaneritehtaan työväelle 1913 rakennetussa talossa osoitteessa Haimoon Myllytie 118. Rakennus on nykyisin asuinkäytössä, mutta julkisivut ovat säilyneet lähes ennallaan. ²⁰

Kuva 32 Kivirannan kauppa ja Viso toimi tässä vaneritehtaan työväelle vuonna 1913 rakennetussa hirsirakennuksessa.

Kivimäen kauppa (Haimoontie 413)

Kivimäen kauppa toimi ainakin vuosina 1935–37. Kauppaa hoiti Mikkelssoinin (myöhemmin Pihlajakari) perhe, joka rakensi talon ja muutti naapurikylästä Herarakunnalta Haimooseen vuonna 1928. Rakennus on sittemmin purettu. ²¹

Kaupparakennus Haimoontien sillan vieressä (Haimoontie 345–347)

Haimoontien sillan kupeessa on toiminut kauppa mahdollisesti 1970–80-luvulle saakka. Toiminnan aloittamisaika ei ole tiedossa. Yksityisinä kauppiaina toimivat ainakin Uno ja Hanna Koivistoinen, Rahikka ja viimeisimpänä Jurva ja Aili Heikkilä. Rakennus on valmistunut ilmakuvista päätellen vuoden 1948 jälkeen, ja se

²⁰ Rinne 2023.

²¹ Ojanne 2023.

edustaakin jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria. Pienempi osa, jossa sisäänkäynti sijaitsee, on mahdollisesti jonkin verran myöhemmin rakennettu. ²²

Kuva 33 Entinen kaupparakennus osoitteessa Haimoontie 345–347.

Haimoon Osuuskassa

Haimoossa toimi Osuuskassa vuosina 1920–1958. Osuuskassan pitkäaikaisena hoitajana toimi Jalmari Aittosaari, vuoteen 1935 asti Berggren, jonka talossa Rauhalassa (Päiväläntie 23) osuuskassan toimistokin sijaitsi. Haimoon Osuuskassa sulautettiin Selin Osuuskasaan 1958. ²³

²² Ojanne 2023.

²³ Ojanne 2023.

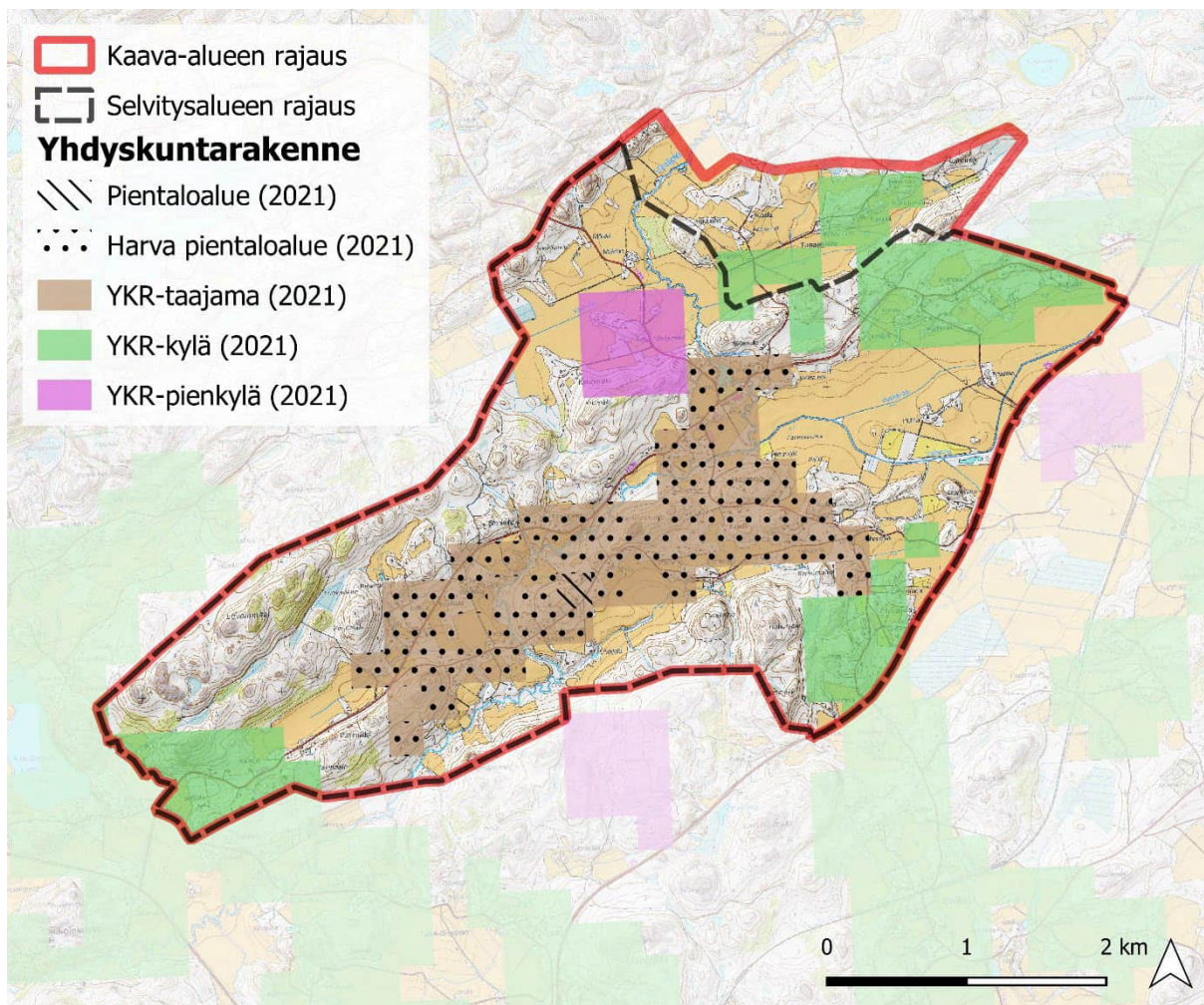

Kuva 34 Kuvassa oikealla näkyvän Rauhalan ulkorakennuksen kyljessä on edelleen Haimoon Osuuskassan kyltti.

3.3 Yhdyskuntarakenne

Suunnittelualue sijaitsee Vihdin koillisosassa, Haimoon kylässä, noin 12 km päässä Vihdin kirkonkylästä. Kylän keskusta on muodostunut Haimoontien ja Mölkintien risteykseen, jossa sijaitsevat sekä Haimoon vanha koulu, että uusi koulu ja päiväkoti, jotka ovat valmistuneet vuonna 2014. Haimoon koulun ympäristöön on keskittynyt alueen liikuntapaikkoja, kuten urheilukenttiä ja maa-uimala. Lähin yläkoulu sijaitsee Otalammella, johon on Haimoon koululta matkaa n. 10 km. Haimoon kylällä ei ole kauppoja tai muita palveluja.

Haimoontien ja Haimoon Myllytien sekä Haimoon koulun ympäristö sijoittuvat yhdyskuntarakenteessa taajama-alueelle. Taajama muodostuu pääpiirteissään harvasta pientaloasutuksesta. Suunnittelualueen koillisosa (Kytömäki ja Kumpula), itäosa (Väinölä ja Salmela) sekä lounaisosa (Suojala ja Stenbacka) ovat yhdyskuntarakenteellisesti YKR-luokituksen mukaista kyläasutusalueita. Marja- ja Katajamäki puolestaan ovat yhdyskuntarakenteellisesti pienkyläasutusalueita. Peltoaukeiden reunoilla on joitain maatiloja.

Kuva 35 Haimoon yhdyskuntarakenne kartalla.

4 ARVOT JA LUOKITUSPERUSTEET

4.1 Arvojen määrittely

Inventointi on tehty Varsinais-Suomen alueellisen vastuumuseon (Turun museo-keskus) kehittämään ja ylläpitämään informaatioportaaliin (MIP), joka on keväällä 2023 otettu käyttöön myös Länsi-Uudenmaan museossa. Länsi-Uudenmaan museo on nimetty alueelliseksi vastuumuseoksi 2020 alusta lukien. Uuden museolain mukaan alueellisen vastuumuseon tehtävänä on toimia kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana alueellaan. Vihti kuuluu Länsi-Uudenmaan museon toiminta-alueeseen.

Kohteiden arvottamisessa on noudatettu MIP-informaatioportaalin arvotusperiaatteita. Alustava arvottaminen on tehty konsultin toimesta ja se on tarkistettu alueellisen vastuumuseon rakennustutkijan ja Vihdin kunnan edustajien kanssa.

Kohteiden arvoja ja ominaispiirteitä on tarkasteltu kolmen määrittelyperusteen kautta. Kohde voi olla historiallisesti arvokas, rakennushistoriallisesti arvokas ja/tai ympäristöllisesti arvokas. Lisäksi on tarkasteltu kohteiden säilyneisyyttä suhteessa niiden alkuperäisiin ominaispiirteisiin tai johonkin tunnistettavaan, kohteen historiaan liittyvään vaiheeseen.

Historialliset arvot voivat liittyä esimerkiksi henkilöhistoriaan, asutushistoriaan, sosiaalihistoriaan, kaupankäynnin, teollisuuden tai liikenteen historiaan.

Rakennushistorialliset arvot liittyvät rakennustapaan ja -tekniikkaan sekä arkkitehtuuriin. Rakennus voi edustaa joko tyypillisesti tai vaihtoehtoisesti täysin poikkeuksellisesti jotain historiallista rakennustapaa tai rakennusteknistä innovaatiota/teknologian kehitystä. Rakennus voi edustaa tietyn ajan rakennustyyliä/arkkitehtuurin ominaispiirteitä tai se on edustava esimerkki tunnetun arkkitehdin töistä.

Ympäristölliset arvot liittyvät rakennuksen merkitykseen osana maisemallista kokonaisuutta.

4.2 Arvoluokitus

Kohteet voidaan jakaa arvoluokkiin sen mukaan, miten paljon ja millaisia arvoja niillä on, miten hyvin arvokkaat ominaispiirteet ovat säilyneet ja miten ainutlaatuisia tai tyypillisiä ne ovat.

Ei arvotusta

- Ei merkittäviä historiallisia, maisemallisia, rakennustaiteellisia tai muita esteettisiä arvoja.

Historiallinen

- Kohteella on tunnettu historia.
- Vain vähän vanhoja, säilyneitä rakennusosia.
- Ei merkittäviä maisemallisia, rakennustaiteellisia tai muita esteettisiä arvoja.

Maisemallinen

- Kohteella on tunnettu historia.
- Usein osa suurempaa kokonaisuutta.
- Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsa ja/tai uudet kerrostumat ovat sopusuhtaisia.
- Jossain määrin maisemallisia, rakennustaiteellisia ja/tai muita esteettisiä arvoja.

Paikallinen

- Kohde liittyy paikallishistoriaan.
- Yleensä osa suurempaa kokonaisuutta.
- Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsa, siinä on jonkin verran säilyneitä rakennusosia ja uudet kerrostumat ovat sopusuhtaisia.
- Merkittäviä maisemallisia, rakennustaiteellisia ja/tai muita esteettisiä arvoja.

Maakunnallinen

- Osa suurempaa maisemallista tai historiallista kokonaisuutta.

- Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä, siinä on runsaasti säilyneitä rakennusosia ja vähäiset uudet kerrostumat ovat sopusuhtaisia.

- Merkittäviä maisemallisia, rakennustaiteellisia ja/tai muita esteettisiä arvoja.

Valtakunnallinen

- Erittäin merkittävä ja antikvaarisesti erittäin hyvin säilynyt omalle ajalleen tyyppillinen kokonaisuus, jota ei riko myöhempien aikojen häiritsevä rakentaminen.

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009.

- Kokonaisuudet, jotka täyttävät valtakunnallisen kulttuuriympäristön kriteerit, mutta eivät vielä sisälly luetteloon.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

5.1 Aluekokonaisuuksiin liittyvät arvot

Haimoon alueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Paikallisesti merkittävimmät rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueet sijoittuvat Haimoon Myllytien varteen, koulun ympäristöön sekä Rauhalan ja Päivälän tilojen ympäristöön.

Haimoon myllyn ympäristössä erottuu kylän varhaisin taajamarakenne ja siellä on säilynyt pienteollisuuteen ja palveluihin liittyvää vanhaa rakennuskantaa. Hiekkapintainen Haimoon Myllytie noudattelee maaston muotoja. Koulun ympäristö alkoi kehittyä koulun rakentamisen myötä 1900-luvun alussa ja muodostaa nyt kylän toiminnallisen keskuksen.

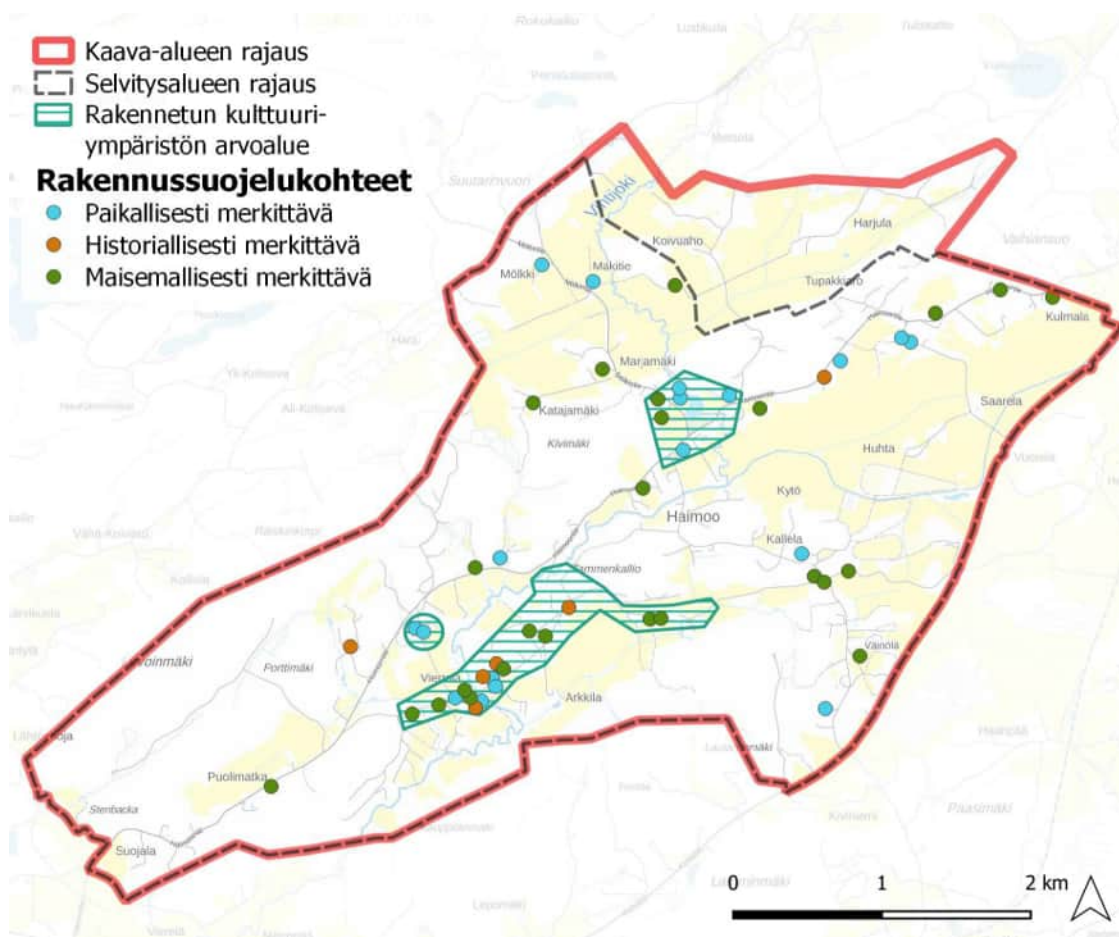
Vihtijoen rannoilla on pääosin pienimittakaavaista rakentamista ja jokivarsi on maisemallisesti merkittävä. Rauhalan ja Päivälän tilat muodostavat Haimoontien ja joen välissä edustavan kokonaisuuden.

5.2 Rakennusperintöön liittyvät arvot

5.2.1 Paikallisesti arvokkaat kohteet

Haimoon rakennuskanta on melko vaatimatonta verrattuna Vihdin muihin osiin. Kylässä ei ole kartanoita tai vanhoja kantatiloja komeine rakennuksineen. Alueen rakennusperinnön arvot perustuvatkin erityisesti torpparihistoriaan ja elinkeinohistoriaan. Torpat ja mäkituvat ovat tyypillisesti monin paikoin kadonneet tai ne ovat kokeneet aikojen kuluessa merkittäviä muutoksia korjaus- ja laajennustoimien myötä. Haimoossa tämä näkyy erityisesti 1950-luvulla tehdyissä muutoksissa, jolloin vanhoja rakennuksia on muutettu aikakauden tyylin mukaiseksi.

Inventoinnissa osoitettiin Haimooseen 18 paikallisesti arvokasta kohdetta. Näiden lisäksi 32 kohdetta arvotettiin historiallisesti tai maisemallisesti arvokkaaksi.

Kuva 36 Rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueet sijoittuvat erityisesti Haimoon Myllytien varrelle.

1. Haimoon mylly

Haimoon Myllytie 101 (Kauppilan kylä)

Nykyinen mylly ja saha on rakennettu 1910-luvulla. Korkea vehnämyllyosa valmistui vuonna 1939. Vastarannalle vuonna 1913 rakennettu vaneritehdas sai käyttövoimaa myllyn vesiturbiinista. Kylän lähitaloihin toimitettiin myllystä sähköä vielä 1920-luvulla. Myllyrakennusta on korjattu vuonna 1980, jolloin sen romahtanutta

sahasiipeä lyhennettiin. Myllypatoa on korjattu 1992 ja 2008 siihen rakennettiin ka-
latie joen luontaiselle taimenkannalle. Patoallasta on ruopattu viimeksi 2017.

Lautarakenteisessa myllyrakennuksessa on keskellä nelikerroksinen "torniosa" sekä
kaksi matalampaa osaa. Matalassa lounaaseen suuntaavassa siivessä on sahatoi-
mintaan liittyvää, kiskoilla kulkevaa koneistoa. Julkisivut ovat rimalaudoitettut ja pu-
naisiksi maalatut, tosin nyt jo kuluneet. Katemateriaalina on aaltopelti.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllis-
esti arvokas

Perustelut: Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva paikallisesta elin-
keinohistoriasta kertova rakennus historiallisella myllytontilla.

2. Haimoon vanha koulu

Haimoontie 378 (Kirvelä)

Vuonna 1904 valmistunut hirsirunkoinen yläkoulu ja 1930-luvulla rakennettu ala-
koulu/keittola sijaitsevat maisemallisesti merkittävällä paikalla Haimoontien varrella
ja muodostavat tärkeän maamerkin osana kylämiljöötä. Viimeisimpänä pihapiiriin
valmistunut tilaelementtirakennus 90-luvun lopulta on sijoitettu tontin takareunaan
niin, että se ei häiritse vanhojen koulurakennusten muodostamaa kokonaisuutta.
Rakennukset jäivät tyhjiksi, kun Haimoon uusi kansakoulu valmistui 2014.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Keskeisellä paikalla kylän keskustassa sijaitsevat 1900-luvun alun kou-
lurakennus ja 1930-luvun lisärakennus ovat säilyttäneet hyvin ominaispiirteensä.

3. Päivälä (Nykulla)

Päiväläntie 24 (Kirvelä)

Pihapiiriin kuuluu päärakennus sekä navetta-/talousrakennus. Nykyinen päärakennus valmistui vuonna 1923. Vaaleaksi maalatussa, 1,5-kerroksisessa puurunkoisessa asuinrakennuksessa on satulamallinen tiilikatto ja kuusiruutuiset ikkunat. Ulkokuori on vaakaverhoiltu ja vaaleaksi maalattu. Pääjulkisivun puolella on suurikokoinen kattolyhty sekä lasikuisti.

Vinkkelimallisen navettarakennuksen toinen siipi on tiilirunkoinen ja vuoraamaton, toinen puurakenteinen. Rakennus on valmistunut ennen vuotta 1948. Tilan vanhimpia rakennuksia ei tiettävästi ole enää jäljellä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Edustava maatilan pihapiiri muodostaa maisemallisen kokonaisuuden Rauhalan kanssa.

4. Rauhala

Päiväläntie 23 (Kirvelä)

Rauhalan asuinrakennus on 1920-luvulta. Koillisen suuntaan tehty laajennusosa on valmistunut melko varhaisessa vaiheessa, mahdollisesti sekin jo 1920-luvulla.

Haimoon osuuskassa toimi vuosina 1920-1958 Rauhalan talossa. Kassanhoitajana oli Jalmari Aittosaari ja Osuuskassan laatta on ulkorakennuksen seinässä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Edustava vanha maatilan pihapiiri, jossa säilynyt vanhaa rakennuskantaa. Muodostaa maisemallisen kokonaisuuden naapuritilan kanssa.

5. Tommola

Haimoon Myllytie 85 (Kirvelä)

Vaaleaksi rapattu, noppamainen ja tyyliltään myöhäistä funktionalismia edustava asuinrakennus sijoittuu puiden ympäröimänä Haimoon Myllytien varrelle, pellon reunaan. Rakennuksessa on loiva aumakatto. Kaksikerroksisen rakennuksen 1. kerroksessa on kaksi suurta ikkunaa. 2. kerroksessa on pieni parveke pellon suuntaan etelään päin. Rakentamisaika on 1951-52. Rakennukseen on tehty vain vähän muutoksia, ja se on säilyttänyt hyvin ominaispiirteensä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Alueelle arkkitehtuuriltaan harvinainen, funktionalismin tyyliä edustava asuinrakennus, joka on säilyttänyt hyvin ominaispiirteensä. Rakennus sijaitsee pellon laidalla Haimoon Myllytien varressa.

6. Myllymäki

Mölkintie 25 (Kirvelä)

Myllymäki on lohkottu vuonna 1927 Kirvelän talon maista. Myllymäki oli Haukojan kosken myllärin kotitalo.

Asuinrakennus on mansardikattoinen, pienehkö asuinrakennus, jonka pihanpuoleisella sivulla on satulakattoinen kuisti. Ulkovuori on uusittu jossain vaiheessa, mutta siinä lienee alun perinkin ollut nykyistä vastaava rimalaudoitus. Nyt yläosan laudoituksessa on koristereuna. Sävyiltään rakennus on vaalean ruskea, listoitukset ovat tumman ruskeat, ikkunat valkoiset. Ikkunoiden mallissa on vaihtelua: yläkerrassa kaksijakoiset, joiden ruutujen alareuna on jaettu lisäksi kolmeen pikkuruutuun. Alakerrassa on T-karmilliset, välipuitteelliset ikkunat. Rakennuksen perusta on luonnonkivistä, ja sitä on vahvistettu betonilla. Katto on aaltopeltiä ja ullakon kohdalla on pieni kattolyhty.

Ulkorakennukset on punamaalilla maalatut. Aitan alaosa on hirttä ja vuoraamaton, yläosa on rimalaudoitettu. Aitassa on lisäksi kylkiäinen.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt 1920-luvun hirsirakennus, joka on toiminut myllärin asuntona. Vieressä on vanhan myllyn rauniot. Elinkeinohistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä.

7. Hakala

Haimoontie 325 (Kirvelä)

Asuinrakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä mallissaan. Ikkunat ovat 6-ruutuisia ja osa on kapeita 3-ruutuisia. Kuistiosa on melko korkea, ja sen satulakatto alkaa puolivälistä lapetta. Lisäksi pihapiiriin kuuluu arviolta 1920-40-luvuilla valmistuneet navetta, vaja, maakellari ja pihasauna. Hieman pihapiirin ulkopuolella metsässä on 1920-luvulla rakennettu lato. Kaikki rakennukset ovat puuverhoiltuja ja maalattu punaisella, puitteet ja listat valkoisella, ovet siniharmaalla, vihertävällä, punaisella tai tumman harmaalla.

Hyvin säilynyt rakennuskokonaisuus 1920–40-luvuilta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt ja hyvin hoidettu rakennusryhmä ja puutarha Vihtijoen läheisyydessä pellon laidalla. Rakennukset 1920–40-luvuilta.

8. Haukojan vanhan myllyn rauniot

Myllyn rauniot Haukojankoskessa länsirannan puolella. Itse mylly on ollut puura-kenteinen, ja kosken yli on mennyt puinen silta. Nämä ovat lahonneet jo 1900-lu-vun alkupuolella. Suurista luonnonkivistä rakennetun sillan kivijalassa on edelleen nähtävissä kaariaukko.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Historiallinen myllynpaikka kiviraunioineen kauniissa koskimaisemassa.

9. Koskimäki (Forsbacka)

Haimoontie 541 (Korppila)

Forsbacka oli alun perin Korppilan kartanon sivutila. Tontin kaksi pohjoisempaa ra-kennusta ovat olleet asuinkäytössä. Pienempi oli alun perin aitta. Karl Henrik Idman (k. 1938) siirsi sen itselleen vanhuuspäiviensä asuinrakennukseksi. Suurempi asuinrakennus on vuodelta 1797.

Aitan seinässä on vuosiluku 1781. Aitan vieressä on sijainnut myös liiteri ja vuonna 1798 rakennettu talli (purettu 1990-luvun alussa). Tallissa on ollut luhtimallinen yläkerta nukkumatiiloineen, alhaalla on ollut kivimankelihuone, puuliiteri ja kapean käytävän päässä käymälä. Muu osuus on ollut tallitilaa.

Rinteessä on ollut lisäksi vuonna 1798 rakennettu navetta, joka on purettu 1970-luvulla. Nykyinen päärakennus on vuodelta 1970.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Pihapiiri, jossa Haimoon vanhinta, 1790-luvulta peräisin olevaa raken-nuskantaa. Rakennukset ovat säilyneet melko hyvin. Elinkeinohistoriallisesti ja mai-semallisesti merkittävä asuinpaikka. Lisäksi paikkaan liittyy torpparihistoriaa.

10. Mölkki

Mölkintie 166 (Kourla)

Alkuperäisen asunsa säilyttänyt, mutta autioitunut pihapiiri peltojen keskellä. Asuinrakennus on vuodelta 1825 ja sen vieressä sijaitseva pieni tallirakennus, joka mahdollisesti on ollut asuinkäytössä, on vuodelta 1830. Päärakennuksen alakerran ikkunat vaikuttavat olevan uusitun 1940-luvulla (kaksi vierekkäistä pystymallista puitetta). Yksi rakennus on purettu pihapiiristä vuoden 1948 jälkeen. Se on sijainnut pienen tallin länsipuolella.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Alkuperäiset ominaispiirteensä säilyttänyt, mutta autioitunut rakennuskokonaisuus peltoaukean reunassa.

11. Mäkitie

Mölkintie 135 (Kourla)

Mäkitien tilaan kuuluu 1930-luvun lopulla valmistuneen asuinrakennuksen lisäksi samoihin aikoihin valmistunut navetta, sekä kolme muuta, myöhempinä vuosikymmeninä valmistunutta talousrakennusta.

Asuinrakennus on 1,5-kerroksinen, puurunkoinen, rimalaudoitettu ja satulakattoinen. Päädyissä on vinoneliön muotoiset koristeikkunat, ja talon keskellä on avokuisti.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Mõlkintien varteen peltoaukeiden keskelle sijoittuvassa pihapiirissä 1930-luvun asuinrakennuksen lisäksi useita talousrakennuksia eri aikakausilta. Vanhimmissa rakennuksissa säilynyt alkuperäisiä ominaispiirteitä.

12. Suopayrtti

Rinteläntie 110 (Vanhala)

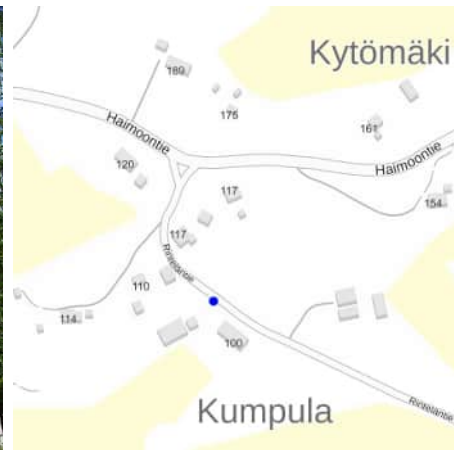
Mansardikattoinen, rimalaudoitettu, hirsirunkoinen asuinrakennus on valmistunut vuonna 1914. Etelässä alapihan puolella on kellarilato vuodelta 1924, ja idän puolella alarinteessä pihalato vuodelta 1922. Rintelän navetta sijaitsee vielä etelämässä ja alempana kuin muut mainitut rakennukset, ja se kuuluu nykyään Kumpulan kiinteistöön (ks. Kumpula). Kaikki rakennukset ovat säilyttäneet ominaispiirteensä muutamista julkisivumuutoksista huolimatta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Melko hyvin alkuperäiset ominaispiirteensä säilyttänyt 1900-luvun alun asuinrakennus tontilla, johon liittyy elinkeinohistoriaa, torpparihistoriaa ja asutushistoriaa.

13. Kumpula

Rinteläntie 100 (Vanhala)

Kumpula on Rintelästä vuoden 1936 pakkohuutokaupan jälkeen muodostettu tila. Kiinteistöön kuuluu nykyään vuonna 1960 valmistunut asuinrakennus sekä Rintelän navetta, joka on rakennettu vuonna 1912. Harjakattoisen navettarakennuksen päätykolmiot on rimalaudoitettu, ja osa alaosan seinäpinnasta on päällystetty päreillä. Navetan päätyyn itäpuolelle on rakennettu autokatos vuonna 2011. Lisäksi Kumpulaan kuuluu vuonna 1950 rakennettu tiilirakenteinen poikaskanala.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Hyvin ominaispiirteensä säilyttäneet navetta 1910-luvun alusta, poikaskanala 1950-luvulta ja asuinrakennus 1960-luvulta. Kohteeseen liittyy elinkeinohistoriaa, torpparihistoriaa ja asutushistoriaa.

14. Vison talo / Kivirannan kauppa

Haimoon Myllytie 118 (Vanhala)

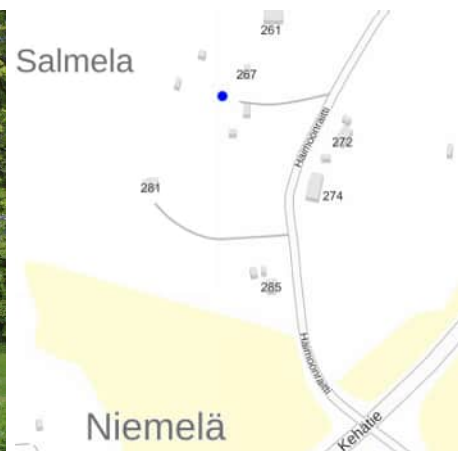
Vaneritehtaan työväelle vuonna 1913 rakennetussa talossa toimi Kivirannan kauppa vuosina 1923–34 ja Viso vuosina 1935–76. Rakennus on sittemmin ollut asuinkäytössä. Kylän tärkein talo, Puukhollarin talo oli aiemmin Vison talon kohdalla. Tilan nimi Sahapelto tulee Korppilan ja Vanhalan yhteisestä sahamaasta 1800-luvulla. Haimoon saha oli siihen aikaan kosken itärannalla. Sahamaa palautettiin Vanhalalle 1895 Senaatin päätöksellä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Vaneritehtaan työväelle rakennettu asuinrakennus, jossa myöhemmin toiminut kauppa. Teollisuushistoriaan, kaupankäyntiin ja asutushistoriaan liittyviä arvoja. Osa Haimoon Myllytien historiallista miljöötä.

15. Salmela

Haimoonraitti 267 (Vanhala)

Hyvin säilynyt rakennuskokonaisuus metsän ympäröimällä tontilla. Rakennuksista vanhin on piialle rakennettu hirsitupa, jossa on vuoliaiskatto. Asuinrakennus on

pieni hirsirunkoinen mökki 1920-luvulta, jonka julkisivuja on muutettu (levytetty) arviolta 1960-luvulla. Rakennus on 1,5-kerroksinen.

Talusrakennukset ovat puurakenteisia ja punaiseksi maalattuja, kaikissa on harjakatot. Puutarha perunapelloineen ja omenapuineen on myös säilynyt alkuperäisessä käytössään.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Hyvin säilynyt ja hyvin hoidettu pihapiiri hyöty- ja koristetiljelmiseen. Rakennuskanta kerrostumiseen 1800-1960-luvuilta.

16. Levonoja

Haimoon Myllytie 115 (Vanhala)

Levonojan tila sijaitsee Haimoon Myllytien varrella peltoaukean reunalla. Tontti laskeutuu länsireunastaan kohti Vihtijokea ja Haimoon myllyä. Pihapiiriin kuuluu vuonna 1956 valmistunut asuinrakennus sekä kaksi ulkorakennusta, joista toinen on pienehkö varasto ja toinen suurikokoinen rakennus, joka on rakentunut vaiheittain nykyiseen muotoonsa. Vanhimman osan alaosa on tiilestä, muuten rakennus on puurakenteinen. Tiilisen osan paikalla toimi 1910-luvulla Vaneritehdas Oy Haimo.

Vaaleaksi rapattu, 1,5-kerroksinen asuinrakennus edustaa tyypillistä jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria kolmijakoisine ikkunoineen ja lasikuisteineen.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Hyvin säilynyt asuinrakennus, joka edustaa jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria. Suuressa talousrakennuksessa historiallisen vaneritehtaan jäänteitä. Arvot liittyvät asutushistoriaan ja paikalliseen elinkeino- ja teollisuushistoriaan.

17. Karlsberg (Kallela)

Haimoonraitti 150 (Vanhala)

Karlsberg oli 1930–1950-luvuilla maatalouden mallitila, johon käytiin tutustumassa ulkomaita myöten. Kyttälä osti Karlsbergin vuonna 1918, ja Kalleloille se siirtyi vuonna 1925. Tila oli erikoistunut siipikarjatalouteen, jonka tilalle toi Otto Kallela vuonna 1925. Mäen päällä asuinrakennuksen takana on ollut "Piipilä", poikaskanala, jossa oli tehokas lämmitys. 1930-luvulla, ennen sotaa valmistunut rakennus toimi sodan aikana evakkojen tilapäismajoitustilana.

Vuonna 1840 rakennettu vanha päärakennus purettiin 1952–53, pari vuotta uuden päärakennuksen valmistumisen jälkeen. Nykyisen 2,5-kerroksisen, vaaleaksi rapatun rakennuksen keskellä on leveä portaikko, joka johtaa pilarein tuetun parvekkeen alla olevalle pääsisäänkäynnille. Rakennus on helppo tunnistaa myöhäisen, 1950-luvun funktionalismin edustajaksi.

Päärakennuksen länsipuolella on navettarakennus, jonka yläkerrassa on ollut myös kanakarsinoita. Navettaa laajennettiin vuonna 1949.

1940-luvulla perustettiin (Kallelan) sementtikattotiilivalimo, joka toimi osoitteessa Haimoonraitti 133 vuosina 1946–54. Vinkkelin muotoiseen valimorakennukseen kuului myös "juhlatila", jossa vihittiin moni kylän pariskunta 1940–50-luvulla. Rakennuksen ylin, Haimoonraitin suuntainen kerros lasitettiin kasvihuoneeksi.

Karlsbergin ja valimon välisellä mäellä sijaitti vesitorni, jossa oli asuinhuone. Kaivo sijaitti keskellä Perkonpeltoa, huomattavasti vesitornia alempana. Vesi pumpattiin vesitorniin ja sieltä se tuli painovetenä alas asumisen ja tuotannon käyttöön.

Alkuperäinen valimorakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 1996, jolloin samoille sijoille rakennettiin peltihalli pihakivitoimintaa varten.

Kallela-suvun aikana talosta käytettiin nimeä Kallela, ja Karlsberg-nimi otettiin uudelleen käyttöön tilan omistuksen vaihtuessa 1970-luvulla.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Historiallinen tilakokonaisuus Haimoonraitin varrella. Rakennuskanta pääosin 1940–50-luvuilta. Arvot liittyvät elinkeinohistoriaan ja asutushistoriaan.

18. Lehtilä

Haimoontie 248 (Vanhala)

Lehtilän torppa kuului Rintelään, mutta itsenäistyi vuonna 1921. Pihapiiri sijaitsee lähellä peltoaukeaa. Mansardikattoinen ja hirsirunkoinen päärakennus on vuodelta 1920, ja se on säilyttänyt ulkohahmonsa korkeine kuisteineen melko hyvin.

Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi neljä eri käyttötarkoitukseen rakennettua talous- ja ulkorakennusta. Pihassa on vanhoja omenapuita.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Perustelut: Hyvin säilynyt rakennuskokonaisuus ja puutarha tontilla, johon liittyy torpparihistoriaa, asutushistoriaa ja elinkeinohistoriaa.

5.2.2 Historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaat kohteet

Paikallisesti arvokkaiden kohteiden lisäksi inventoinnissa arvoitettiin 32 kohdetta historiallisesti tai maisemallisesti arvokkaaksi. Näissä pihapiireissä on tapahtunut enemmän muutoksia, mutta niihin liittyy edelleen joko historiallisia tai maisemallisia arvoja.

19. Koivumäki

Haimoon Myllytie 170 (Irjala)

Tontilla sijaitseva 2-kerroksinen, rapattu asuinrakennus on vuodelta 1952. Rakennus edustaa myöhäistä funktionalismia, ja kuuluu arkkitehtuurinsa puolesta vähemmistöön Haimoon alueella. Rakennuksen keskellä on korkea, punatiiliverhoitu lasikuisti, jonka päällä on koristeellisin pinnakaitein varustettu parveke. Sisäänkäynnille johtavat niin ikään koristeellisin pinnakaitein varustetut betoniportaat.

Korkeassa kivijalassa on tien puolella autotalli sekä asuin- tai kellaritiloja. Rakennuksen alkuperäiset ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin.

Kulttuurihistorialliset arvot: Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: 1950-luvun funktionalismia edustava asuinrakennus Haimoon myllytien varrella.

20. Ahola

Haimoon Myllytie 201 (Irjala)

Ahola sijoittuu aivan Haimoon Myllytien varrelle, suuren peltoaukean laidamille. 1970–80-luvuilla merkittävästi laajennettu ja muutettu päärakennus oli valmistunut 1800-luvulla, ja sitä oli jatkettu vuonna 1926. Aholan pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi kaksi iäkästä talousrakennusta. Alempana rinteessä pellon puolella sijaitseva suuri navettarakennus vuodelta 1952 kuuluu naapurille.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: Vanha torpan paikka, jossa merkittävästi muutettu asuinrakennus ja kaksi talousrakennusta arviolta 1930-luvulta.

21. Rantamäki (Ojaranta)

Haimoon Myllytie 71 (Kirvelä)

1,5-kerroksinen korkeaharjainen asuinrakennus, jonka tienpuoleisella sivulla on aumakattoinen kuisti. Asuintilojen ikkunat ovat T-jakoiset ja ne on uusittu vanhaan malliin. Kuistin 1-ruutuiset ikkunat on jaettu rimoilla useampaan ruutuun. Rakennus

on remontoitu 1990-luvulla, jolloin vuorilaudoitus ja ikkunoita on uusittu ja rakennus on maalattu.

Vaja- ja tallirakennus on pitkä ja vinkkelimallinen. Rakennuksessa on myös sauna. Tien puoleisessa päädyssä on entinen talli, johon on tehty asuintila sekä verstaas- ja varastotilaa. Pihanpuoleisessa vinkkelipäädyssä on saunatilat. Saunapäätyn on jatkettu avoterassi.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Keskeisellä paikalla Haimoon Myllytien varrella sijaitseva perinteinen pihapiiri, jossa jonkin verran muuttunut rakennuskanta.

22. "Mylly-Kallen" talo

Haimoon Myllytie 97 b (Kirvelä)

Pitkänomainen tontti sijaitsee Haimoon myllyn lounaispuolella, metsäisen rinteiden päällä. Paikalla on ollut asutusta pitkään, vähintään 1800-luvulta alkaen.

Nykyisin pihapiirissä sijaitsee Haimoon myllyllä työskennelleen "Mylly-Kallen talo". Rakennus on ilmeisesti 1940-luvulta, ja siinä on säilynyt jonkin verran ominaispiirteitä, vaikka julkisivut detaljeineen onkin uusittu. Pihapiirissä on myös kaksi talousrakennusta, joista toinen on iäkäs ja toinen on 2000-luvun alusta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: Melko paljon muuttunut 1940-luvun asuinrakennus vanhalla rakennuspaikalla.

23. Viertola

Haimoon Myllytie 88 (Kirvelä)

Viertolan talouskeskus sijaitsee Haimoon Myllytien varrella. Tontilla on asuinrakennuksen lisäksi 4–5 eri ikäistä talousrakennusta, joista pari on iäkstä. Talousrakennukset ovat puuverhoiltuja ja punaiseksi maalattuja lukuun ottamatta AIV-rehusiiloa, joka on muurattu sementtitiileistä.

Itse asuinrakennus valmistui alun perin vuonna 1914, mutta sitä on 1950-luvun lopulta alkaen eri vuosikymmeninä peruskorjattu ja laajennettu joka suuntaan siten, että alkuperäisen rakennuksen hahmo ei enää ole tunnistettavissa. Keltaisen, alaosastaan vaakapaneloidun puurakennuksen eteläpäädyssä on kaksikerroksinen terrassi. Pääjulkisivun puolelle on rakennettu lisäsiipi alkuperäisen osan harjakaton laipetta jatkaen. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, tehdasvalmisteiset.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Keskeisellä paikalla myllyn vieressä sijaitseva tila, jonka päärakennus kokenut melko suuri muutoksia, mutta talousrakennukset säilyttäneet perinteisen ilmeensä.

24. Viertolan pikkutupa / Auran pakettikauppa / Punala

Haimoon Myllytie 97 b (Kirvelä)

Haimoon Myllytien varrella sijaitseva, 1800–1900-lukujen vaihteessa rakennettu asuinrakennus, jossa toimi Auran pakettikauppa vuosina 1928–32. Kaupparakennusta vastapäätä on ilmeisesti hieman myöhemmältä ajalta (n. 1940-luku) peräisin oleva talousrakennus, jota on laajennettu traktoritalilla.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Hyvin alkuperäiset ominaispiirteensä säilyttänyt asuin-/kaupparakennus keskeisellä paikalla Haimoon Myllytien varrella.

25. Wallinmäki

Katajamäentie 55 (Kirvelä)

Katajamäentien päässä sijaitseva laaja pihapiiri käsittää asuinrakennuksen sekä neljä suurikokoista maatalousrakennusta. 1,5-kerroksinen asuinrakennus on rakennettu 40-luvulla, sen pihanpuoleisella sivulla on umpikuisti ja lisäksi toisessa päädyssä on avokuisti. Ikkunat ovat 2- ja 3-jakoisia.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Talousrakennusten osalta hyvin säilynyt, niittyjen ympäröimä rakennuskokonaisuus metsän laidalla. Asuinrakennusta muutettu jonkin verran, mutta sen alkuperäinen hahmo on vielä nähtävissä.

26. Tallinmäki

Mölkintie 74 / Katajamäentie (Kirvelä)

Hirsirunkoinen, punaiseksi maalattu asuinrakennus on vuodelta 1925. Siihen on tehty täysi remontti 2000-luvun alussa, jolloin kaikki pinnat on uusittu. Jo 1970-luvulla rakennuksen eteistilaa on jatkettu talon sivulle.

Vaja on ilmeisesti rankorakenteinen, samoin entinen hevostalli/vaja, joka on myöhemmin toiminut varastona. Kaikki rakennukset ovat 1,5-kerroksisia, niissä on satulamallinen peltikatto ja ulkovoiorina rimalaudoitus.

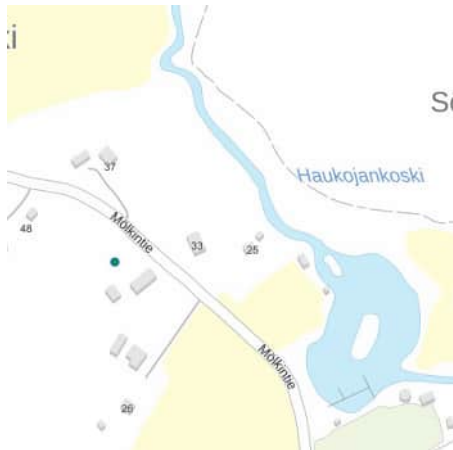
Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Maisemallisesti merkittävällä paikalla osittain hyvin säilynyt tilakokonaisuus, johon kuuluu 1920-luvulla rakennetun päärakennuksen lisäksi kaksi iäkkästä talousrakennusta. Päärakennusta on laajennettu ja peruskorjattu merkittävästi.

27. Haukoja

Mölkintie 33 (Kirvelä)

Mölkintien molemmin puolin, itäpuolella Vihtijoen viereen sijoittuva tila, jossa säilynyttä vanhaa rakennuskantaa edustavat navetta ja kuivuri 1930-40-luvuilta. Uusi asuinrakennus on 1960-luvun puolivälistä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Hyvin säilyneet ulkorakennukset ja 1960-luvun asuinrakennus molemmin puolin Mölkintietä.

28. Honkamäki

Mölkintie 26 (Kirvelä)

Peltoaukean ja metsän rajalla sijaitseva pihapiiri, johon kuuluu vuonna 1946 valmistunut, sittemmin voimakkaasti uudistettu asuinrakennus sekä saman aikakauden alkuperäiset ominaispiirteensä säilyttänyt navettarakennus.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: 1940-luvun asuinrakennus ja ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt navettarakennus pellon laidalla lähellä Haimoon koulua.

29. Palomäki

Haimoon Myllytie 49 (Kirvelä)

Hevostila Haimoon Myllytien varrella peltojen laidalla. Asuinrakennus on vuodelta 1946 (toisen tiedon mukaan jo 1930), mutta sitä on uudistettu mm. julkisivumuutoksinkin merkittävästi arviolta 1990–2000-luvuilla. Rakennus on 1,5-kerroksinen ja sen pihanpuoleisessa päädyssä on leveähkö kuistiosa.

Navetta on rakennettu suurimmaksi osaksi sementtitiilestä, ja se on valmistunut 1940. Toisessa päässä on rankorakenteinen osa ja sen päädystä johtaa betonisilta ylisille.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Vanha pihapiiri, jossa rakennuskanta jonkin verran muuttunut.

30. Puolimatka

Haimoontie 766 (Korppila)

Tavinpalo

Haimoontien varrella olevaa 1940–50-luvun haja-asutusta. Päärakennus on perinteinen jälleenrakennuskauden 1,5-kerroksinen asuinrakennus. Pihanpuoleisella sivun keskellä on umpikuisti. Talon toiseen pätyyn on rakennettu lisäsiipi 1975.

Pieni hirsirakennus on ilmeisesti varastokäytössä ja vuoraamaton. Perusta on betonivahvisteinen. Rakennus on toiminut alun perin asuinrakennuksena. Sen omistaja tuli Karjalasta Haimooseen evakkona ja toi hirsikehikon mukanaan. Välirauhan aikaan hän palasi Karjalaan ja otti hirret mukaansa. Sodan jatkuessa hän palasi ja toi hirsikehikon jälleen mukanaan Haimoontielle. Vasta myöhemmin hän rakensi nykyisen asuinrakennuksen tontille.

Kookas vinkkelimallinen makasiini/lato Haimoontien pohjoispuolella rinteessä on toiminut myös karjasuojana. Rakennuksen toinen pääty on tiilestä, ja vinkkeliosa on puurunkoinen. Ylisille johtaa betonirakenteinen silta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Talouskeskus Haimoontien molemmin puolin. Tontilla on muun muassa Karjalasta siirretty hirsirakennus. 1940-luvun asuinrakennus on säilyttänyt ominaispiirteitään 1970-luvun laajennuksesta huolimatta. Navettarakennus on hyvin säilynyt.

31. Löfkulla

Isonkiventie 27 (Korppila)

Kirvelän vanha torppa, joka on perustettu viimeistään 1800-luvun alussa. Kaikki Löfkullan rakennukset ovat päässeet huonoon kuntoon, asuinrakennus on jo menetetty. Aitat ovat vielä säilytettävissä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: Ainakin 1800-luvun alusta asti periytyvä torpan paikka ja historiallista rakennustapaa edustavat rakennukset, jotka kuitenkin lähes tuhoutuneet.

32. Pihlajakari

Haimoontie 416 (Korppila)

1,5-kerroksista päärakennusta on laajennettu koillisnurkkaan sijoitetulla matalalla laajennusosalla. Rakennus on rimalaudoitettu ja keltaiseksi maalattu. Kate on uusittu. Ikkunat on vaihdettu, mutta ne lienevät puitejaoltaan alkuperäistä vastaavat. Vintin päädyissä on vinoneliön muotoiset pikkuikkunat.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Haimoontien varrella sijaitsevaa vanhaa rakennuskantaa.

33. Stenkulla

Haimoontie 559 (Korppila)

Stenkullan pihapiiri sijaitsee ylärinteessä Haimoontien varrella pellon laidalla. Pihapiiriin kuuluu 1,5-kerroksisen asuinrakennuksen lisäksi kaksi puurunkoista talousrakennusta. Asuinrakennus on alun perin vuodelta 1880, mutta uudistettu vuonna 1936. Muutama vuosikymmen myöhemmin on pääjulkisivun ikkunat vaihdettu. Alkuperäisiä 6-ruutuisia ikkunoita on kuitenkin jäljellä muilla julkisivuilla. Satulakattoisessa rakennuksessa on rimalaudoitettu pystyvuori sekä avokuisti.

Kulttuurihistorialliset arvot: Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Haimoontien varrella sijaitseva vanha maatilan pihapiiri, jossa 1800-luvulta periytyvä asuinrakennus. Rakennuksessa on säilynyt 1930-luvun tyylipiirteitä.

34. Männikkö

Haimoontie 258 (Vanhala)

Haimoontien varteen peltoaukean päähän sijoittuvassa pihapiirissä on kaksi vanhempaa talousrakennusta, joista toinen on puu-tiilirakenteinen entinen karjasuoja. Asuinrakennus on voimakkaasti ja moneen suuntaan laajennettu vanhan (1930-luvulla rakennetun) hirsirakenteisen asuinrakennuksen päälle.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: Vanha pihapiiri, jonka rakennuskanta on muuttunut.

35. Joentausta

Haimoontie 310 (Vanhala)

Pihapiiri mäellä laidunmaiden/peltojen keskellä, Haimoontien varrella on hevosaitaukset.

Alkuperäinen asuinrakennus on valmistunut 1948, mutta sitä on laajennettu ja ulkoasua muutettu merkittävästi. Pihapiirin muut rakennukset, talli, kaksi pientä varistorakennusta sekä sauna, vaikuttavat olevan samalta aikakaudelta. Tiili-puura-kenteista navettaa on jossain vaiheessa laajennettu.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Pihapiirissä osittain ominaispiirteensä säilyttäneitä rakennuksia Haimoontien varrella.

36. Langinoja

Haimoon Myllytie 273 (Vanhala)

Tontti on sijoittunut Haimoon Myllytien mutkaan, alarinteen puolelle. Asuinrakennus ja pieni karjasuoja ovat 1920-luvulta. Asuinrakennuksessa on jyrkkä harjakatto, samoin suurikokoisessa kuistiosassa. Rakennuksen julkisivut ja ikkunat on uusittu. Länsipäätyyn on rakennettu laajennus, katettu veranta. Rakennus on vaaka- ja pystylaudoitettu ja maalattu vaaleaksi.

Vanha karjasuoja on puoliksi betoni-, puoliksi puurunkoinen.

Kulttuurihistorialliset arvot: Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt 1920-luvun asuinrakennus maisemallisesti merkittävällä paikalla Haimoon myllytien varrella.

37. Kulmala

Haimoontie 76 (Vanhala)

Kulmalan päärakennus on 1940-luvulta. Lisäksi pihapiiriin kuuluu vanhempi talousrakennus, jonka alaosa on tiiltä ja yläosa on puurakenteinen. Ilmakuvasta päätellen talousrakennus on ollut alun perin huomattavasti suurikokoisempi. Tilalla on ollut ilmeisesti myös Rintelästä siirretty aitta. Asuinrakennusta on laajennettu ja muutettu merkittävästi.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Kulmalan tilan vanha päärakennus on merkittävästi muutettu, pieni ki-
vinavetan pääty on säilynyt alkuperäisenä.

38. Napero

Haimoontie 108 (Vanhala)

Pihapiiri sijoittuu aivan Haimoontien varteen rinnetontille. Asuinrakennus on valmistunut 1930-luvun puolivälissä ja talousrakennus on vuodelta 1900. 1,5-kerroksisessa asuinrakennuksessa on jyrkkä, peltinen satulakatto, kuusiruutuiset ikkunat

sekä kaksi kuistia. Rakennuksessa on punaiseksi maalattu, rimalaudoitettu pystyvuori.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Alkuperäisasussa säilynyt pihapiiri 1900-luvun alkupuolelta näkyvällä paikalla Haimoontien varrella.

39. Väinölään puusepänverstas

Haimoonraitti 222 (Vanhala)

Pienehkö pihapiiri metsikön keskellä, lähellä pellonreunaa. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennuksen (1920) lisäksi kaksi uudempaa talousrakennusta. Asuinrakennus on 1,5-kerroksinen, rimalaudoitettu ja satulakattoinen, ja julkisivun keskellä on lasikuisti. Räystäällä on pienet kissanpenkit. Rakennus on peruskorjattu kauttaaltaan.

Väinölään puusepänverstas toimi pihapiirissä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: 1920-luvulla rakennettu, ominaispiirteensä melko hyvin säilyttänyt asuinrakennus tontilla, jonka arvot liittyvät elinkeinohistoriaan (Väinölään puusepänverstas) ja asutushistoriaan.

40. Vihantola

Vihantolantie 16 (Vanhala)

Vihantolan talouskeskus sijoittuu Vihantolantien kaarteeseen pohjoispuolelle. Rakennuskanta on eri aikakausilta, vanhimmat ovat vuonna 1920 valmistunut asuinrakennus sekä pieni talousrakennus, ilmeisesti kanala, samoilta ajoilta. Lisäksi tien vierellä on navettarakennus ja ajoneuvotalli mahdollisesti 1960–70-luvuilta. Yläpuolella metsässä on lisäksi kuivuri.

Asuinrakennukseen on tehty suurikokoinen, matala laajennus arviolta 1950-luvulla, ja rakennus on verhoiltu Minerit-levyillä. Laajennuksen alaosaan on tehty autotalli. Ikkunat ovat 1950-luvulle tyypillisiä, enimmäkseen pystymallisia.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Alkuperäisiä ominaispiirteitä sekä historiallisia kerrostumia hyvin säilyttänyt rakennusryhmä Vihantolantien varrella.

41. Rajala

Haimoon Myllytie 274 (Vanhala)

Rajalan talouskeskus jakautuu Haimoon Myllytien molemmin puolin siten, että tien pohjoispuolella mäellä on vuonna 1926 valmistunut asuinrakennus, ja samassa pihapiirissä kaksi talousrakennusta. Asuinrakennuksen julkisivuja on muutettu merkittävästi. Alarinteessä Myllytien eteläpuolella on ominaispiirteiltään hyvin säilynyt, suurikokoinen navettarakennus, joka on rakennettu kahdessa osassa, vanhempi osa todennäköisesti 1920-luvulla.

Pihapiirin pieni, hirsinen talousrakennus on iältään hyvin vanha, vähintään 1800-luvulta, sillä siinä on vuoliaiskatto. Rakennus on melko hyvin säilynyt, siihen on tehty kylkiäinen ja se on katettu peltikatteella. Rakennus on saatettu siirtää paikalle jostain muualta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Iäkstä, suurilta osin hyvin ominaispiirteiltään säilynyttä rakennuskantaa Haimoon Myllytien molemmin puolin. Elinkeinohistoriaan liittyviä arvoja.

42. Jokirinne

Haimoon Myllytie 112 a (Vanhala)

Haimoon Myllytien varrella sijaitseva 1950-luvun asuinrakennus. Oksasen puusepänerastas toimi vuodesta 1952 1970-luvulle asti asuintalon alakerrassa.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: 1950-luvun asuinrakennus, johon liittyy paikallista elinkeinohistoriaa.

43. Mansikkaniemi

Haimoon Myllytie 398 (Vanhala)

Pihapiirissä päärakennus vuodelta 1941 sekä vanha talousrakennus. Asuinrakennuksen julkisivuihin on tehty muutoksia, mutta alkuperäinen hahmo on vielä tunnistettavissa.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: 1940-luvun pihapiirissä uudistettu asuinrakennus ja ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt varistorakennus.

44. Niemelä (Simola)

Vanha Mäkiläntie 22 (Vanhala)

Niemelän (Simolan) torppa purettiin 1920-luvulla. Nykyinen asuinrakennus on vuodelta 1923. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennuksen lisäksi navetta sekä kaksi muuta talousrakennusta, joista toisessa on kanala ja autotalli.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Vanha torpan pihapiiri, jossa jonkin verran muuttunutta rakennuskantaa.

45. Ainola/Jussila

Haimoon Myllytie 130 (Vanhala)

Pihapiiriin kuuluu nykyisen, 1951 rakennetun asuinrakennuksen lisäksi osittain tiili-, osittain puurakenteinen talousrakennus, joka on valmistunut 1950-luvulla. Alkuperäinen asuinrakennus on valmistunut 1940-luvulla, mutta on sittemmin uudistettu. Lisäksi pihapiiriin kuuluu pihasauna ja leikkimökki.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Jälleenrakennuskauden pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla Haimoon myllytien varrella.

46. Mäkilän torpan sauna

Vanha Mäkiläntie 82 (Vanhala)

Mäkilän torppa paloi 1959, jäljellä on hirsinen sauna-pikkutupa.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti arvokas

Arvoluokka: Historiallinen

Perustelut: Vanha torpan paikka, jossa jäljellä jonkin verran muutettu saunarakennus/pikkutupa.

47. Rutikuiva

Haimoon Myllytie 399 (Vanhala)

Kallela

Haimoossa viljaa kuivattiin yhteiskuivurissa, joka sijaitsi Vihantolan nummessa. Vuonna 1935 rakennettu, "Rutikuivaksi" kutsuttu viljankuivaamo on säilynyt piha-
piirissä, jossa muu rakennuskanta on uutta.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Pieni tiili- ja puurakenteinen kuivurirakennus historiallisella paikalla.

48. Kytömäki

Haimoontie 161 (Vanhala)

Kytömäen asuinrakennus on laajennettu ja muutettu nykyiseen muotoonsa vuonna 1957. Hirsirunko on huomattavasti iäkkäämpi, mahdollisesti jo 1800–1900-lukujen vaihteesta. 1,5-kerroksinen omakotitalo edustaa tyylipiirteiltään melko tyyppillistä jälleenrakennuskauden asuntoarkkitehtuuria, mutta siinä on muutamia omaperäisiä ratkaisuja. Rakennuksessa on suurikokoinen lasikuisti, jonka päällä on terassi, ja ikkunoiden sijoittelussa on myös poikettu perinteisestä aikakauden talotyypistä. Rakennuksessa on satulamallinen katto ja vihreäksi maalattu rimalautoitus.

Pihapiirin itäreunalla on rinteeseen sijoittuva navetta- ja talousrakennus, jonka alaosa on tiilirunkoinen ja yläosa puurakenteinen. Lisäksi pihapiirissä on autotalli. Navetan itäpuolella sijaitsee ennen hirsinen saunarakennus, jonka perustuksia on vielä jäljellä.

Kulttuurihistorialliset arvot: Ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: 1950-luvun asuinrakennus ja harmaatiilinen navetta. Molempien ominaispiirteet melko hyvin säilyneet.

49. Jokiranta

Tupakkjarontie 100 a (Kylä)

Jokirannan laajahko pihapiiri peltojen keskellä käsittää viisi rakennusta ja maakellarin. Alkuperäinen asuinrakennus valmistui vuonna 1947, mutta sitä on jatkettu myöhemmin. Osa pihapiirin rakennuksista, kuten pieni vaja, on samalta ajalta, mutta kolme suurta talousrakennusta on rakennettu myöhemmin. Maakellari lienee 1940-luvulta. Rakennukset ovat pitkälti alkuperäistä vastaavassa asussa.

Kulttuurihistorialliset arvot: Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas

Arvoluokka: Maisemallinen

Perustelut: Pihapiiri 1940-luvulta Tupakkjarontien mutkassa. Hyvin hoidetun pihapiirin rakennukset pitkälti alkuperäisen kaltaisessa asussa.

5.3 Suositukset

Haimoo on maaseutualuetta, jossa on ajallisesti monikerroksinen rakennuskanta. Merkittävä osa rakennuksista on rakennettu, kunnostettu tai laajennettu 1940-luvun jälkeen ja uuden osayleiskaavan myötä alueelle tulee lisää uudisrakennuksia. Säilyneet vanhat pihapiirit talousrakennuksineen antavat alueelle historiallista kerroksellisuutta ja niiden säilyttäminen osana maalaismaisemaa on tärkeää.

Haimoon kylän erityispiirteisiin kuuluu maastoa myötäilevä, hiekkapintainen Haimoon myllytie vanhoine rakennuksineen ja peltojen keskellä kiemurteleva Vihtijoki rantalehtoineen.

Kyläkuvallisesti tai maisemallisesti merkittävällä alueella rakennusten suunnittelussa ja sijoittelussa tulee kiinnittää huomiota lähiympäristön muihin rakennuksiin, rakentamisen mittakaavaan ja materiaaleihin sekä maiseman ominaispiirteisiin. Yhtenäiset, avoimet pelto- ja niittyalueet suositellaan säilyttämään rakentamattomina. Erityistä huomiota tulee kiinnittää perinteisten talousrakennusten säilymiseen.

Paikallisesti merkittävät kohteet tulee säilyttää. Rakennusryhmään, rakennukseen tai rakennelmaan kohdistuvat korjaus- ja muutostyöt sekä käyttötarkoituksen muutokset tulee sovittaa kohteen rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja/tai kyläkuvan kannalta merkittäviin ominaispiirteisiin. Kohdetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Myös historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaat pihapiirit tulisi säilyttää. Pihapiiriin kohdistuvat korjaus- ja muutostyöt tulee sovittaa kohteen kyläkuvan kannalta merkittäviin ominaispiirteisiin. Mahdollinen uudisrakentaminen on sovittava huolella kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin.

6 LÄHTEET

6.1 Kartat ja ilmakuvat

Maanmittauslaitos:

Paikkatietoikkuna <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Vanhat painetut kartat <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kansalliskirjasto:

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/teos/binding/1965571?term=VIHTI&page=2>

Kansallisarkisto:

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto <https://astia.narc.fi/>

Senaatin kartta: <https://vanhatkartat.fi/>

Uudenmaan liitto:

Näkymiä maakunnan maisemahistoriaan https://kartta.uudenmaanliitto.fi/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=8a80d8e683bc462298c165a8fd2ff7cd&page=page_63&views=view_1

6.2 Kaava-aineistot

Uudenmaan liitto: Uudenmaan maakuntakaava

Vihdin kunta: Strateginen yleiskaava

6.3 Kirjallisuus

Hurme, Eija; Kurunmäki, Pentti: Vihdin asutushistoriaa, kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa. 2012.

Missä maat on mainiommat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E 245-2022.

Näkymiä maakunnan maisemahistoriaan. Uudenmaa paikkatietoaineistot. Uudenmaan liiton julkaisuja E 113-2011.

6.4 Muu lähdeaineisto

Facebook-ryhmä *Wanhaa ja Uutta Haimoota*: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100086213656055>

Haimoon internetsivusto 2023. *Haimoon historia*. www.haimoonet.fi/kyla/historia

Haimoon kyläsuunnitelma 2014.

Haimoon osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2023. Raportti Tomi Kuljukka, Taika-Tuuli Kaivo, Mikroliitti Oy.

Ojanne, Tarja: *Haimoon kylien historiaa* – osa 1 (a) ja osa 2 (b). 2023.

Vihdin maisemahistoriallinen selvitys. Raportti Johanna Forsius-Nummela, 1994.

6.5 Haastattelut

Keskustelut ja sähköpostiviestit Tarja Ojanteen ja Heikki Rinteen kanssa aikavälillä 10.5.–6.9.2023.

VIHTI
Haimoo

Osayleiskaava-alueen (0560)
arkeologinen inventointi
2023

Tomi Kuljukka, Taika-Tuuli Kaivo

Tilaja: Ramboll Finland Oy

Sisältö

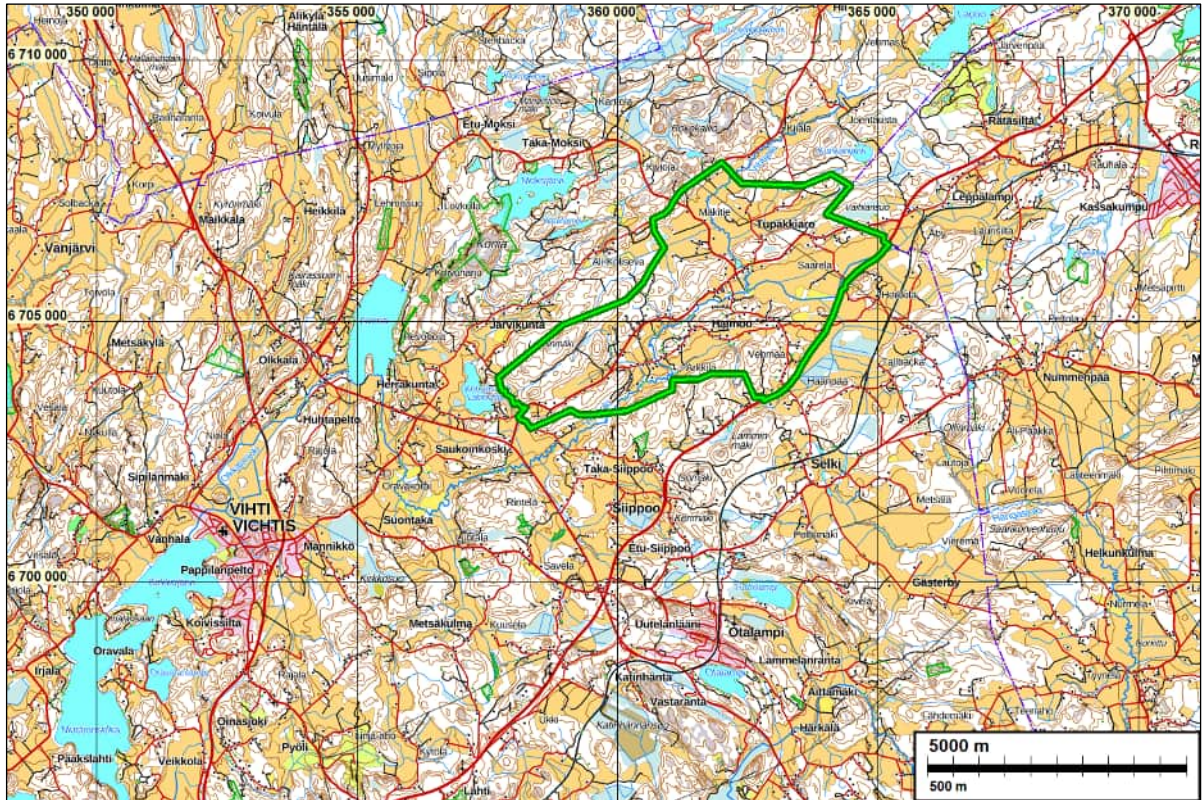
Perustiedot	2
Kohdekartta	4
Kohdeluettelo	5
Inventointi	5
Maastotyö	6
Tulos	6
Lähteet	7
Kiinteät muinaisjännökset	7
7 VIHTI LEVOINKOSKI	7
8 VIHTI PÄIVÄLÄ	9
13 VIHTI STENBACKA	11
17 VIHTI KIVIMÄKI	12
19 VIHTI KYTÖMÄKI	14
Muut kulttuuriperintökohteet	15
6 VIHTI STENKULLA	15
12 VIHTI LEVONOJA	17
Löytöpaikat	19
14 VIHTI HAUKOJA	19
15 VIHTI HAIMOO	20
Muut kohteet	21
5 VIHTI KOSKIMÄKI	21
10 VIHTI VIERTOLA	23
16 VIHTI RAJAMÄKI	25
18 VIHTI RINTELÄ	26
20 VIHTI MÖLKKI 2	28
Poistettavat mahdolliset muinaisjännökset	30
1 VIHTI MÖLKKI	30
2 VIHTI MÄKITIE	32
3 VIHTI MARJAMÄKI	33
4 VIHTI HIRSIMÄKI	34
9 VIHTI HALMO	36
11 VIHTI JUSSILA	37
Yleiskuvia	39

Kansikuva: Haimoon vanha mylly, raportin kohde 10 Vihti Viertola.

Perustiedot

Alue: Noin 1 600 hehtaarin Haimoon osayleiskaava-alue Vihdin kunnassa.
Tarkoitus: Selvittää kaavan suunnittelualueen muinaisjännökset (sm) ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kulttuuriperintökohteet (s).
Työaika: 9-14.8.2023.
Tilaaaja: Ramboll Finland Oy.
Tekijät: Maastotyö: Tomi Kuljukka. Valmistelu: Taika-Tuuli Kaivo, Raportti: Tomi Kuljukka ja Taika-Tuuli Kaivo.
Tulokset Kaava-alueelta tunnetaan nyt yhteensä seitsemän suojelukohdetta. Näistä viisi ovat kiinteitä muinaisjännöksiä ([7 Vihti Levoinkoski](#), [8 Vihti Päivälä](#), [13 Vihti Stenbacka](#),

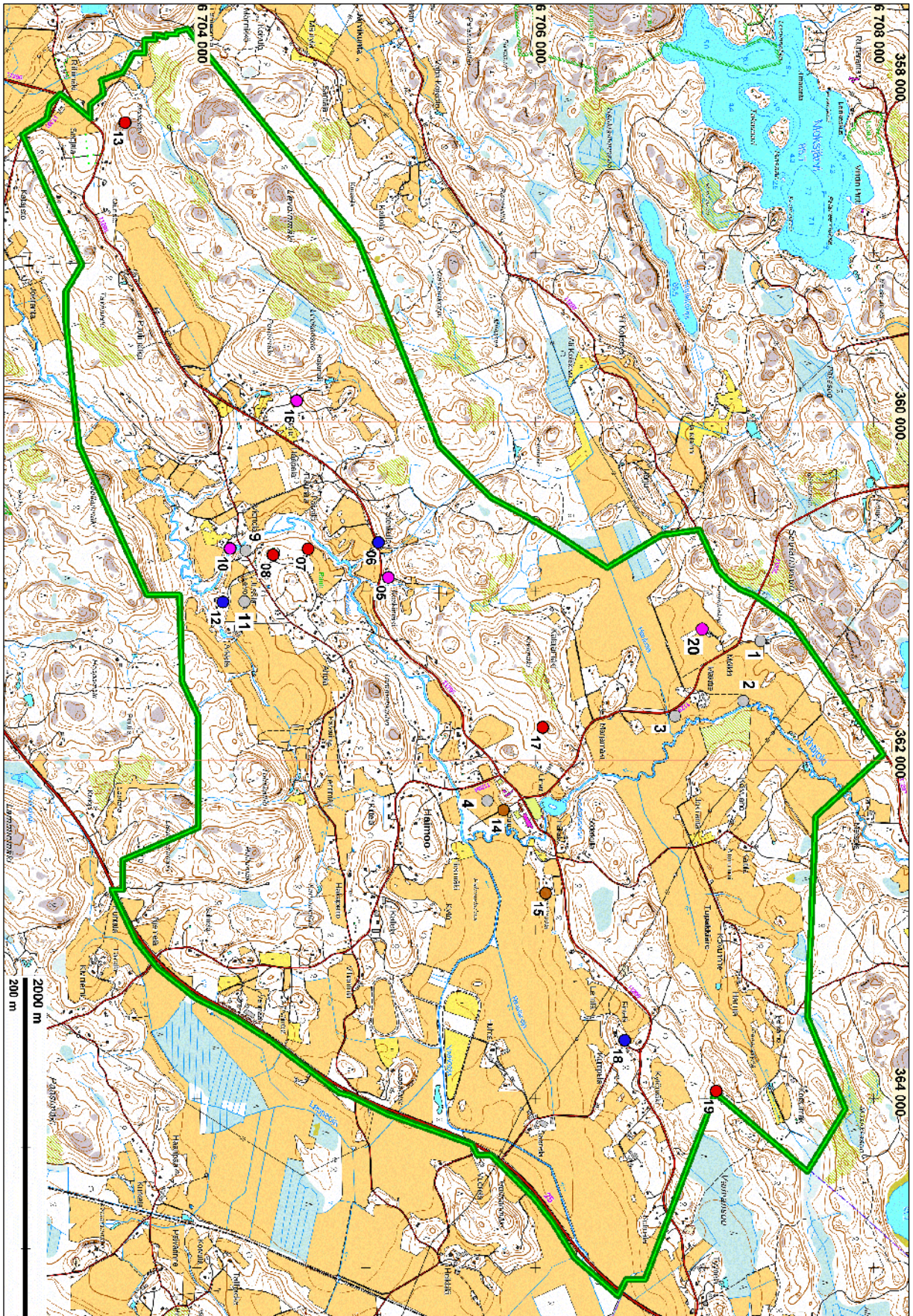
[17 Vihti Kivimäki](#), [19 Vihti Kytömäki](#)) ja kaksi muita kulttuuriperintökohteita ([6 Vihti Stenkulla](#), [12 Vihti Levonoja](#)). Kohteet ovat historiallisen ajan torppia ja rajamerkkejä. Lisäksi alueelta tunnetaan viisi historiallisen ajan muuta kohdetta ja kaksi kivikautista löytöpaikkaa. Ehdotamme kuutta aiemmin mahdollisena muinaisjäännöksenä tunnettua kohdetta poistettaviksi maastohavaintojen perusteella.

Sijaintikartta. Tutkimusalue rajattu vihreällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta PVM/2023, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu PVM/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

Kohdekartta

Kohdekartta. Tutkimusalue rajattu vihreällä. Kiinteät muinaisjäänökset punaisella, muut kulttuuriperintökohteet sinisellä, muut kohteet lilalla, löydöpaikat ruskealla ja poistettavat harmaalla.

Kohdeluettelo

NRO	N	E	NIMI	AJOITUS	LAJI	TUNNUS
KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET (suojelukohteita)						
7	6704658	360750	Levoinkoski	historiallinen	torppa	1000036235
8	6704451	360786	Päivälä	historiallinen	torppa	1000036238
13	6703576	358231	Stenbacka	historiallinen	rajamerkki	uusi kohde
17	6706045	361805	Kivimäki	historiallinen	rajamerkki	uusi kohde
19	6707070	363954	Kytömäki	historiallinen	torppa	uusi kohde
MUUT KULTTUURIPERINTÖKOHTEET (suojelukohteita)						
6	6705073	360712	Stenkulla	historiallinen	torppa	1000036235
12	6704155	361064	Levonoja	historiallinen	torppa	1000036240
LÖYTÖPAIKAT (ei suojelukohteita)						
14	6705814	362294	Haukoja	kivikautinen	löytöpaikka	1000007663
15	6706062	362786	Haimoo	kivikautinen	löytöpaikka	1000007657
MUUT KOHTEET (ei suojelukohteita)						
5	6705132	360919	Koskimäki	historiallinen	torppa	1000036236
10	6704197	360748	Viertola	historiallinen	vesimylly	1000036248
16	6704591	359874	Rajamäki	historiallinen	torppa	uusi kohde
18	6706530	363655	Rintelä	historiallinen	torppa	uusi kohde
20	6706987	361224	Mölkki 2	historiallinen	torppa	uusi kohde
POISTETTAVAT MUINAISJÄÄNNÖKSET (ei suojelukohteita)						
1	6707332	361295	Mölkki	historiallinen	torppa	1000036166
2	6707230	361649	Mäkitie	historiallinen	torppa	1000036167
3	6706826	361739	Marjamäki	historiallinen	torppa	1000036168
4	6705717	362239	Hirsimäki	historiallinen	torppa	1000036169
9	6704289	360761	Halmo	historiallinen	tonttima	1000036241
11	6704282	361061	Jussila	historiallinen	torppa	1000036239

Inventointi

Vihdin Haimoossa on tekeillä osayleiskaavoitusprojekti, johon liittyen Ramboll Finland Oy tilasi alueen arkeologisen inventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Tomi Kuljukka teki inventoinnin maastotyön 9-14.8.2023, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Tutkimusalue sijaitsee Vihdin Haimoossa n. 9 km päässä Vihdin kirkolta. Alueen laajuus on n. 18.5 km². Alueella ei tietyvästi ole tehty nykyaikaista arkeologista inventointia.

Tutkimusalueesta valtaosa on peltoaluetta ja jyrkkäpiirteistä metsää. Alueen läpi kulkee Vihtijoki, jonka varrella suurin osa arkeologisista kohteistakin sijaitsee. Vihtijoki jakautuu Vaihinojaksi Haimoon koulun eteläpuolella. Alueen korkeustasot vaihtelevat 60 m mpy (esim. tutkimusalueen lounaisosa joen lähetyvillä) ja 130 m mpy (esim. Levoinmäen korkeimmat kohdat tutkimusalueen luoteisosassa). Alueen maaperä on Vihtijoen lähetyvillä savista. Hiekkamaata on esim. 80–90 m korkeustasoilla Haimoon koulun lounaispuolella sekä koillispuolella Joentaustassa Haimontien pohjoispuolella.

Muinainen Itämeri on ulottunut Vihtijokilaaksoon sen Ancyliusjärvivaiheessa, joten periaatteessa jokilaaksossa (noin alle 65 m korkeustasoilla) voi sijaita varhaismesoliittista kivikautta. Muualla alueella ei rantasidonnaista esihistoriaa ole. Alueella voi sijaita rannasta riippumatonta

nuorakeramiikkaa joki- ja purovarsilla. Alueelta tunnetaan ennestään kaksi kiviesineen löytöpaikkaa, jotka molemmat ovat löytyneet Haimoon koulun lähetyviltä, lounais- ja koillispuolen pelloilta.

Historiallisen ajan asutus Haimoossa alkaa 1700-luvulla. Vuoden 1774–75 isojakokartalla Haimoon myllyn ympäristössä on sijainnut neljä torppaa. Myllyn pohjoispuolella joen ylitse on kulkenut silta, josta tieyhteys on kulkenut länteen ja jatkanut Lahnustan järven eteläpuolta sekä koillisen suuntaan, jossa tie on kulkenut joen lähetyvillä. Samaiset tieyhteydet ovat Kuninkaankartallakin. Kuninkaankartalla torppia löytyy hieman enemmän Vihdinjoen varrelta esim. koulun länsipuolelta ja Mölkistä. Tutkimusalue on kuulunut historiallisiin Vanhalan, Irjalan, Kirvelän ja Korppilan kyliin.

Maastotyö

Maastotöiden valmisteluissa tarkastettiin Museoverkon karttapalvelussa olevaa Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittua korkeusmallia (5 p), josta etsittiin arkeologisiin jäännöksiin viittaavia ilmiöitä ja maastonmuotoja. Siinä ei havaittu mitään arkeologisesti mielenkiintoisia ilmiöitä. Valmistelussa tarkastettiin vanhoja karttoja, kuten pitäjänkarttoja, isojakokarttoja, senaatin karttaa ja peruskarttoja ja onko niihin merkitty muinaisjäännöksiä tuottavaa toimintaa, kuten taloja, torppia, kylärajoja, myllyjä tai kämppiä. Isojako- ja Kuninkaankartalta paikannettiin torppien paikat (sekä mahdollisten rajamerkkien paikat), joita sitten verrattiin mahdollisten muinaisjäännösten viitteellisiin sijainteihin. Maastossa molemmat, sekä meidän että aikaisemmat paikannukset tarkastettiin.

Maastossa tutkimusalue tarkastettiin niiltä osin, mitkä katsottiin arkeologisesti mielenkiintoisiksi. Tutkimusalueelta tarkastettiin löytöpaikat sekä mahdolliset muinaisjäännökset ja niiden lähiympäristö historiallisten asuinpaikkojen varalta. Löytöpaikkojen läheisyyteen tein koepistoja maaperän ja maanalaisen muinaisjäännöksen, kuten kivikautisen kohteen varalta. Koepistoista ei saatu havaintoja esihistoriallisesta toiminnasta. Tein koepistoja mahdollisten muinaisjäännöstenkin läheisyyteen, potentiaalisesti koetuille paikoille paikantaakseni maanalaisen rakenteen tai kulttuurikerroksen.

Inventoinnissa mahdollisista muinaisjäännöksistä; [1 Mölkki](#), [2 Mäkitie](#), [3 Marjamäki](#), [4 Hirsimäki](#), [9 Halmo](#), [11 Jussila](#) ei löytynyt viitteitä historiallisesta torpan paikasta koepistoista ja maastontarkastuksesta huolimatta. Kohteet sijaitsivat joko kynnyksellä pellolla tai modernin tilakeskuksen kohdalla ja ovat todennäköisesti tuhoutuneet historiallisen tai modernin ajan maankäytössä. Kyseiset kohteet ehdotan poistettavaksi muinaisjäännösrekisteristä. Yhteensä kuusi kappaletta mahdollisista muinaisjäännöksistä osoittautuivat kiinteäksi muinaisjäännökseksi, muuksi kohteeksi tai muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Tarkastin Saarelan, Aholan, Viertolan tilakeskusten lähimaaston sekä Jussila/Levononjan peltoalueen lännen puoleisen pellon, sillä paikannustemme mukaan Kuninkaankartalla ja isojakokartalla paikoilla on sijainnut torppia. Niistä ei kuitenkaan löytynyt mitään historialliseen asutukseen viittaavaa ja ne ovat todennäköisesti hävinneet peltotöissä ja modernissa maankäytössä.

Tulos

Kaava-alueelta tunnetaan nyt yhteensä seitsemän suojelukohdetta. Näistä viisi ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ([7 Levoinkoski](#), [8 Päivälä](#), [13 Stenbacka](#), [17 Kivimäki](#), [19 Kytömäki](#)) ja kaksi muita kulttuuriperintökohteita ([6 Stenkulla](#), [12 Levonoja](#)). Suojelukohteet ovat historiallisen ajan torppia ja rajamerkkejä. Näiden lisäksi alueelta tunnetaan viisi muuta kohdetta ([5 Koskimäki](#), [10 Viertola](#), [16 Rajamäki](#), [18 Rintelä](#) sekä [20 Mölkki 2](#)), jotka ovat historiallisen ajan torppia ja kaksi löytöpaikkakohdetta ([14 Haukoja](#), [15 Haimoo](#)), jotka ovat kiviesineen löytöpaikkoja.

28.8.2023

Tomi Kuljukka,
Mikroliitti Oy

Lähteet

- Alanen, T. ja Kepsu, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.
- Lindgrén, E. J. 1794. Wanhala; Ylöstalo rusthåll egokarta och delningsbeskrifning. Maanmittauslaitos.
- Lindgrén, J. F. 1805–1826 Kirvelä och Korppila Egokarta med delnings- och rösebeskrifning. Maanmittauslaitos.
- Lindgren 1827. Separat förrättningskarta, storskifte, klyvning, Kirvelä by, Korppila by. Maanmittauslaitos.
- Odelman, F. G. 1774–1775. Kirvelä, Korppila och Lahnus Rågångskarta och beskrifning. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1957, 1963, 1972, 1984, 1990 & 1996. Lehti 2041 09. Maanmittauslaitos.
- Pitäjänkartta 1840. Lehti 2041 09 Vihti. Kansallisarkisto.
- Rydman W. 1909. Wanhala Not 1–4, isojaontäydentämisestä Haimoon palstalla 1–4. Maanmittauslaitos.
- Senaatin kartasto 1871. Lehti IX 27 [Vihti]. Kansallisarkisto.

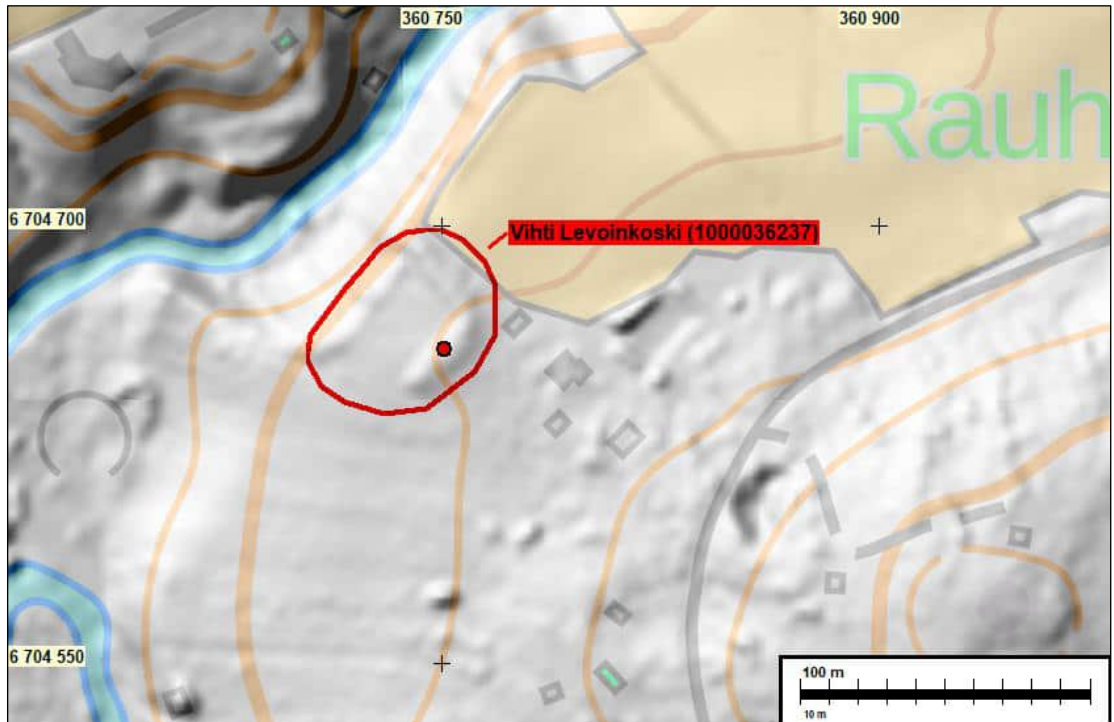
Kiinteät muinaisjäännökset

7 VIHTI LEVOINKOSKI

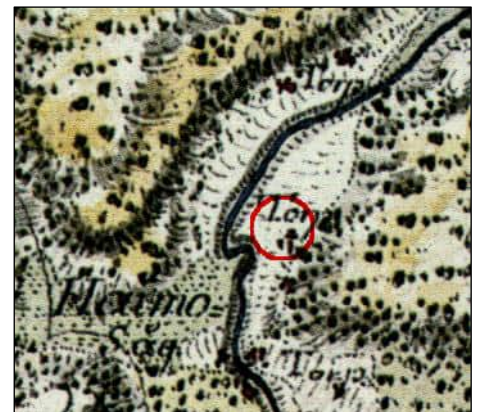
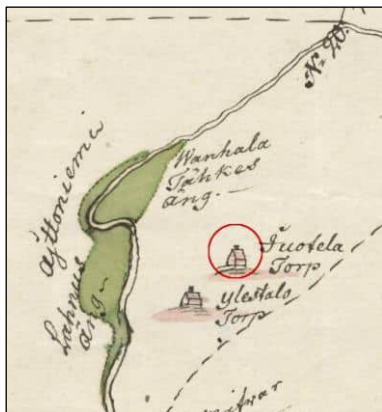
- Mjtunnus: 1000036237
- Status: kiinteä muinaisjäännös (aiemmin mahdollinen muinaisjäännös)
- Ajoitus: historiallinen
- Laji: asuinpaikka: torppa
- Koordin: N: 6704658 E: 360750
- Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi
- Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,2 km itään, omakotitalon pihan luoteisreunassa.
- Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri*: Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: Omakotitalon piha-alueen luoteisreunassa on n. 20 m pitkä kivijalka n. 5 m leveässä maavallissa, joka on noin 0.5–1 m korkea. Kivijalka on vaikea hahmottaa maastossa tiheään kasvillisuuden takia. Lidar-kuvan perusteella näyttääkin, että muinaisjäännös on mahdollisesti laajempi kuin mitä maastossa on havaittu. Maastossa havaittiin vain kaakonpuoleinen valli, joka kulkee lounais-koillis suuntaisesti.

Paikalle näkyy merkittynä Juotela(s) / Joutelas torppa v. 1774–75 ja v. 1794 laadituilla kartoilla, 1776–1805 Kuninkaankartalla sekä v. 1840 laaditulla pitäjänkartalla V. 1957 peruskartalla torpan ympäristö on peltoa. Koordinaattipiste sekä kohteen status on korjattu. Aiemmin mahdollinen muinaisjäännöspiste oli kohteesta n. 70 m kaakkoon.

Kiinteä muinaisjännös rajattu punaisella, punainen piste on havaitun rakenteen keskipiste.

Juotela(s) / Joutelas torppa näkyy merkittynä sekä 1700-luvun lopulla laadituilla kartoilla (ylärivillä vasemmalla v. 1774–75 ja oikealla v. 1794), että v. 1776–1805 laaditulla Kuninkaankartalla (keskirivillä vasemmalla) ja pitäjänkartalla (keskirivillä oikealla). V. 1957 peruskartalla (alarivi) torpan alue on autiona.

Vasemmallla. Kivijalka on metsänrajassa. Kuvattu luoteeseen. **Oikealla.** Huonosti erottuva kivijalka.

8 VIHTI PÄIVÄLÄ

Mjtunnus: 1000036238

Status: kiinteä muinaisjäänös (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6704451 E: 360786

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

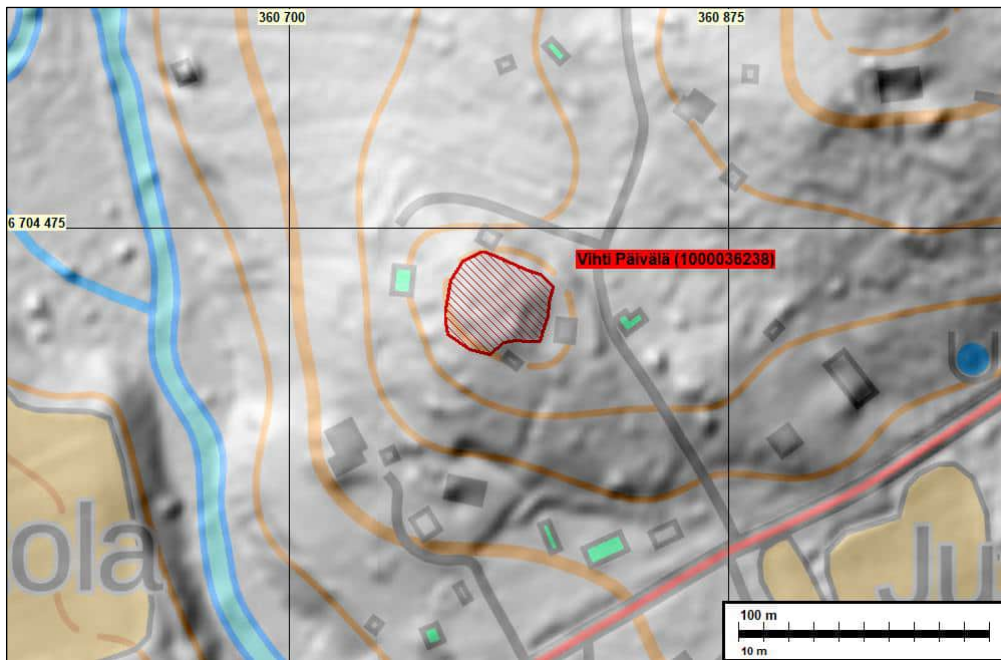
Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,1 km itään Vanha Mäkiläntie 71:ssä Syrjärinteen kukkulalla.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

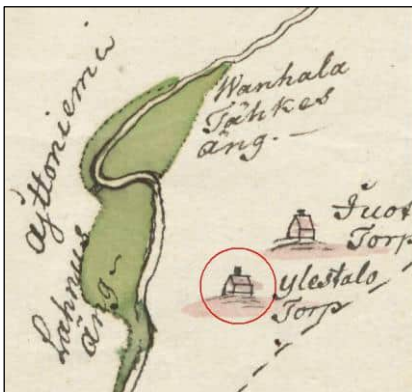
Kuljukka 2023: Syrjärinteen kukkulalla on torpan kivijalan jäännös ja kylmämuurattu kuoppa. Kivijalka on kooltaan n. 7 x 11 m, kiviperusteet on n. 0.5 m korkeita. Rakennuksen lounaiskulmassa on mahdollinen uuninjäänös ja kaakkoiskulmassa rakenteissa on aukko, kivijalka on joko tuhoutunut tästä kohdista tai kohdalla on ollut oviaukko. Muutama metri torpan jäänteestä etelään on kivistä ladottu kuopparakenne. Isoimmat kivet ovat n. 1 x 1 x 1 m ja pienimmät nyrkin kokoisia. Korkeimmillaan kivivalli kohoaa 1 m korkeuteen maasta. Leveyttä vallirakenteella on 30–50 cm.

”Ylestalo” torppa näkyy merkittynä v. 1774–75 ja v. 1794 sekä v. 1776–1805 laadulla Kuninkaankartalla ja pitäjänkartalla. V. 1957 peruskartalla torpan alue on autiona, mutta sitä ympäröivät modernit rakennukset (kuten v. 2023 maastokartallakin).

Koordinaattipiste sekä kohteen status on korjattu. Aiemmin mahdollinen muinaisjäänöspiste oli kohteesta n. 50 m luoteeseen.

Kiinteä muinaisjäännös rajattu punaisella.

Ylestalo torppa näkyy merkittynä sekä 1700-luvun lopulla laadituilla kartoilla (ylärivillä vasemmalla v. 1774–75 ja oikealla v. 1794), että v. 1776–1805 laaditulla Kuninkaankartalla (keskirivillä vasemmalla) ja pitäjänkartalla (keskirivillä oikealla). V. 1957 peruskartalla (alarivi) torpan alue on autiona, mutta sitä ympäröivät modernit rakennukset (kuten v. 2023 maastokartallakin).

Vasemmallla. Rakennuksen perusta. Kuvattu itään. **Oikealla.** Kivistä ladottu kuopparakenne. Kuvattu lounaaseen.

13 VIHTI STENBACKA

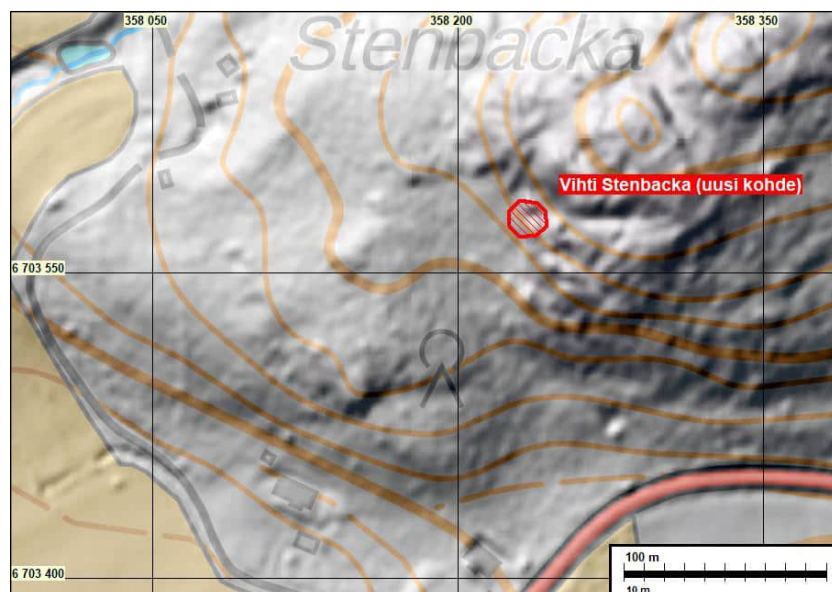
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäänös
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kivirakenteet: rajamerkit

Koordin: N: 6703576 E: 358231 Z: 85 m mpy

Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 6,4 km koilliseen Stenbackassa kallion juurella.

Kuljukka 2023: Sekametsässä 5 m korkean kallon länsijuurella sijaitsee 1.5 x 1 x 0.4 m kokoinen rajamerkki. Rajamerkin paikka näkyy sekä v. 1774–1775 ja v. 1805–1826 laadituilla kartoilla (Sikoinmäki). Raja on olemassa yhä 1900-luvun peruskartoilla sekä v. 2023 kiinteistöjaotuksessa.

Kiinteä muinaisjäänös rajattu punaisella.

Vasemmalla ote v. 1774–1775, keskellä ote v. 1805–1826 kartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta.

Vasemmalla. Stenbackan rajamerkki lapion kohdalla, kuvattu koilliseen. **Oikealla.** Stenbackan rajamerkki.

17 VIHTI KIVIMÄKI

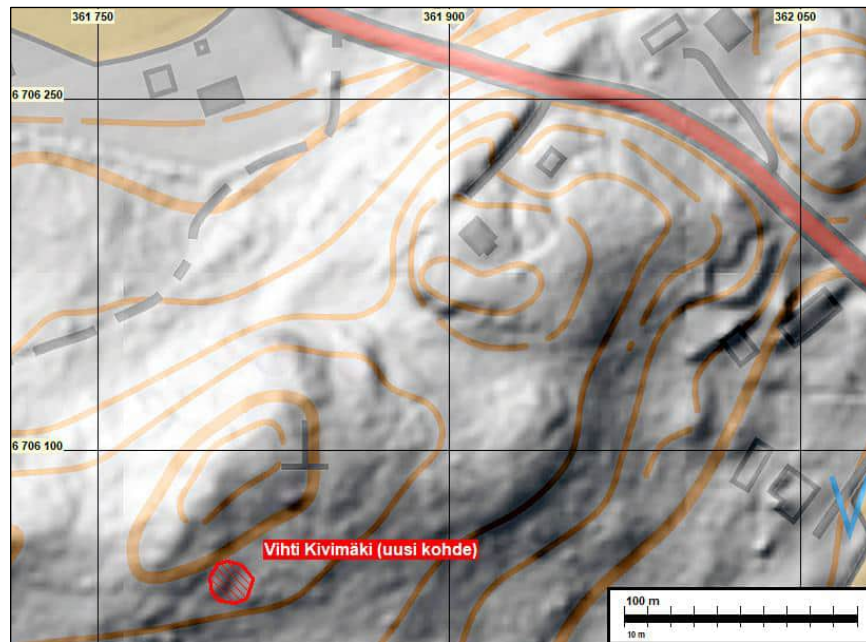
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäänös
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kivirakenteet: rajamerkit

Koordin: N: 6706045 E: 361805 Z: 95 m mpy

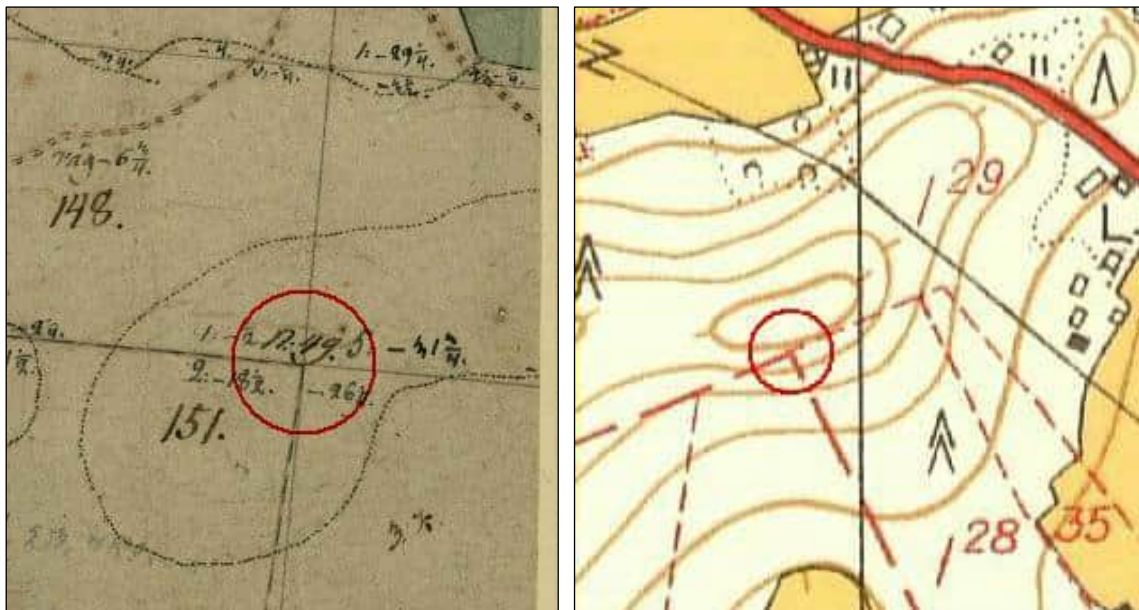
Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 10,5 km koilliseen Kivimäellä johtavasta polusta n. 120 m etelään olevan hakkuuaukean ja metsän rajalla.

Kuljukka 2023: Metsän ja hakkuuaukean rajalla on 1 x 1 x 0.5 m kokoinen rajamerkki, jossa on kaksi pystykiveä. Pystykivissä ei ollut tunnistettavaa numeroa. Raja on merkitty v. 1827 isojakokartalle ja se näkyy myös 1900-luvun peruskartoilla.

Muu kohde lilalla ympyrällä.

Vasemmalla ote v. 1827 kartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta.

Vasemmalla. Kivimäen rajamerkki kuvan keskellä, kuvattu etelään. Oikealla. Rajamerkin pystykivi.

19 VIHTI KYTÖMÄKI

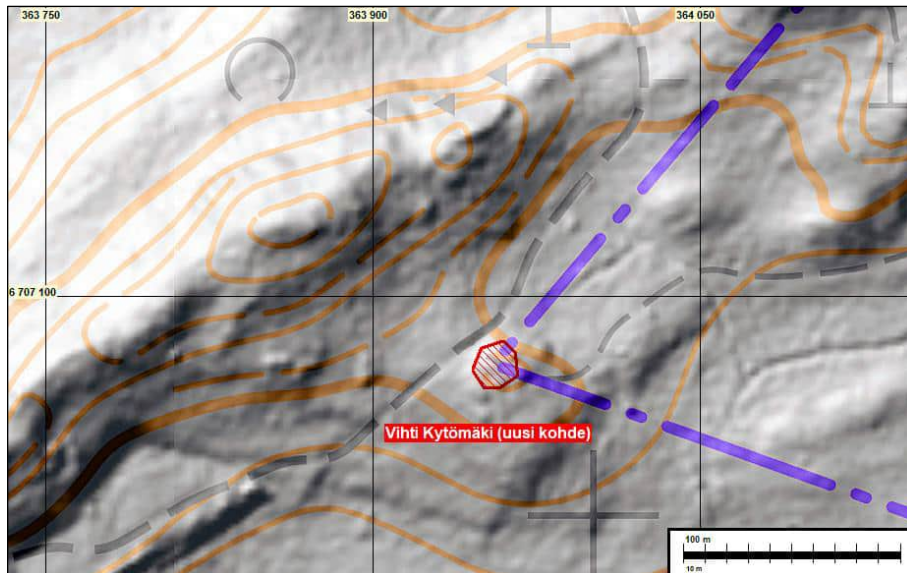
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäänös
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kivirakenteet: rajamerkit

Koordin: N: 6707070 E: 363954 Z: 102,5 m mpy

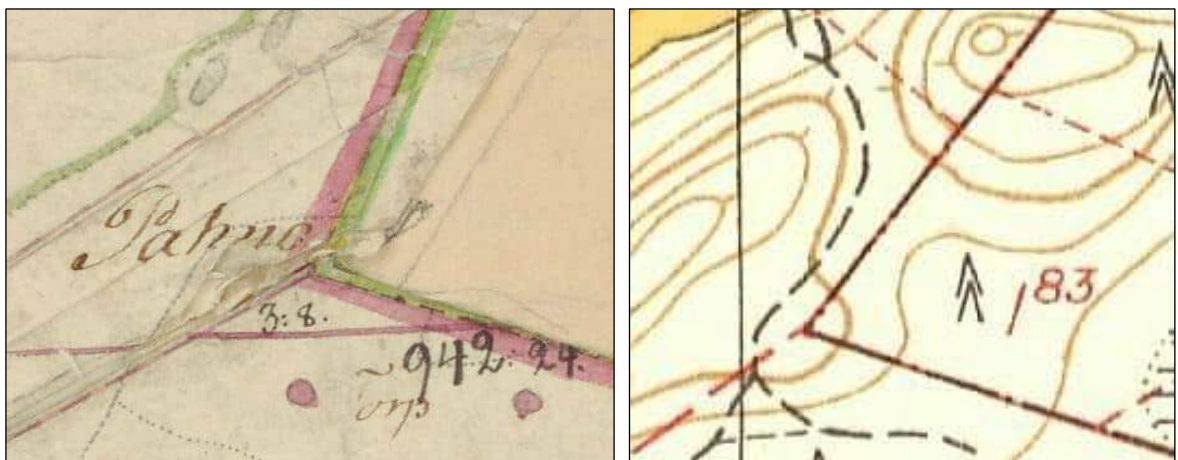
Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 13 km koilliseen metsäpolun varrella olevassa metsikössä.

Kuljukka 2023: Metsäpolun varrella sijaitsee 1.5 x 1.5 x 1 m kokoinen rajamerkki. Keskellä on pystykivi, johon on kaiverrettu symboli ”/”. Raja on merkitty v. 1840 pitäjänkartalle sekä 1900-luvun peruskartoille.

Kiinteä muinaisjäänös rajattu punaisella verkkokuviolla.

Vasemmalla ote v. 1840 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta.

Vasemmallalla. Rajamerkki lapion vieressä. Kuvattu kaakkoon. **Oikealla.** Pystykivessä oleva symboli.

Muut kulttuuriperintökohteet

6 VIHTI STENKULLA

Mjtunnus: 1000036235

Status: muu kulttuuriperintökohde (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6705073 E: 360712

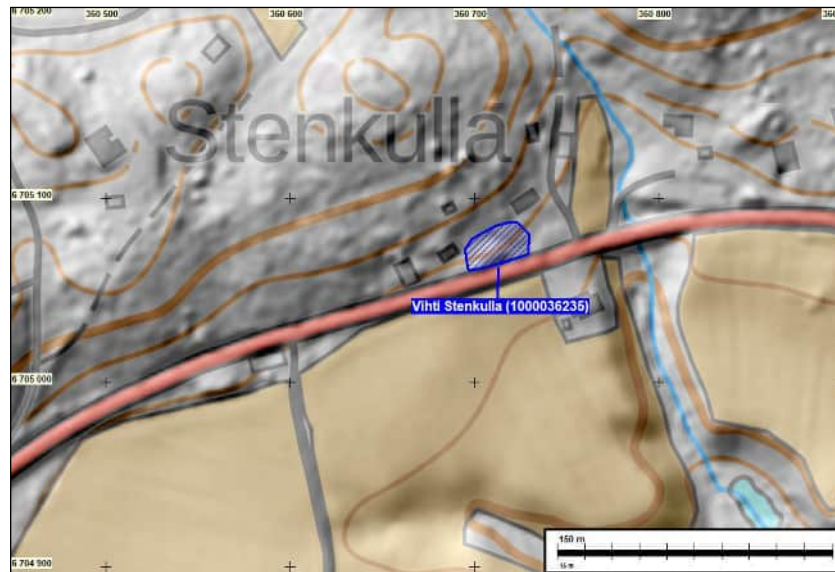
Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,3 km itään Haimoontien varrella Stenkullassa.

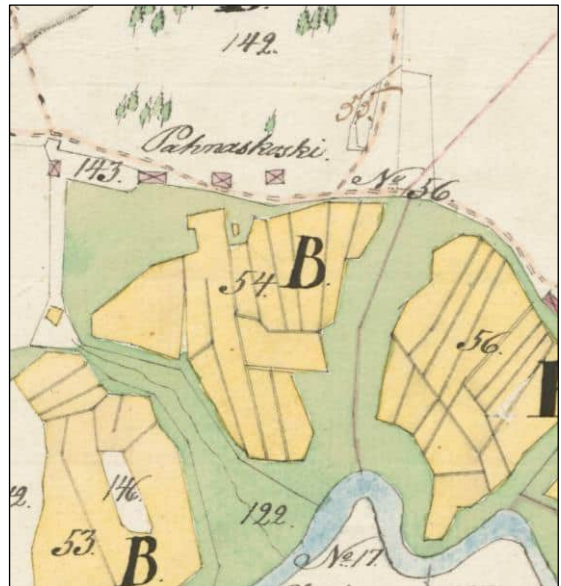
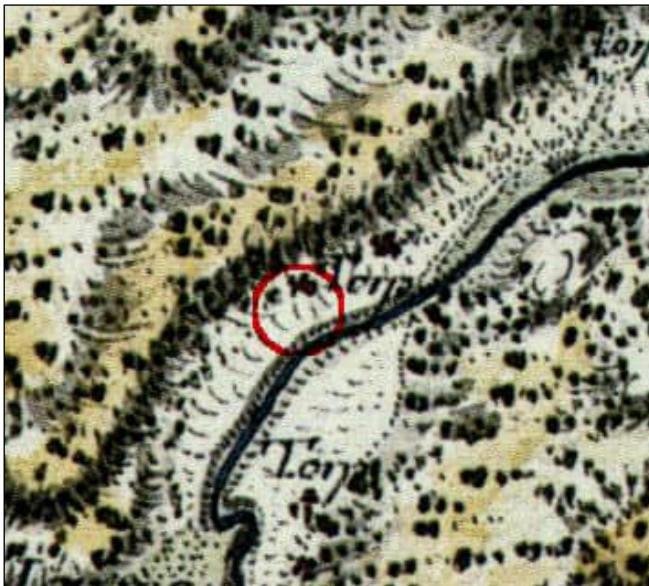
Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: Noin metri tienpenkasta pohjoiseen on n. 14 m pitkä, tien suuntaisesti kulkeva kivijalka. Kivijalka on pääsääntöisesti laasti-/betonisekoitetta. Tien penkereessä on tiilenpaloja.

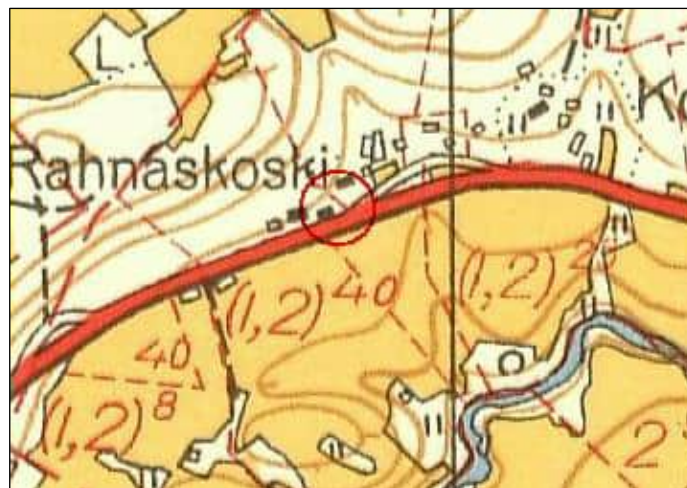
Torppa on merkitty v. 1776–1805 kuninkaankartalle ja vastaavalle paikalle on merkitty rakennuksia v. 1805–1826 isojakokartalle (Pahmaskoski). Asutusta on samoilla kohdin myös 1900-luvun peruskartoilla. Koordinaattipiste sekä kohteen status on korjattu. Aiemmat koordinaatit sijaitsivat kohteesta n. 50 m koilliseen.

Muu kulttuuriperintökohde rajattu sinisellä.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta ja oikealla v. 1805–1826 isojakokartasta. Kummallekin kartalle on merkitty rakennuksia näille kohdin.

Ote v. 1957 peruskartasta, jossa asutus sijaitsee edelleen samoilla paikoilla. Paikan nimi on muuttunut Pahnaskoskeksi Rahnaskoskeksi.

Vasemmallla. Stenkullan rakennuksen perustus tien pohjoispuolella, kuvattu pohjoiseen. **Oikealla.** Perustuksen kaakkoiskulma.

12 VIHTI LEVONOJA

Mjtunnus: 1000036240
 Status: muu kulttuuriperintökohde (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6704155 E: 361064

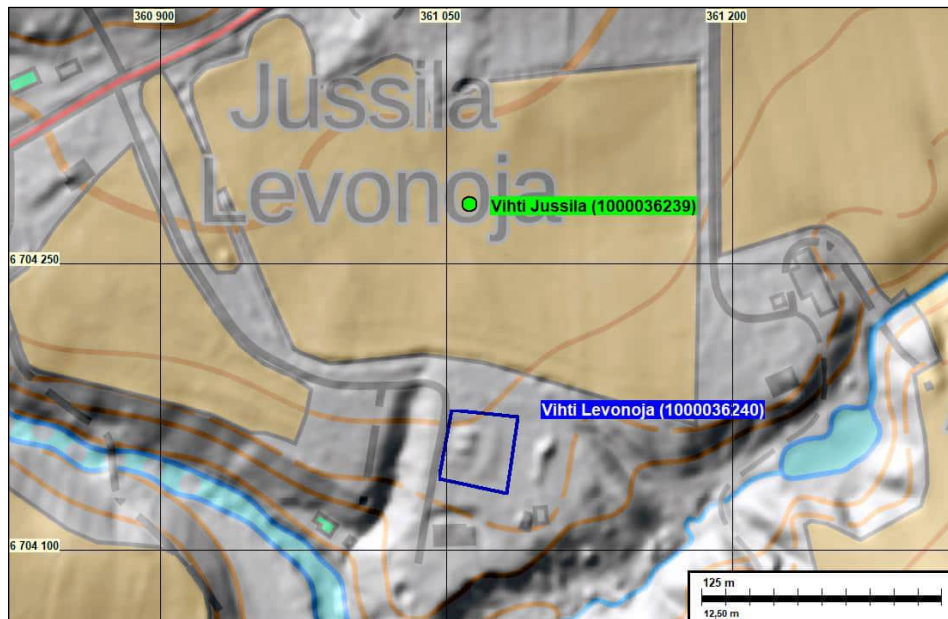
Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,2 km itään.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: Nykyisen tilakeskuksen päärakennuksen pohjoispuolella on rakennuksen kivijalka. Kivijalan päällä on vielä jäljellä yksi hirsikerros. Rakennuksen perusta on kooltaan n. 15 x 15 m. Perustuksen keskellä on tiilikasa sekä koivuja. 10 m koilliseen.

V. 1774–1775 kartalla sekä v. 1776–1805 kuninkaankartalla ja v. 1840 pitäjänkartalla paikalla on sijainnut torppa, Tähkes torp. Peruskarttojen perusteella asutus on jatkunut 1900-luvulle saakka. Koordinaattipiste sekä kohteen status on korjattu. Aiemmin mahdollinen muinaisjäänöspiste oli kohteesta n. 20 m lounaaseen.

Poistettava mahdollinen muinaisjäännös vihreällä ja muu kulttuuriperintökohde rajattu sinisellä.

Vasemmalla ote v. 1774–1775 kartasta ja oikealla v. 1776–1805 kuninkaankartasta. Kartoille on merkitty torpan paikka, Tähkes torp.

Vasemmalla ote v. 1840 pitäjänkartasta, keskellä v. 1957 ja oikealla v. 1990 peruskartasta. Kartoille merkitty niin ikään rakennus.

Vasemmalla. Levonojan rakennuksen perustuksen lounaiskulma. **Oikealla.** Levonojan rakennuksen perustuksen koilliskulma, jossa on vielä säilynyt hirsä.

Löytöpaikat

14 VIHTI HAUKOJA

Mjtunnus: 1000007663
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö: löytöpaikka

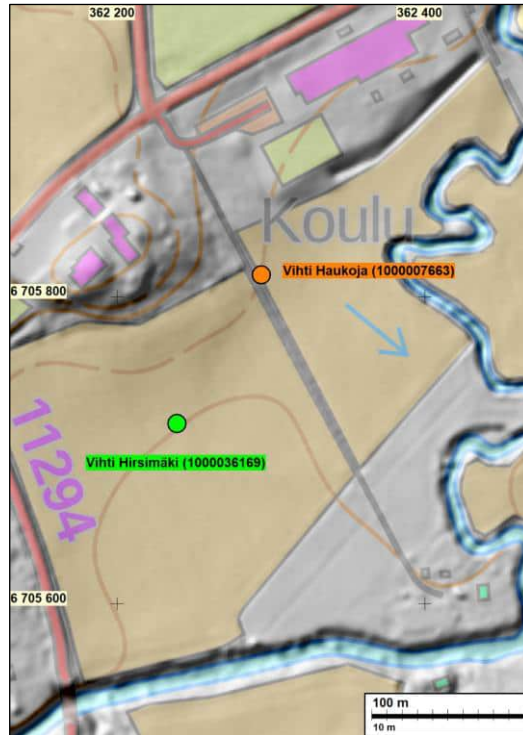
Koordin: N: 6705814 E: 362294 Z: 67,5

Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 11,0 km itään.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Reikäkivi (KM 19360) on löytynyt toukokuussa 1973 Hai-moon kansakoulun viereiseltä tontilta, pellon pinnalta. Tarkastamaton löytöpaikka.

Kuljukka 2023: Löytöpisteen idän puoleisella pellolla maaperä on kyntökerroksen (30 cm) alla savimaata 50 cm asti. Löytöpisteen lännen puolella olevan pellon ja metsän rajalla maaperä on kyntökerroksen (30 cm) alla hiekkamaata. Tuulenkaadoista, koe-kuopista eikä pellon ja metsän välisestä leikkauksesta havaittu viitteitä kivikautisesta asuinpaikasta.

Mahdollinen muinaisjäännpiste vihreällä (poistettava) ja kivikautinen löytöpaikkakohde oranssilla.

Vasemmalla. Löytöpaikkapisteen länsipuolella oleva pelto, kuvattu lounaaseen. **Oikealla.** Löytöpaikkapisteen itäpuolella olevaa peltoa, kuvattu itään.

15 VIHTI HAIMOO

Mjtunnus: 100007657
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö: löytöpaikka

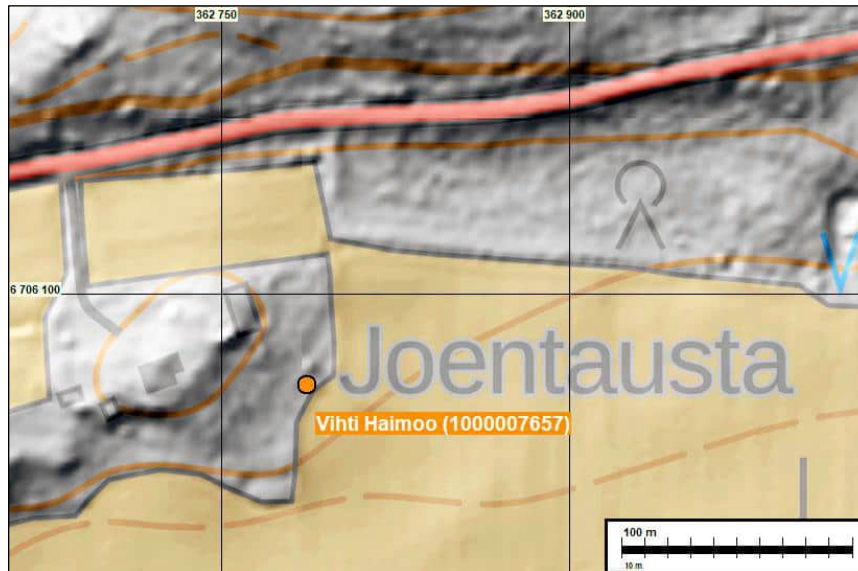
Koordin: N: 6706062 E: 362786 Z: 75

Tutkijat: Kerttu Itkonen 1964 inventointi; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 11,6 km itään.

Huomiot: *Muinaisjäännsrekisteri:* Kourutaltoa (KM 11398) on löytynyt Haimoon kylästä.

Kuljukka 2023: Tien eteläpuolella maaperä on savista, tien pohjoispuolella hiekkamaata. Maasto on suhteellisen jyrkkäpiirteistä. Tuulenskaadoista ja tieleikkauksista ei löytynyt viitteitä kivikautisesta asuinpaikasta.

Kivikautinen löytöpaikkakohde oranssilla.

Vasemmalla. Löytöpaikkapisteen länsipuolella oleva mäkinen hakkuualue, kuvattu lounaaseen tieltä. **Oikealla.** Löytöpaikkapisteen itäpuolella oleva hakkuualue, kuvattu kaakkoon.

Muut kohteet

5 VIHTI KOSKIMÄKI

Mjtunnus: 1000036236
 Status: muu kohde (aiemmin mahdollinen muinaisjäännös)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6705132 E: 360919

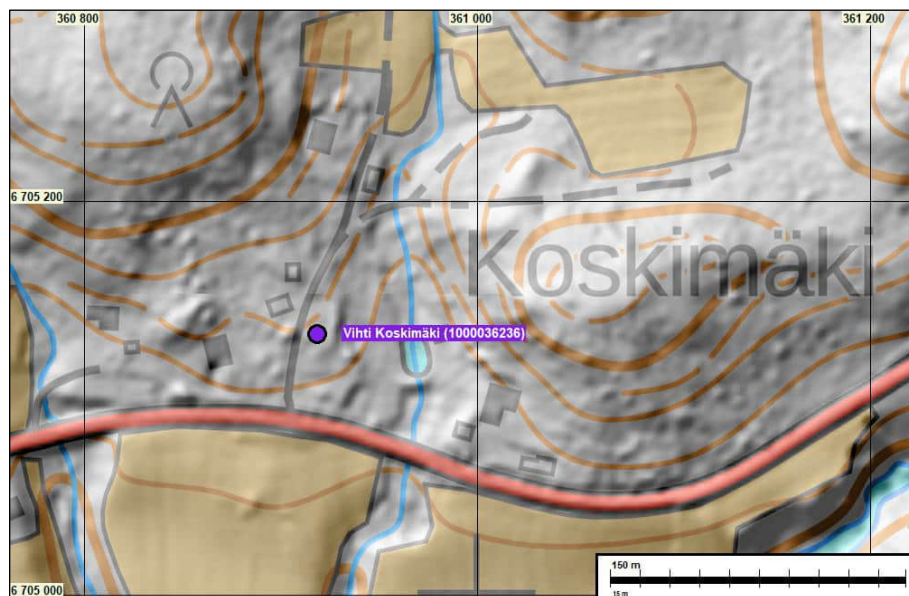
Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,5 km itään Haimoontie 540:ssä tien molemmin puolin.

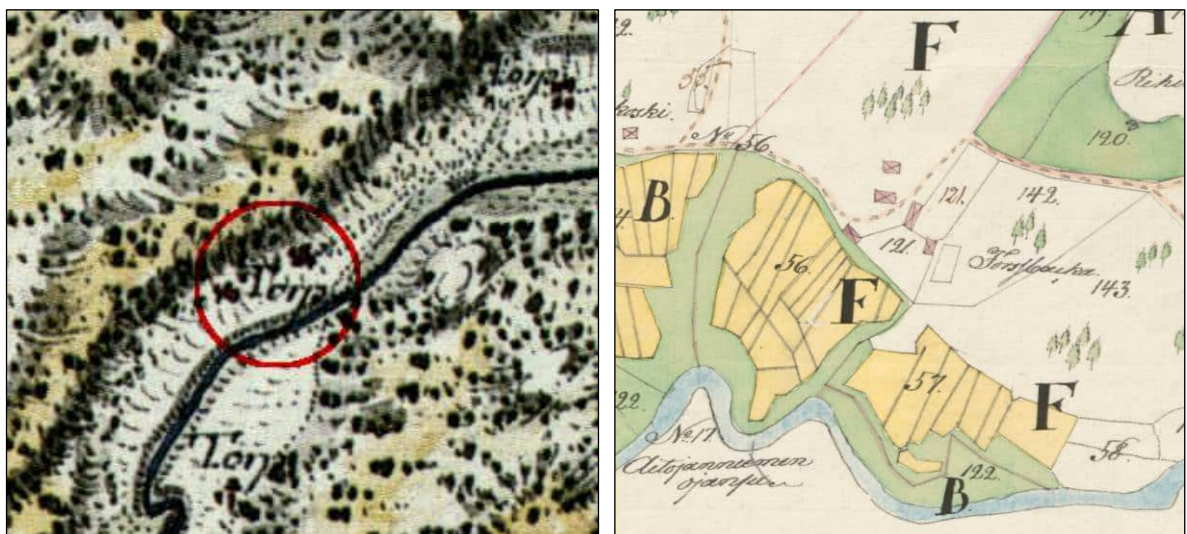
Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: Paikalla on v. 1776–1805 kuninkaankartalla torppia sekä v. 1805–1826 isojaolla (Forsbacka) ja v. 1840 pitäjänkartalla (Forsbackalen), rakennuksia. Asutus alueella on karttojen perusteella jatkuvaa nykyajalle saakka.

Maastotarkastuksessa paikalla on kaksi vanhaa hirsirakennusta tien molemmin puolin. Itäisen rakennuksen länsikylkeen on kaiverrettu rakennusvuosi 1781. Tien itäpuolella oleva rakennus on isompi ja paikallisten mukaan siinä on asuttu viimeksi vuonna 1984. Rakennusten paikka täsmää melko hyvin Kuninkaankartalla olevien torppien kanssa. Kohteen koordinaattipiste sekä status on korjattu. Aiemmin mahdollinen muinaisjäännöspiste oli n. 70 m kaakkoon olevan tiluksen pihalla.

Muu kohde lilalla.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta ja oikealla v. 1805–1826 isojaosta. Paikalla on kuninkaankartalla torppia ja isojakokartalla asutusta (Forsbacka).

Vasemmalla ote v. 1840 pitäjänkartasta, oikealla v. 1957 peruskartasta. Asutus alueella on karttojen perusteella jatkuvaa.

Vasemmalla. Koskimäen torpat tien vasemmalla ja oikealla. Kuvattu pohjoiseen. **Oikealla.** Tien idänpuoleisen rakennuksen länsikyljessä on mahdollinen rakennusvuosi.

10 VIHTI VIERTOLA

Mjtunnus: 1000036248

Status: muu kohde (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

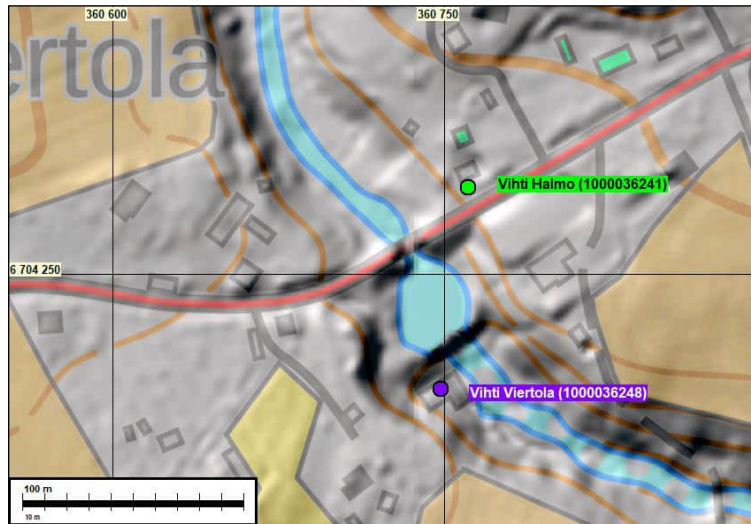
Koordin: N: 6704197 E: 360748

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

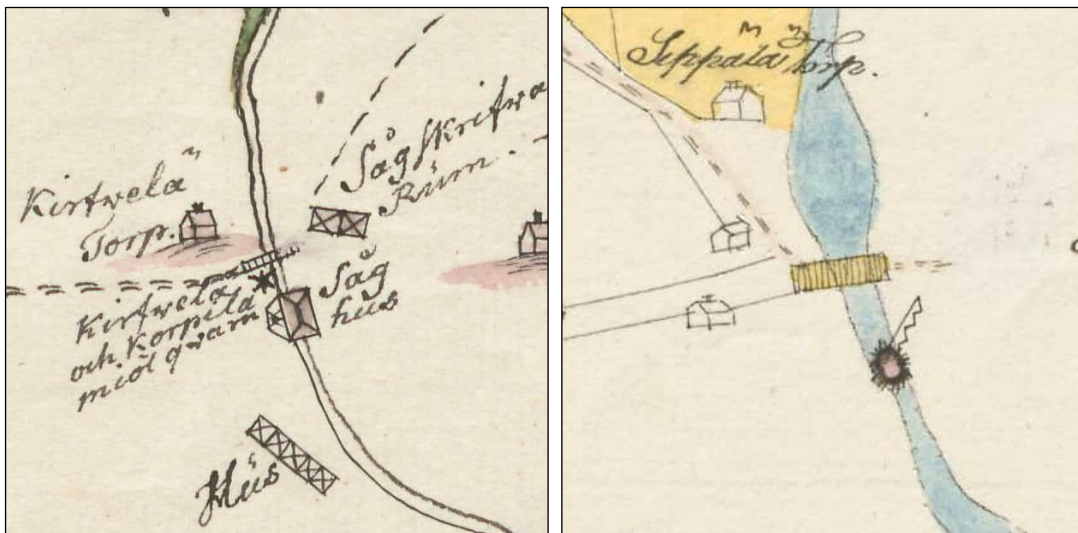
Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 8,9 km itään Haimoon Myllytien ja Levoinkosken risteyksessä.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: Paikalla on edelleen pystyssä oleva vesimylly, jonka käyttö on loppunut vuonna 1974. Mylly on merkitty jo v. 1774–75 isojakokartalle, ja se näkyy merkittynä myös v. 1805–26 isojakokartalle että v. 1840 pitäjänkartalla. Kohteen status on korjattu.

Poistettava mahdollinen muinaisjäänös vihreällä ja muu kohde lilalla.

Vasemmalla ote v. 1774–75 ja oikealla v. 1805–26 kartasta, mylly on merkitty kummallekin kartalle.

Vasemmalla ote v 1840 pitäjänkartasta ja oikealla ote v. 1957 peruskartasta.

Vasemmalla. Haimoon vanha mylly kuvattuna tieltä etelään. **Oikealla.** Haimoon vanhan myllyn edusta. Kuvattu lounaaseen.

16 VIHTI RAJAMÄKI

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikat: torppa

Koordin: N: 6704591 E:359874 Z: 75 m mpy

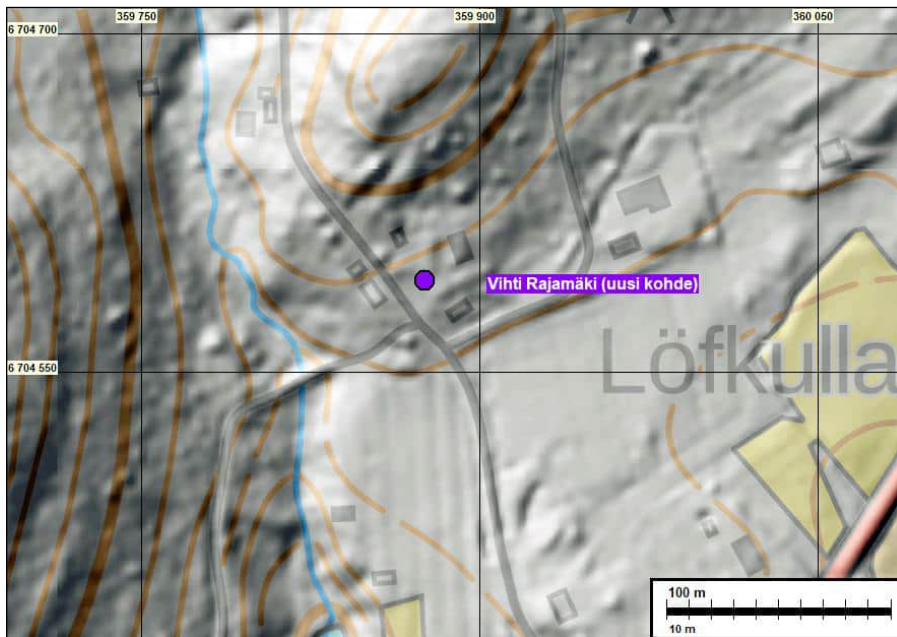
Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 8,3 km koilliseen Rajamäen eteläpuolella Isonkiventie 18:ssa.

Kuljukka 2023: Paikalla on vanha tilus, josta suurin osa rakennuksista on vielä pystyssä. Risteyksen koillispuolella on kolme rakennusta. Koordinaattipisteestä n. 45 luoteeseen metsän reunassa tien itäpuolella on kiviaita, joka on n. 25 m pitkä, 1 m leveä ja n. 0.8 m korkea. Muuri kulkee lounais-koillis suuntaisesti, ja siihen on ladottu kiviä 3–4 kerrokseen. Kivien koko vaihtelee nyrkin kokoisista pään kokoiisiin. Risteyksen lounaispuolella on betoni-/ laastisekoitteiset rakennuksen perustukset. Myös risteyksen luoteispuolella on kaksi pystyssä olevaa varastorakennusta. Vuoden 1805–26 isojakokartalla paikalla on sijainnut tilus, joka näkyy myös v. 1840 pitäjänkartalla. Kartoilla talo on nimeltään Löfkulla Torp.

Vasemmalla. Rajamäen risteyksen koillispuolen tilusta, taustalla hirsirakennus. **Oikealla.** Tiluksen pohjoispuolella oleva kiviaita

Muu kohde lilalla ympärillä.

Vasemmalla ote v. 1805–26 isojakokartasta ja keskellä v. 1840 pitäjänkartasta. Kummallekin on merkitty Löfkulla Torp. Oikealla ote v. 1957 peruskartasta.

18 VIHTI RINTELÄ

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikat: torppa

Koordin: N: 6706530 E: 363655 Z: 88 m mpy

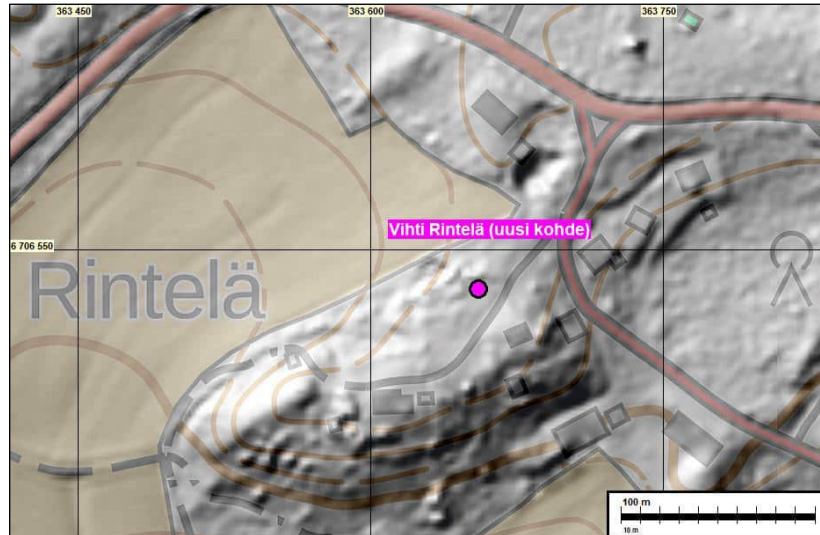
Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 12,5 km koilliseen Rinteläntie 112:ssa tien länsipuolella olevassa metsikössä.

Kuljukka 2023: Tiestä n. 5 luoteeseen tien ja pellon välisellä metsäkaistaleella sijaitsee tiluksen jäänteet. Paikalla on sammaloituneita kattotiiliä kasattuina, joiden vieressä kivijalan perusteet, jonka päällä n. 2 m korkea maakumpu – mahdollisesti kellarirakenne. Kumpareen luoteispuolella on 4 x 4 m kokoinen pyöreä laasti-/ betonisekoitteinen kuopparakenne, jossa on kiviä ja tiiliä. Kumpareen ja kuopan länsipuolella suurehkon rakennuksen perustukset ja paljon tiilijätettä. Rakennus on ainakin 20 x 15 m

kokoinen, jossa on monta huonetta (tai erillsrakennuksia). Rakenteen pohjoispuolella alemmalla tasolla pellon vieressä on kaksi betoni-/ laastisekoitteista rakennetta, joka liittyyne ylemmällä tasolla olevaan rakenteeseen.

V. 1776–1805 laaditulla kuninkaankartalla paikka on autiota, mutta v. 1840 laaditulla pitäjänkartalla näyttää olevan merkittynä torpan paikka näille main. V. 1871 Senaatinkartalla ja 1900-luvun peruskartoilla paikka on asutukseen liittyviä rakennuksia.

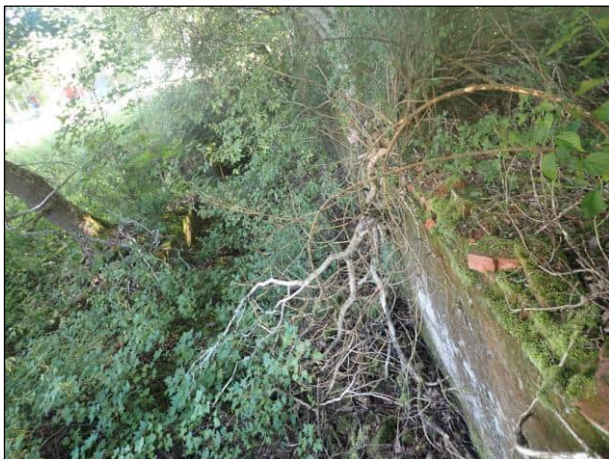
Muu kulttuuriperintökohde rajattu sinisellä verkkokuvailla.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta ja oikealla v. 1840 pitäjänkartasta. Kuninkaankartalla ei näy torppaa merkittynä kartalle, mutta pitäjänkartalla näkyvä vasemmanpuoleinen torppa saattaisi kuvata kyseistä paikkaa.

Vasemmalla ote v. 1871 senaatinkartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta. Senaatinkartalla rakennus osuisi Lintulan kohdille, ja paikalla asutus on jatkunut 1900-luvun peruskartoille.

Vasemmalla. Pohjoisin rakenne. Kuvattu itään **Oikealla.** Rakennuksen jäänteitä.

Vasemmalla. Kuopparakenne kohteen koillispuolella. **Oikealla.** Kohteessa olevia kattotiiliä.

20 VIHTI MÖLKKI 2

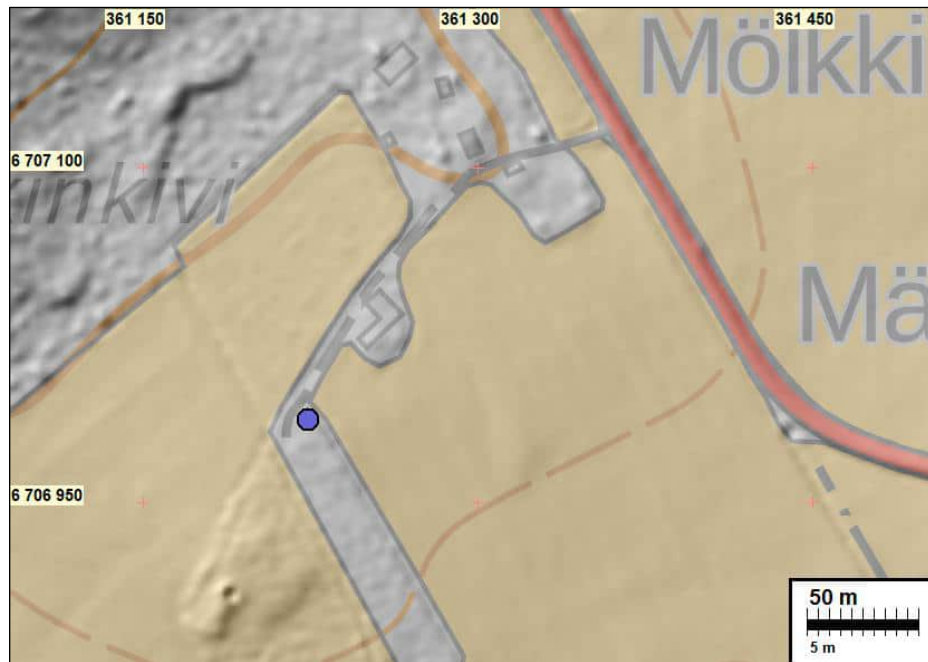
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6706987 E: 361224 Z: 82 m mpy

Tutkijat: Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 10,9 km koilliseen Mөлkintie 164 tien päädyssä olevan metsäkaistaleen pohjoisosassa.

Huomiot: Kuljukka 2023: Mөлkintie 164:lle johtavan tien päädyssä olevalla pellolla on metsäkaistale, jossa on kaksi mahdollista raivausröykkiötä sekä sammaloitunut kattotiilikasa ja tiilimurskaa maan pinnalla. Röykkiöt ovat kooltaan n. 2 x 2 x 0.5 m. Rakennuksen ikä jäi epäselväksi, koska sille ei löydetty mitään vastaavuutta vanhoilta tai nykykartoilta.

Kohteen koordinaattipiste violetilla ympyrällä. Lidarin perusteella rajauksesta n. 45 m lounaaseen näyttää olevan kuopparakenne, joka muistuttaa hiilimiilua. Rakennetta ei huomattu maastossa sillä pelto oli viljalla inventoinnin aikaan. On mahdollista, että rakenne on tuhoutunut kynnössä.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta ja oikealla v. 1840 pitäjänkartasta. Kummallakaan kartalla ei ole merkittynä mitään rakennusta.

Ote v. 1957 peruskartasta. Rakennus on sekä tällä, että vuosien 1963–96 peruskartoilla pellon reunaan.

Vasemmalla. Kohde pellon keskellä olevassa metsäkaistaleessa. Kuvattu lounaaseen. **Oikealla.** Röykkiöt kuvan vasemmalla ja oikealla. Kuvattu etelään.

Poistettavat mahdolliset muinaisjännökset

1 VIHTI MÖLKKI

Mjtunnus: 1000036166

Status: muu kulttuuriperintökohde (aiemmin mahdollinen muinaisjännös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

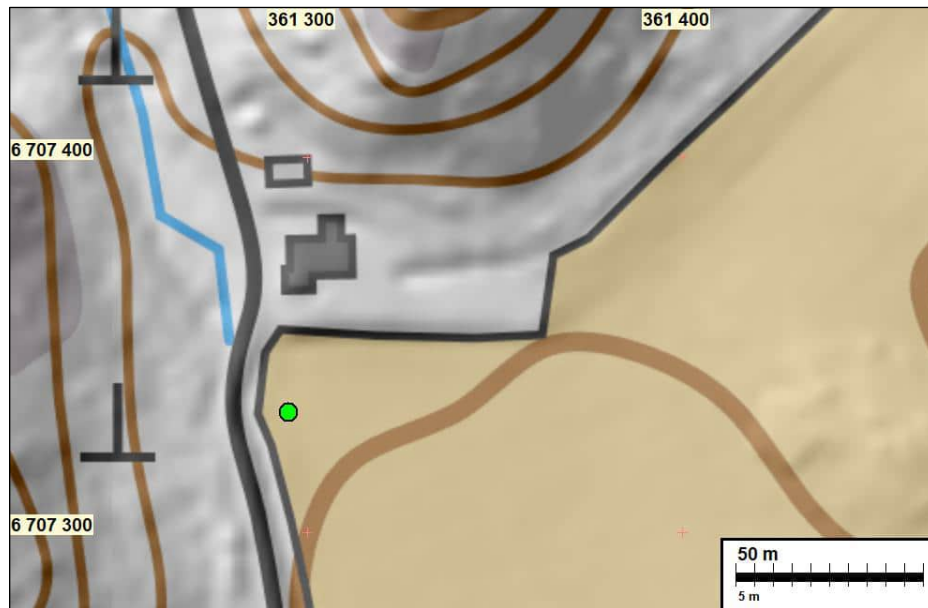
Koordin: N 6707332 E 361295

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 11 km koilliseen Mölkintie 177 varrella olevan rakennuksen eteläpuolella, lähellä pellon reunaa.

Huomiot: *Muinaisjännösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: V. 1776–1805 laaditulla kuninkaankartalla näkyy merkittynä paikalle torppa, jonka perusteella kohde on aiemmin ollut mahdollinen muinaisjännös. Kohteen lähi-maasto tarkastettiin, mutta sieltä ei löytynyt viitteitä alue sen ympärillä on peltoa. Torpan paikka on mahdollisesti tuhoutunut tiluksen rakennuksessa ja/tai peltotöiden seurauksena.

Poistettavat mahdollinen muinaisjäännöspiste vihreällä.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta, jossa torpan paikka on T kirjaimen vasemmassa yläkulmassa. Ote v. 1957 peruskartasta. Kohde osuu pellon reunaan, alueella ei ole vielä 1900-luvun peruskartoilla rakennuksia.

Rakennus ja peltoa mahdollisen entisen torpan paikan ympärillä.

2 VIHTI MÄKITIE

Mjtunnus: 1000036167
 Status: poistettava (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: torppa

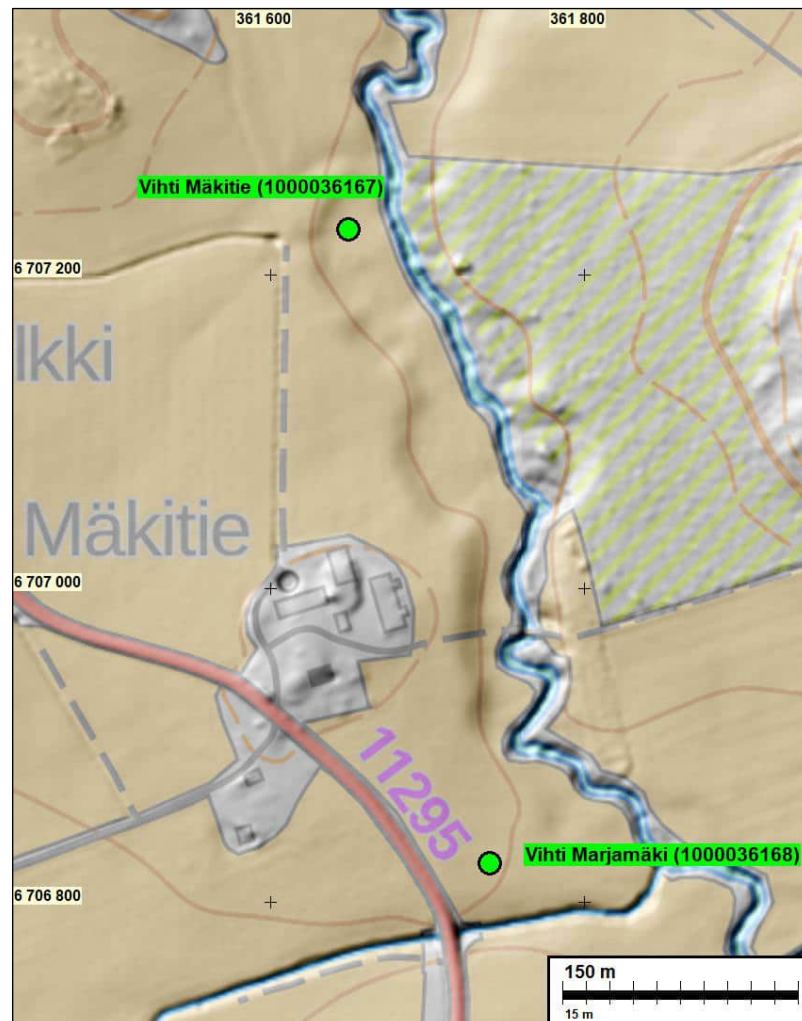
Koordin: N: 6707230 E: 361649

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

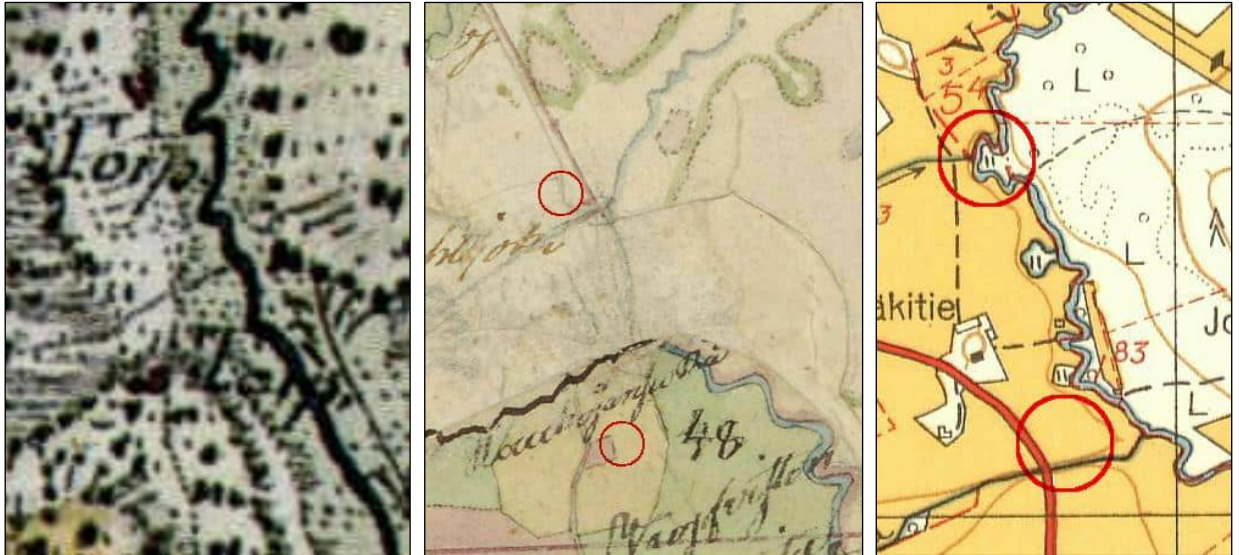
Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 11,2 km koilliseen.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri*: Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: V. 1776–1805 laaditulla kuninkaankartalla näkyy merkittynä paikalle torppa, jota ei enää ole v. 1840 pitäjänkartalla esitetty. Lähimaastosta ei löytynyt viitteitä historiallisesta torpan paikasta. Alue on tiluksen ympärillä peltoa. Vihtijoen läheisyydessä maaperä on kyntökerroksen (n. 30 cm) alla savea. Ylemmillä 85 m mpy tasoilla kyntökerroksen alla on hiekkamaa. Torpan paikat on mahdollisesti tuhoutunut tiluksen rakennuksessa ja peltotöiden seurauksena.

Poistettavat mahdolliset muinaisjäänöspisteet vihreällä.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta, keskellä v. 1840 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta. Kuninkaankartalla näkyy poistettavien mahdollisten muinaisjäännösten 2 Mäkitie ja 3 Marjamäki torpan paikat, joiden arvioitu sijainti on ympyröity pitäjän- ja peruskartalle.

Vasemmalla. Mahdollinen muinaisjäännös metsän rajan tuntumassa. Kuvattu Mөлöntieltä kaakkoon. **Oikealla.** Mahdollisen muinaisjäännöksen piste kuvan keskellä peltojen rajassa. Kuvattu pohjoiseen.

3 VIHTI MARJAMÄKI

Mjtunnus: 1000036168

Status: poistettava (aiemmin mahdollinen muinaisjäännös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

Koordin: N: 6706826 E: 361739

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 11,0 km koilliseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: V. 1776–1805 laaditulla kuninkaankartalla näkyy merkittynä paikalle torppa, jota ei enää ole v. 1840 pitäjänkartalla esitetty. Lähimaastosta ei löytynyt viitteitä historiallisesta torpan paikasta. Alue on tiluksen ympärillä peltoa. Vihtijoen läheisyydessä maaperä on kyntökerroksen (n. 30 cm) alla savea. Ylemmillä 85 m mpy tasoilla kyntökerroksen alla on hiekkamaa. Torpan paikat on mahdollisesti tuhoutunut tiluksen rakennuksessa ja peltotöiden seurauksena.

Sijaintikartta sekä otteet vanhoista kartoista ovat esitetty kohteen [2 Vihti Mäkitie](#) kohdekuvauksessa.

Vasemmalla. Marjamäen peltoalue Joen länsipuolella. Kuvattu kaakkoon. **Oikealla.** Marjamäen peltoalue Joen länsipuolella. Kuvattu kaakkoon.

4 VIHTI HIRSIMÄKI

Mjtunnus: 1000036169

Status: poistettava (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

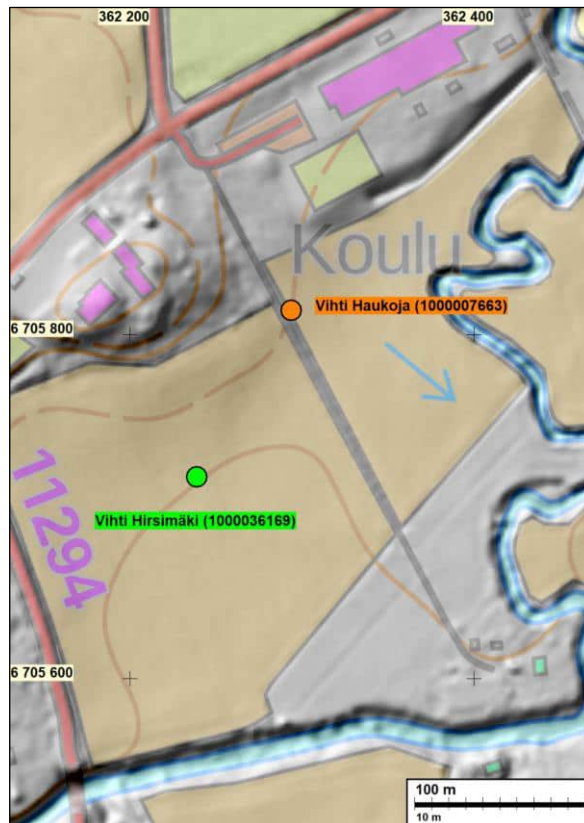
Koordin: N: 6705717 E: 362239

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

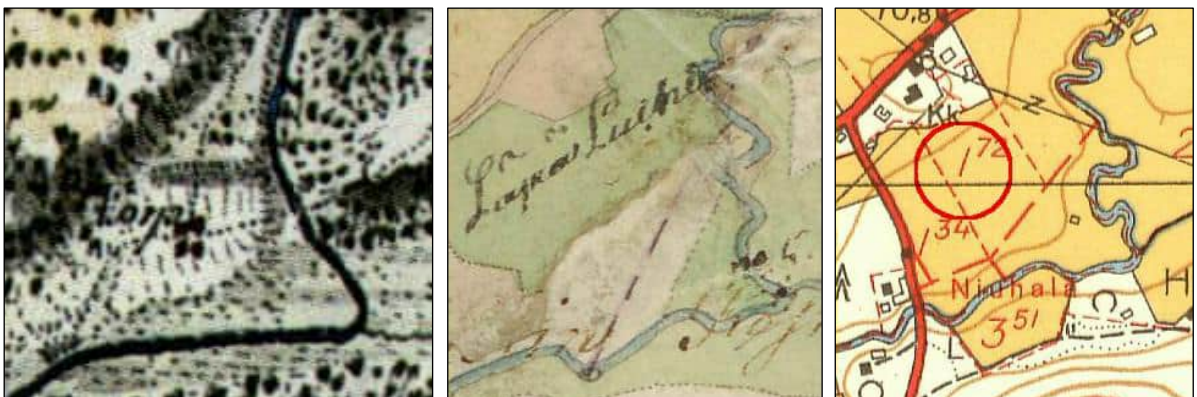
Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 10,9 km itään.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: v. 1776–1805 Kuninkaankartalla näkyy Torppa merkittynä alueelle, mutta v. 1840 pitäjänkartalla torpan paikka ei ole enää asuttua. Lähimaastosta ei löytynyt viitteitä historiallisesta torpan paikasta. N. 20 m säteelle mahdollisesta muinaisjäänöspisteestä tehtyjen koekuoppien perusteella kyntökerroksen (n. 30 cm) alla on puhdas savimaa. Pellon ja pisteen koillispuolella olevan metsikön reunalla kyntökerroksen alla on hiekkamaa.

Mahdollinen muinaisjäännoispiste vihreällä (poistettava) ja kivikautinen löytöpaikkakohde oranssilla.

Vasemmalla ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta, keskellä v. 1840 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta. Kuninkaankartalla näkyy Torppa merkittynä alueelle, mutta pitäjänkartalla ja peruskartalla torpan paikka ei ole enää asuttua.

Vasemmalla. Hirsimäen mahdollinen muinaisjäännoispiste lapion kohdalla. Kuvattu etelään.
Oikealla. Yksi lähistölle tehdyistä koekuopista.

9 VIHTI HALMO

Mjtunnus: 1000036241
 Status: poistettava (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tonttimaa

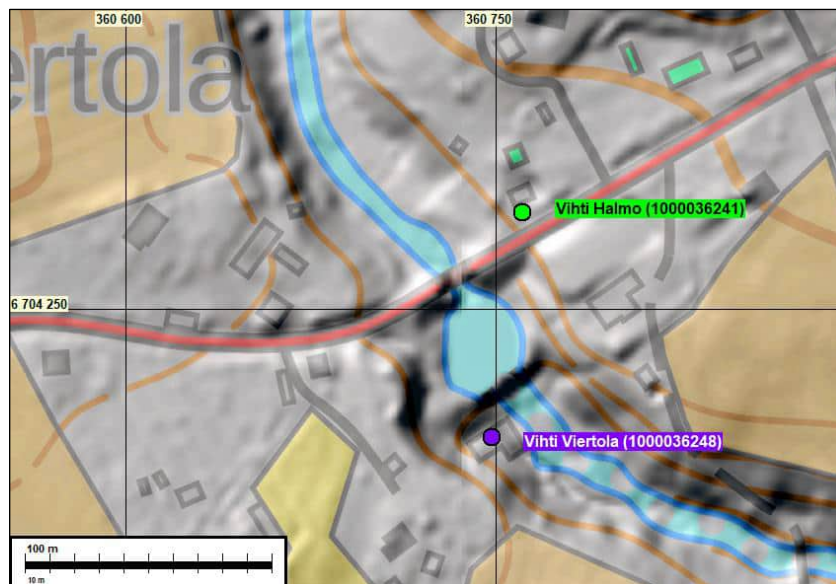
Koordin: N: 6704289 E: 360761

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,0 km itään

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri*: Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Kuninkaankartasto).

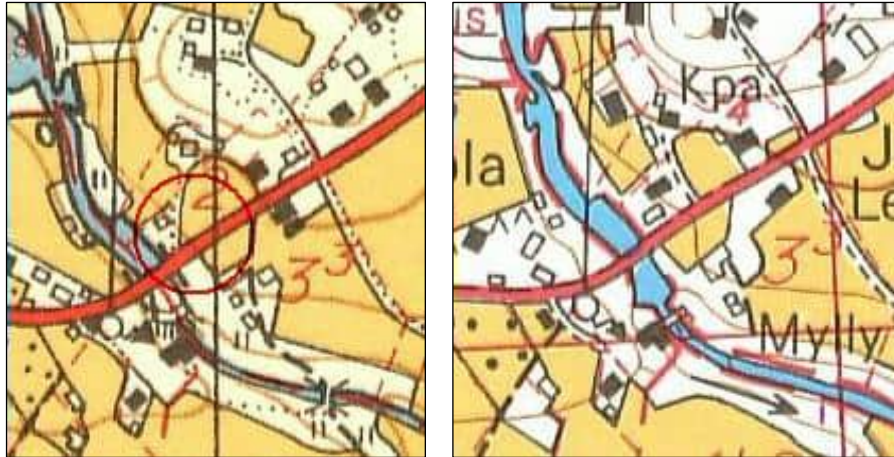
Kuljukka 2023: Paikalle on merkitty rakennus v. 1774–75 kartalle, v. 1776–1805 kuninkaankartalle ja v. 1840 pitäjänkartalle. Maastotarkastuksen aikaan kohteen sijaintipaikka sekä sen lähiympäristö on rakennettua. Paikalta ei löytynyt viitteitä historiallisesta asuinpaikasta.

Poistettava mahdollinen muinaisjäänös vihreällä ja muu kohde lilalla.

Vasemmalla ote v. 1774–75, keskellä v. 1776–1805 kuninkaankartasta ja oikealla v. 1840 pitäjänkartasta.

Vasemmalla ote v. 1957 peruskartasta ja oikealla v. 1990 peruskartasta. Alueella on ollut nykyaikana vilkasta rakentamista.

Vasemmalla. Kohteen eteläpuolella oleva tenniskenttä kuvattuna Haimoon Myllytieltä lounaaseen.
Oikealla. Nykyaikainen tilakeskus Haimoon Myllytien pohjoispuolella. Kuvattu koilliseen.

11 VIHTI JUSSILA

Mjtunnus: 1000036239

Status: poistettava (aiemmin mahdollinen muinaisjäänös)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torppa

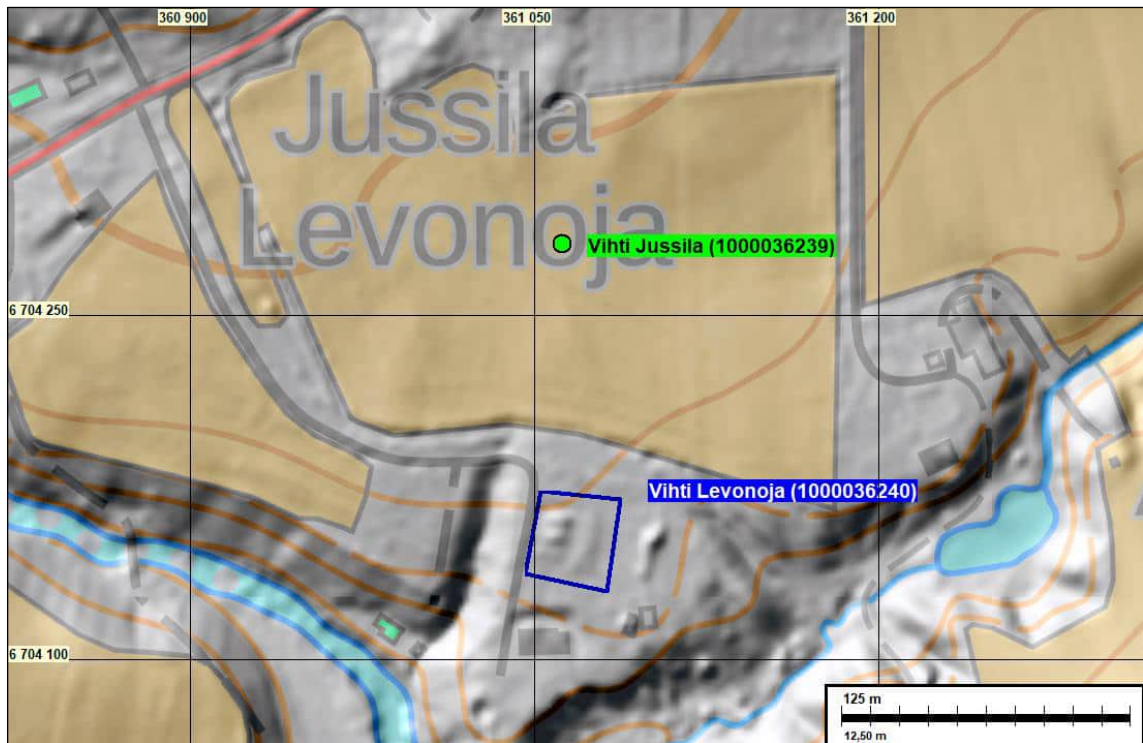
Koordin: N: 6704282 E: 361061

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus; Kuljukka 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vihdin kirkosta 9,3 km itään.

Huomiot: *Muinaisjäänösrekisteri:* Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen. (Lähde: Kuninkaankartasto).

Kuljukka 2023: V. 1776–1805 kuninkaankartalla ja v. 1840 pitäjänkartalla paikalla on torppa. 1900-luvun peruskartoilla alue on peltoa. Maastotarkistuksen aikaan alue on edelleen peltoa. Pintapöiminnassa ei havaittu viitteitä historiallisesta torpan paikasta.

Poistettava mahdollinen muinaisjäännös vihreällä ja muu kulttuuriperintökohde rajattu sinisellä.

Vasemmallä ote v. 1776–1805 kuninkaankartasta, keskellä v. 1840 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1957 peruskartasta.

Vasemmallä. Jussilan peltoalue, kuvattu kaakkoon. Oikealla. Jussilan peltoalue, kuvattu kaakkoon.

Yleiskuvia

Vasemmalla. Viertolassa, Haimoon Myllytien eteläpuolella olevan tilakeskuksen peltoalue, kuvattu länteen. **Oikealla.** Levoinkosken ja Jussilan peltoalueen välissä oleva tilakeskus ja tenniskenttä Haimoon Myllytien eteläpuolella, kuvattu lounaaseen.

Vasemmalla. Viertolan tilakeskus, kuvattu Haimoon Myllytieltä pohjoiseen. **Oikealla.** Aholan käytöstä poistunut rakennus, kuvattu lounaaseen.

Vasemmalla. Saarelan tilakeskuksen pohjoispuoli, kuvattu Rinteläntieltä kaakkoon. **Oikealla.** Saarelan tilakeskuksen eteläpuoli, kuvattu Rinteläntieltä pohjoiseen.

Vastaanottaja
Vihdin kunta

Asiakirjatyyppi
Meluselvitys

Päivämäärä
24.5.2023

HAIMOON OSAYLEISKAAVA MELUSELVITYS

HAIMOON OSAYLEISKAAVA

MELUSELVITYS

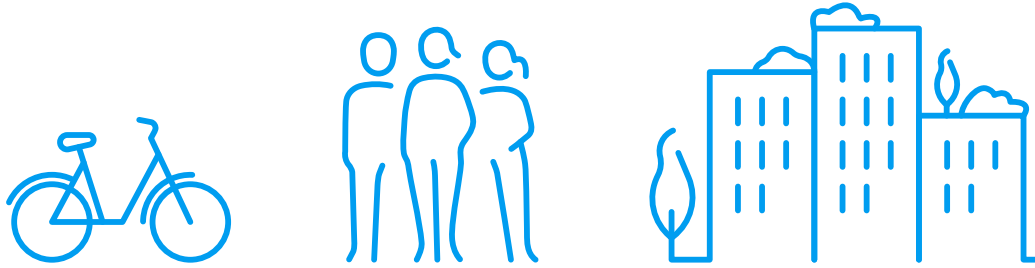
Projekti
Projekti nro
Tilaaaja
Päivämäärä
Laatija
Tarkastaja

(Teija Liuska-Eloranta, Vihdin kunta)

(Jenni Saarelainen)
(Laura Pilvinen)

Ramboll
PL 25
Itsehallintokuja 3
02601 ESPOO

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

Ramboll Finland Oy, Ilmanlaatu ja melu

Ilmanlaatu ja melupalvelumme perustuvat laajan asiantuntemuksemme lisäksi luotettaviin mittaustuloksiin. Tulostemme tai suunnitelmiamme avulla asiakkaamme osoittavat täyttävänä lupavelvoitteet. Investoinneissa ja uutta rakennettaessa ilmanlaadun ja melun tutkimuksella ja suunnittelulla on tärkeä merkitys.

Palveluihimme kuuluvat mm. meluun liittyvät mittaukset ja mallinnukset, maankäytön meluselvitykset, tuulivoima- ja teollisuusmeluselvitykset sekä tärinä- akustiikkaselvitykset.

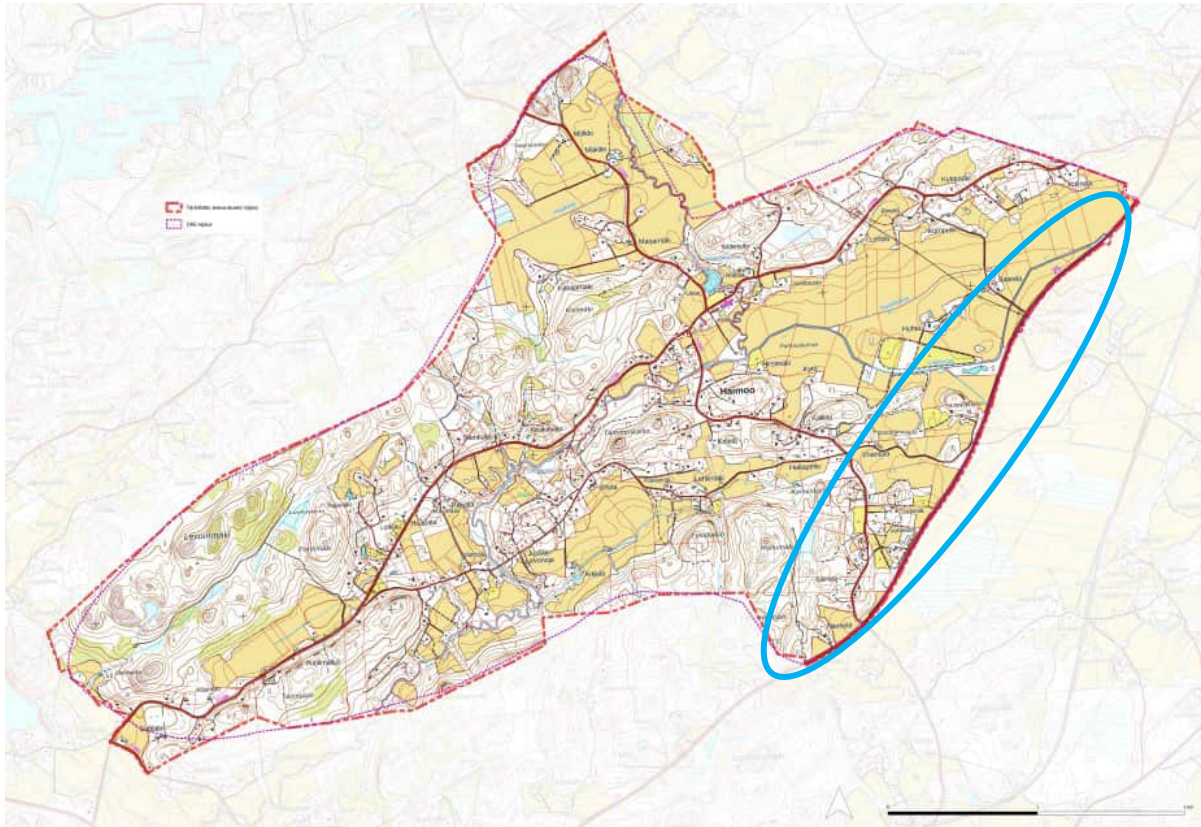
Sisällysluettelo

SISÄLLYSLUETTELO	2
1. JOHDANTO	3
2. MENETELMÄT JA LÄHTÖTIEDOT	4
2.1 MAASTOMALLIN LÄHTÖTIEDOT	4
2.2 LIIKENTEEN LÄHTÖTIEDOT	4
3. SOVELLETTAVAT OHJEARVOT	5
4. MELULASKENNAT	5
5. TULOKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT	6
LÄHTEET	6
LIITTEET	6

1. Johdanto

Tämä meluselvitys on tehty Vihdin kunnan toimeksiannosta Haimoon osayleiskaavatyön yhteydessä. Suunnittelualue sijaitsee Vihdissä, Valtatie 25:n länsipuolella. Työssä selvitettiin laskennallisesti mallintamalla suunnittelukohteeseen kohdistuva Vt25:n tieliikenteen melu. Melulähteenä huomioitiin Vt25 nykyliikenteellä sekä 2050 ennusteliikennemäärillä. Ennustetilanteessa Vt25 on levennetty nykyisestä.

Selvityskohteen sijainti on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti

2. Menetelmät ja lähtötiedot

Melumallinnus on tehty SoundPLAN 8.2 – ohjelmistolla käyttäen ohjelmaan sisältyvää pohjoismaista tieliikennemelun laskentamallia (RTN96). Laskentaohjelma laskee melun leviämisen 3D-maastomallissa huomioiden mm. etäisyysvaimentumisen, maastonmuodot, rakennukset, meluesheet ja heijastukset. Lisätietoa ohjelmistosta on saatavilla osoitteessa www.soundplan.eu.

Pohjoismaisten tieliikennemelumallien tarkkuuden arvioidaan olevan noin ± 2 dB lyhyillä, alle 300 m laskentaetäisyyksillä.

2.1 Maastomallin lähtötiedot

Maastomalli (maanpintamalli) muodostettiin Maanmittauslaitoksen 2 m -korkeusmallin tiedoista. Alueen olemassa olevat rakennukset mallinnettiin Maanmittauslaitoksen tietokannan mukaisena.

2.2 Liikenteen lähtötiedot

Laskennassa on huomioitu Vt25 vuoden 2020 liikenteellä, sekä 2050 ennusteliikenteellä. Liikennetietoina on käytetty työn yhteydessä Rambollissa mallinnettuja aineistoja. Liikennetiedot on esitetty taulukossa 2.2.1.

Taulukko 2.3.1. Tie- ja katuliikennetiedot

Tie- tai katuosuuden nimi	KVL nyky	KVL ennuste	Päiväajan osuus [%]	Raskaan liikenteen osuus, [%]	Nopeus [km/h] Kevyt/raskas
Valtatie 25	5 056	6 450	90	11	100/80

3. Sovellettavat ohjearvot

Valtioneuvoston päätöksessä (VNp 993/1992) on esitetty yleiset melutason ohjearvot päivä- ja yöajan keskiäänitasoina. Ohjearvoja sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamennettelyssä. Päätöksen mukaiset melun ohjearvot on esitetty taulukossa 3.1.

Taulukko 3.1. Valtioneuvoston päätöksen 993/92 mukaiset melutason ohjearvot

	Melun A-painotettu keskiäänitaso (ekvivalenttitaso), L_{Aeq}, enintään	
	Päivällä klo 7-22	Yöllä klo 22-7
ULKONA		
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	50/45 dB ^{1) 2)}
Loma-asumiseen käytettävät alueet ⁴⁾ , leirintäalueet, virkistysalueet taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB ³⁾
SISÄLLÄ		
Asuin-, potilas- ja majoitus-huoneet	35 dB	30 dB
Opetus- ja kokoontumistilat	35 dB	-
Liike- ja toimistohuoneet	45 dB	-

1) Uusilla asuin- ja hoitolaitosalueilla melutason yöohjearvo on 45 dB.

2) Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei sovelleta yöohjearvoa.

3) Yöohjearvoa ei sovelleta sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joita ei käytetä oleskeluun tai luonnon havainnointiin yöllä.

4) Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan soveltaa asumiseen käytettävien alueiden ohjearvoja

Ohjearvon määrittely tarkoittaa keskiäänitasoa eli ekvivalenttiäänitasoa koko ohjearvon aikavälillä. Siten lyhytaikaiset ohjearvon ylitykset eivät välttämättä aiheuta päätöksessä tarkoitettua ohjearvon ylittymistä, mikäli aikaväli sisältää vastaavasti myös hiljaisempia ajanjaksoja.

4. Melulaskennat

Melulaskennat on tehty siten, että tuloksia voidaan verrata valtioneuvoston päätöksen mukaisiin päivä- (klo 07-22) ja yöajan (klo 22-07) ohjearvoihin. Meluvyöhykelaskentojen äänitasot on esitetty 5 dB välein vaihtuvien värialuein.

Melutasot laskettiin ulkoalueiden melutilanteen arvioimiseksi Suomessa sovellettavan käytännön mukaisesti 2 m korkeudelle maanpinnasta.

Käytetyt laskentaparametrit olivat:

- Ohjelma: SoundPlan 8.2
- Menetelmä: RTN96 (tieliikenne)
- Äänen heijastukset: 2. kertaluokka
- Laskentasäde: 3000 m
- Laskentaruudukko: 10 m x 10 m

5. Tulokset ja johtopäätelmät

Melulaskennan tulokset on esitetty raportin liitteenä olevissa kuvissa 2-4. Tässä on esitetty sanallisesti laskennan tulokset ja niiden pohjalta suositukset. Päiväajan ohjearvo 55 dB ylittyy keltaisesta väriyöhykkeestä alkaen ja uusien alueiden yöohjearvo 45 dB vaaleanvihreästä väriyöhykkeestä alkaen. Täydennysrakentamiskohteiden ja olemassa olevan vanhan asutuksen yöohjearvo 50 dB ylittyy tummanvihreästä väriyöhykkeestä alkaen.

Työssä laadittiin melumallilaskelmiin perustuen osayleiskaava-alueen liikennemeluselvitys. Selvityksessä tutkittiin alueen melutilanne vuosien 2020 ja 2050 liikennetilanteessa. Liikenteen kasvusta johtuen ennustetilanne on mitoittava. Liikenteen kasvu on nykyisillä kertoimilla ja maankäytöllä maltillista, mutta ennustetilanteeseen mallinnettiin Vt25 nykyistä leveämpänä (oletuksena 2+2 kaistaa), jolloin melulähde on nykyistä lähempänä olemassa olevaa asutusta. Nykyisellä maankäytöllä päiväajan 2050 ohjearvo on mitoittava, ja yli 55dB alueelle jää joitain rakennuksia. Osassa näistä kohteista myös yöajan ohjearvot ylittyvät piholla. Mikäli alueelle sijoitetaan uutta asutusta, tulee tapauskohtaisesti tarkastella, tulkitaanko asuinalue vanhaksi vai uudeksi. Mikäli maankäyttöä lisätään alueella siten että liikennemäärät kasvavat nyt ennustettua runsaammin, tulee tilanne tarkastella uudelleen.

Lähtötietojen tai suunnitelmien oleellisesti muuttuessa tulee tämä selvitys päivittää.

Lähteet

Lähteet:

Ympäristöministeriö, 2017. Ympäristöministeriön asetus rakennusten ääniympäristöstä 796/2017 (Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä annetun ympäristöministeriön asetuksen 5 ja 6 §:n muuttamisesta, 360/2019).

Airola, H. Melun- ja värinän torjunta maankäytön suunnittelussa. Opas 02/2014. Uudenmaan ELY-keskus.

Liitteet

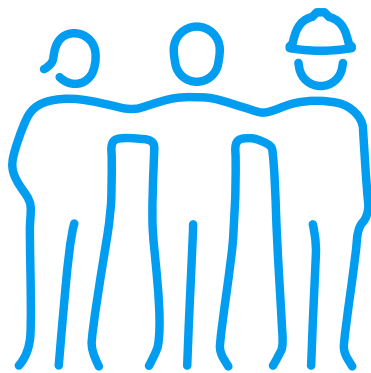
Liitekuvia on 4 kappaletta, ja ne sisältävät melulaskennan tulokset. Kuvien keskeinen sisältö on kerrottu meluselvityksen luvussa 5.

Kuva 1. Päiväajan keskiäänitaso L_{Aeq} 07-22 Nykytilanteessa

Kuva 2. Yöajan keskiäänitaso L_{Aeq} 22-07 Nykytilanteessa

Kuva 3. Päiväajan keskiäänitaso L_{Aeq} 07-22 Ennustetilanteessa 2050

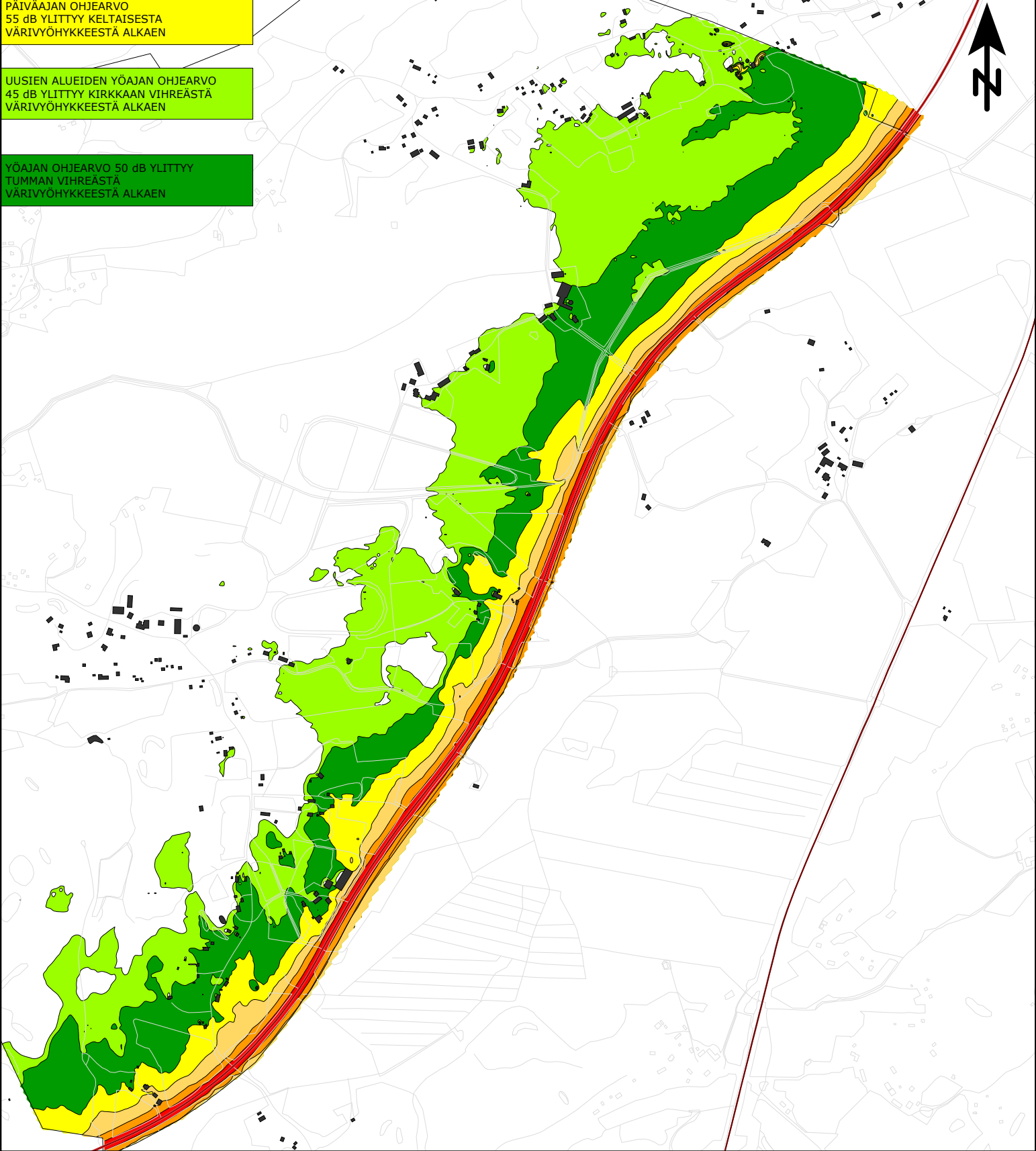
Kuva 4. Yöajan keskiäänitaso L_{Aeq} 22-07 Ennustetilanteessa 2050

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

VIHDIN KUNTA, Haimoon osayleiskaava Meluselvitys

Päiväajan keskiäänitaso L_{Aeq} 07-22

Nykytilanne v.2020

Laskentakorkeus: maanpinta + 2m

Mittakaava (A4) 1:15000

0 100 200 400 600
m

KUVA 1

Äänitaso, dB

70 <	Red	<= 70
65 <	Orange	<= 65
60 <	Yellow	<= 60
55 <	Green	<= 55
50 <	Light Green	<= 50
45 <	White	<= 45

SoundPLAN 8.2
RTN:1996, NMT1996
Laskentaruu: 10m x 10m

Selitteet

- Rakennus
- Tie

LIIKENNETIEDOT
Vt 25
KVL 5056, rs 11%, 100km/h

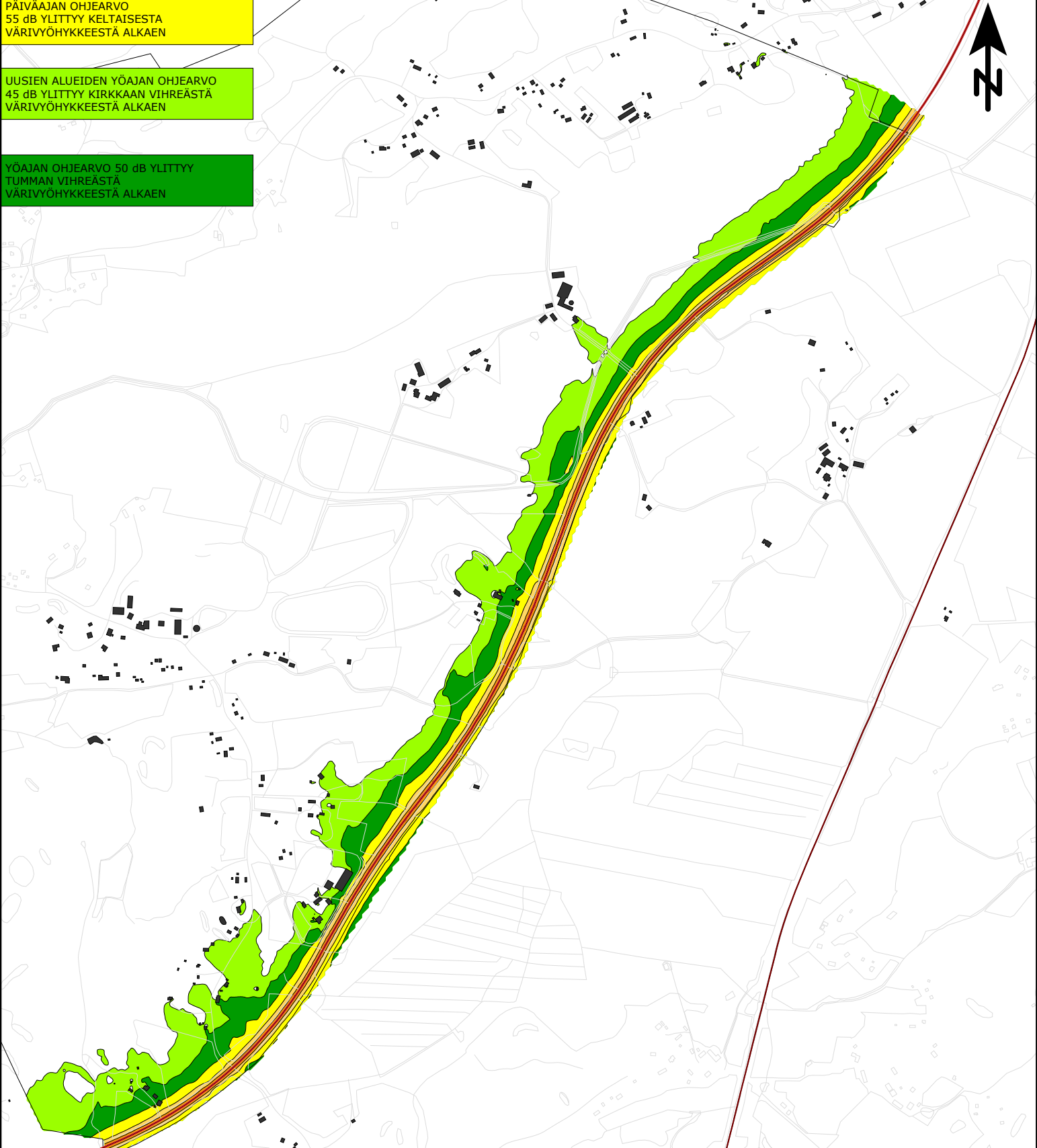
24.5.2023 JENSA

RAMBOLL

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

VIHDIN KUNTA, Haimoon osayleiskaava Meluselvitys

Yöajan keskiäänitaso L_{Aeq} 22-07

Nykytilanne v.2020

Laskentakorkeus: maanpinta + 2m

Mittakaava (A4) 1:15000

0 100 200 400 600
m

KUVA 2

Äänitaso, dB

70 <	Red	<= 70
65 <	Orange	<= 65
60 <	Yellow	<= 60
55 <	Light Green	<= 55
50 <	Dark Green	<= 50
45 <	White	<= 45

SoundPLAN 8.2
RTN:1996, NMT1996
Laskentaruuu:
10m x 10m

Selitteet

- Rakennus
- Tie

LIIKENNETIEDOT
Vt 25
KVL 5056, rs 11%, 100km/h

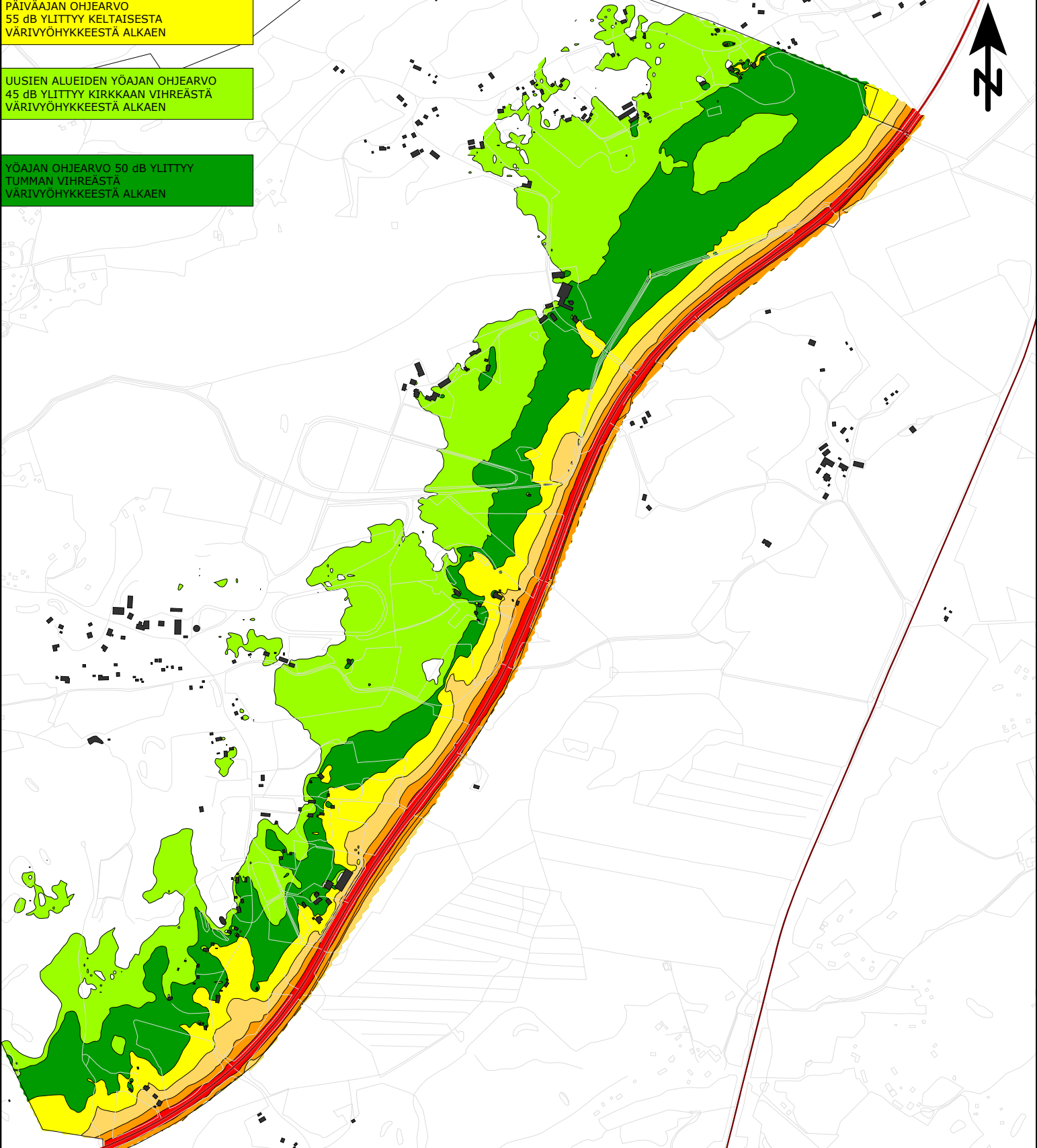
24.5.2023 JENSA

RAMBOLL

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

VIHDIN KUNTA, Haimoon osayleiskaava Meluselvitys

Päiväajan keskiäänitaso L_{Aeq} 07-22

Ennustetilanne v.2050

Laskentakorkeus: maanpinta + 2m

Mittakaava (A4) 1:15000

0 100 200 400 600
m

KUVA 3

Äänitaso, dB

70 <	Red	<= 70
65 <	Orange	<= 65
60 <	Yellow	<= 60
55 <	Light Green	<= 55
50 <	Dark Green	<= 50
45 <	White	<= 45

SoundPLAN 8.2
RTN:1996, NMT1996
Laskentaruuu:
10m x 10m

Selitteet

- Rakennus
- Tie

LIIKENNETTIEDOT
Vt 25
KVL 6450, rs 11%, 100km/h

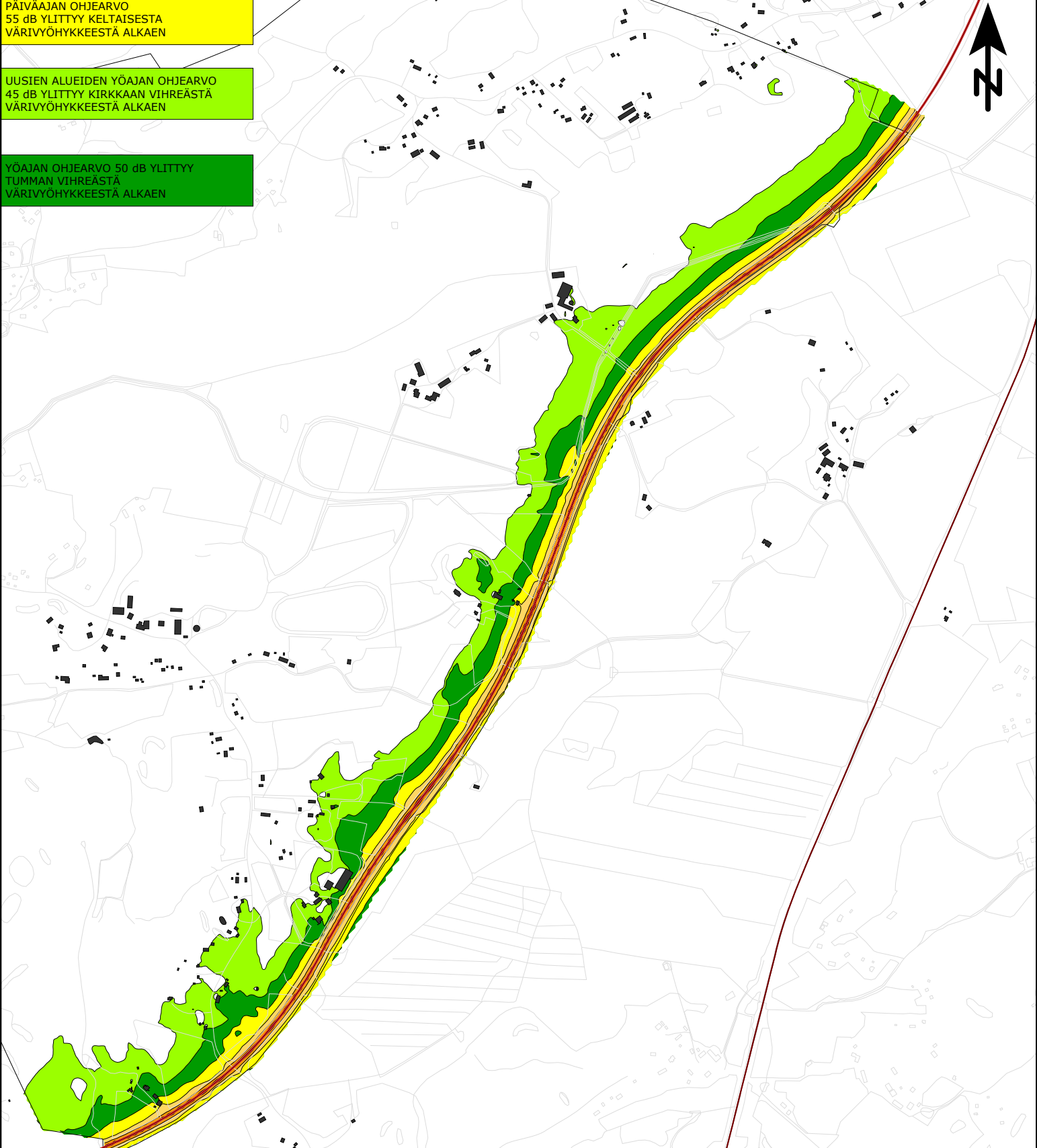
24.5.2023 JENSA

RAMBOLL

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN Vihreästä
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

VIHDIN KUNTA, Haimoon osayleiskaava Meluselvitys

Yöajan keskiäänitaso L_{Aeq} 22-07

Ennustetilanne v.2050

Laskentakorkeus: maanpinta + 2m

Mittakaava (A4) 1:15000

0 100 200 400 600
m

KUVA 4

Äänitaso, dB

70 <	Red	<= 70
65 <	Orange	<= 65
60 <	Light Orange	<= 60
55 <	Yellow	<= 55
50 <	Light Green	<= 50
45 <	Dark Green	<= 45

SoundPLAN 8.2
RTN:1996, NMT1996
Laskentaruuu:
10m x 10m

Selitteet

- Rakennus
- Tie

LIIKENNETIEDOT
Vt 25
KVL 6450, rs 11%, 100km/h

24.5.2023 JENSA

RAMBOLL